

AVARASSA
MAAILMASSA

SEIKKAILUJA VIERAISSA MAISSA

UNIV. BIBLIOTH.
★ 1902 ★
HELSINGFORS

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

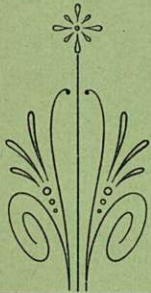
I vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMAUTUU NOIN
20:SSÄ RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

A VARASSA MAAILMASSA.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

◦ VALAISTU 342 KUVALLA ◦

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

PORVOOSSA, 1900
WERNER SÖDERSTRÖMIN KIRJAPAINOSSA.

SISÄLTÖ:

	Siv.
Ihmisasunnoista ilmassa ja vedessä	3
Pelastettu leijonan kidasta	11
Tulikoe Fidsji saarilla	19
»Mooseksen ihmetyöt»	26
Haikalan käsissä	33
Kuinka kaupunkeja kasvaa Ameriikassa	39
Kuinka Perakissa huvitellaan	46
Vangin kosto	54
Uusi kultamaa Klondikessa. Interviewaus de Windtin kanssa	60
Nafta ja paloöljyseuduista	76
Kuinka sivistymättömät kansat huvittelevat itseään	83
Salakuljettaja-laiva	93
Viimeisessä hetkessä	96
Siperiän-takainen rautatie	108
Tiikerijahteja Intiassa	116
Valtameren syvyydessä	128
Härkätaistelut Espanjassa	137
Metsävalkea Austraaliassa	146
Niagara-hulluja	152
Araapialaisen kilpajuoksu	158
Omituisia kalastustapoja	162
Suuri merikäärme. Merimiesten ja merenkulkijain kertomusten mukaan	173
Kiinan ihmeet. John Thomson'in mukaan	185
Kuinka villiä elefantteja pyydystetään	194
Vaarallinen ilmapallomatka	204
Salaperäinen muukalainen	208
Kilpajuoksu kuoleman kanssa	213
Taistelu meri-ankeriaan kanssa	221
Yksinäisellä S:t Kildan saarella	225
»General Grantin» haaksirikko	237
Kuinka kukkain tuoksua pannaan talteen	252
Teen viljelys	257
Merirosvot	261
Taistelu gorillan kanssa	271
Strutsifarmi Etelä-Afrikassa	277
Kuinka kesytetyt elefantit tekevät työtä	282
Tulen ja liekkien läpi	292
Karhuja ajamassa	297
Suolakaupunki	306

Ihmisasunnoita ilmassa ja vedessä.

Kirj. LESLIE J. DERING.

ällä sivulla olevan miehen muotokuva on tohtori Alfred C. Haddonin, joka on eläintieteen professorina Dublinin kuninkaallisessa yliopistossa ja on nykyajan merkellisimpiä tutkijoita. Tiedemiehenäkin on hän etevä, mutta kun hän alkaa puhua niistä merkillisyyksistä, joita hän on nähnyt ja niistä alkuasukkaista, joiden seurassa hän on oleskellut Uuden Guinean suurella saarennolla sekä Torren salmen saaristossa — silloin voi häntä kuunnella tuntikausia ja hurmautua hänen kertomuksistaan.

Kesällä v. 1888 matkusti professori Haddon Torren salmeen tutkimaan meren eläimistöä. Kauvan ei hän kuitenkaan ollut siellä oleskellut, ennenkun hän myöskin alkoi tutkia maan alkuasukkaita, heidän tapojaan ja olojaan yleensä.

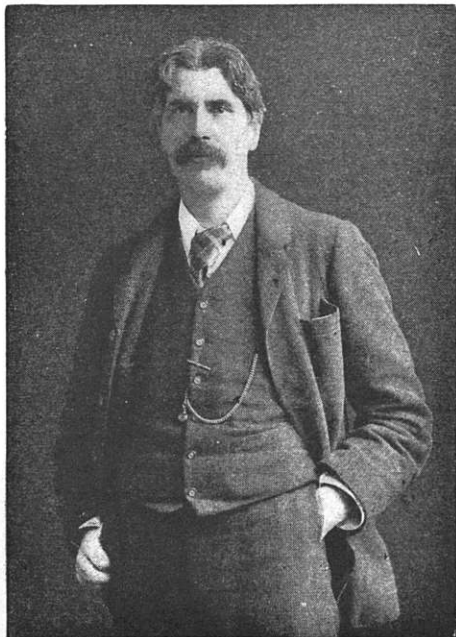
Professori Haddon valittaa sitä, että muutamilla niistä saarista, joissa hän kävi, alkuasukkaat ovat melkein sukupuuttoon häviä-

mässä, joka on seurauksena valkoihoisten turmiollisesta vaikutuksesta. Niinpä on esim. vaatteiden toimittaminen heille tuottanut suurta vahinkoa. Kun ihmiset eivät olleet tottuneet niitä käyttämään, hiostuivat he, kylmettyivät ja kuolivat. Ja tietysti jättävät he perinnöksi lapsilleen keuhkotautia ja muita heille tähän saakka tunteettomia tauteja.

Professori Haddon on suurella huolella koonnut aineksiaan. Oleskellessaan alkuasukasten parissa Uudessa Guineassa,

istui hän jalat ristissä lattialla saavuttaakseen heidän suosiotaan ja osoittaakseen, ett'ei hän pitänyt itseään heitä parempana. «Jos istuu tuolilla tai muulla sentapaisella, katsovat he sitä siksi kuin tahtoi asettua yläpuolelle heitä.»

Seuraavalla sivulla oleva kuva esittää erästä meren rannalta otettua valokuvaa tuosta merkellisestä Tupuselein kylästä. Siinä on ryhmä maailman ehkä ihmeellisimpiä rakennuksia. Nuo huoneet rakennettiin alkujaan puolustusta

Professori ALFRED C. HADDON.
Valok. Lafayette, Dublin.

Tupuselein kylä. Huoneet ovat rakennetut mereen puujalkain päälle.

varten. Oli aika, jolloin kaikki Uuden Guinean miehet kantoivat aseita. Aseelliset miehet seurasivat naisiakin, kun nämä menivät noutamaan vettä tai ruokaa ja öisin he vartioivat kylää.

Eräs englantilainen tiedemies kirjoittaa Uuden Guinean alkuasukkaiden rakennuksista: «Vallihautaa eivät he näy tuntevan, mutta useissa kylissä korvaavat tätä puutetta mereen asetetut paalut. Heikommat läntiset heimot rakentavat kylänsä niin, ett'ei niihin pääse kaalamatta läpi turmiollisen suomaan.» Tuolla

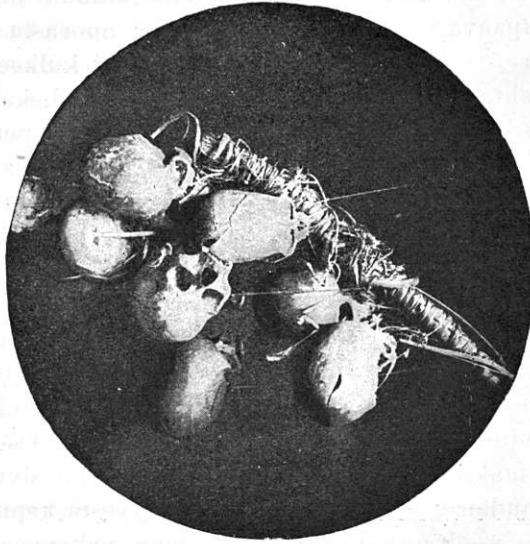
suurella saarenmolla asuu näet monenlaisia eri heimoja. Uuden Guinean pinta-ala on 300,000 engl. neliöpeninkulmaa. Aukkaat ovat luonteeltaan ja tavoiltaan hyvin erilaisia. Uudessa Guineassa on korkeita vuoria, joiden huipulle ei ole koskaan noustu, omituisia lämpimiä lähteitä, uusia outoja lintuja, hyönteisiä ja kasveja y. m. Vedet ovat täynnä vielä tutkimatonta elämää. Muutamista näistä omituisista ilmiöistä aiomme tässä kertoa.

Varsin omituinen alkuasukas on

Tupuselein kylä.

rapu, joka auttaa viljelemään suurta mangove-puuta [samoinkuin ravut Purarideltalla. Ne kaivavat maanalaisia huoneita ja käytäviä ja kulettavat liejun maanpinnalle. Tästä aineesta rakentavat he siten pieniä kukkuloita tai torneja, joiden korkeus voi olla 20—30 tuumaa. Maanalaisesta piilostaan tekee rapu käytävän tornin lä-

Kimppu pääkalloja.

pi ja istuu usein sen huipulla ylpeän ja tyytyväisen näköisenä.

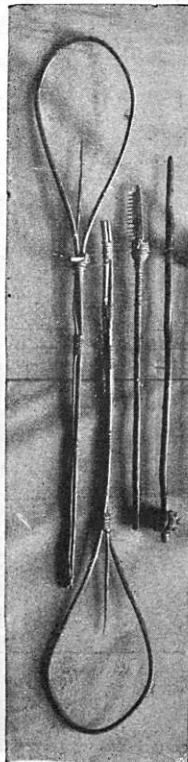
Kowaldin vuorella on ihmeellisen hyvin rakennettu huone, jonka on rakentanut villisika. Se on tehty 12—18 jalkaa pitkistä oksista. Yhdessä päässä on aukko, josta sika voi kulkea ulos ja sisään.

Alkuasukkaat ovat hyvin omituisia nekin. Joskus tapahtuu, että nainen kiipee korkeaan kokospalmuun ja tekee itsemurhan hyppäämällä alas, koska hän on vakuutettu ei saavansa toista miestä niin hyvää kuin se, jonka hän oli menettänyt! Kansa elää kyläkunnittain osaksi sukulaisuuden perusteella, osaksi puolustusta ja mukavuutta varten. Pienet heikot heimot ovat hyvin arkoja ja epäluuloisia, jota vastoin suurempien kylien miehet ovat itserakkaita, röyhkeitä ja sohtaisia. Heitä pitää aisoissa ainoastaan pelko — loukatun heimon nuija, keihäs, nuoli tai noituus.

neessa, joka on jaettu eri osiin. Hyvin kummallinen huone on Idagositiassa. Se on 520 jalkaa pitkä ja 30 leveä. Kunkin perheen alue merkitään poikki-putilla. Rannikolla on suuri miesten huone rakennettu hiilikihvelin tapaan, niin että pieni pää on auki ja usein päättyy järveen tai lampiin, johon rikat ja muut roskat heitetään.

Useimmissa huoneissa nähdään kimppuihin pantuja pääkalloja, niinkuin tässä olevasta kuvasta näkyy. Mustat merkit kalloissa ovat kivinuijien jälkiä.

«Katsokaas», sanoi professori Haddon, «kun nuori mies Uudessa Guineassa tai Torren salmen saarilla aikoo mennä naimisiin, ei ole kysymys siitä, voiko hän elättää vaimonsa. Maa on niin hedelmällistä, ett'ei sitä varten tarvitse työtä tehdä. On kysymys vaan siitä, voiko sulhanen puolustaa morsiantaan. Jos hän nyt voi esittää jotenkin runsaan kokoelman pääkalloja, katsotaan

Ihmisen pyydyksiä Uudesta Guineasta.

hantä tietysti urheaksi sotilaaksi ja on hän siis mieheksi kelpaava.»

«Kärpäsän suun» — *Fly-Estuary* — tienoilla tavataan mahtavia pääkallopyramiideja, ja Aroman keskipiirikunnassa oli tuollaisia kamalia voiton merkkejä vielä pari kolme vuotta sitten, jolloin poliisi toimitti ne pois. Pääkallo on muuten tavallisimpia kapineita taloissa. Näiden kallisarvoisten voiton merkkien säilyttämistä varten on oikein vasituisia «päänkeittäjiä», jotka toimittavat tuota työtä perintönä kulkevana toimenaan.

«Ostin kaksi kimppua», kertoo prof. Haddon. «Yhdestä maksoin tomahawkin, toisesta raapinraudan.»

Tästä joudumme aseihin, joita löytyy tavattoman hauskoja. Hollantilaiselta rajalta Angabungaon ovat tavalliset aseet jousi ja nuoli. Rannikkoheimojen jousi valmistetaan yhdestä ainoasta 5—7 jalkaa pitkästä bambusta. Jänne tehdään yhdestä ainoasta bambusta tai rottingista. Nuoli on aina puolen tuuman paksuinen höyhenetön ruokotikku. Sotaa varten on se varustettu

erityisellä luusta tai ravun kynnestä tehdyllä myrkytetyllä käreällä.

Suuri sotajousi on 6 jalkaa pitkä.

Sillä voivat alkuausukkaat ampua 150—200 kyynärän päähän.

Kärpäs-piirissä ja lahden länsi-

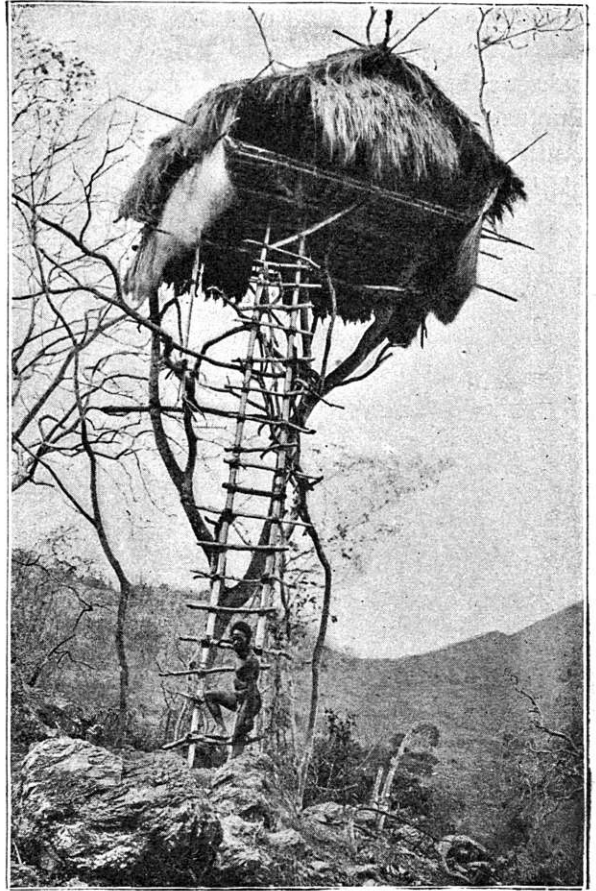
puolella kantaa jousimies bambupuukkoa, joka nuorasta riippuu hänen selässään. Veitsi kulkee perintönä isältä pojalle ja on perhekalleus, johon piirretyt merkit kertovat perheen urotöistä. Kun lännen sotilas on ampunut miehen, tempaa hän bambupuukon tupestaan ja leikkaa sillä poikki kaatuneen kaulan. Lahden keskellä olevilla saarilla käytetään teloituspaukon asemasta tikaria, joka valmistetaan kasuarin reisiluusta. Usein ajaa pääkallojen pyytäjä uhriaan takaa varustettuna eräänlaisella kummallisella «ihmisen pyydyksellä», joka on kuvattuna edellisellä sivulla. Se on tehty pitkästä kevyestä kepistä, jonka «silmut» heitetään pakenevan kaulaan, kun kalonpyytäjä on tullut tarpeeksi lähelle uhriaan, ja kierretään nopeasti ympäri, niin että se piikki, joka näkyy kuvassa juuri siinä, missä silmut liittyvät varteen, uppoaa vainotun niskaan.

Alla olevassa valokuvassa näkyy päällikön asunto Tupuseleissa. Tuo hyvin ihmeellisesti rakennettu talo on, niinkuin näkyy, varustettu jonkinmoisella verrannalla, jossa istuu

Päällikön asunto Tupuselein kylässä.

joukko päällikön lapsia. Yhteistä melkein koko englantilaisessa Uudessa Guineassa on, että talot tavallisesti rakennetaan paaluille niin, että lattia tavallisesti on 5 tai 10 jalkaa maasta tai vedestä. Kun nämä paaluille rakennetut talot ovat kuivalla maalla, palaa niiden alla aina tulia sekä ruuan laittamista että moskiittojen karkoittamista varten. Yhtenä syynä tällaiseen rakennustapaan on myöskin se, että niissä säilyy käärmeiltä ja krokodiileiltä. Puolustautumiskeinot ovat monenlaiset. Lähin keino on pako ja sitä käytetään usein. Toinen on puuhun kiipeäminen ja sitä keinoa käytetään Uudessa Guineassa ihmeteltävällä tavalla, niinkuin tässä olevista

»Pääkallonpyytäjä tulee!»

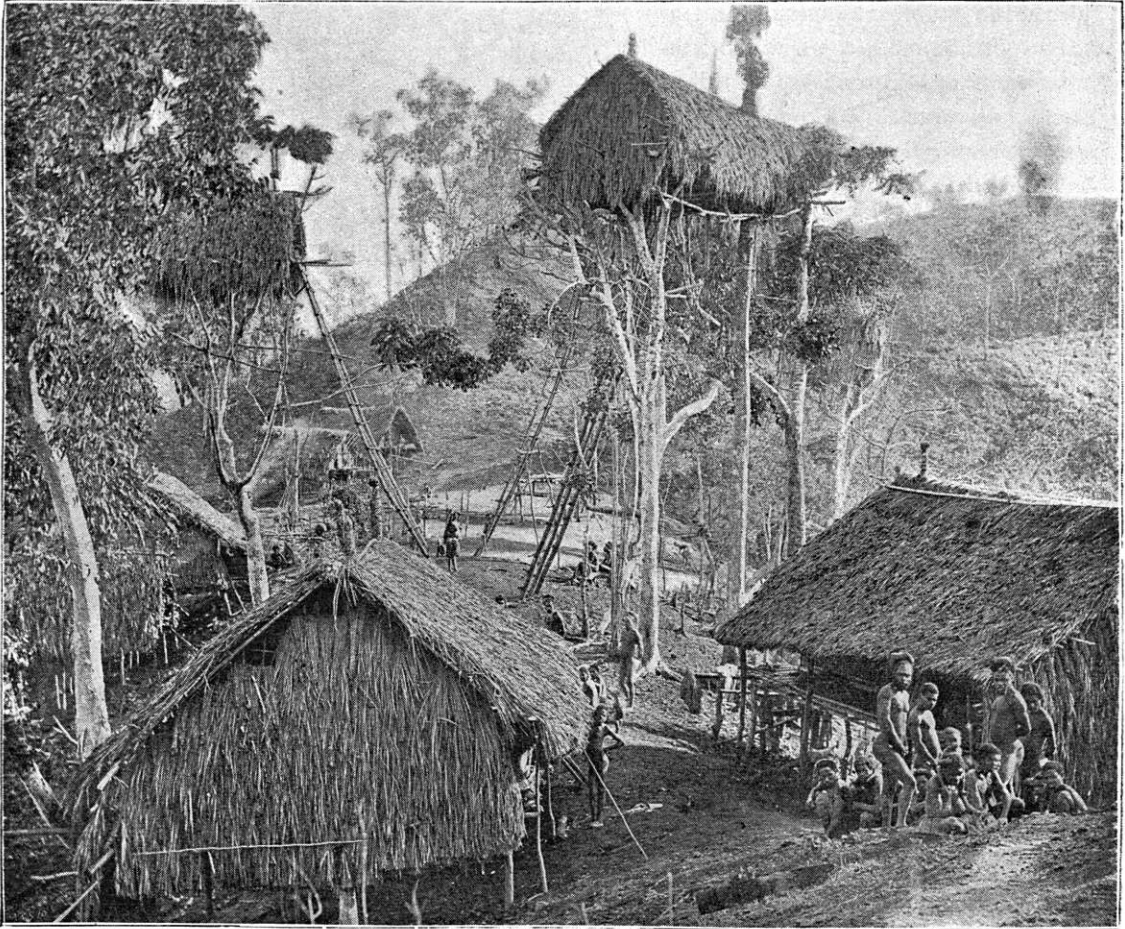
Kylä ilmassa.

valokuvista näkyy. Yksi niistä esittää kokonaisen ilmassa olevan kylän. Se on paikassa, jota sanotaan Sadera Makerassa ja rakennettiin se alunpitäen pakopaikaksi naimattomille naisille. Naiset tappoi kuitenkin eräs vihamielinen heimo, joka otti puukylän haltuunsa ja sitten rakenti huoneita maahankin. Taistellessaan naapuriensa kanssa on heimo kuitenkin niin pienentynyt, että siinä tätä nykyä on vaan

muutamia perheitä, jotka saavat viettää suurimman osan elämänsä puissa saadakseen rauhaa pääkallojen pyytäjiltä. Puolustautuakseen heitä vastaan varustautuvat he sitä] paitsi kivillä ja keihäillä.

Ensimmäinen valokuva edellisellä

rin kylästä, joka on maan sisässä vähän matkaa Bootles-lahdesta. On huomautettava, että asukkaat eivät aina asu näissä ilmahuoneissa, vaan vetäytyvät sinne ainoastaan silloin, kun pääkallojen pyytäjät ahdistavat tai joku vieras heimo on sotapolulla. Näihin ihmeellisiin

Kylä Uudessa Guineassa.

sivulla esittää tuollaisen puun lehvien väliin tehdyn «ilmalinnan» rakennetta. Siinä näkyvät myöskin yksinkertaiset portaat, joita myöten papua on aikeessa kiivetä ylös.

Ylempänä olevassa valokuvassa näemme erityisen komean ilmaan rakennetun «pakopirtin». Se on otettu Koia-

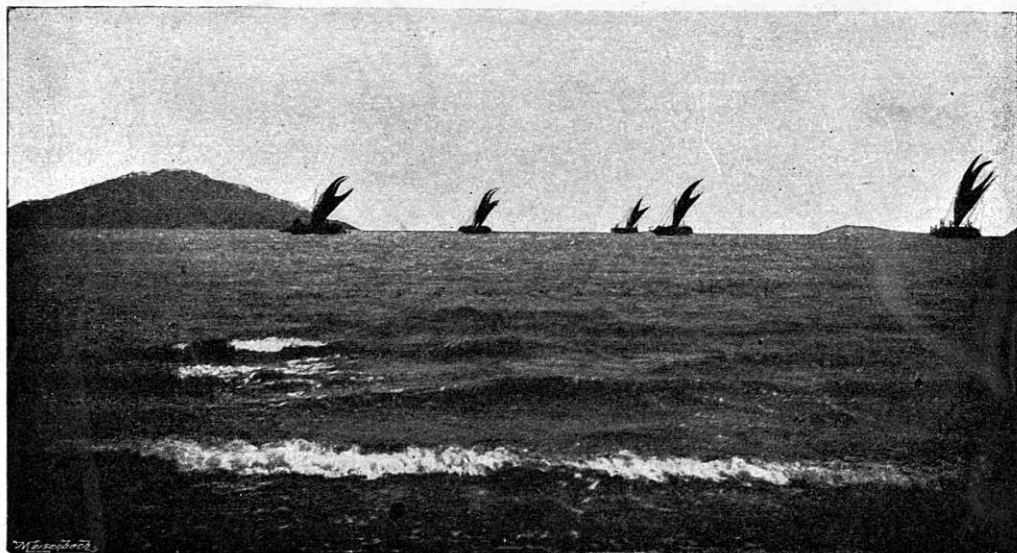
huoneihin nousta bambusta tai rottingista tehtyjä portaita myöten niin pian kuin vihollinen ilmaantuu kylään. Tietysti vedetään tikapuut ylös. Seuraava kysymys tehtiin kerran erälle puussa asujalle:

«Ettekö pelkää, että vihollinen hakkaa maahan puun?»

Mies osotti yksinkertaista kivikivestään, jommoisia kaikki käyttävät, ja näytti sitten paksua puun runkoa virkkaen: «Paljon hikeä, paljon hikeä.»

Siinä osassa Uutta Guineaa, jossa käytetään jousta ja nuolta, ei puu tietysti tarjoisi suurtakaan suojaa ja siellä ei suojahuoneita rakennetakaan ilmaan. Bebea-joella ja myöskin Kärpäs-joella on puita portaineen ja parvekkeineen, mutta niitä käytetään vaan tähystystorneina. Joskus on puolustautumistapa se, että

kylissä ovat aituukset ja ilmaan tehdyt taisteluparvekkeet suurella taidolla tehdyt. Valitaan esimerkiksi puu ulkopuolella aituusta, mutta lähellä ovea. Parveke rakennetaan niin korkealle ett'ei alhaalta heitetty keihäs kannu siihen. Puolustajat nousevat parvekkeelle tikapuita, joiden alipää on aituksen sisässä ja jotka nojaavat sen seinää vastaan. Siitä menee se puussa olevaan parvekkeeseen. Välisti on kaksi tai kolmekin parvekettä päällekkäin samassa puussa.

Kilpurjehdus kanoottien kesken.

koko kylä on tungettu niin kaitaisen ja jyrkän vuoren kukkulalle, että täytyy kulkea seinien läpi tullakseen toistensa luo. Muutamilla muilla seuduilla, niinkuin Ipotassa, rakennetaan huoneet korkeiden kallioiden huipuille, jotka ovat aivan luo pääsemättömiä. Niihin nouseaan ylös nostettavia tikapuita myöten. Aituksien käyttäminen on hyvin tavallista Cloudy Bay-alueella ja jokaisen aituksen sisässä on tavallisesti kaksi tai kolme huonetta. Aituus on tavallisesti niin korkea ja luja, että se tarjoaa suoja keihäitä vastaan. Muutamissa

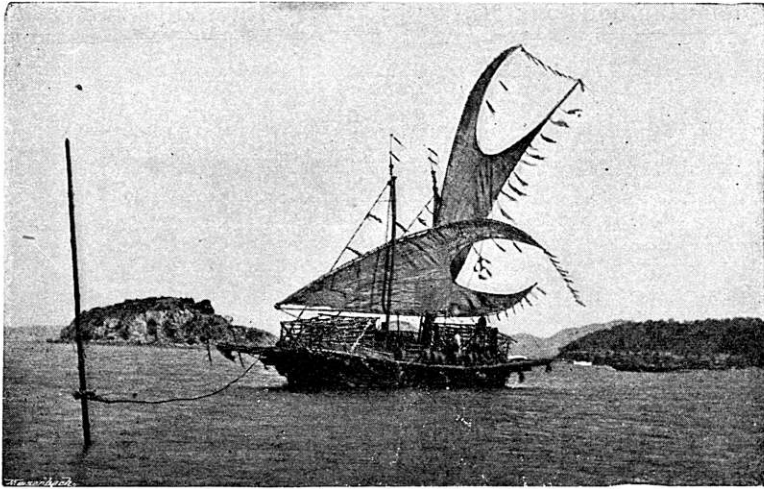
Sota-aikana iskevät muutamat heimot, varsinkin Luisiadi-saarilla, bambusta tai palmupuusta tehtyjä teräviä jalka-ansoja heinikkoon tai poluille. Ne ovat tietysti hyvin vaarallisia pimeässä ja päivälläkin, jos niitä varomattomasti lähestyy.

Tällä sivulla oleva valokuva osoittaa kilpurjehdusta kanoottien välillä Port Moresbyssä Uudessa Guineassa. Aromasta Orangerie-lahteen saakka rakennetaan purjekanootit kovasta puusta, ne ovat viistot kokassa ja perässä ja näyttävät hyvin kömpelöiltä. Mastona on puun runko ja kiinnitetään se juuriensa

avulla kanteen. Purjeet ovat niinkuin valokuvista näkyy, leikatut kuin konvol-vuluslehdet, mutta leveämpi pää on leikattu sisään päin; niin, se on melkein puolikuun kaltainen. Muutamat näillä oudoilla venheillä purjehtivista alkuasuk-kaista osaavat ohjata tähtien mukaan. Alempana oleva valokuva esittää yhden noita *lakatoita* — joiksi purjekanootteja kutsutaan — ankkurissa. Se on lipuilla

koristettu — kenties on hallitsevan ruh-tinaan syntymä- tai nimipäivä?

Prof. Haddon lähti viime kevännä uudelle tutkimusmatkalle Uuteen Gui-neaan ja on hän m. m. ottanut mukaansa fonograafin kerätäkseen siihen alkuasuk-kaiden lauluja ja kinetograafin valokuva-takseen sillä heidän tanssejaan ja sotai-sia harjoituksiaan.

Papualainen purjekanootti.

Pelastettu leijonan kidasta.

Kirj. ERNEST BROCKMAN.

Nimeni on Ernest Brockman ja olen minä nyt — v. 1898 — 28 vuoden vanha. Toukokuussa 1896 lähdin minä kuuden kuukauden virkalamalle Englantiin, oltuani Mashonamaassa postimestarina ja telegrafistina Chartered Company'n palveluksessa. Tämän ajan kuluttua palasin minä takaisin Afrikaan ja matkustin suoraan Beiraan, jossa saman vuoden joulukuussa jouduin majuri Patrick Forbesin palvelukseen, joka edusti mr. Cecil Rhodesia Pohjoisessa Rhodesiassa ja hoiti sähkölennätinlaitosta ja yleensä järjestystä tällä alueella. Mantereen yli kulkevaa sähkölennätin-johtoa Kapmaasta Kairoon, joka on Rhodesin lempituumma, valmistettiin suurella nopeudella ja majuuri Forbes ehdotti, että minä liityisin «rajalla» ole-

vaan työvoimaan, joka pyrkii Chindestä suoraan Zambesin suuhun.

Suostuin kohta tähän ehdotukseen ja olin muutamien viikkojen kuluttua suuren työmiesjoukon kanssa Keski-Afrikan sydämessä. Tuo suuri työ jat-

kuu varmasti ja nopeasti, vaikkei siitä Euroopassa ole aavistustakaan. Työskentelimme osastoissa ja työkunnissa. Jokaisessa osastossa oli 100—200 alkuasukasta yhden valkosen miehen johdolla, joka oli perehtynyt lennätintöihin. Ensimmäinen työkunta raivasi metsää sillä tiellä, jota linjan oli kulkeminen. Seuraava kaivoi reikiä pylväille, kolmas pystytti pylväitä ja asetteli isolaattorit paikoilleen. Minun työkontani oli näistä viimeinen ja minun tehtävänäni oli langan koetteleminen, sittenkun päivän työ oli päättynyt. Minun oli pidettävä huolta yh-

ERNEST BROCKMAN,
valokuvan mukaan, joka otettiin muutamia päiviä
ennen seikkailua.

teydestä lähtöpaikkamme Blantyre'n kanssa, voidaksemme aina tilata sieltä tarpeita. Tarkoituksemme oli vetää linja suoraan Tanganjikan järveen, jonka pohjoisin pää oli noin 700 engl. penink. Nyassan järvestä.

Alkupuolella lokakuuta viime vuonna hankkiuduun tavalliseen työhöni noin kolmekymmentä engl. peninkulmaa Kota-Kota'sta. Toverini, joka paitse minua oli ainoa valkoinen paikkakunnalla, oli eräs kunnan irlantilainen nimeltä Dan Morkel. Seurueessamme oli noin 50 neekeriä. Olimme tehneet leirimme pienelle aukealle paikalle metsään. Tämä aukea paikka oli noin 200 neliökynnärää laaja. Sitä ympäröivät öljypuut, jotka levisivät lukemattomia peninkulmia kaikille tahoille yhdessä kummipuitten ja okaisten kaktuskasvien kanssa. Tällä aukealla oli myöskin kolme säännöllisesti rakennettua majaa, jotka alkuasukkaat olivat meille rakentaneet, samalla kun he itselleen olivat tehneet omituisia suojia pensaskasveista. Ystäväni Morkel asui yhdessä majoista, toista käytettiin varastohuoneena ja kolmas oli minun asuntoni. Nämä majat olivat ymmyrkäisiä ja noin 10 jalkaa läpimitaten. Ne olivat rakennetut niin, että tukevia paaluja oli isketty maahan kahden tai kolmen jalan päähän toisistaan seinäin ruodoiksi, jotka tehtiin bambukuitumatoista. Sisältä olivat majat vuoratut palmikoidulla ruoholla ja katto oli samaa ainetta.

Majani oli melkein aukon keskustassa ja lähellä sitä kulki sähkölennätinjohto. Lyhyt lanka kulki suoraan läpi majani ja oli yhteydessä telegraafikoneen kanssa, joka oli asetettu tynnörin päälle vuoteeni viereen. Tynnöriä, jossa säilytettiin sokuriamme, käytin minä pöytänä. Vuoteeni oli tehty bambupuikoista, joiden väliin oli pingoitettu bambuverkko.

Sen päälle pantiin matrassi, jota paitse minulla oli kaksi tyynyä ja muutamia villapeitteitä. Vuoteen yli oli kiinnitetty moskittoverkko niin tiiviisti, että moskittojen oli mahdoton tunkea läpi. Vuode oli majan seinämällä, melkein vastapäätä pientä ovea, joka yöllä oli suljettu ruohoista ja bambusta tehdyllä luukulla. Lee-Metford kiväärini oli asetettu sokearitynnöriä vasten.

Nousin tuona merkkillisenä päivänä ylös heti auringon nousun jälkeen, noin kello kuuden aikaan, ja kun ei minulla ollut mitään kiireellisempää tehtävää, lähdin minä metsään metsästämään, seurassani kaksi tai kolme neekeriä. Ammuin kauriin vasikan ja palasin leiriin noin neljän aikaan illalla, jolloin join teeni Dan Morkelin kanssa ulkoilmassa. Syötyämme istuimme nuotion ääreen kertomaan metsästysjuttuja aina klo 10:een. Erosin sitten tovereistani ja me menimme molemmat laittautumaan levolle. Minua ei kuitenkaan nukuttanut ja kun olin tullut vuoteeseeni, aloin lukea viime postissa tullutta sanomalehteä. Kynttiläni oli pistetty wiskypullon suuhun. Vähitellen nukuin, mutta heräsin puoliyön aikaan hyenain huudoista leirin ympärillä. Nuo eläimet eivät uskaltaneet tulla lähelle, mutta kun eivät näyttäneet aikovan poistuakaan, päätin koettaa, minkä vaikutuksen laukaus heihin tekisi. Pukeuduun, otin pyssyni ja menin ulos piimeään, jossa ei näkynyt muuta kuin hyenain keltaset silmät puitten välissä. Yön hiljaisuus oli niin painostava, että ajattelin mennä Morkelin majaan ja pyytää häntä mukaani. En kuitenkaan tullut sitä tehneeksi, koska hän ei ollut huvitettu urheilusta. Palasin takaisin majaan nukkumaan ja vaivuun sikeään uneen, josta sitten heräsin niin kamalalla tavalla. Kello lienee ollut noin kahden paikoilla aamua, kun yhtäkkiä

tunsin, että joku liikkui hyvin tiukasti vuoteeni alla. Juuri kun aloin tointua kuului yön hiljaisuudessa pitkä ja outo päristys. Käsitin heti, että kuolema uhkasi ja että *leijona oli sänkyni alla!* Ei mikään muu eläin olisi uskaltanut tulla majaani. En voinut ajatella mitään selvästi ja sanomaton kauhu valtasi mieleni. Vaikka tiesinkin mitä tapahtui, en saanut ääntä suustani. Sydämeni tyytti kuin haljetakseen ja olin vähällä pyörtyä ajatellessani kauheata kohtaloani. Hetken kuluttua huomasin, että leijona oli poissa vuoteeni alta ja käyskeli tuhkien sieramiensa edestakaisin lattialla, ehkä vähän hämillään moskittoverkosta. Minulle selvisi vihdoinkin, että minun oli jotain tekeminen ja vaistomaisesti, mutta niin hiljaa kuin suinkin vedin minä tynnyt ja makuuvaatteet pääni päälle.

Tuskin olin sen tehnyt, kun leijona kamalasti muristen hyökkäsi esiin ja iski minua oikeaan olkapäähän vetäen minut lattiaan. Peto alkoi heti nuoleksia verta, jota vuoti kaulastani ja rinnastani ja joka kerta kuin vähänkään liukahdin, puri se minua raivoisesti. Kun nousin polvilleni päästäkseni kyyristyvään ja suojaisampaan asentoon, löi se minua kypälälläni niin, että jalkani melkein meni poikki ja syntyi ammottava haava. Tällä tavoin minua hetkisen pideltyään majaani lattialla päästi leijona minut hampaistaan, asetti toisen mahtavista

etukäpälistään rinnalleni, heitti voimakkaan päänsä taapäin ja päästi suustaan riemuisan, ylpeän kiljunnan. Kun nuo mahtavat äänet olivat haihtuneet, oli kuin olisin kuullut koko helvetin rähi-sevän ulkona majaani ympärillä. Neeke-rit laukoivat kuin hullut pyssyjään ja oli kerrassaan ihme, etteivät ne ampu-heet toisiaan. Sain jälestäpäin tietää, että he olivat kiivenneet lähimpiin puihin vaaraa pakoon. Leirin aukossa oli

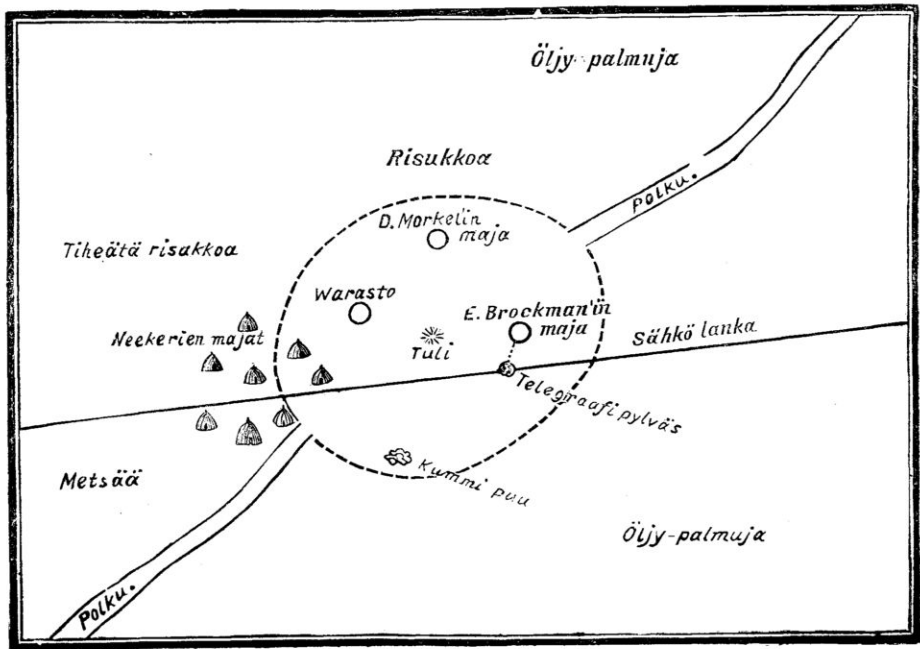

Leijona iski minua oikeaan olkapäähän.

pilkkoson pimeä, niinkuin muuallakin. Nähtävästi oli Morkel herännyt ensi kiljunnasta. Siekailematta hyppäsi hän vuoteestaan, vetäsi housut jalkaansa, tempasi hattunsa ja syöksyi ulos kivääreineen. Hän luuli, että leijona oli hyvin lähellä leiriä ainakin päättäen kiljunnasta. Hän haparoi majaani kohti ja ihmetteli suuresti, ett'en minä tullut häntä vastaan. Häntä johtivat osaksi neekerien huudot, osaksi pedon kehräävä ääni, kun se piteli minua hallussaan.

Kun Morkel tuli ovelleni, huusi hän: «Brockman, missä olet? Jumalan tähden, missä olet!» Kuulin hänen äänensä, samoin kuin kaiken muunkin, mutta minun oli mahdotonta saada sanaa suustani, vaikka tiesin, että elämäni siitä riippui. Morkel oli vähitellen haparoinut majani ympäri ja nähnyt aukon, jonka leijona oli tehnyt kaatamalla paalut ja repimällä rikki seinät. Sitten oli se hiipinyt vuoteeni alle. Nyt huomasi Dan, mitä

joka pureksi lihaani ja imi vertani. En voinut päästä täyteen selvyyteen kauheasta asemastani. Olin maannut selälläni majan lattialla ja kaula ja pää sivulla, kun Morkel potkasi oven sisään. Kun hän sen teki, iski leijona kauheat torahampaansa oikeaan sivuuni ja hyökkäsi yhdellä hyppäyksellä pimeyteen Morkelin nenän editse. Karatessaan tiensä koetti peto saada minua selkäänsä. Voi kuvailla Dan Morkelin tunteita, kun hän haparoi

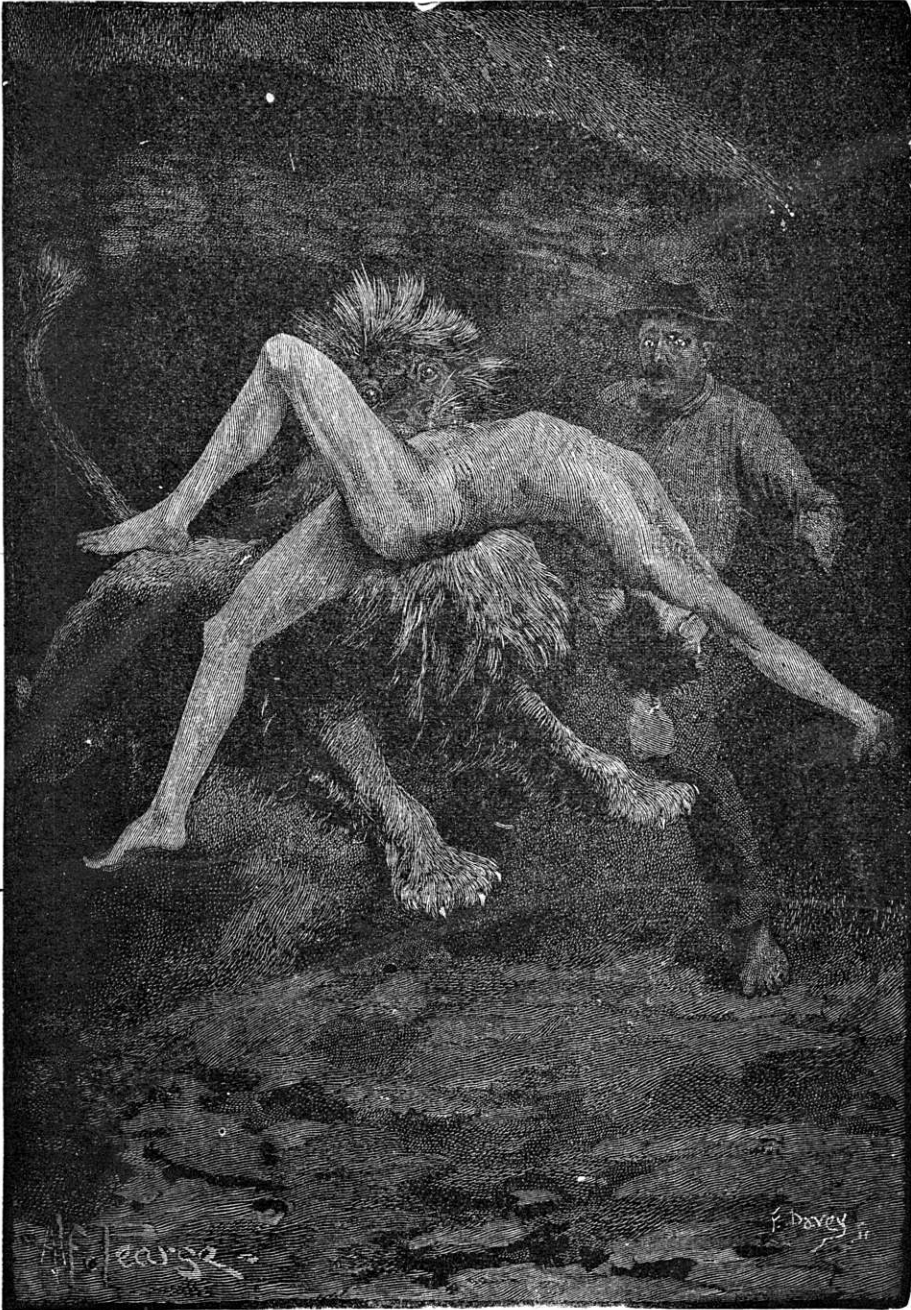
Paikan asemakartta.

oli tapahtunut, hyökkäsi toiselle puolelle ja potkasi auki oven.

Koko tällä ajalla en minä ajatellut mitään muuta kuin sitä mauskuttelevaa ääntä, joka syntyi, kun leijona imi lämmintä vertani ahnailla huulillaan. Ajattelin kauhulla, ett'en ollut elänyt nuhteetonta elämää viime aikoina ja aloin rukoilla, niinkuin en ollut koskaan ennen rukoillut. Rukoillessani ajattelin sitä, kuinka ihmeellistä oli, että vähintäkään kipua tuntematta makasin leijonan alla,

pilkkopimeässä ja huusi ensin yhdelle neekerille ja sitten toiselle, että he Jumalan nimessä sytyttäisivät ruohosoihtuja. Hän haparoi majassani ja kun hän koetteli sänkyä, oli siinä iso verilätäkkö, joka ilmaisi, mitä oli tapahtunut.

Noin kolmekymmentä kyynärää karkasi leijona minua kantaen läpi metsäaukon ja laski minut suuren kummi-puun alle, jonka paikka näkyy myötä seuraavassa pohjapiirroksessa. Juostessaan kehräsi peto kuin tyytyväinen kissa,

Leijona koetti saada minut heitetyksi selkäänsä.

— tietysti kuitenkin kovemmin. Juostessaankin imi se vertani ja kun liha oli yhdestä paikasta kuivunut, päästi se minut puoleksi hampaistaan ja iski äkäisesti toiseen osaan ruumistani — uudelleen imeäkseen. Se tunsu pienimmänkin liikkeen ruumiissani. Jos liikautin kättä, purasi hän sitä ja jalan liukahdus rangaistiin kauhealla raapaisulla.

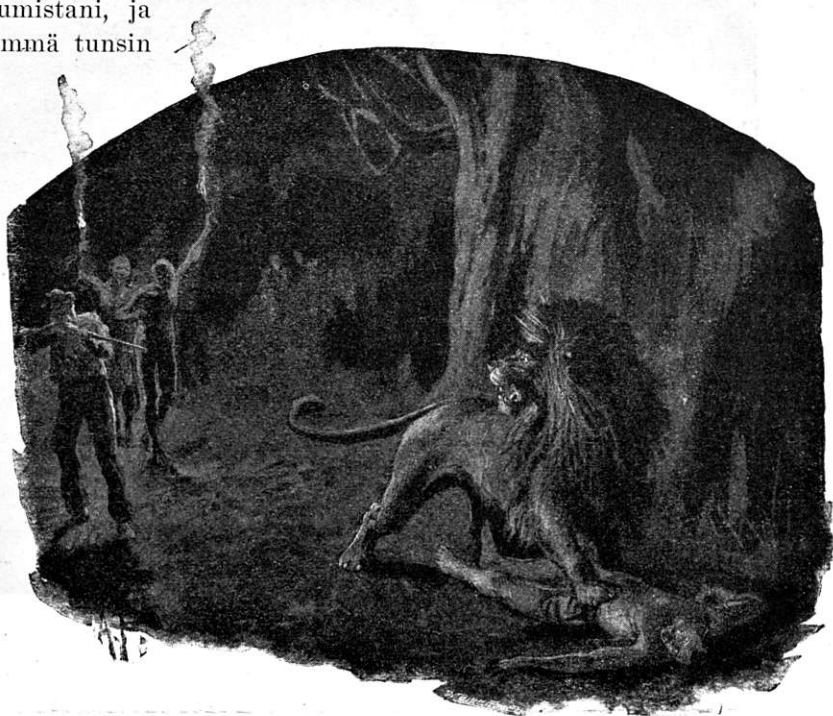
Olin selälläni suuren puun juurella ja leijona oli päälläni. Tuon tuostakin katseli se minua suurilla, loistavilla, kellanvihreillä silmillään, jotka täyttivät mieleni sanomattomalla kauhulla — ne olivat samalla ilmeettömät ja kylmät ja pirullisen julmat. Ihmettelen yhäkin, miksei leijona tappanut minua heti paikalla joko puremalla minua päähän tai repimällä minut palasiksi kamaloilla kynsillään.

Mutta se näytti olevan täysin rauhallinen ja tyytyväinen saaliisensa. Tunsin sen pitkän karkean kielen nuolevan reisiäni ja aliruumistani, ja mikäli se tuli ylempä tunsin minä sen kauhean haisevan hengityksen, joka oli niin ilkeä, että olin vähällä pyörtyä. Koetin kääntää pois päätäni, mutta yhä lähemmä tuli tuo pitkä ahnas kieli kurkkuani. Vais-
tomaisesti nostin ylös käteni ja työnsin sen pedon kitaan, melkein sen kurkuun. Se puri kolme sormea oikeasta kädestäni ja minä annoin

— kuinka kauhealta tuo kuuluneekin — käteni ja sormeni olla liikkumattomina leijonan kidassa. «Kiitetty olkoon Jumala!» ajattelin minä. «Tuo tyytyy nuolemaan verta vuotavia sormiani ja niin kauvan kuin voin pitää sitä loitolla on minulla aikaa rukoukseen.»

Ja minä rukoilin — ja rukoilin! Välistä tuntui kovin vaikealta kuolla tällä tavalla. Mutta minä heikonnaui heikontumistani ja — kuten minulle on kerrottu — vaikeroin yhtämittaa: «Dan, Dan! Voi, miksi et voi ampua, tai tehdä jotain? Dan! Dan!»

Kun olin jonkun aikaa ajatellut kotiani ja omaisiani, alistuin kuoleman ajatuksen alle jonkinlaisella mielihyvän tunteella ja samassa heräsi minussa epä-määräinen tunne siitä, että pelastuisin. Tunsin kyllä selvästi jokaisen pureman, mutta en mitään kipua. Mutta kun hirviö oli iskenyt hampaansa lihaisempiin osiin ruumiistani — leijona valitsi vaan

Morkel ampui.

Sanomalehdistön lausunnoita teoksesta

„AVARASSA MAAILMASSA.“

*Ruotsissa ilmestyvästä painoksesta sisältävät sikäläiset sanomalehdet erittäin kiit-
täviä arvosteluja, joista muutamia otteita on painettu tähän:*

Aftonbladet: Teoksen aate: »Todellisuus on usein merkillisempi kuin taru» on varsin hyvin valittu, sillä ne seikkailut, joista siinä saadaan lukea, — ja jotka kuuluvat perustuvan todellisiin tapahtumiin, ovat kieltämättä usein pöyristyttävämpiä kuin mitä vilk-
kain mielikuvitus voisi esittää. Saadaan myöskin tutustua omituisiin tapoihin ja oloihin eri maissa. Kuvauksien merkitystä lisäävät lukuisat kuvat, joista osa on otettu tuokio-
valokuvauksen avulla.

Stockholms-Tidningen: Hauskoja, lyhyitä kuvauksia matkoista ja seikkailuista eri maissa, useimmat mitä jännittävimpiä. »Todellisuus on usein merkillisempi kuin taru,» sanotaan, ja se toteutuu täydellisesti näissä kuvauksissa, joissa vaan näitä tapahtumia ker-
rotaan ja jotka kuitenkin voittavat jännittävimpien romaanien juonen.

Göteborgs Handels och sjöfarts Tidning: Kaikista maan osista on tässä teok-
sessa kuvauksia kansoista ja luonnosta, seikkailuja ja merkillisiä tapauksia mitä erilaisim-
missa oloissa. Kaikki kertomukset ovat sitäpaitse varustetut runsailla ja hyvillä kuvilla.
Teos tarjoo *opettavaa* ja *hauskaa* lukemista varsinkin nuorisolle.

Enköpings Tidning: Esillä olevista vihkoista päättäen on lukijan halu seikkai-
luihin ja haaveellisiin tapahtumiin tuleva tyydytetyksi, samalla kun tiedonhalu ja totisem-
pikin harrastus on saava tarpeensa, siinä kun sekä tiedemiehet että seikkailijat esiintyvät
esityksillään.

Jämtlands Tidning: Jokaiselle, joka rakastaa jännittäviä matkakertomuksia ja
seikkailuja todellisuudesta, on tämä oleva rakas kirja.

Kristinehamnstidningen: Tämä teos tarjoo nuorisolle erinomaisen korvauksen niistä
ryöväriromaaneista, joita älykkäät isät usein estävät lapsiaan lukemasta.

Svensk Damtidning: Tiedonhaluisille ja seikkailuja rakastaville nuorille, mutta
myöskin muille tarjoovat nämä kuvaukset sekä jännittävää että opettavaa lukemista.

Avarassa maailmassa

Tuskin on ollut aikaa toista, jolloin olisi suuremmalla innolla kuin nyt seurattu tapahtumia eri osissa maailmaa — pohjoisnavalta etelänavalle, kaukaisesta lännestä äärimmäiseen itään. Meilläkin alkaa tämä harrastus muiden maiden olojen ja omituisuuksien tuntemiseen yhä enemmän voittaa alaa. Tähän saakka on kuitenkin puuttunut teoksia, joissa tätä uteliaisuutta olisi suuremmassa määrin tyydytetty. Matkakertomukset, joita maassamme on ilmaantunut, kertovat useimmiten vaan yhdestä matkasta ja pienestä osasta maanpalloa. Siitä syystä lienee tervetullut teos semmoinen kuin **Avarassa maailmassa**, joka lyhyissä, hauskoissa ja jännittävässä kuvauksissa esittää matkoja ja seikkailuja eri maanosista.

Teoksen johtava aate on jo ilmaistu kansisivulla:

Todellisuus on usein ihmeellisempi kuin taru.

Päätäköön lukija tästä ensi vihkosta, pitääkö teos mitä lupaa.

Näissä kertomuksissa ja kuvauksissa ei tule olemaan jälkeäkään tarusta ja kuitenkin ovat ne usein jännittävämpiä kuin monet romaanit. Useimmissa luvuissa esitetään tekijän muotokuvat, joten teoksesta samalla syntyy eteväin ja merkillisten miesten muotokuvakokoelma. Sisältö ja kirjoitustapa ovat niin yksinkertaiset ja luontevat, että teos sopii kaikille kansan luokille ja sivistysasteille, jokaiselle lukutaitoiselle, joka rakastaa virkistävää ja raitista lukemista.

Suosittamme teosta varsinkin niille vanhemmille, jotka eivät tahdo tyydyttää lastensa lukuhalua ryöväri- ja muilla romaaneilla, mutta kuitenkin haluavat antaa heille lukemista, joka samalla kun se tyydyttää mielikuvitusta, myöskin lisää heidän tietovarastoaan.

Toivottavasti **Avarassa maailmassa** siis on pääsevä kulettamaan avaraan maailmaan **kaikkia kansalaisia**, varsinkin kun hinta oloihimme nähden on hyvinkin halpa.

Avarassa maailmassa ilmaantuu noin **20:ssa** runsaasti kuvitetussa vihkossa ja maksaa vihko ainoastaan **35** penniä.

Porvoossa joulukuulla 1898.

Werner Söderström.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

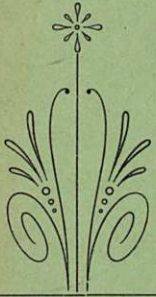
2 vihko.

35 p:iä.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

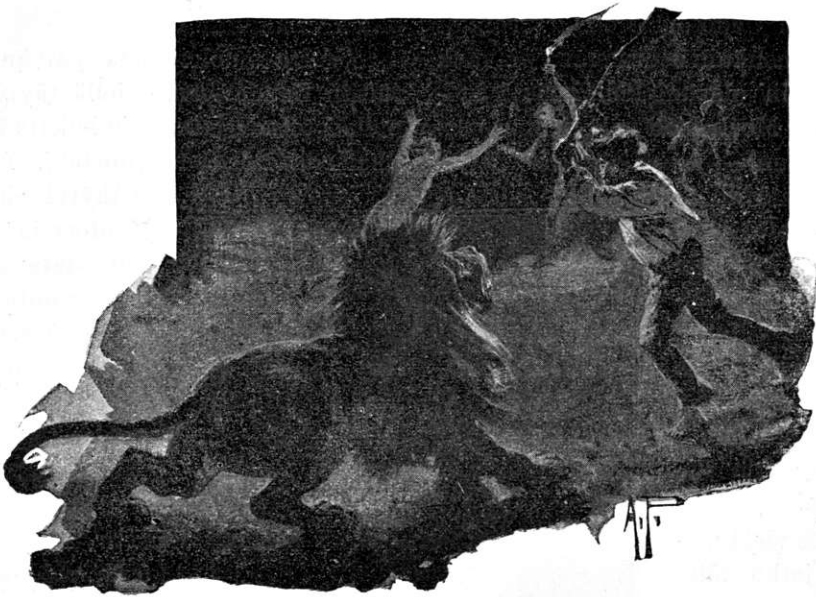
o o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMAUTUU NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAN 35 PENNIÄ. o o o o

ne — tunsin minä omituisen turtumisen jokaisessa sellaisessa osassa. Mutisin hiljaa itsekseksi: «Ehkä se tapa — tai ehkä tappaa, kun on imenyt tuon paikan kuivaksi.» Ja sitten tein minä täydellä todella itselleni tämän huomion: «Se huomaa minut varmaankin hyvin kuivaksi syödä, imettyään noin paljon vertani.»

Koko tuon ajan kuluessa huusivat neekerit: «*Nkanga! Nkanga!*» (Leijona! Leijona!) ikäänkuin heillä olisi ollut mitään vaaraa puissaan. Dan Morkel parka

ehkä tappaisi minua leijonan sijasta. Hän huusi: «ole rauhallinen Brockman!» — joka oli hyvin omituinen kehoitus! — «ole vaan rauhallinen, niin minä kyllä teen voitavani!» Mikäli hän lähestyi irtautti leijona hampaansa sivustani, joka nyt oli vaan puuromaista tahasta. Se katseli ympärilleen päristen ja röhisten, toinen jalka rintani päällä. Kuinka Morkelin onnistui päästä leijonaa kymmenen askeleen päähän, en tiedä, mutta hän ojensi vaan pyssynsä ja laukasi. Leijona

»Ja antoi leijonalle kauhean iskun päähän kiväärin perällä.»

juoksenteli ympäri hädissään ja tuskissaan. Lopulta sai ystäväni kolme nekeriä sytyttämään pari soihtua kuivista ruohoista, ja niiden heikossa valossa voi Morkel nähdä leijonan seisovan minun päälläni. Se oli äärettömän suuri, luitaan myöten laihtunut peto, toistakymmentä jalkaa pitkä ja varustettu tuuhealla ruskealla harjalla, joka teki sen hyvin majesteettillisen näköiseksi. Jälkeenpäin kertoi Dan, että minä hänen lähestyessään pyssyysä kanssa vaikeroin hiljaa. Ystäväni pelkäsi ampua, ett'ei

vetäytyi heti kohta muutamia askelia taapäin, sillä kuula oli mennyt hänen toisen silmänsä läpi, koskettanut aivoja ja tunkenut leukaan, jota se pahasti runteli. Morkel aikoi heti ladata uudelleen, mutta hänellä oli niin kiire, että koneisto tuli epäkuuntoon ja hän oli aivan avuton. Kuka olisi voinut luulla, että tämä epätoivon partaalla ja järkensä menettämällä oleva mies karkasi leijonaa kohden ja antoi hänelle kauhean iskun päähän kiväärin perällä. Se ei vaikuttanut mitään muuta kuin että kiväärin perä

meni palasiksi. Ystäväni käski kuitenkin soihdun kantajansa kohta rientämään minun majalleni noutamaan sieltä minun pyssyäni ja sillä kaatoi hän leijonan kahdella laukaisulla.

Kysytään kenties, mitä minä tein vapaaksi päästyäni. On muistettava, että leijona oli uuvuttanut minua, purrut minua ja imenyt minua noin *kolmelta minuutilla*, kun Morkel ampui ensi laukauksensa. Mutta samassa tuokiassa, kun hirviö vetäytyi pois, olin minä jalkeillani ja juoksin 20—30 kyynärää. Sitten kaaduvin maahan tiedotonna enkä vironnut tajuntaan ennenkuin seuraavana päivänä kun huomasin olevani lämpimässä kylvyssä, jonka Morkel oli valmistanut pestäkseen haavani — *joiden luku nousi yhteensä kolmelta!* Ystäväparani kertoi, että ruumiini oli ollut kauhean näköinen. Tuskani olivat kamalat. Monta yötä ja päivää kärsin hirveitä kipuja. En voinut nauttia muuta kuin konjakkia ja samppanjaa.

Nyt tulee vielä hirmuisempi jatko tälle kertomukselle. On muistettava, että olin tuhansien peninkulmien päässä asutuilta seuduilta, ja kaukana, kovin kaukana oli lähin lähetysaarnaajalääkärikin. Haavoihini tuli kuume, luultavasti siitä syystä, että pedon hampaat olivat täynnä myrkyllistä saastaa. Kun

kuume yhä lisääntyi, päätti Morkel toimittaa minut sisäjärvi-höyrylaivalla Bandaween, jossa Liwingstonelähetystön lääkäri tohtori Prentice voisi hoitaa minua. Höyrylaiva kävi kerran kuussa Domarassa, jonne oli vaan muutamia engl. peninkulmia meidän leiriltämme, ja saatiin se tulemaan vielä vähän lähemmä, että minä pääsisin mukaan. Minut käärittiin villavaippoihin ja asetettiin kanootin poikki pannulle laudalle. Aallon käynnissä liukui lauta veteen ja jos ei yksi miehistä olisi tarttunut minuun kiinni, olisin hukunut.

Vasta puolentoista päivän perästä tultiin Bandaween. Siellä täytyi sahata poikki toinen jalkani ja leikata isot palat lihaa raadellusta ruumiistani. Leikkauk-

set täytyi tehdä ilman kloroformia, jota ei ollut saatavana. Voi kuvailla mitä kauheita tuskia kärkein. Joka yö näin unessa tuon kohtauksen leijonan kanssa.

Engl. Etelä-Afrikan yhtiö piti minusta hyvää huolta, koska vahinko oli tapahtunut sen palveluksessa ja ilman omaa syytäni. Mikäli tiedän, olen ainoa valkoinen ihminen, jonka leijona yöllä on ryöstänyt vuoteestaan. Kulen vielä kainalosauvain varassa ja herään usein painajaiseen, luullen kuulevani tuon kauhean hirviön hengityksen vuoteeni alla.

Mr. BROCKMAN sairaalasta päästyään.

Tulikoe Fidsji-saarilla.

Kirj. MAURICE DELCASSE.

Minäkin luulen koko maailmassa löytyvän omituisempaa tapaa kuin se tulikoe, josta J. W. Lindt Melbournesta on ottanut alempana olevat viisi valokuvaa. Huomatkaa tarkoin, ett'ei yksikään villoista ole «istunut» — jos niin saan sanoa — valokuvattavaksi. Nämä kuvat otettiin niinsanoakseni «julkiteossa», ja minun käytettäväkseni ne on antanut lordi

Stanmore, joka jonkun aikaa oli Fidsji-saarien kuvernöörinä.

Bengan saari, missä kuvat otettiin, on lähellä Fidsjin pääkaupunkia Suvaa. Tämä salaperäinen tulen päällä käyminen on pannut pään pyörälle monelta kokoneelta tiedemieheltäkin, joka sitä on katsellut, eikä vielä tänäkään päivänä ole voitu sitä tyydyttävästi selittää.

Yhteen aikaan sitä tapaa käytettiin sangen harvoin ja mitä suurimmassa

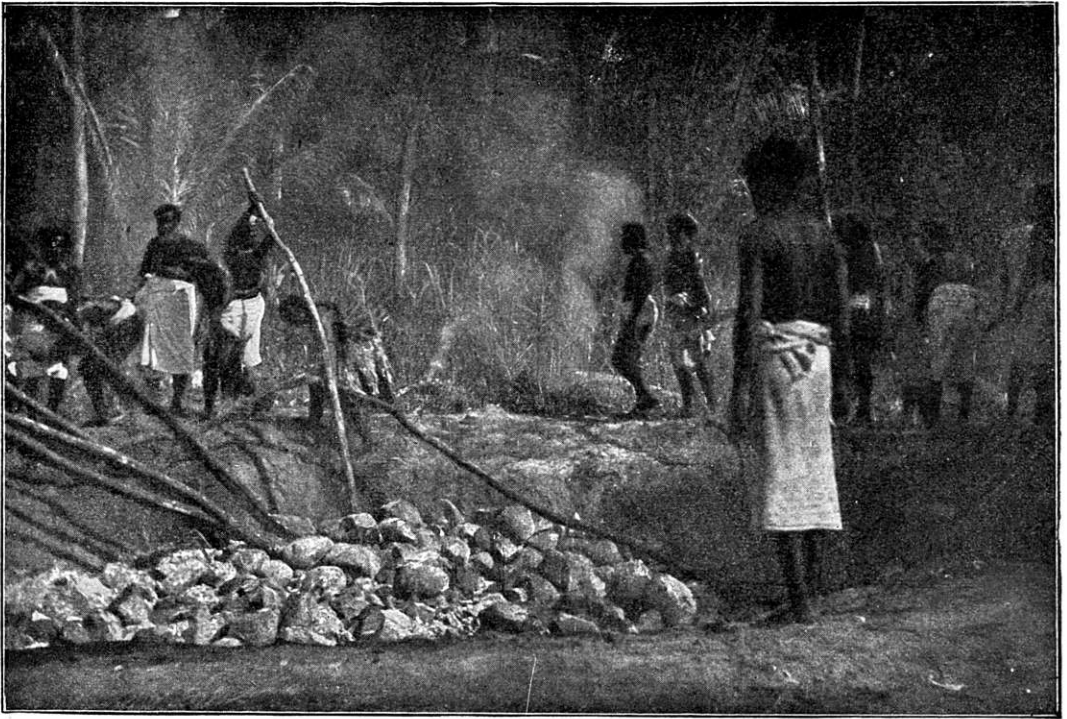

Polttopuiden kantaminen.

salaisuudessa. Mutta kerran kysyttiin alkuasukkailta julkisesti, eivätkö valkeatkin miehet saisi nähdä heidän tulinäytelmäänsä. Pitkän viettelemisen jälkeen suostuivat he siihen, vaikka vastenmielisesti. Kun tulikokeen aika lähestyi, teki höyrylaiva *Maori* varta vasten matkan Fidsjin pääkaupungista Bengan saareen, että joukko turisteja saisi tilaisuus-

dosta pyhänä paikkana. Ja samasta syystä ovat saaren ylimyksetkin etevässä asemassa.

Ennenkun alan kertoa itse toimistusta, on tarpeellista tehdä selkoa mitenkä uuni, jota kutsutaan *lovoksi*, on rakennettu, ja kuinka se kuumennetaan varsinaiseen tarkoitukseensa, *masavejuurien* paistamiseen, sillä juuri samassa

Kiviä tasoitellaan pitkillä saloilla.

den katsella tuota näytelmää.

Na-Matassa, Fidsji-hallituksen sanomalehdessä, joka painetaan maan kielellä julkaistiin sitten luettelo tulella kävijöistä. Tilaisuudessa oli todistajana läsnä myöskin yksi hallituksen edustaja, ja hän vakuuttaa tämän kertomuksen todenperäisyyden.

Bengan saarta, missä tulikoe toimitettiin, pitävät alkuasukkaat yhtenä Fidsji-jumalain asuinpaikoista ja sen joh-

uunissa tehdään myöskin tulikokeet. Masave on *Dracena*-sukuinen kasvi ja sillä on syötävät, sokerinpitoiset juuret. Niitä paistetaan neljä päivää yhtämitta *lovossa*, joka on ainoastaan maahan kaivettu kuoppa, noin 18 tai 24 jalkaa läpimitaten. Kun lovo on kuumennettava, ladotaan sen pohjalle ensiksi puita 9 tai 10 jalkaa paksulta. Edellisellä sivulla oleva valokuva näyttää alkuasukkaita siinä toimessa. Puiden päälle ase-

tetaan 10:stä 100:taan naulaan painavia mukulakiviä ja silloin on uuni valmis sytytettäväksi.

Jos ollaan aikeissa tehdä tulikoe ennen massave-juurien paistamista, sytytetään puut ennen auringon nousua, ja ne saavat palaa useita tunteja, kunnes kaikki kivet ovat hehkuvan kuumina

tai 20 jalkaa pitkiä riukuja ja niiden avulla tasoitellaan tulikuumat kivet, niin kuin edellisellä sivulla olevasta kuvasta nähdään.

Toisinaan on kuumuus niin ankara, ett'eivät kivien tasoittelijat voi käsin pidellä riukujaan. Silloin työntävät he ne kiviläjään niin pikaisesti kuin mah-

Tuhka la'astaa kiviltä.

painuneet kuoppaan.

Loordi Stanmoren apurin sanain mukaan on sellaisesta uunista lähtevä kuumuus vallan sietämätön vielä 10 jalan päässä.

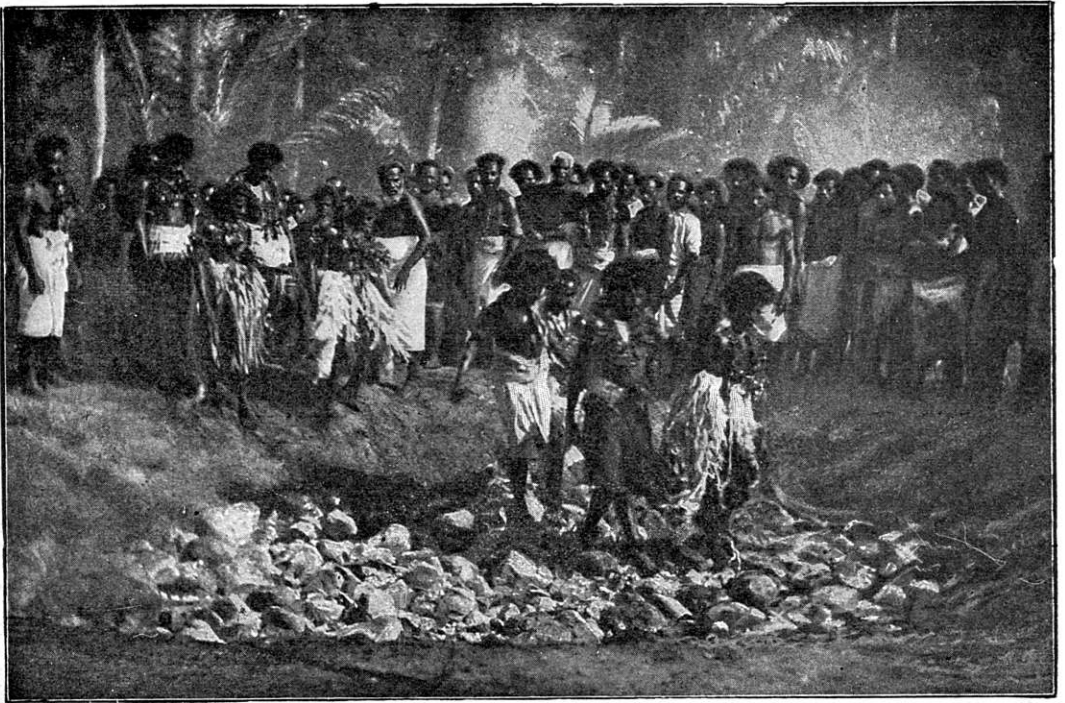
Kekäleet kootaan pois pitkiin vapoihin kiinnitetyillä liaaneilla. Liaanin päässä on silmukka, joka vedetään kekäleen ympärille. Kun tuhka ja hiilet on saatu poistetuksi, työnnetään uuniin 18

dollista, jättäen niiden päät lovon reunalle, peräytyvät sitten kiireesti loitomalle ja vetävät niitä liaani-köysistä, jotka etukäteen ovat sitoneet niiden päihin. Nämä kivien tasoittelijat käyttävät leveistä banaanin lehdistä tehtyä pukua suojelemaan itseään kuumuutta vastaan.

Tuhka vedetään uunista pitkiin salkoihin sidotuilla luudilla (katso ylempanä olevaa kuvaa) ja sen jalestä jää

siihen ainoastaan puhtaat hehkuvat kivet. Tulen lakattua palamasta kestävätkin nämä toimenpiteet noin puoli tuntia ja silloin on kaikki kunnossa näytelmää varten. Merkin saatuaan astuvat tulinäyttelijät paljain jaloin kuoppaan, ainoastaan saniaisista sidotut seppeleet nilkoissa, ja alkavat astuskella edestakaisin, aivan kuin kävelisivät huvikseen. Kaksi

Odotin joka hetki, milloinkakin tuntisin nenässäni korventuneen ihmislihan kärryä, mutta se odotus oli turha. Ja tarkastellessani tulella kävelijäin kasvoja, en huomannut niissä minkäänlaista tuskan ilmettä, ainoastaan tuon lujan tyyneyden, joka on omituinen monelle raakalais-rodulle. Jotkut katselijoista viskasivat uuniin tuoreita lehtiä ja puun

Alkuasukkaat astuvat hehkuville kiville.

viimeistä kuvaamme esittää sitä kohtausta varsin elävästi. Minä kerron nyt mitenkä eräs silmin näkijä kuvaa tapausta.

«Jonatan, eräs kotimainen tuomari, astui ensimmäisenä lovoon ja heti hänen kintereillään neljätoista muuta alkuasukasta. He kävelivät ympäri uunia, liikkivat aivan huolettomina ja hiljalleen, sekä ottivat varmoja askelia tulisilla kivillä. Näytelmä melkein lumosi minut.

oksia ja heti peittyivät tulella kävijät niistä nousevaan savuun. Nenäliinoinakin heitettiin sinne ja huomattiin selvästi, ett'ei tapauksessa piillyt minkäänlaista petosta. Silmänräpäyksessä ottivat ne tulen ja paloivat höydyksi hehkuvilla kivillä. Sitten astui Jonatan seurueineen pois siitä helvetistä ja kuvernöörin edustaja tutki heidät tarkoin. Ei siinä kyllin, ett'ei heissä ollut palohaavoja — mutta kuivat saniaislehdetkään heidän

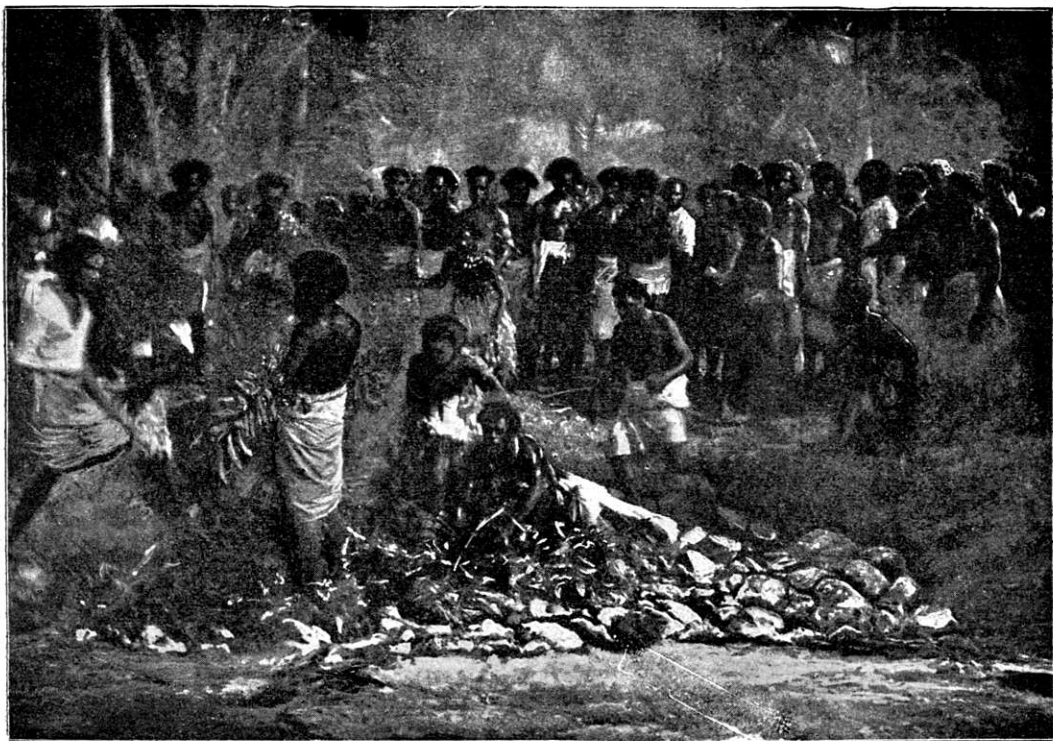
nilkoissaan eivät olleet edes kärventyneet.«

Kuvernöörin edustaja kuulusteli tarkoin Jonatania itseään, joka kunnioitti häntä suuresti ja vastasi vapaasti hänen kysymyksiinsä: «Eihän tässä ole mitään kummallista! Ja miksikä siinä olisi? Minä ja minun esi-isäni olemme tehneet tätä kautta miespolvien, aikoja ennen

jotka ovat nähneet tuon näytelmän, eivät kykene selittämään sitä, ja muutamat ovat itse tehneet kokeita siinä, mutta varsin kauheilla seurauksilla.

Eräs virallinen selitys, jonka on antanut loordi Stanmoren apurintti, on näin kuuluva:

«Minä luulen, ett'ei tavallisella kuolovaisella, joka joutuu tropiikki-maihin,

Alkuasukkaat kävelevät uunissa.

kuin valkeat miehet tulivat saarillemme. Muutamat meistä ehkä eivät usko kertomusta tarukuningas Molivaista, mutta minä uskon, että heimolleni on annettu voima milloin tahansa kävellä *masave*-uunissa vahingoittumatta.«

Eräs toinen silminnäkijä on selittänyt, «ett'eivät miehet olleet hieroneet jalkojaan minkäänlaisilla voiteilla. Kauppiat, lähetysaarnaajat ja monet muut,

ole vähintäkään käsitystä siitä kuumuudesta, jota alkuasukkaiden jalkapohjat kestävät. Jos tottumaton laskee kätensä kalliolle tai muulle esineelle, jota trooppilinen aurinko on paahtanut joitakuuta tuntia, niin vetäsee hän sen heti pois. Mutta alkuasukkaat voivat kävellä kalliolla päivän umpeensa tunttematta kuumuutta. Heidän jalkapohjiinsa on kasvanut luonnollinen antura, joka ei johda

lämpöä ja on ehkä kahdeksasosaa tuumaa paksu. Sitä voi alkuasukas leikeläkin, kärsimättä mitään kipua.»

Tätä seikkaa vastustaa kumminkin loordi Stanmore itse eräässä kirjeessä tämän kirjoittajalle. «Jos tämä selitys olisi oikea», sanoo hän, «ei asiassa olisi mitään ihmeteltävää. Mutta alkuasukkaitten jalkapohjat eivät todellisuudessa ole niinkään tunnottomat. Olen usein nähnyt karastuimpain villien kävelevän jonkun matkan jokivartta auringon paahteessa ja heidän on täytynyt juosta veteen jäähdyttämään jalkojaan.» Loordi Stanmoren sanat pitävät paikkansa, ja hänen mielestään täytyy asiaan keksiä parempi selitys kuin jalkapohjien tunnottomuus, jos sitä ollenkaan voi selittää.

Mutta jos otaksuisikin, että fidsjiläisten jalat ovat vuosien kuluessa joihinkin määrin karaistuneet — niin voiko sen johdosta otaksua että he saattavat koko ruumiinsa painolla astua paljaan jalkapohjansa tulikuumille kiville?

Tahdon nyt kertoa sen tarinan, josta alkuasukkaat väittävät itse tämän ihmeteltävän ja salaperäisen taidon johtuvan. Tai Na Molivai oli erään taruhenkilön nimi, joka eli Savan-piirikunnan kukkuloilla Benga saaren läntisessä osassa. Hän oli suuri loitsija ja tarujen kertoja. Lopetettuaan kerran erään tarun, kysyi hän kuulijoiltaan, mitä he antaisivat hänelle tavanmukaiseksi palkkioksi siitä huvista, jonka olivat hänen kertomuksestaan saaneet. Jokainen nimitti nyt sen lahjan, jonka aikoi antaa, ja yksi heistä, Tai Zualita, lupasi antaa muhkean ankeriaan. Tai Zualita oli arvossa pidetty mies heimonsa keskuudessa, ja aamulla kuleksi hän kukkuloitten rotkoissa, kunnes tuli eräälle lammikolle, jossa näytti olevan kaloja. Lammen rannassa näki hän erään pienen läven

ja pisti heti kätensä siihen tavoitellakseen sieltä ankeriasta. Hetken päästä sai hän sieltä käteensä esineen, joka näytti olevan kappale *masi*-vyötä, jommoisia alkuasukkaat käyttävät. Tai Zualita työnsi kätensä uudestaan aukkoon ja suurensi sitä. Kaivaessaan huomasi hän, että se syvemällä leveni luolaksi, ja lopulta tunsikin hän käteensä jonkun elollisen olennon. Ajatelkaa hänen kummastustaan kun hän veti sen aukosta ulos ja huomasi että oli saanut käsiinsä tarunkertojan itsensä, Tai Na Molivain, joka oli muuttaunut ankeriaan muotoon. Molivai alkoi rukoilla armoa, kun huomasi joutuneensa kiinni.

«Minä olen suojeleva sinua», sanoi hän, «ja olen sinun sotajumalanasi, jos päästät minut irti.»

«Sitä en tarvitse», vastasi Tai Zualita jyrkästi. «Etkö tiedä että heimoni jo on voittoisa kylliksi ja että minä olen sen urhein sotilas?»

«Anna minun sitten tulla hyväksi hengeksesi tanssissa ja laulussa.»

«Se ei riitä», kuului vastaus. «Joka tanssissa kulkee *Saguwis* (Tai Zualitan heimo) etunenässä. Sinun kohtalosi, Molivai, on se, että sinua paistetaan *lovossa masave*-juurien kera neljä päivää ja neljä yötä.»

Nyt alkoi Molivai tehdä uusia lupauksia.

«Minä rupean suojelushengeksesi merellä», sanoi hän.

«Ei sekään kelpaa», oli toisen jyrkkä vastaus. «En ole merimies, vaan inhoon merta.»

Nyt lupasi satujen kertoja antaa hänelle rikkautta, kauneutta ja naisten rakkautta. Mutta kaikki oli turhaa. Vihdoin sanoi Molivai päättävästi: «Tai Zualita, teen kaikki mitä tahdot ja vielä enemmänkin. Jos päästät minut vapaaksi ja lupaat ett'et paista minua *masaven*

kerä lovossa neljää päivää ja neljää yötä, vaan annat minun ainoastaan kävellä uunin lävitse, määrään minä, että sinäkin voit vahingoittumatta kävellä *lovossa*, kun vastaisuudessa *masawe* paistetaan.«

Se oli viehättävä tarjous ja Molivai pääsi vapaaksi. Hän kokosi puita ja kaivoi uunin maahan. Sitten astui hän Tai Zualitan kanssa hehkuville kiville, jotka eivät vähääkään polttaneet heitä, vaan tuntuivat päinvastoin viileiltä ja

virkestäviltä. Tosin he eivät olleet konnaista neljää vuorokautta uunissa, mutta astuttuaan sieltä pois, lausui yluonnollinen tarujen kertoja tuolle urhealle Fidsjiläiselle: «Tämä voima on jääpä sinulle ja sinun suvullesi ikuisiksi ajoiksi. Sinä itse ja sinun sukusi voitte vahingoittumatta kävellä *masawe* uunissa.«

Ja nämä sanat lausuttuaan katosi tuo salaperäinen Tai Na Moliwai ainaaksi.

„Mooseksen ihmetyöt.“

Kirj. MORGAN DAVIS.

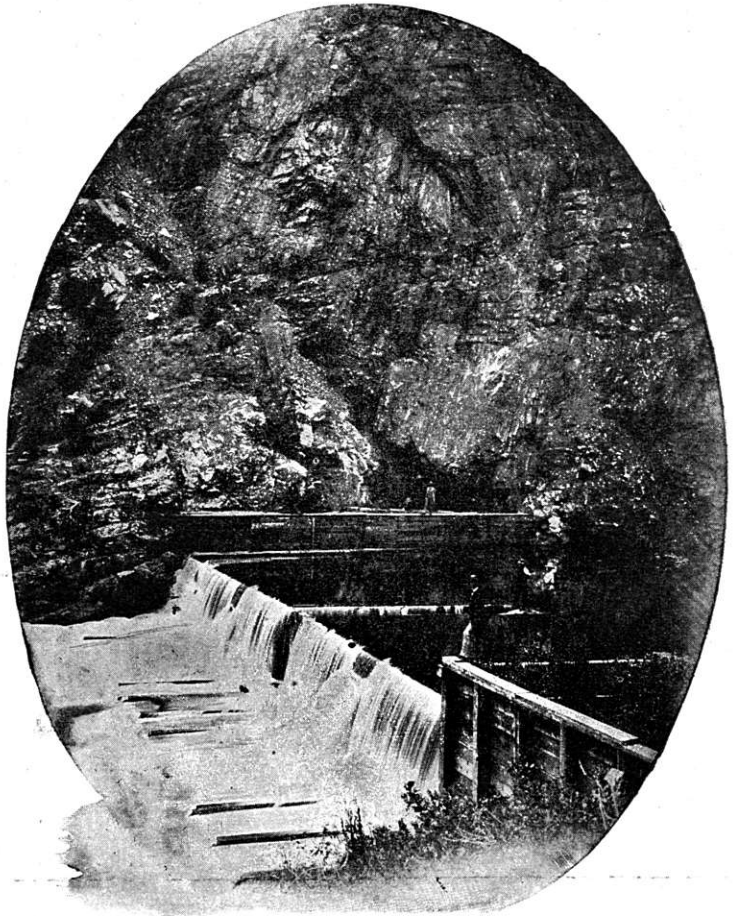
ässä kirjoituksessa olevat valokuvat ovat otetut eri kohdista erästä tuiki merkittävää vesijohtolaitosta, joka tunnetaan nimellä

saanti ovat aiheuttaneet nimittämään tätä kirjoitusta «Mooseksen ihmetöiksi.»

Ensimmäinen valokuvamme on otettu siitä kohdasta Platte-jokea, missä vesi suletaan ja johdetaan tunneliin, jonka

«Platte High Line Canal», ja joka on muuttanut laajan alueen Coloradon valtiossa erittäin hedelmälliseksi seuduksi, missä vilja, hienot hedelmät ja mehevät vihannekset rehoittamalla kasvavat.

Kanava syntyi siten, että eräasen Kalliovuorien alemmista haaroista särettiin noin 200 yardin mittainen tunneli ja sen kautta johdettiin Platte-joen vesi samannimiseen laaksoon. Vesi leviää sitten kanavasta puisia johtoja eli «flumeja» myöten monia penikulmia laajan, ennen aivan aution seudun ylitse. Tuo kallion puhkaiseminen sekä siitä johtuva runsas ja hedelmällisyyttä kohottava veden

Tunnelin suussa oleva sulku.

kautta se sitten juoksee edellämainittuihin «flumeihin» vuoren toiselle puolelle. Tunnelia on säretty 600 jalkaa kovaan kallioon ja veden juoksu siihen järjestetään huolellisesti sulkulaitoksen avulla. Kuvassamme seisoo sulun yläpuolella eräs mies ja hänen ko'ostaan tunneliin verrattuna voimme saada jonkunlaisen

luisasta Denverin «kultakaupungista», jossa nykyään on vähintään 150,000 asukasta. Ja vielä niin myöhään kuin vuonna 1859 ei siinä ollut muuta kuin yksi ainoa lautahökkeli. Siihen aikaan ei Denverin kaupungin paikalla ollut mitään muuta merkillisyyttä, kuin että siinä oli muutamien intiaani-teitten ris-

Tunnelin toinen pää, mistä kanava alkaa.

käsityksen tämän vuorimurroksen suuruudesta.

Mr. James W. Barclay antoi meille hyväntahtoisesti muutamia tietoja tästä huvittavasta näytteestä insinöörien kekseliäisyyden alalla. Platte-kanava, johon vesi joesta johdetaan, on ainoastaan 35 englannin penikulmaa lounaan päin kuu-

teys, jotka siitä veivät eri suuntiin aavikolle. Se yhtiö, jossa Mr Barclaykin on osallisenä, sai pian aatteen että ainakin osa niistä kuivista nummista olisi keino-tekoisesti kasteltava, jotka ulottuvat satoja penikulmia Denveristä itään päin. Tuonnempana tulemme huomaamaan, että suunnitelman pohjana oli terävä

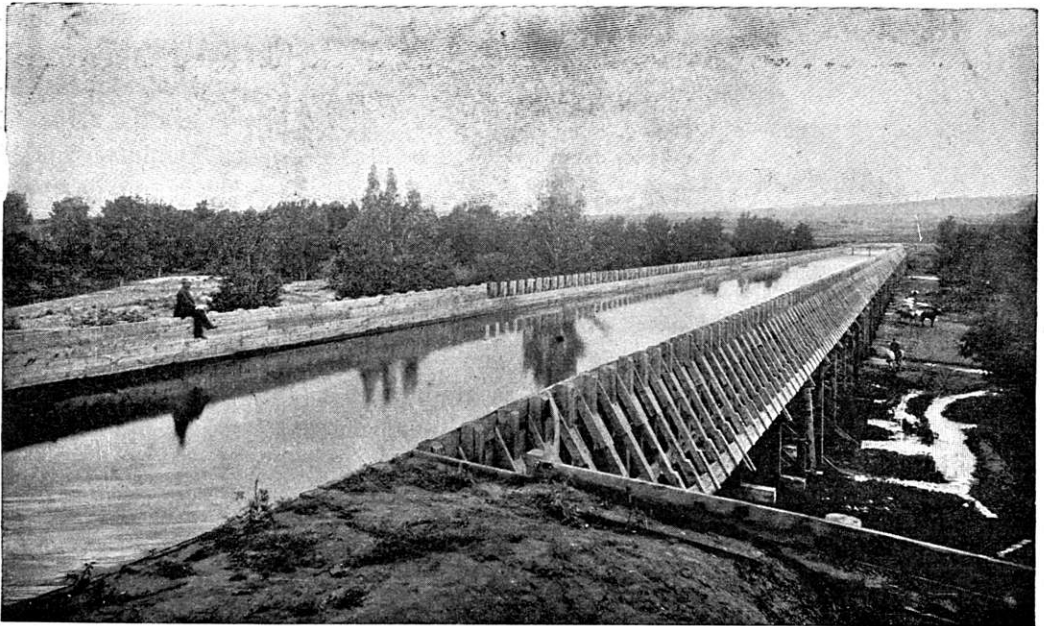

Näköala kanavasta ja joesta.

huomio sen vastaisesta rahallisesta kannattavuudesta.

Työ kesti kolme vuotta ja kanava valmistui vuonna 1882. Se tuli maksamaan noin $3\frac{1}{4}$ miljoonaa markkaa ja vuotuiset kustannukset sen kunnossa pitämiseen nousevat 84,000 markkaan. Niinkuin ensimmäisestä kuvasta nähdään, alkaa kanava vuoreen säretystä tunnelista. Syynä siihen, ett'ei sitä alettu alempaa, jolloin äärettömän kallis

jalle, joll'ei mieli murskata päätään tunnelin kivikattoon. Kallion särkeminen kävi hitaasti ja tuli kalliiksi, niinkuin helposti voi arvata. Tavallisesti edistyttiin päivässä vaan 2 tai $2\frac{1}{2}$ jalkaa. Muuten oli työnteko tunnelissa erittäin vaarallista, varsinkin sadeaikana, jolloin Plattejoki useasti oli kahta, jopa kolmeakin kertaa tavallistaan suurempi. Monasti oli tulva tuhota koko työn, kun se syöksyi sitä patoa vastaan, joka oli

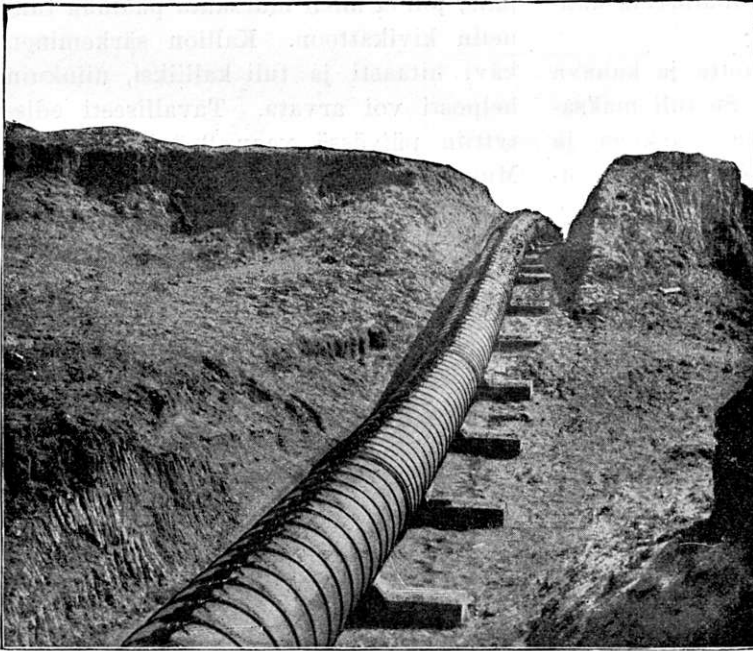
Keinotekoinen joki kulkee luonnollisen joen ylitse.

tunneli olisi ollut tarpeeton, oli se, että joessa vuorilta laskiessaan on putouksia. Siitä oli se hyöty, että saatiin kanavaan laskua 1 jalka 9 tuumaa englannin penikulmalle.

Seuraava kuvamme on otettu vuoren toiselta puolelta, jossa Platte-joen vesi juoksee itse kanavaan. Tunnelissa virtaa vesi huimaa vauhtia ja siitä on sangen hauska laskea lävitse tasapohjaisessa veneessä. Mutta välttämättä pitää paneutua pitkälleen veneen poh-

täytyntä rakentaa tunnelin suuhun estämään virran vettä pääsemästä sinne työn kestäessä. Työnjohtaja oli siksi älykäs, että hankki työhön suuren joukon itaialaisia tunnelinsärkijöitä, sitten kun suuri St. Gotthardin tunneli oli tullut valmiiksi.

Sulun kehys on tehty tukevista hirsistä. Sen sisusta on täytetty murskattulla kivellä ja soralla, jota saatiin tunnelista. Siihen käytettiin 60,000 kuutiojalkaa puuta, 750 tonnia kiveä ja noin

Vettä johdetaan omituisissa puutorvissa.

1,500 leiviskää rautaa. Sulussa on 5 aukkoa, joista kukin on 7 jalkaa leveä ja ulottuu pohjaan saakka. Niistä lasketaan virta tunneliin. Kolmannessa valokuvassa on komea näköala itse tuosta ihmeellisestä keinotekoisesta joesta, sellaisena kuin se juoksee «emonsa» rinnalla. Heti kun vesi on tullut tunnelista ulos, johdetaan se puiseen kanavaan, joka on 40 jalkaa leveä pohjasta ja 5 jalkaa syvä. Siinä juoksee sitten vesi pitkin virran uomaa ja laskee vihdoin kuiville kentille, jotka se muuttaa hämmästyttävän hedelmällisiksi. Ei ole kauvan sitten, kun matka näiden kenttien ylitse oli kauhean ikävä niiden kuivuuden ja alastomuuden vuoksi. Mutta nykyään ei voi kyllin ihmetellä niitä aaltoilevia vehnävainioita, reheviä hedelmäpuistoja, hauskan näköisiä taloja ja nopeasti kasvavaa metsää, jotka ovat antaneet seudulle kokonaan uuden muodon.

Kun kanava on jonkun matkan seurannut «emävirtaansa», poikkeaa se siitä

kuivemmille maille, jossa sen vettä varsin älykkäästi käytetään viljelyksien kastelemiseen. Se kulettaa noin 4 miljoonaa kuutiojalkaa vettä tunnissa, joka määrä riittää kostuttamaan vähintään 150,000 acraa maata. Kanava on tehty melkein pelkästä puusta — punaisesta hongasta, jota on tuotu aina Uudesta Meksikosta saakka. Maa oli joka kohdasta liiaksi kuohuvaa ja sen vuoksi täytyi välttämättä käyttää puuta. Maahan kaivettu kanava

huomattiin käytännössä mahdottomaksi — vesi olisi kesällä imeytynyt maahan ja kanava olisi kuivunut yhtä pian kuin itse luonnollinen jokikin.

Tuota kallista vettä varastetaan myös joskus, toisinaan syntyy taas vuoja, toisinaan tulvia, ja sitä varten täytyy pitää erittäin valpasta tarkastusta pitkin koko kanavan mittaa. Tarkastusmiehet ajavat tai ratsastavat pitkin kanavan vartta, ja kullakin heistä on oma määrätty osansa siitä. Jos joku johtotorvi tarvitsee korjausta, pannaan vesi heti sulkuun ja kanava saa olla tyhjänä, kunnes epäkuntoinen kohta on korjattu. Talvikuukausina, jolloin luonnollinen sade kastelee riittävästi koko seudun, voi sanoa ett'ei kanavaa ole ollenkaan olemassa. Sillä lokakuusta huhtikuuhun siihen ei lasketa tippaakaan vettä Platte-joesta.

Yksi omituisimmista kohdista koko kanavassa on ehkä se, joka nähdään edellisellä sivulla olevasta kuvasta. Siinä johdetaan keinotekoinen joki kuivuneen

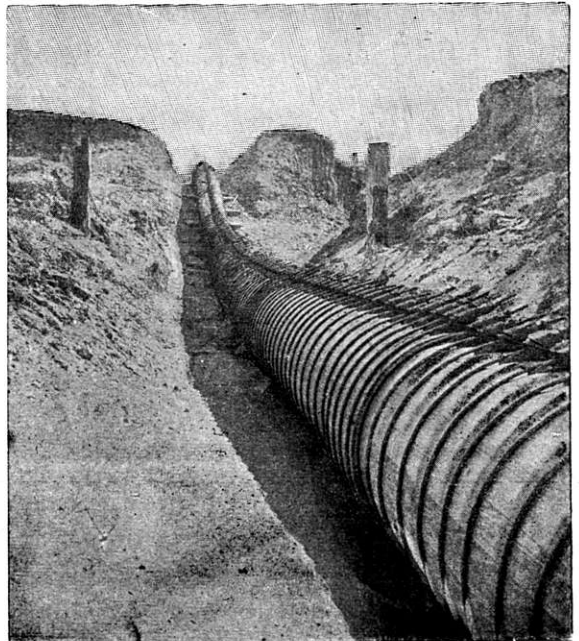
luonnollisen virran, Plum Creekin ylitse. Luonnollisesti on tämä kohta vielä ihmeellisempi katsella sadeaikana, jolloin Plum Creek kuohuu leveänä, mahtavana virtana kanavan alitse ja uhkaa viedä mukanaan koko laitoksen.

Jokainen kysyy varmaan: Kuinka voi kanavayhtiö «kannattaa»? No niin, yhtiö myy kanavansa sisältöä hintaan, joka sen arvoon nähden tuntuu erittäin huokealta. Maanviljelijät, jotka tahtovat päästä osallisiksi kanavan siunausta tuotavasta vaikutuksesta, maksavat yhtiömaksua 5,600—8,400 markkaan, maansa suuruuden mukaan. Farmien keskikoko niissä seuduissa on noin 80 acera, ja joka acren osalle maksaa farmari vuotuista vesivuokraa 1 dollarin 75 centiä — päitse yhtiömaksua, joka oikeuttaa hänet saamaan vettä niinkauvan kuin hän säännöllisesti suorittaa vuotuisen vuokransa. Kanavasta johdetaan farmiin torvi, ja siitä saa sen omistaja vettä tarpeensa mukaan. Se vesimäärä, jonka kukin ottaa, mitataan tarkoin älykkäästi tehdyillä laitoksilla, jotka myöskin estävät liiallisen veden saannin. Vesimäärä kanavassa vähenee tietysti oikealle ja vasemmalle kääntyvien johtojen kautta, yhä enemmän jota pitemmälle tullaan, ja nämä sivujohtot ovat vielä omituisempia kuin itse pääkanava. Vettä ei johdeta avonaisissa ränneissä, vaan umpinaisissa puutorvissa, jotka lukemattomine terävanteineen muistuttavat ihmeen elävästi suurta jättiläiskäärmettä. Ne ovat 29 tuumaa läpimitaten ja rakennetut tynnörin muotoon. Omituinen ilmiö Platte-kanavan kustuttamassa maassa on se, että voikukka ilmestyy siihen ensimmäisenä kaikista kasveista. Sen siemenien on epäilemättä täytyntä säilyä

maassa kokonaisen maantieteellisen aikakauden, kadottamatta itäväisyyttään.

Melkoisena kiihoituksena tähän suurenmoiseen kanavayritykseen oli sekin, että eräät ameriikkalaiset rautatieyhtiöt, joiden omia nuo kuivat kentät olivat, antoivat niistä melkein ilmaiseen satojatuhausia acreja viljeltäväksi. He tarjosivat maata, jonka asema oli sopivassa suhteessa suunniteltuun kanavaan, 2 dollarista aceren. Ne olivat hyviä ostokauppoja, sillä Denverin kaupungin pikaisen kasvamisen aikana maksettiin samasta 2-dollarin maasta jo tuhat dollaria acrelta! Ennen tätä nerokasta yritystä, joka puhkaisi vettä kalliosta, niinkuin ennen muinoin Mooseksen sauva, kasvoivat nuo Coloradon nummet ainoastaan harvaa takuheinää, ja sitäkin vaan kaksi kuukautta keväällä. Ei siis kumma, että silloin piti yhden hevosen tai lehmän ruokintaan olla kymmenkunta acera maata.

Kanava on kolmekymmentä penikul-

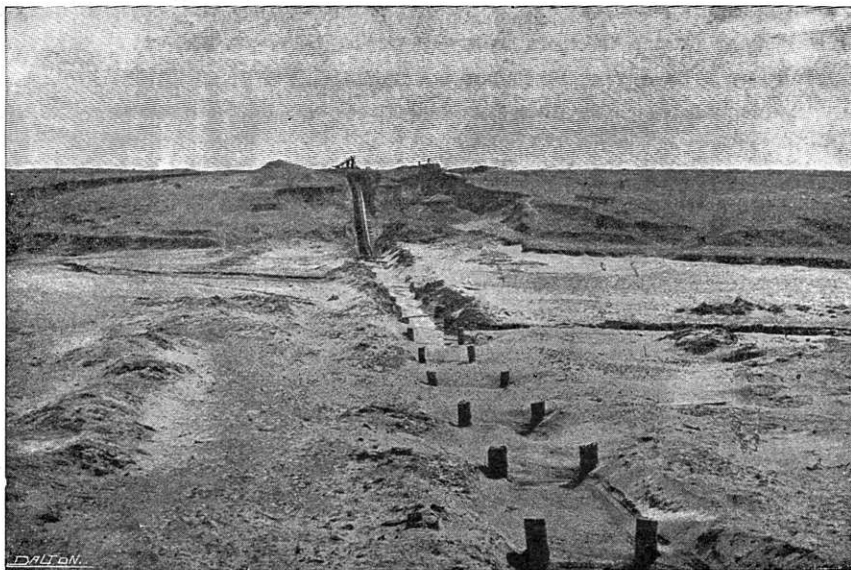

Puutorvi joen uomassa.

maa pitkä, laskien lähtökohdasta siihen missä se kokonaan katoaa. Nytkin vielä voi saman seudun kuivemmissä osissa, joissa vesi on kahdenkymmenen penikulman päässä, ostaa maata $2\frac{1}{2}$ dollarista acren, ja jos vesi on vieläkin etempänä, saa sitä puolestatoista dollarista. Mutta jos paikka on niin lähellä kanavaa, että siitä voi saada vettä, on acren hinta 25 à 50 dollaria! Tästä käy selväksi, että Platte-kanava on ekonoomisessa suhteessa ollut loistava yritys.

Viimeisessä kuvassamme nähdään suuri, puinen vesijohto-torvi (tässä maa-

han kaivettuna), joka lähtee ylhäältä Sand Creekin eteläiseltä rannalta ja ulottuu ylitse koko «creekin». Kuvassa näkyy, kuinka torvi on upotettu creekin (joen uoman) pohjahiekkaan ja kuinka sen kummallekin puolelle on lyöty paa-luja, turvaksi sadeaikana syntyvää virtaa vastaan, jolloin koko uoma on täynnä vettä. Olemme jo nähneet kuvan siitä mitenkä tämä erinomainen, keinotekoinen joki kulkee siltaa myöten luonnon laatiman virran *ylitse*. Ja tässä kuvassa näemme kuinka se kulkee toisen luonnollisen vesiväylän *alitse*.

Vesijohto kulkee virran uoman alitse.

Sanomalehdistön lausunnoita teoksesta

„AVARASSA MAAILMASSA.“

*Ruotsissa ilmestyvästä painoksesta sisältävät sikäläiset sanomalehdet erittäin kiit-
täviä arvosteluja, joista muutamia otteita on painettu tähän:*

Aftonbladet: Teoksen aate: »Todellisuus on usein merkillisempi kuin taru» on varsin hyvin valittu, sillä ne seikkailut, joista siinä saadaan lukea, — ja jotka kuuluvat perustuvan todellisiin tapahtumiin, ovat kieltämättä usein pöyristyttävämpiä kuin mitä vilk-
kain mielikuvitus voisi esittää. Saadaan myöskin tutustua omituisiin tapoihin ja oloihin eri maissa. Kuvauksien merkitystä lisäävät lukuisat kuvat, joista osa on otettu tuokio-
valokuvauksen avulla.

Stockholms-Tidningen: Hauskoja, lyhyitä kuvauksia matkoista ja seikkailuista eri maissa, useimmat mitä jännittävimpiä. »Todellisuus on usein merkillisempi kuin taru,» sanotaan, ja se toteutuu täydellisesti näissä kuvauksissa, joissa vaan näitä tapahtumia ker-
rotaan ja jotka kuitenkin voittavat jännittävimpien romaanien juonen.

Göteborgs Handels och sjöfarts Tidning: Kaikista maan osista on tässä teok-
essa kuvauksia kansoista ja luonnosta, seikkailuja ja merkillisiä tapauksia mitä erilaisim-
missa oloissa. Kaikki kertomukset ovat sitäpaitse varustetut runsailla ja hyvillä kuvilla.
Teos tarjoaa *opettavaa* ja *hauskaa* lukemista varsinkin nuorisolle.

Enköpings Tidning: Esillä olevista vihkoista päättäen on lukijan halu seikkai-
luihin ja haaveellisiin tapahtumiin tuleva tyydytetyksi, samalla kun tiedonhalu ja totisem-
pikin harrastus on saava tarpeensa, siinä kun sekä tiedemiehet että seikkailijat esiintyvät
esityksillään.

Jämtlands Tidning: Jokaiselle, joka rakastaa jännittäviä matkakertomuksia ja
seikkailuja todellisuudesta, on tämä oleva rakas kirja.

Kristinehamnstidningen: Tämä teos tarjoaa nuorisolle erinomaisen korvauksen niistä
ryöväriromaaneista, joita älykkäät isät usein estävät lapsiaan lukemasta.

Svensk Damtidning: Tiedonhaluisille ja seikkailuja rakastaville nuorille, mutta
myöskin muille tarjoovat nämä kuvaukset sekä jännittävää että opettavaa lukemista.

Haikalain käsissä.

Kirj. HARRY GILLBERT SKOTT.

Useimmilla nuorilla miehillä, jotka ovat maailmassa matkustelleet, on paljon seikkailuja kerrottavina. Mutta minä kysyn, voittaako mikään kertomus jännittäväisyydessä tämän? Juttu alkaa Port Louisin verrattomassa satamassa Mauritius-saarella. Eräänä aamuna useita vuosia sitten nojauduin minä laivan reunaan siinä laivassa, jossa silloin olin kolmantena perämiehenä. Katselin untelosti sitä suuremoista luonnonnäytelmää, joka oli edessäni: Mauritius-saaren vuorten huippujen ihmeellisiä muodostuksia. Olin aina ajatellut hirmumyrskyjä tätä saarta ajatellessani ja myönnettävä onkin, että saari niistä kauheasti kärsii. Myrsky-aikaa kestää näet yleensä puoli vuotta joulu-kuusta huhtikuuhun.

Laivamme «Cyanel» oli komea parkkilaiva, kotoisin Lontoosta ja vetävä 900 tonnia. Sen kapteeni oli kotoisin Walesista, ankara kurin pidossa, mutta samalla hyväntahtoinen ja ystävällinen. Sitä en voi sanoa ensimmäisestä ja toisesta perämiehestä ja sen vuoksi lienee parasta puhua heistä niin vähän kuin suinkin.

Olimme paluumatkalla Algoalahdesta ja meillä oli jotenkin vähän väkeä. Useimmat miehistöstä olivat luopuneet meistä mainitussa Itä-Afrikan satamassa ensimmäisen ja toisen perämiehen raakuuden

vuoksi. Teimme nopean ja hauskan matkan Port Louisiin, vaikka meillä vaan oli kaksi kelvollista merimiestä laivassa, paitse yhtä varsinaista, sekä kahdeksan kadettia, jotka toivoivat vaan pääsevänsä kotiinsa niin pian kuin suinkin, saamaan perämiesvaltakirjojaan. He olivat suurimmaksi osaksi nuoria miehiä. Minulla oli vaan yksi hyvä ystävä laivassa, ja meitä yhdisti varsinkin huoleton ja rohkea luonteemme. Tultuamme Port Louisiin, jossa meidän oli otettava lastia ja odotettava lisämääräyksiä, laskimme me ankkurin vähän päälle kolmen engl. peninkulman päähän maallenusupaikasta. Ankkuripaikkamme oli, tarkemmin sanoen, aivan lähellä Bell-pojjua. Kun meidän tuli tehdä niin paljon ylimääräistä työtä, oli kapteeni suoraan luvannut kullekin lähimmäisistä miehistään määrätyn summan niin pian kuin tulisimme Mauritius'een. Mutta matkalla muutti hän mielensä ja kun ankkuroimme Port Louis'issa kieltäytyi hän päästämästä minua ja ystävääni maihin.

Se meitä tietysti kovasti suututti ja me päätimme jättää laivan tavalla tai toisella olivatpa seuraukset siitä mitkä tahansa. Nuori Gefton ja minä neuvottelimme paljon ja lopulta teimme me päätöksen, jota liioittelematta voi sanoa tyhmäksi ja mielettömäksi. Emme

hiiskuneet siitä sanaakaan muille. Molemmat olimme me mainioita uimareita ja olimme ottaneet useita palkinnoitakin. Juuri kuin ilta alkoi pimitä yöksi, läheni liittolaiseni minua ja kuiskasi:

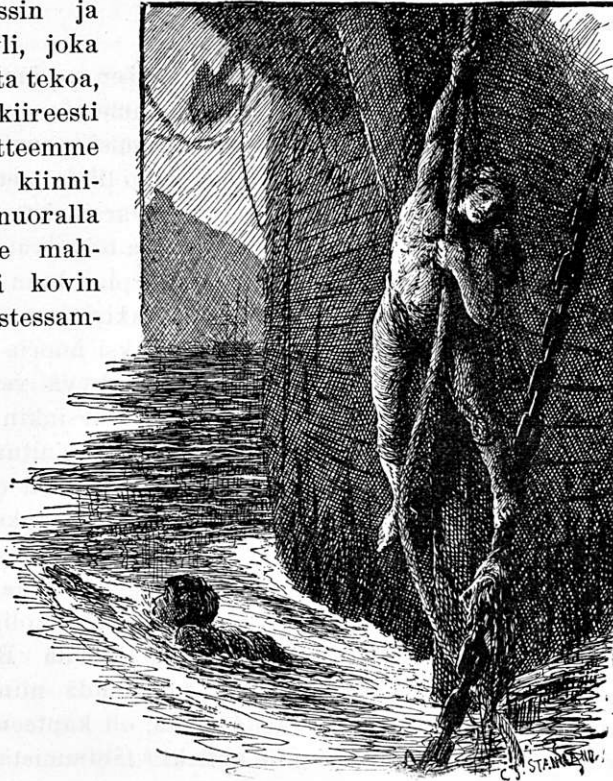
«Kaikki on valmiina, Harry, ei ole hiirtäkään laivalla, joka epäilisi meitä.»

Oli tietysti mahdotonta mennä venheesen tai edes kiivetä laidan yli. Sen vuoksi kulimme me huolettomina skanssin ja kokkapollarin yli, joka oli vanhanaikuista tekoa, riisuuduimme kiireesti ja käärimme vaatteemme myttyyn, jonka kiinnitimme manillanuoralla selkäämme. Me mahdoimme näyttää kovin kummallisilta seistessämme siinä yhä sakenevassa pimeydessä, molemmat ilkosen alastomina ja mytty selässä kuin kyttyränä. Kun kaikki oli valmiina, kuulostelimme me hetken verran, mutta emme kuulleet mitään. Toverini kiinnitti nyt sen köyden, jonka hän oli

hankkinut tätä tilaisuutta varten, ja sitä myöten laskeutui hän alas ankkurikettingille. Minä seurasin kohta mukana ja olin aivan ihastunut seikkailuun, ajattellessani pitkää, ihanaa uimaretkä tyynessä, lämpimässä vedessä. Näin jo hengessäni kaiken sen hauskuuden, joka tulisi osaksemme kaupungissa, sillä kreetit Port Louisissa olivat huvihaluisia,

ystävällisiä ja vieraanvaraisia ihmisiä. Gefton oli jo äänettömästi tullut alas veteen, kun minä tartuin ankkurikettingiin. Hetkeäkään epäilemättä ja täydellisesti tyynenä laskeusin minäkin aaltoihin, jotka loiskuivat laivan laitoja vastaan. Ei ollut meillä kaukaisintakaan aavistusta kuoleman vaarasta. Sen sijaan me vaan onnittelimme itseämme kepposestamme pettää

kapteeni. Tätä itsetyytyväisyytemme tunnetta lisäsi vielä ajatus niistä iloista, jotka odottivat meitä kauniissa Port Louisin kaupungissa. Yö oli hyvin pimeä, mutta tuon tuostakin välähti troopillinen salama valaisten kauniita seutuja. Olan yli katsahtaessamme näimme laivan, joka aave-maisesti kohosi aalloista. Metuskin voimme olla ääneen nauramatta, kun selvään kuulimme perämiehen sanovan lähimmäl-

Minä laskeuduin alas ankkurikettingille.

le miehelleen: «kuulitko, kuinka vesi loiskahti? Se oli haikala. Niitä vilisee täällä. Katsos noita valojuovia.»

Minä luulen, että hän tarkoitti sitä pitkää fosforiviivaa, joka syntyi jälessämme vedessä. Mutta samassa kuin Tom Harrison teki tämän huomautuksen, katosi hymy huuliltani ja sydämeni karkasi kurkkuun, niinkuin sanotaan.

Haikaloja! Herra Jumala! En ollut ajatellut näitä kauheita hirviöitä. Meidän täytyy kääntyä takaisin. Kapteenin kiukku ja kiroukset, hänen ja toverien pilkka ei kuitenkaan olisi niin kauheata kuin joutua näiden meren valkeavatsaisten tiikerien raadeltavaksi, joita — nyt vasta muistin sen — oleskelee Port Louisin satamassa.

Muutamat voimakkaat vedot veivät minut lähelle Geftonia, liiankin lähelle, sillä käsivartemme sattuivat yhteen niin kovasti, että meitä heitettiin syrjään ja me saimme suomme suolaista vettä täyteen.

«Gefton», sanoin minä totisesti, kun vihdoinkin olin rykinyt ylös veden ja kykenin puhumaan — «meidän täytyy heti paikalla kääntyä takaisin laivaan. Minä tiedän että tässä satamassa vilisee haikaloja emmekä me voi uida kolmea englannin peninkulmaa joutumatta jonkunkaan kynsiin.»

Toverini ei vastannut mitään, loi minuun vaan olkansa yli rauhallisen katseen, jonka tiesin olevan teeskennellyn. Pari minuuttia sitten oli laivamme vielä kohonnut takanamme niin turvallisena, mutta kun nyt siitä poistumistani poistuvin yhä edemmä salaperäisen veden helmaan, valtasi minut kauhu ja uhkaavan vaaran pelko täytti mieleni. Aina tähän saakka olimme uineet pitkin voimakkain vedoin ja pysytelleet rinnakkain. Vesi oli aivan lämmintä ja liikkumatonta eikä kumpikaan meistä tuntenut vähintäkään uupumusta. Tuon tuostakin katsahdin taakseni tarkastellakseni niitä kahta ihmeellistä valokuovaa, jotka osoitivat kulkumme.

Yht'äkkiä pysähtyi toverini uinnistaan ja kohosi ylös vedestä kuuntelemaan asentoon. Minä kävin yhä levottomammaksi.

«Mitä se on?» kysyin minä. «Etkö voi sanoa minulle mitä se on?»

Toverini ei kuitenkaan vastannut, pysyttelihe vaan rintama-asennossaan vielä muutamia hetkiä. Viisitoista sekuntia oli ehkä kulunut siitä kuin tämä levottomuus alkoi ja silloin alkoi kuulua äänekäs loiskutus korviimme.

«Ah!» huokasin minä ja lisäsin uintini nopeutta. «Mitä se on?» Kumaruin vähän veden yli ja katsoin taakseni, mutta en voinut mitään huomata. Nyt tuli vesi kuitenkin hyvin vilkkaasen liikkeesen pari kolme sataa askelta takanamme. Oli niinkuin olisi suuria esineitä heitetty ylös vedestä ja siihen taas takaisin pudonneet. Sydämmeni oli kauhistuksesta lakata sykkimästä. Vielä kerran ponnistin voimiani, kunnes alkoi pakottaa käsivarsiani.

«Elä rasita itseäsi noin,» sanoi toverini totisesti, «uuvut paljoa ennen kuin olemme maissa.»

Ja nyt aloin minä huomata asemamme koko toivottomuuden. Ne, jotka loiskivat takanamme olivat tietysti haikaloja, ja vaikka me uisimme kuinka nopeasti, emme me voisi voittaa kilpailussa. Voi ajatella kauhuamme, kun juuri minun näitä ajatellessani suuri suunnaton kala sukelsi esiin vedestä ainoastaan pari kolme kyynärää meistä. Joka hetki odotin saavani tuntea sen terävät hampaat käsissäni tai jaloissani, ja me odotimme ehkä kokonaisen minuutin — se oli kuin monta tuntia — mitä kauheimmassa jännityksessä puolikuolleina pelosta ja omasta voimattomuudestamme. Noita eläimiä näytti olevan kokonainen lauma ympärillämme ja ne loiskivat yhä kiivaammin. Lopuksi huomasin minä asian oikean laidan.

«Gefton!» huusin minä, lähestyen häntä liikutettuna, «nehän ovatkin vaan delfiinejä!»

Niin olikin. Kerta toisensa perästä hypäsi yksi niistä suoraan ylös vedestä

ja putosi siihen takaisin läiskäyksellä, joka todellakin oli kauhea kuulla ja sai veden aaltojen murtuessa siniseltä loistamaan.

Pitkän aikaa ui delfiinien jono ohitsemme. Sitten katosivat ne yhtä pian kuin olivat ilmestyneetkin ja me jäimme taas yksin.

Tähän saakka emme olleet nähneet venheitä emmekä laivoja. Mutta kohta sen jälkeen kuin delfiinit olivat kadonneet, erotimme me suuren prikin ääri-viivat, joka oli siinä ankkurissa ja nähtävästi odotti aamua purjehtiakseen pois

vähdys oli suuresti virvoittanut voimamme ja hetken kuluttua kävi mielenkin valoisammaksi. Gefton alkoi nauraa ja kujeilla, puhuessaan siitä hämmästyksestä, jota salaperäinen katoami-
semme tulisi herättämään kapteenissa ja kahdessa perämieheissä. Tietysti eivät he koskaan voisi uneksiakaan siitä, että me uskaltaisimme uida kokonaista kolme engl. peninkulmaa haikaloja kihisevässä meressä ja vielä keskellä yötä.

Noin kymmenen minuuttia sen jälkeen kuin olin heittänyt käteni irti ankkurikettingistä, alkoi minua uuvuttaa,

Me aloimme läiskytellä lämmintä kiiltävää vettä.

satamasta. Uimme ankkurikettingin luo ja lepäsimme siinä 6 à 7 minuuttia, kottaen niin paljon kuin mahdollista ruumiitamme ylös vedestä ja puhuen vaan kuiskaten. Hetken kuluttua olin saanut selville, ett'emme olleet vähääkään poikenneet suunnastamme. Selässä olevat vaatteemme olivat läpimärät ja estivät suuresti liikkeitämme.

Nyt huomasiimme, kuinka mieletöntä oli ollut antautua tähän seikkailuun. Hiljaa ja rauhallisesti lähdimme vielä kerran liukumaan vettä myöten maata kohti. Olimme nyt noin puolitiessä. Le-

eikä voi kukaan ihminen kuvaila kauhuani, kun käänsin päätäni syrjään ja näin aivan selvästi suuren haikalan pään ja selkäevän. Hirviö, joka varmaankin oli lähes viittätoista jalkaa pitkä, ui kupeellani aivan hiljaa. Väliämme ei ollut kuin noin neljä kyynärää. Ehdottomasti päästin suustani kauhistuksen huudahduksen ja heti ymmärsi toverini mitä oli tapahtunut kiskoimme kahta voimakkaammin, mutta tuo ponnistus oli turhaa. Kauhea hirviö kupeellamme lisäsi vauhtiaan samassa suhteessa. Sen huomattuani pääsi minulta kauhun ja epä-

toivon huudahdus. Vaikka me kuinkakin uisimme, seuraisi se tietysti meitä sitä mukaa ja kävisi kimppuumme.

Luulin melkein uneksuvani! Mutta samalla aloin miettiä, kummanko meistä se esiksi nielisi. Ajattelin hiljentää vauhtiani ja antaa Geftonin päästä edelle. Mutta sitten ajattelin, että kun tuo kauhea hirviö ensin on repinyt toverini ja niellyt hänet pala palalta, niin tulisi kohta minunkin vuoroni.

Lukija koettakoon kuvailla asemaani! *Minä* en sitä voinut. Ensin luulin

loja tällä tavoin voidaan peloittaa pois. Jotain oli tehtävä, sillä tuo meren hornanhenki tuli yhä lähemmä ja ui aivan hiljaa vieressämme. Tätä kirjoittaessani vapisee käteni. Se kävi yhä rohkeammaksi. Ja nyt teki se suoran kulman ja ui suoraan minua kohti: näen vielä nytkin sen viheriät silmät mulkoilevan hopeankirkkaan veden pinnalla.

Kun se tuli lähemmä ja kääntyi kylelleen purrakseen minua, läiskäytin minä kerran vielä vimmatusti vettä pakottavilla jäsenilläni. Nyt ampui hir-

Peto kääntyi ympäri.

sitä jonkunlaiseksi näköhäiriöksi, joka oli syntynyt siitä, että ajattelin niin paljon haikaloja. Katselin ja tuijotin siihen kuin loihdittuna. Tällä kertaa se ei ollut mikään delfiini. Välistä kohosi koko tuo suuri evä vedestä ja tuon tuostakin pyörähti hirviö laiskasti selälleen, jolloin kauhean iso, valkea vatsa levitti kamalata valoa veteen. Ihmeellistä kyllä, pisti yhtäaikaa päähämme ruvetä pieksämään vettä uupuneilla käsillämmä ja jaloillamme. Muistin näet yhtäkkiä jossain kuulleen, että haika-

viö syrjään nopeasti kuin salama ja alkoi uida avaroissa kehissä ympärillämme. Joka kerta kuin hai tuli lähemmä läiskytimme vettä minkä voimme, mutta se vaan uuvutti meitä ja aloimme pelätä hukkuvamme jo ennen kuin joutuisimme hain kitaan.

Viimein voimme erottaa lyhtyjä satamasta ja nyt taistelimme me yhä hurjemmin. Huomasimme kuitenkin, että se jo alkoi tottua meihin ja tulla yhä lähemmä. Usein koetimme kohottaautua ylös vedestä ja huutaa ihmisille rannalla.

Tiesimme, että lahden rannalla oli hieno kävelypaikka, jossa rikkaat kreolilaiset maatilain omistajat ajelevat edestakaisin yön viileydessä? Ei mikään kynä voi kuvata sitä kamalata ääntä, joka kuului joka kerta kuin haikala meitä lähetessään maiskautti leukojaan. Emme koskaan saaneet tietää, kuinka pelastuimme hänen käsistään. En voi olla hymyilemättä muistaessani, kuinka minä kauhun valtaamana huusin hänelle *hush! hush!* niinkuin millekin kylän rakille. Juuri kuin me kantauduimme yhä lähemmä maallenousupaikkaa, hyökkäsi tuo kauhea elukka meitä kohtaan hirvittävällä nopeudella, ikäänkuin olisi se päättänyt, ett emme saisi päästä pakoon; sen lähe-

tessä nostin minä käteni vedestä ja potkasin vielä kerran jaloillani. Salaman nopeudella kääntyi peto perin ja löi minua voimakkaalla pyrstöllään hartioihin niin, että en saanut henkeäni vedetyksi, ja minä lensin tiedotonna kivisten rantaportaiden alimmalle rapulle. Suuri väkijoukko kokoontui portaille ja meidät vedettiin maihin. Saimme kuivia vaatteita, joihin pukeutuessamme ihmiset osoittelivat mahdollottoman suurta haikala-aa, jonka musta evä näkyi veden pinnalla.

Sitten nostettiin meidät komeihin vaunuihin ja vietiin rikkaan tilanomistajan huvilaan, jossa meitä kohdeltiin ja hoideltiin kuin ruhtinaita.

Kuinka kaupunkeja kasvaa Ameriikassa.

Kirj. GEORGE DOLLAR.

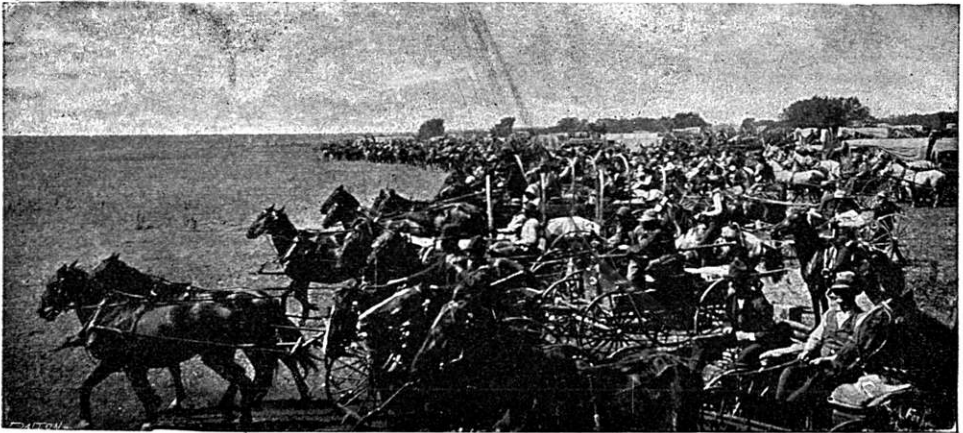

Roomaa ei rakennettu yhdessä päivässä sen tietää jokainen, mutta Yhdysvalloissa löytyy kaksi kaupunkia, jotka valmistuivat yhtenä iltapäivänä.

Aamulla huhtikuun 22 päivänä 1889 oli näiden kaupunkien paikka asumattontaa aavikkoa — tyhjää, elotonta kent-

riviä miehiä, naisia ja lapsia, näki häätäisyydessä kyhätyitä puutaloja ja lukemattomia teltejä.

Tämä ei ole tarua. Paikkain nimet ovat Guthrie ja Oklahoma City, ja kertomus siitä kuinka «Oklahoman boomerit» perustivat nämä kaupungit, on ilman vertaistakaan minkään muun maan historiassa. Oklahoman territoorio näkyy

»Boomerit» odottavat lähtömerkkiä.

tää tasaisessa ja hedelmällisessä seudussa, mutta kello neljä iltapäivällä oli siinä kansaa ahdinkoon saakka. Katuja suunniteltiin, valtuuskunta valittiin, perustettiin postikonttori, pankkeja, pelihuoneita ja muita sivistyksen «siunausta tuottavia» laitoksia. Ja sama aurinko, joka oli noussut aution seudun ylitse, näki siinä laskiessaan tuhansittain hyö-

jokaisella nykyajan kartalla. Sen pinta-ala on 39,030 neliöpenikulmaa. Se on Pohjois-Ameriikan etelävaltioitten keskellä, pohjoisessa rajoittavat sitä Kansas ja Colorado, lännessä Texas ja Uusi Meksiko, etelässä Texas ja Intiaaniterritorio ja idässä ainoastaan viimeksi mainittu.

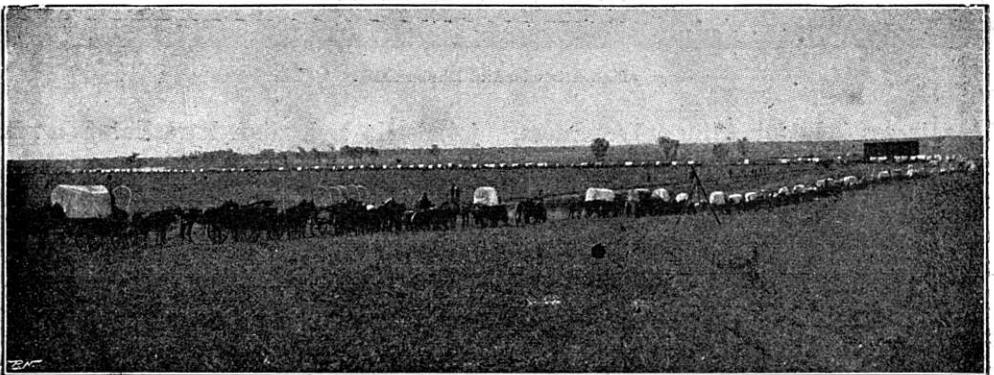
Alkujaan erotti hallitus sen alueen intiaaneja varten, mutta osti sen sitten

Viisi sekuntia merkinannon jälkeen.

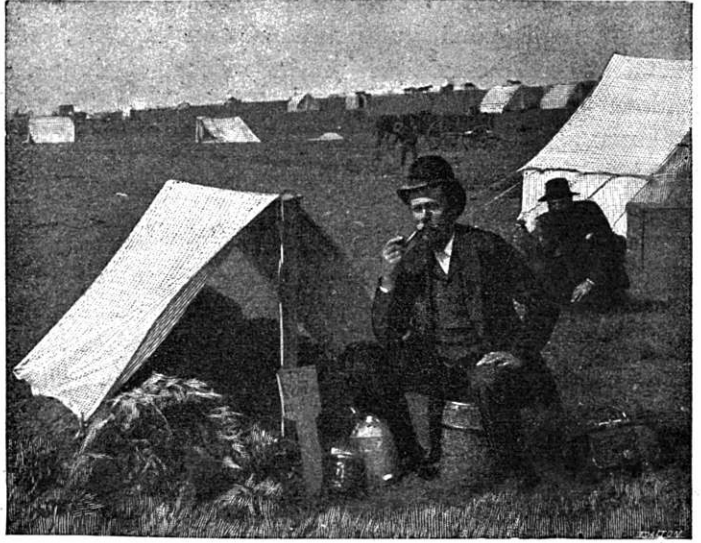
heiltä takaisin ja presidentin kuulutuksen mukaan avattiin se siirtolaisille 22 päivä huhtikuuta 1889. Erään kongressin määräyksen mukaan, jota kutsutaan «Kotilaiksi», on yhteisen maan myyminen järjestetty 160 acren kappaleissa. Ja tämän asetuksen nojalla kokoontui kymmenen vuotta sitten Oklahoman ra-

jalle 50,000 ihmistä, valmiina rynnäköllä anastamaan itselleen kodin ja rikkautta tuossa «luvatussa maassa». Oklahoman valloitus ei ollut kuitenkaan yhden päivän tulos, niinkuin kaupungin syntyminen siellä. Siihen oli kulunut monta vaivaloista vuotta. Kun intiaanit vuonna 1856 päättivät myydä alueensa, saatiin

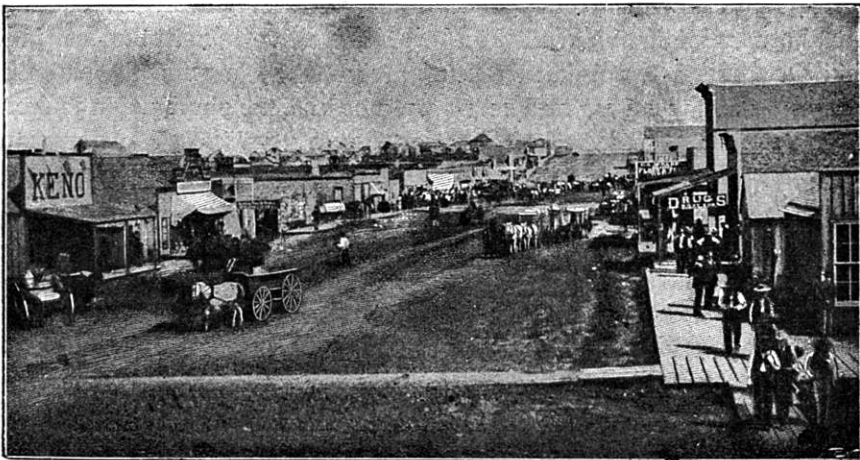
Kolme penikulmaa pitkä jono kuormavaunuja.

kongressissa toimeen laki, joka oikeutti atlantin-tyynenmeren rautatien kulkemaan territorion lävitse, mutta tuomioistuimet tulkitsivat sen siten, ettei itse aluetta saanut avata siirtolaisille ilman presidentin erityistä kuulutusta ja että rautatie menetäisi oikeutensa, jos se yllyttäisi ihmisiä siirtymään sinne. Arvellaan rautatieyhdistiön salaisesti palkanneen miehiä siirtymään maahan. Keväällä 1880 karkasi sotaväestä joukko miehiä erään Paynen johdolla ja he perustivat territorioon kaupungin, mutta pian heidät vangittiin. Kun heidät sittemmin laskettiin vapaiksi sai Oklahomakuume siitä uutta vauhtia. Suuria joukkoja vaarallisia seikkailijoita tunkeusi territorioon, toivossa että valtio heidätkin vangitsisi tahi karkoittaisi sieltä. Näiden onnen onkijain alituinen

Oklahomalainen vartioi »claimiaan».

kiihoitus ei ollut vaikuttamatta. Kaikki tyytymätön kansan aines Yhdysvalloissa alkoi pitää Oklahomaa oikeana paratiisina ja kaiken pahan parannuspaikkana. Presidentti Harrisonin kuulutus nosti kiihtymyksen korkeimmilleen, ja useita viikkoja ennen alueen avaamista olivat rajat täydelle saaretut. Eräskin mies oli asunut vaimoineen ja lapsineen rajalla pahanpäiväisessä vajassa kolmatta vuotta

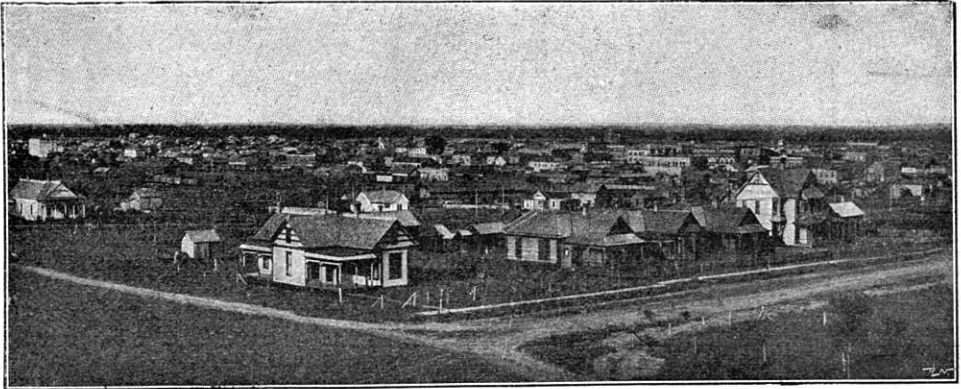
Pääkatu Oklahomassa, viisi viikkoa kaupungin perustamisen jälkeen.

odottamassa tuota suurta avauspäivää. Ja viimeisenä yönä kulki tuhansittain vastaisia Oklahomalaisia pitkin rajaa laulaen ja mellastaen kauheasti, ilmoittaakseen siten tulonsa, ja sadat leirinuotiot valaisivat aavikkoa monta penikulmaa laajalta.

Kanuunanlaukauksella piti annettaman tieto rajan avaamisesta ja puolipäivän lähestyessä nousi kiihtymys äärimilleen. Huimaavia hintoja maksettiin hyvistä hevosista, jotka kykenivät yhteen mittaan laukkaamaan ylitse aavikon. Helliä jäähyväisiä otettiin perheitten kesken ja vaimot sekä lapset lähetettiin jälestä

määrätyt, ja ken ensimmäisenä ehtisi perille, hän tietysti saisi parhaimman «claimin».

Täsmälleen kello 12 jymähti kanuuna, ilmoittaen että tuo luvattu maa nyt oli avoinna. Selittämätön sekasorto syntyi. Etumaiset hevoset pölähtivät täyteen laukkaan ja nostivat sellaisen pölypilven aavikolta että tuskin saattoi ratsastajia erottaa. Moni suistui kumoon, mutta kiroukset haihtuivat kuulumattomiin siinä huumaavassa mylläkässä. Junat karkasivat kiukkuisinta vauhtiaan eteenpäin, päällekkäin sullotuine ihmisi-neen, mutta hevoset veivät voiton. Eräs

Oklahoma meidän päivinäme.

tulevan kuormaston turviin. Verisiä kohtaauksia sattui etujoukoissa, joissa oli vaan ratsumiehiä ja keveitä vaunuja. Noin 2,000 sotilasta oli hillitsemässä tätä seikkailijajoukkoa ja estämässä kenenkään astumasta rajan yli ennen kello 12:ta. Eräs rautatieyhtiö oli varustaanut kuljettamaan 5,000 uudisasukasta ja 1000 vaununlastia talouskapineita. Junat, jotka lähtivät kello 12, olivat kukkuroillaan matkustajia. Satoja ihmisiä kiipesi vau- nujen katoille ja iskeytyi kynsin ham- pain niihin kiinni niinkuin hengen hä- dässä. Tungos oli kerrassaan kauhea. Vastaisten kaupunkien paikat olivat jo

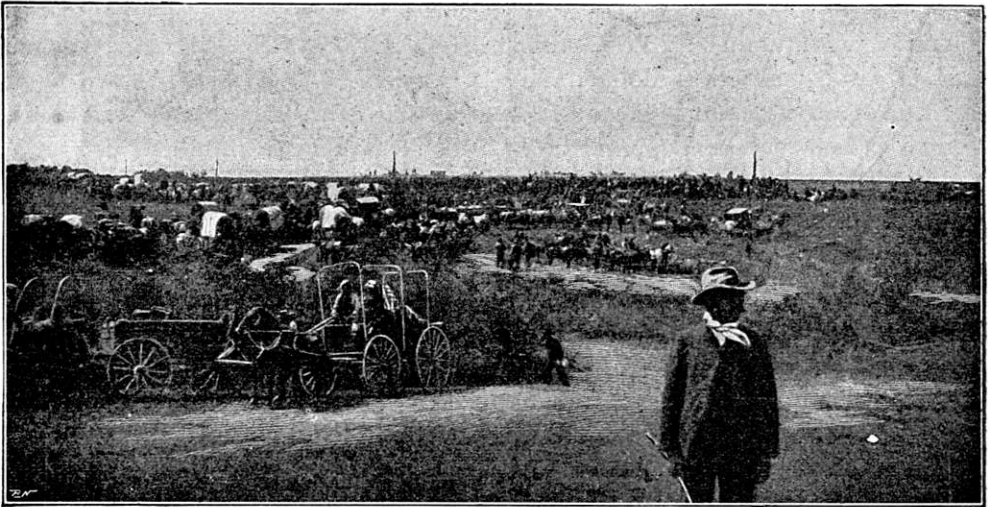
mies ratsasti pitkin rataa, mukanaan teltti, peitteet, keittokojeet ja kahden päivän eväs, ja ennätti «claimiinsa» 60 minuutissa. Ensimmäisten joukossa siinä suuressa rynnäkössä oli muuan nuori tyttö, joka anasti parhaan maapalan Guthriessa. Ratsastajien jälestä kulki kolmea englannin penikulmaa pitkä kuor- masto, kulettaen oklahomalaisten talous- tarpeita ja ruokavaroja. Eräs seikkai- lija kuletti rajan ylitse joukon valmiita ruumiskirstuja, joilla hän teki hyvät kaupat. Kuormaston saattajista joutui viisi veljestä riitaan muutamien naapu- riensa kanssa etuoikeudesta tiehen, ja

kolme veljestä iskettiin paikalla kuoli-
jaaksi. Se oli äärettömän melskeinen ja
pölyinen näytelmä, jota siellä täällä pu-
nasi aavikolle vuotanut veri.

Saavuttuaan Gutriehen ja Oklahoma
Cityyn kohtasi onnen etsijöitä ikävä häm-
mästyks. Joitakuita miehiä oli nimittäin
vahtijoukon valppaudesta huolimatta
päässyt salaa pajahtamaan alueelle ja he
olivat etukäteen anastaneet parhaat maa-
palstat. Hämmästyksistä seurasi raivoisa
riita jällelle jääneistä maaosuuksista.
Teltejä pystytettiin kiireellä ja merkit-

keutta täytyy puollustaa». Se todellakin
peljätti pois kaikki varkaat, mutta —
ruumis oli ainoastaan täytetty kuva.

Mutta tällaisia leikkisiä kohtauk-
sia oli varsin vähän. Oklahomalaiset
häärivät rauhattomina ympäri ostaen ja
myyden maata, ja tuhannet dollarit kul-
kivat taskusta taskuun yhtenä ainoana
iltapäivänä. Hallituksen myyntikonttoria,
missä nimet ja maaosuudet piti kirjoihin
merkittämän, ympäröi tuntikausia ahtaalle
tunkeutunut joukko kiihkeitä ostajia.
Lakimiehet ansaitsivat äärettömiä

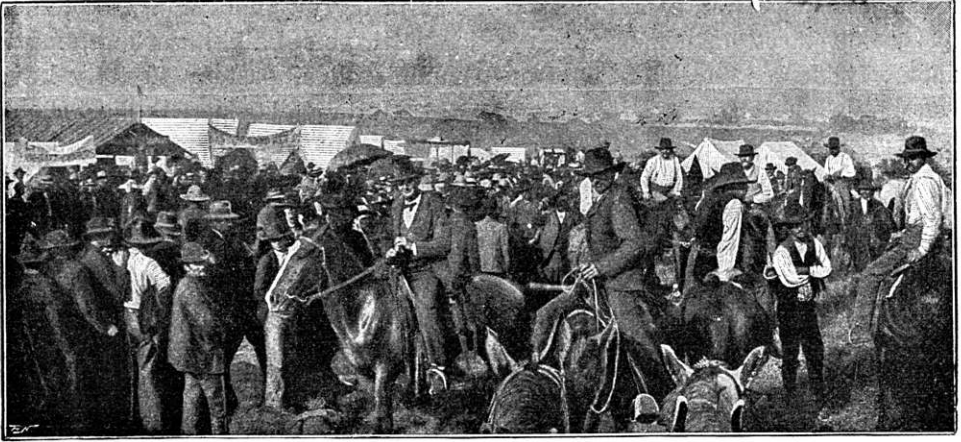

Lähtömerkin odottaminen Oklahoma-territoorion eteläisellä rajalla.

tiin maahan lyödyillä paaluilla omistus-
oikeus siihen. Ja parasta olikin Okla-
homalaiselle pysyä siinä mihin oli tullut
ja vartioida «claimiaan». Moni tulok-
kaista asetti maaosuudelleen näkyviin
hullunkurisia julistuksia, niinkuin esi-
merkiksi: «Älä sotke minun heinäni!»
«Tämä on minun maatani, Elias», ja «ei
ole laskeminen leikkiä tämän maapalan
omistajan kanssa!» Kamalan vaikutuk-
sen teki erään miehen ruumis, joka riip-
pui paalussa musta lakki silmillä ja rin-
nassa seuraava ilmoitus: «Omistusoi-

summia tekemällä kauppakirjoja ja sovit-
tamalla riitoja. Muihin kansalaisten
huomio oli sillä aikaa kääntyneenä kau-
punkihallituksen vaaleihin. Guthriessa
äänestettiin 100,000 äänellä. Eräs pankki
avattiin 50,000 dollarin pääomalla ja
jokapäiväinen sanomalehti nimeltä «Ok-
lahoma Herald» ilmestyi ensi kertaa jo
samana iltapäivänä. Kansalle jaettiin
tuhattamäärin painetuita ilmoituksia mo-
nellaisten kauppapaikkojen ja liikkeiden
avaamisesta.

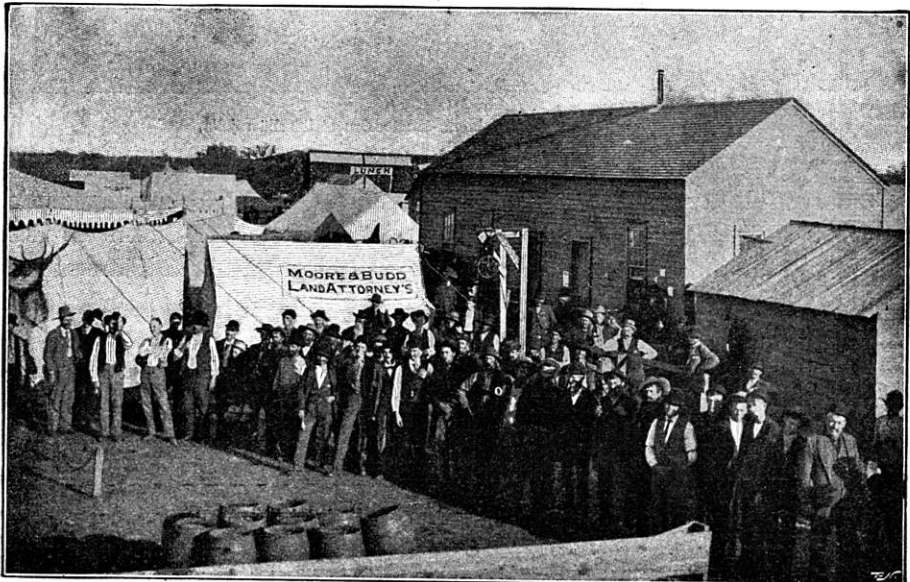
Mutta kolmen päivän kuluttua alkoi

Vastaista kaupungin paikkaa valitaan.

välttämätön taantuminen. Vesi alkoi loppua ja siitä maksettiin dollari sangoista. Ruoka oli kohonnut oikeaan nälkähintaan ja haisevat kananmunat tuottivat myyjilleen tavattomia summia. Onnensa etsijät olivat huomanneet, ett'ei Oklahoma ollutkaan mikään paratiisi, ett'ei saatavissa oleva viljelyskelpoinen alue millään tavoin voinutkaan elättää niitä 50,000 uudisasukasta, jotka olivat

rajan yli rynnänneet, vaan että nälkäkuolema irvisteli heitä vasten naamaa. Rautatie ei voinut täyttää kaikkien siirtolaisten tarpeita. Kalliisti ostetuita rakennustontteja myytiin polkuhinnoin. Eräs seikkailija Wisconsinista möi kaksi maapalstaa Guthriessa, yhden teltin kaksi 7 dollarin arvoista peitettä sekä viikkoiset eväänsä 5 dollariin ja pudisti silmänräpäyksessä Oklahoman pölyn ja-

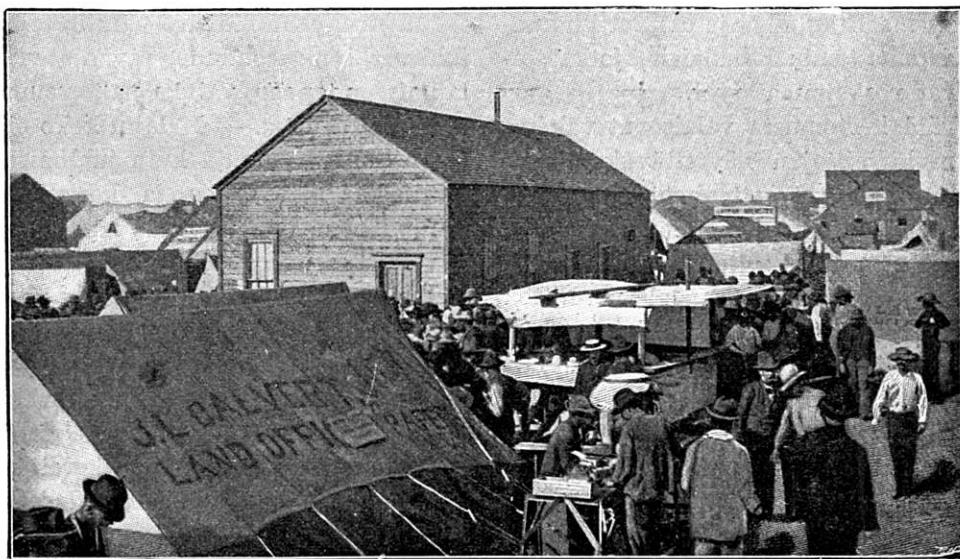
Rakennettu yhdessä päivässä.

loistaan. Likaisia voileipiä kauppailtiin 25 centistä kappale, ja palanen sianlihaa herneitten kanssa maksoi 25 centtiä. Aavikon punainen pöly tunkeutui kaik-kialle, tärveli juomaveden ja sai lapsiin tauteja. Kaivojen kaivaminen vei uudis-asukailta jommoisenkin ajan, mutta kun se oli onnistunut kävi elämä sentään paremmaksi. Lähtevät junat kulettivat pois tuhansia ihmisiä ja territorion rajat saivat nyt nähdä alakuloisena palaa-vaa kansaa, joka kolmea päivää ennen oli innostuneena hyökännyt samain rajain ylitse etsimään omaa maata ja mantua. Takaisin siirtymistä riennätti vielä kauhea hiekka-myrsky, joka kohtasi uudisasuk-kaita aivan odottamatta niinkuin rutto.

Mutta moni jäi sentään paikoilleen-kin, ja nopeasti kasvaneet kaupungit Oklahoma-piirikunnassa ovat todistuk-sena tavattomasta uutteruudesta. Okla-homa City, joka yhtenä iltapäivänä oli kohonnut tyhjistä kentästä kukoistavaksi

kaupungiksi, tuli viiden viikon kuluessa vahvasti juurtuneen viljelyksen keskus-taksi. Nykyään on siinä noin 6,000 asu-kasta. Guthriessa, pääkaupungissa, on enemmän kuin 3,000 asukasta, ja koko territoriossa oli vuonna 1890 yleisten tiedonantojen mukaan 50 pankkia, 280 postiasemaa, 10 jokapäiväistä sanoma-lehteä ja 80,000 koululasta.

Nämä numerot ovat viime vuosina melkoisesti lisääntyneet. Syyskuussa 1893 avattiin siirtolaisille se osa Intiaaniter-ritooriota, jota tavallisesti kutsutaan ni-mellä «Cherokee Strip», ja sinne pyrit-tiin suurella halulla. Eloisat kohtaukset Oklahoman avaamisessa uudistuivat vielä kerran. «Stripperit» — sillä pilanimellä kutsuttiin uudisasukkaita — asuivat useita viikkoja rajalla, ja ryntäsivät sit-ten hurjaa vauhtia sen ylitse. Kaupun-keja kasvoi kuin sienä sateella, tuhan-net ihmiset löysivät siellä onnensa — ja jotkut ennenaikaisen haudan.

Hallituksen myyntikonttorin edustalla.

Kuinka Perakissa huvitellaan.

Kirj. EMILIE HOWARD.

Malajien niemimaa ei ole enää hauskuudessa entisensä vertainen, mutta epäilemättä on se nytkin ihanin paikka koko maan pinnalla. Ne, jotka ovat useampia vuosia siellä asuneet, muistavat vielä sen ajan, jolloin pienet pojatkin juoksentelivät Perakissa seitsemän kahdeksan kauheata puukkoa vyöllä. He muistavat sen vanhan hyvän ajan, jolloin useasti piloillaan otettiin maalitauluiksi ja ammuttiin kuoliaiksi onnettomia kiinalaisia, jotka toimittivat raskaimmat työt.

Tätä kertomusta valaisevat valokuvat on kirjoittajan käytettäväksi antanut Sir Frank Swettenham, joka tätä nykyä on Yhdistettyjen Malaji-valtioitten ylipresidenttinä. Useita vuosia puuhaili Sir Frank Swettenham saadakseen liittoa toimeen niemimaan eri valtioitten kesken, ja pari kolme vuotta sitten onnistui hän yrityksessään. Ensi kerran Malajien historiassa yhtyivät heidän korkeutensa, Perakin, Selangorin, Pahangin, Negri Sembilanin ja muitten valtioitten sulttaanit ystävälliseen keskusteluun Sir Frank Swettenhamin hyväntahtoisen johdannon alaisina. Etevin siinä loistavassa seurassa oli Pahangin vanha sulttaani, jota Sir Frank kuvailee erittäin miellyttäväksi henkilöksi, vaikka hänen

omallatunnollaan olikin 99 murhaa — kaikki omin käsin tehtyjä!

Perakin sulttaanin asunto, ihmeen ihana Kuala Kangsarin kaupunki, oli se kohta mihin tuo ylhäinen seura kokoon-tui. Kokous alkoi loistavalla juhla-ateriaalla sulttaanin palatsissa, Astanassa. Aterian päätyttyä ammuttiin juhla-laukauksia kanuunilla ja lähetettiin vilpittömiä sähkösanomia kuningattarelle Englantiin.

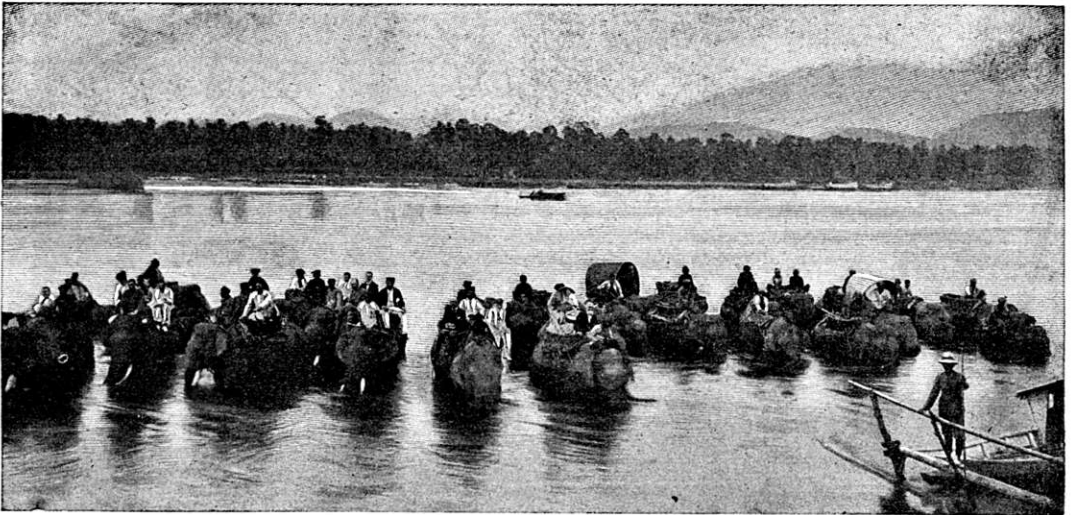
Seuraavana päivänä pantiin toimeen juhla-aretki maaseudulle, tavalliseen malajilaiseen tapaan, vaikka paljoa suuremmassa muodossa. — Malajin koko elämä ei ole mitään muuta kuin juhlimista ja joutilasta ajanviettoa ja korkeimpana inhimillisenä onnena pitää hän sitä, että saa asettua jonkun kulkukelpoisen joen rannalle, siinä hoitaa rauhassa puutarhaansa ja katsella sen tuotteiden rehoitusta. Hän kammoo työtä, mutta on harras kalastaja ja innokas urheilija, joka pyydystää ja kesyttää elefanteja sekä keihästää huvikseen tiikereitä.

Mutta palatkaamme juhla-aretkeen. Ensimmäisessä valokuvassa näemme kaikki sulttaanit juottamassa elefanttejaan Perak-joessa, ennenkun lähdettiin varsinaiselle juhlapaikalle. Jo ennen auringon nousua nähtiin seitsemän- tai kahdeksankymmentä henkeä ratsastavan

elefanteillaan, ja niiden jälessä lukematon joukko poikia ja muita seuralaisia, jotka kulkivat jalan. Melkein toinen puoli retkeen osaa ottavista oli naisia. Edeltäpäin oli päätetty että retki tehtäisiin eräälle kalkkikivivuorelle noin seitsemän englannin penikulman päähän Kuala Kangsarista. Vuoren ympäri kiertele kristallikirkas joki, joka paikoin on uurtanut syviä luolia pehmeään kalkkikiveen. Joki on tavattoman kalarikas, ja juuri kalan piti oleman pääruokana juhla-ateriassa, joka syötäisiin perille

pyörtyneet kalat nousevat pinnalle ja kulkevat virran mukana. Joukko nauvavia ja meluavia miehiä hyppää jokeen ja kerää veden pinnalla kellettävät kalat. Mitä he eivät ennätä koota, ne joutuvat naisten saaliiksi, jotka ovat asettuneet alemmaksi joelle.

Tässä kerrotulla retkellä käytettiin luonnollisesti nykyaikaista kalastustapaa — dynamiittia, ja saalista saatiin ylenmäärin. Kalat paistettiin puisissa vartaissa ja niitä tarjoiltiin tuoreilla plataanin lehdillä. Aterian aikana hiipi

Sulttaani ajaa seurueineen elefanteilla Perak-jokeen.

tultua. Seurue tuli perille noin kello kymmeneltä, elefantit pantiin heti liekaan, ja miehet alkoivat varustautua kalan pyyntiin.

Ennen muinoin käyttivät malajit varsin inhoittavaa kalastustapaa; he nimittäin myrkyttivät veden joessa. Mutta nykyinen jalostuneempi malaji kalastaa — dynamiittipatruunilla, yhtä inhoittavasti ehkä, ellei juuri yhtä julmasti kuin ennen. Kaksi patruunaa viskataan syvimpään kohtaan joessa, ja samassa kuuluu ankara räjäys, vesi kohoaa korkeina patsaina ilmaan ja kuolleet tai

joukko miehiä osanottajia salaperäisellä tavalla seurasta pois. He ottivat elefanttinsa ja ratsastivat niillä viidakoon, jossa poimivat suuria korillisia viidakon hedelmiä, kypsyeitä ja raakoja sekaisin. Se juhlavieras, jonka näemme seuraavalla sivulla olevassa kuvassa, on hiipinyt joukosta pois juuri tälle samalle asialle.

Kun ateria oli iloiten ja leikkiä lastien syöty, lähti seura paluumatkalle ja nyt tulivat viidakosta kerätyt hedelmät käytettäväiksi. Alkoi todellinen pommitus, jossa kovia raakaleita tietysti käy-

tettiin lujatekoisempia, miehisiä miehiä vastaan, vaan kypsillä, pehmoisilla hedelmillä viskeltiin heikompaa sukupuolta. Vaikka vaatteisiin jäikin ilkeitä merkkejä, joku päivänvarjostin särkyi, ja siellä täällä saatiin joku kipeä kuhmukin, pysyi seura sentään koko paluumatkan mitä parhaimmalla tuulella.

Seuraavaksi päiväksi oli Sir Frank järjestänyt suurenmoisen kalastusretken Perak-joelle. Tuollaiset suuret retket ovat todellisia valtiollisia toimituksia ja niissä ilmestyy todellakin hovimainen loisto. Ja nytkin kokoontui joelle kolmekymmentä «perhevenettä» sekä suuri

joukko bambulauttoja, joilla oli noin kaksisataa ihmistä. Veneet ovat aivan kuin uivia huoneita, niinkuin kuvastamme näkyy. Tämä komea valokuva on otettu sir Frankin asunnosta Perakissa. Seiniksi noihin kummallisiin, uiviin huoneihin on ripustettu mattoja. Kussakin sellaisessa veneessä on miehistöä 4—16 miestä, jokainen varustettu pitkällä riuulla. Suurimman osan venettä peittää palmunlehdistä tehty, korkea kaksipuolinen katto, ja sivuilla riippuu vaateverhot suojaamassa yksityiselämän pyhyyttä. Katetussa osassa venettä asustaa sen omistaja perheineen tai vierai-

neen, ja katoton keulapuoli on miehistön hallussa.

Sen veneen telttaa, joka kuljetti sulttaaninlempivaimoa, kaunisti kuusi valkeaa päivänvarjostinta, tulipunaisilla reunoilla. Teltan edustalla seisoi päivän umpeensa kaksi upseeria kannattaen mustaa auringonverhoa, jonka reunoja hopeahetaleet kaunistivat, ja veneen keulassa istui kuninkaallinen torvensoittaja töräyttäen tavan takaa vanhaa hopeatorvea, joka kuului sulttaanin arvomerkkeihin.

Liput vedettiin tankoihinsa, toisissa veneissä päristettiin rumpuja ja gong-gongēja. Ko-

Matkalla viidakkoon.

Sanomalehdistön lausunnoita teoksesta

„AVARASSA MAAILMASSA.“

*Ruotsissa ilmestyvästä painoksesta sisältävät sikäläiset sanomalehdet erittäin kiit-
täviä arvosteluja, joista muutamia otteita on painettu tähän:*

Aftonbladet: Teoksen aate: »Todellisuus on usein merkellisempi kuin taru» on varsin hyvin valittu, sillä ne seikkailut, joista siinä saadaan lukea, — ja jotka kuuluvat perustuvan todellisiin tapahtumiin, ovat kieltämättä usein pöyristyttävämpiä kuin mitä vilk-
kain mielikuvitus voisi esittää. Saadaan myöskin tutustua omituisiin tapoihin ja oloihin eri maissa. Kuvauksien merkitystä lisäävät lukuisat kuvat, joista osa on otettu tuokio-
valokuvauksen avulla.

Stockholms-Tidningen: Hauskoja, lyhyitä kuvauksia matkoista ja seikkailuista eri maissa, useimmat mitä jännittävimpiä. »Todellisuus on usein merkellisempi kuin taru,» sanotaan, ja se toteutuu täydellisesti näissä kuvauksissa, joissa vaan näitä tapahtumia ker-
rotaan ja jotka kuitenkin voittavat jännittävimpien romaanien juonen.

Göteborgs Handels och sjöfarts Tidning: Kaikista maan osista on tässä teok-
essa kuvauksia kansoista ja luonnosta, seikkailuja ja merkillisiä tapauksia mitä erilaisim-
missä oloissa. Kaikki kertomukset ovat sitäpaitse varustetut runsailla ja hyvillä kuvilla.
Teos tarjoo *opettavaa* ja *hauskaa* lukemista varsinkin nuorisolle.

Enköpings Tidning: Esillä olevista vihkoista päättäen on lukijan halu seikkai-
luihin ja haaveellisiin tapahtumiin tuleva tyydytetyksi, samalla kun tiedonhalu ja totisem-
pikin harrastus on saava tarpeensa, siinä kun sekä tiedemiehet että seikkailijat esiintyvät
esityksillään.

Jämtlands Tidning: Jokaiselle, joka rakastaa jännittäviä matkakertomuksia ja
seikkailuja todellisuudesta, on tämä oleva rakas kirja.

Kristinehamnstidningen: Tämä teos tarjoo nuorisolle erinomaisen korvauksen niistä
ryöväriromaaneista, joita älykkäät isät usein estävät lapsiaan lukemasta.

Svensk Damtidning: Tiedonhaluisille ja seikkailuja rakastaville nuorille, mutta
myöskin muille tarjoovat nämä kuvaukset sekä jännittävää että opettavaa lukemista.

Avarassa maailmassa

Tuskin on ollut aikaa toista, jolloin olisi suuremmalla innolla kuin nyt seurattu tapahtumia eri osissa maailmaa — pohjoisnavalta etelänavalle, kaukaisesta lännestä äärimmäiseen itään. Meilläkin alkaa tämä harrastus muiden maiden olojen ja omituisuuksien tuntemiseen yhä enemmän voittaa alaa. Tähän saakka on kuitenkin puuttunut teoksia, joissa tätä uteliaisuutta olisi suuremmassa määrin tyydytetty. Matkakertomukset, joita maassamme on ilmaantunut, kertovat useimmittain vaan yhdestä matkasta ja pienestä osasta maanpalloa. Siitä syystä lienee tervetullut teos semmoinen kuin **Avarassa maailmassa**, joka lyhyissä, hauskoissa ja jännittävässä kuvauksissa esittää matkoja ja seikkailuja eri maanosista.

Teoksen johtava aate on jo ilmaistu kansisivulla:

Todellisuus on usein ihmeellisempi kuin taru.

Päättäköön lukija tästä ensi vihkosta, pitääkö teos mitä lupaa.

Näissä kertomuksissa ja kuvauksissa ei tule olemaan jälkeäkään tarusta ja kuitenkin ovat ne usein jännittävämpiä kuin monet romaanit. Useimmissa luvuissa esitetään tekijän muotokuvat, joten teoksesta samalla syntyy eteväin ja merkillisten miesten muotokuvakokoelma. Sisältö ja kirjoitustapa ovat niin yksinkertaiset ja luontevat, että teos sopii kaikille kansan luokille ja sivistysasteille, jokaiselle lukutaitoiselle, joka rakastaa virkistävää ja raitista lukemista.

Suosittamme teosta varsinkin niille vanhemmille, jotka eivät tahdo tyydyttää lastensa lukuhaluja ryöväri- ja muilla romaaneilla, mutta kuitenkin haluavat antaa heille lukemista, joka samalla kun se tyydyttää mielikuvitusta, myöskin lisää heidän tietovarastoaan.

Toivottavasti **Avarassa maailmassa** siis on pääsevä kulettamaan avaraan maailmaan **kaikkia kansalaisia**, varsinkin kun hinta oloihimme nähden on hyvinkin halpa.

Avarassa maailmassa ilmaantuu noin **20:ssa** runsaasti kuvitetussa vihkossa ja maksaa vihko ainoastaan **35** penniä.

Porvoossa joulukuulla 1898.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

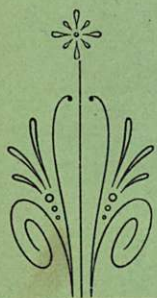
4 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMAUTUU NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

konaisuudessaan katsellen oli tämä veden päällä uiva huvileiri erittäin komean näköinen. Matka Kuala Kangsarista kesti kaksi päivää ja kolmannen päivän aamuina astuivat kaikki seurueen naiset lapsien ja palvelijain kanssa maihin keräämään kilpikonna-munia — erittäin huvittavaa urheilua, ennenkun varsinaiseen kalanpyyntiin ryhdyttiin. Naiset olivat loistavimmissa puvuissaan ja kalleimmissa jalokivissään. Siinä oli todellinen värien sekoitus loistavaa silkkiä, kirjavia

vahtimiehet edeltäpäin merkinneet puun oksilla, säätyläisnaiset menivät palvelijoihin pesien luo ja alkoivat käsineen kaivaa munia hiekasta. Kova kilpailu vallitsi siitä kuka löytäisi suurimman pesän. Jos munain luku pesässä nousi yli kahdenkymmenen viiden, pidettiin sitä hyvänä löytönä. Sillä aikaa kun kilpikonna-pesiä ryöstettiin, alkoi hiekka jo tulla sietämättömän kuumaksi. Senvuoksi palasivat naiset takaisin veneihin muuttamaan keveämpiä pukimia pääl-

Uivia huoneita Perakjoella.

sàrongia ja kullasta kimaltelevia huntuja. Kaikkialla loistivat kultaiset ranne- ja kaularenkaat, jalokivistä säteilevät rintaneulat, raskaat hiuskoristeet ja sormukset, joissa säihkyi timantteja ja rupiineja. Polttavan auringon valossa tuli koko tuo iloinen väriloisto erinomaisen hyvin näkyviin rannan tummaa viidakkoa vastaan. Keltainen hiekka ja välkyvä virta monine veneineen antoi koko maisemalle selittämättömän eloisan näön.

Jokaisen kilpikonna pesän olivat

leen. Sitten uivat kaikki miehet joessa, ja useat naisistakin.

Kaikki astuivat taas aluksiinsa ja ne suunnattiin syvemmälle vedelle. Soutajat tarttuivat taas airoihinsa ja gong-gongien sekä hopeatorvien pauhulla, nauraen ja riemuiten kulki tuo kuvanomainen venekunta pitkin jokea. Matka suunnattiin eräasen pitkään, ihanaan lahteen, veneet järjestyivät eri osastoihin ja miehistö astui maalle keittämään riisiä päivälliseksi.

Kalastajaveneet ankkuroivat rannalle.

Perakin sulttaanin loistava vene tuli ensimmäisenä varsinaiselle kalastuspai-kalle. Kun kaikki perheveneet olivat tulleet yhteen kokoon ja laskeneet ankurinsa kauniisen lahden pohjukkaan, istuivat kaikki avonaisein kalastusveneisiin. Nämä asettuivat sulttaanin komennon mukaan suureen puoliympyrään, jonka päät olivat rannoissa kiinni, niin että jokeen muodostui aivan kuin iso, sulettu apaja, johon verkot laskettiin. Sitten nostettiin verkot hitaasti, kalat päästettiin niistä irti ja koko seurue astui rannalle paistamaan niitä ja syömään taas juhla-ateriaa. Kalastuksen kestäessä oli pari omituisia soittoniekkaa saapunut leiriin. Ne olivat niemimaan alkuasukkaita, kaksi Sahai-heimon miestä, joiden erityisalana oli puhaltaa huilua — nenällänsä. He soittivat nyt pöytämusiikkia ja seurue ilmaisi äänek-

kään mielihyvänsä heidän kummallisesta taiteestaan.

Aikaisin seuraavana aamuna palattiin Kuala Kangsariin, juhliminen loppui ja korkeat vieraat erosivat parhaina ystävinä maailmassa.

Tahdomme lopuksi kertoa toisen malajilaisen niemimaan omituisista ajanvietteistä: *Meng-Gelunchorin*. Jonakuna kauniina päivänpaisteisena aamuna kokoontuu joukko malajia, miehiä, naisia ja lapsia, edeltäpäin sovittuun yhtymäkohtaan. Heitä on varta vasten kutsuttu tuohon huvitukseen, joka on ainoa laatuaan, ja sitä seuraavaan juhlaan.

Astuttuaan pari penikulmaa varjoisessa viidakossa saapuu seura erään kunnaan juurelle, missä kirkas vuorivirta muodostaa useita vesiputouksia. Vaikean kiipeämisen perästä tullaan muutamia satoja jalkoja ylempänä ole-

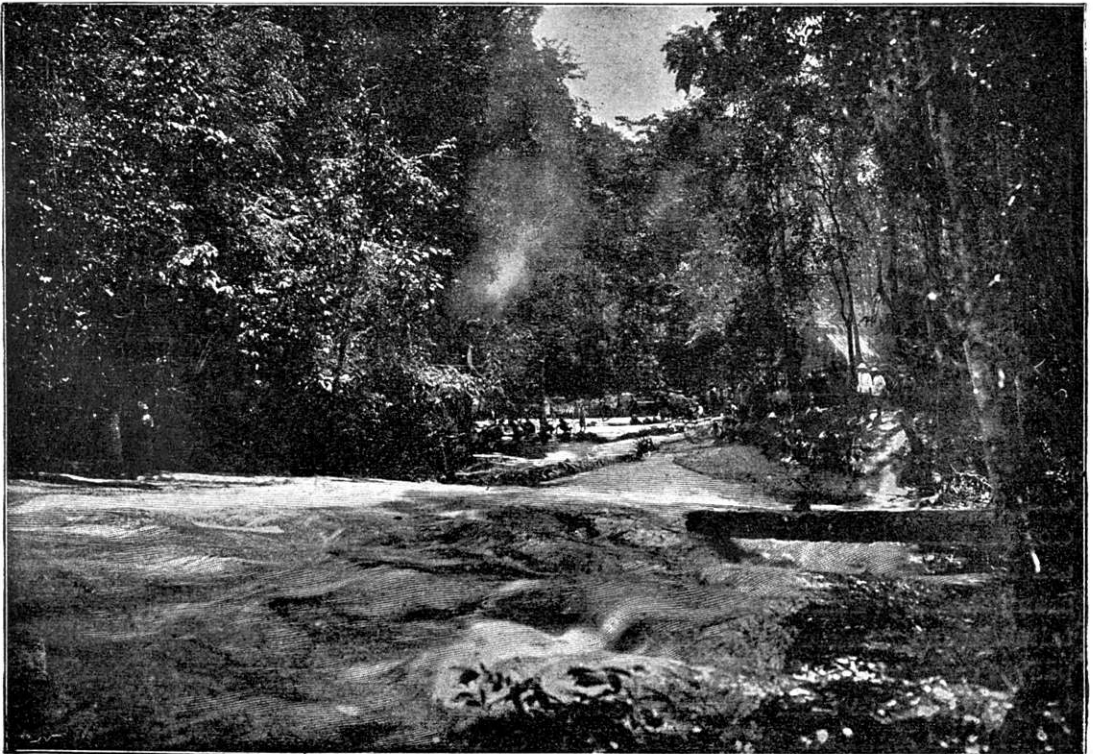
valle kalliolle, joka on keskellä virran uomaa, ja jolle sopii suuri joukko ihmisiä. Joinakuina vuodenaikoina tulvii vesi koko tämän kallion ylitse, mutta nyt se on näkyvissä, virta kiertää sitä vaan joka puolelta ja syöksyy vaahtoaviin putouksiin. Keskellä virtaa on suunnattoman suuri, sileä graniittipaasi, noin 60 jalkaa pitkä ja 45 astetta kalteva.

Suurin osa vettä juoksee tämän paa-

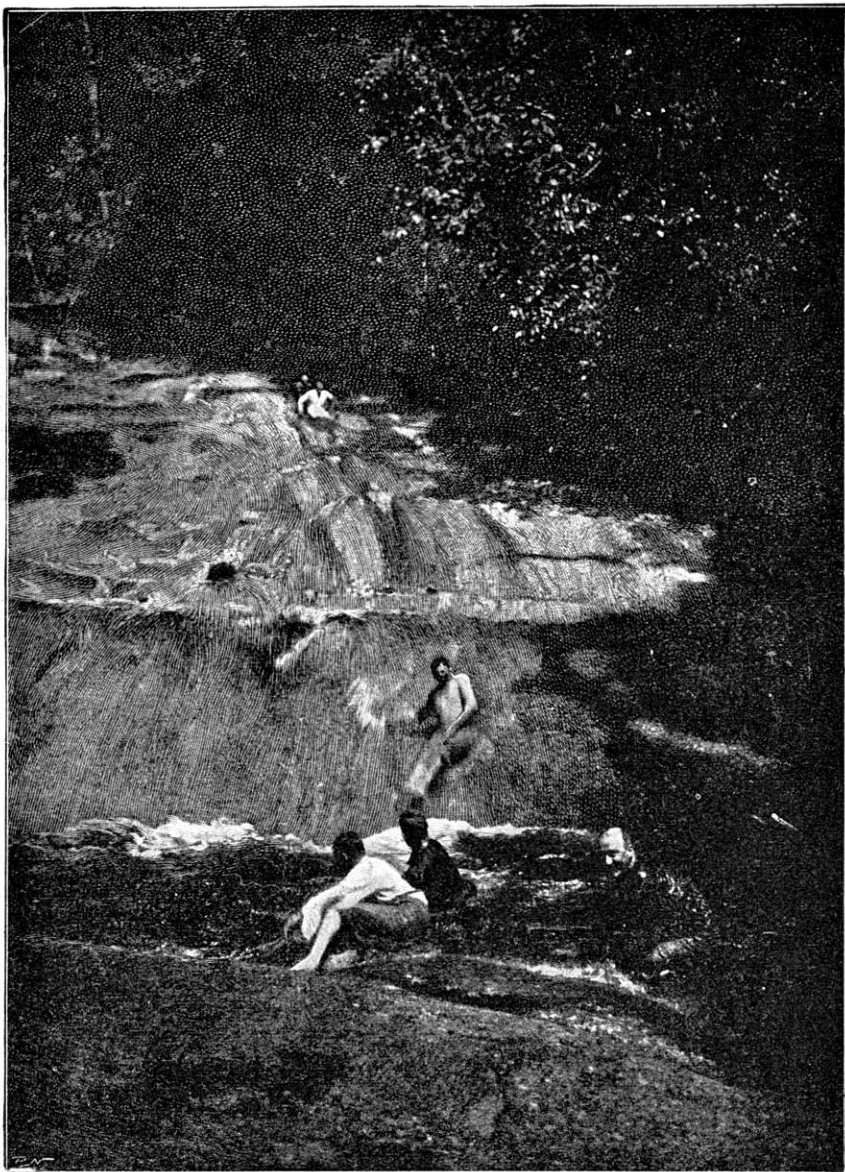

Alkuasukkaat puhaltavat huilua nenällään.

den sivutse ja alhaalla kääntyy virta poikittain sen ohi. Mutta pienempi osa liukuu huijaa vauhtia, noin paria kolmea tuumaa paksulta ylitse koko sileän paaden. Aivan kallion alareunassa on neljää tai viittä jalkaa syvä, viehättävä lampi. Joen molemmat rannat kasvavat rehevää lehtimetsää, joka ainoastaan niukasti päästää aurin-
gon säteitä lävit-
sensä, mutta kuitenkin sen verran,

Ihmeellisen kelkkamäen alku.

Mäenlasku koskessa.

että tuo taulun tapainen maisema saa eloa ja väriä. Se on todellakin erinomaisen ihana, ja ihmiset kirjavissa puvuissaan rannalla ja kalliolla ovat aivan kuin taiteilijan asettamissa ryhmissä. He lepäävät ensin jonkun hetken, keräävät sitten puita, tekevät tulen ja ottavat keitto-kojeet esiin. Mutta sen jälestä saammekin

heti nähdä mitä *Meng-Gelunchorilla* tarkoitetaan. Se merkitsee *liukumista*, ja koko urheilu on siinä että lasketaan vesiputousta alas niinkuin mäkeä ja vihdoinkin molskahdetaan sen alla olevaan pieneen lampeen. Joukko poikia kapuaa jo jyrkkää, liukasta kalliota ylös. He kiipeävät tuon ennenmainitun sileän paa-den ylimmälle reunalle, istuvat sitten matalaan veteen pieni kappale banaanin kuorta allaan, suoristavat jalkansa ja ojentavat käntensä kahden puolen, pitääkseen tasa-

painoa. Samassa alkavat he liukua tuota 60 jalan mittaista, veden peittämää mäkeä alas, ja ennenkuin ovat tulleet sen puoliväliinkään, on nopeus jo niin suuri, ett'eivät he enää voi sitä hiljentää, vaan putoavat suin päin lampeen niinkuin kivet.

Mutta nyt käyvät aikamiehet ja vihdoinkin naisetkin samaan mäenlaskuun, joka

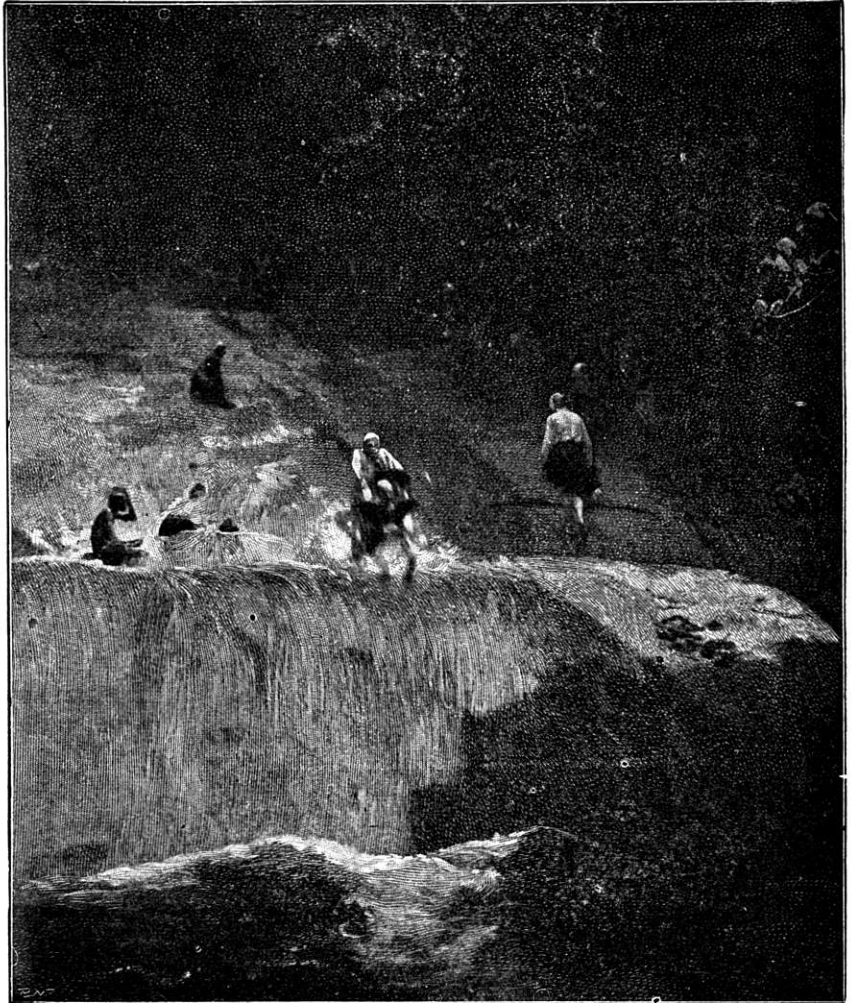
kohta on hurjassa vauhdissa.

Naiset arastelevat aluksi, laskevat vaan puolivälistä kalliota, mutta tulevat pian rohkeammiksi. Ja nyt lähtee kumpaa-kin sukupuolta neljä, kuusi jopa kahdeksankin henkeä yht'aikaa mäkeä alas. Nauraa ja huutaen vyöryvät he lampeen, jossa vilisee räpyköiviä ihmisiä. Sen on parasta jättää totinen muotonsa kotiin, joka malajilaisessa seurassa lähtee *Meng-*

Gelunchoriin, sillä katselija siellä on tu-

kehtua naurusta nähdessään niidenmonia hullunkurisia kuperkeikkoja. Se on erinomaisen hupaista leikkiä ja alkuasukkaat saattavat pitkittää sitä useita tunteja.

Sille, joka on harjaantunut siihen, on se varsin miellyttävää, mutta äkinäiselle, joka ei voi istua suorassa, on sellainen mäenlasku päinvastoin hyvin-

Putouksen alapuolella.

kin ikävää. Se voi käydä suorastaan vaaralliseksikin, varsinkin viimeinen sukellus lampeen tullessa. Mutta muuttaman tunnin kuluttua ovat kaikki väsyksissä kiihkeästä mäenlaskustaan; jokainen muuttaa kuivat vaatteet päälleen, koko seura on kovin nälissään ja asetuu runsaalle aterialle.

Vangin kosto.

Kirj. VIKTOR L. WHITECHURCH.

Vksi kummallisimpia ja kauheimpia tapauksia mitä minä tai kukaan muukaan koskaan lienee kuulut, kerrottiin minulle pari vuotta sitten pienessä Dullminsterin kaupungissa.

Tein kasvitieteellisiä tutkimuksia kaupungin ympäristössä ja olin pitemmäksi ajaksi vuokrannut asunnokseni ullakkokamarin erään kunnan vanhan-

pojan luona, joka ennen oli ollut vartijana Dartportin rangaistusvankilassa.

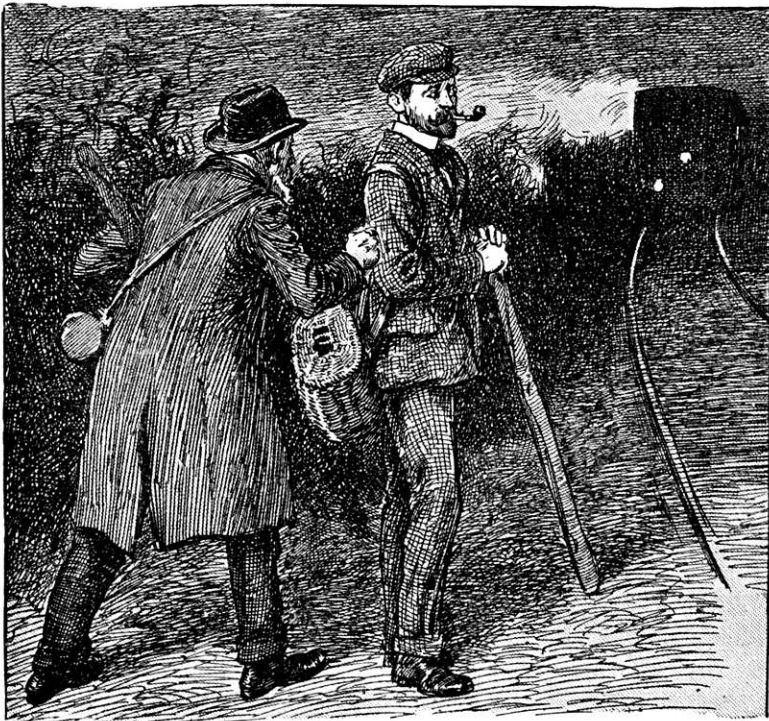
Kun me eräänä iltana istuimme asunnossamme juoden teetä ja hauskasti pakinoiden, keskeytti ukko yht'äkkiä alotetun keskustelun.

«Oletteko ehkä huomanneet että minulla yleensä kaikkia rautateitä, mutta varsinkin junia ja juuri erityisesti yöpikajunia kohtaan on erityinen kunnioitus?»

«Olen», vastasin minä hymyillen, «sen huomasin tässä eräänä iltana, kun juna kohahti ohitsemme ja te tartuitte käsivarteeni juuri kuin olisitte pelänneet.»

«Minä pelkäsin. Ja kun arvelen, että teitä ehkä haluttaa kuulla syy siihen, kerron erään jutun, joka teistä varmaankin on tuntuva tarinalta.»

«Kuten helposti ymmärrätte, oli meillä Dartportissa koko joukko juonikkaita veitikoita. Hänen majasteet-

«Te tartuitte käsivarteeni.»

tsinsa yksityishotelliin otetaan vastaan kaikenlaista kansaa, emmekä me olleet erittäin tarkkoja heidän luonteestaan. Yksi pahimpia lurjuksia, jonka kanssa milloinkaan olen joutunut tekemisiin, oli eräs vanki, jota tahdon nimittää hänen vanhalla numerollaan, 36. Hän istui siellä kauvan aikaa ja istuu tietääkseni nytkin vielä, mutta jos häntä vastaan olisi oikeudessa saatu vähänkään enemmän todistuksia, olisi hänen vankeutensa ollut varsin lyhyt ja päättynyt — hirsipuussa. Mutta niin kauhea kuin hänen ansioluettelonsa olikin, niin kuinka ollaakaan — häntä ei kuitenkaan voitu täydelleen tuomita murhasta, vaikka jokainen kyllä tiesi, että hän oli siihen syyllinen.

Nähdessäni numeron 36 ensi kerran Dartportissa, tiesin heti, että saisin vastusta hänestä. Minä en huomannut sitä ai-noastaan hänen vankasta ja voimallisesta ruumiistaan, vaan yhtä paljon hänen katseestaan, jossa piili jotain ilkeätä. Ja huomioni oli aivan oikea; hän tuntui olevan uppiniskaisin roisto, mitä meillä koskaan oli ollut. Minä olin heti alusta hänelle erittäin vastenmielinen, sillä onnettomuudeksi satuin juuri minä ensimmäisenä ilmoittamaan hänet kurinpito-

toimistolle, jolloinka hän minun toimestani sai ensi kerran vankilassa ollessaan maistaa «pamppua».

Kun minä samana iltana menin hänen koppiinsa, ärjäsi hän, huolimatta sääntöjen määräämästä hiljaisuudesta:

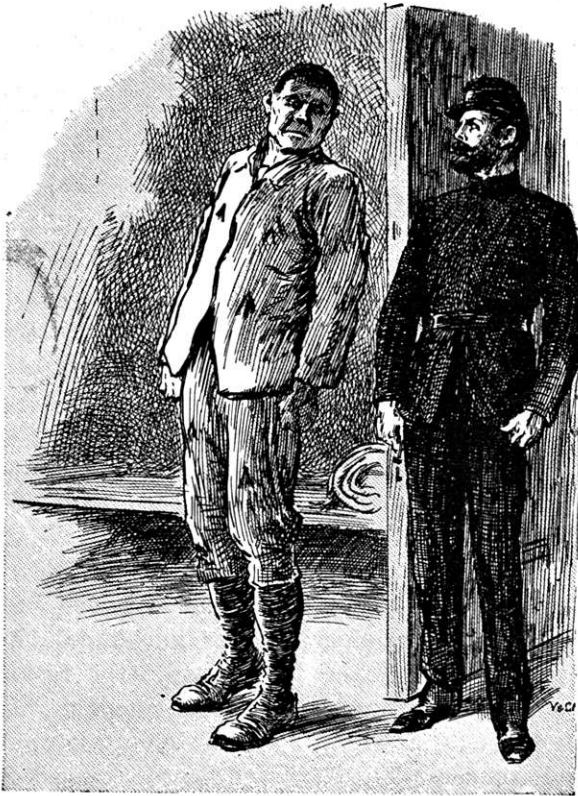
«Sinä »kirottu avainten vääntäjä, sinusta minä vielä jonakuna päivänä teen kylmän.»

Sellaisia uhkauksia olin tottunut kuulemaan ennenkin, enkä silloin välittänyt siitä mitään, vaikka jälestä päin sain kylläkin aiheutta muistelemaan sitä.

Kului kaksi vuotta, eikä numero 36 parantanut vähääkään tapojaan. Hänellä oli harvinaisen terveyst, eikä vankilan ilma tuntunut heikontavan häntä hituistakaan.

Häntä täytyi yhtenänsä pitää erittäin tarkasti silmällä, mutta varsinkin työssä ollessaan, sillä hän oli aina vaaral-

linen. Mutta loppukesästä samana vuonna, josta nyt kerron, muuttui hän ihan äkkiä toiseksi mieheksi, tyyneksi ja tottelevaiseksi. Minä olin kuitenkin tutkinut hänen laatuksiaan luonteita ennenkin ja tiesin, että tuollainen pikainen muutos ei merkinnyt hyvää. Sen vuoksi olin hänen kanssaan vielä enemmän varuillani kuin ennen. Ja paha siitä seu-

«Sinusta minä vielä teen kylmän.»

rasikin. Eräänä iltapäivänä, kun ilma aivan aavistamatta oli mennyt sumuun, kuultiin tiukka kiväärin laukaus. Se merkitsi että n:o 36 oli karannut. Hän oli käyttänyt sumua hyväkseen, viskanut äkkiä vahtisotamiehen kumoon, heittänyt yhtä etuvartijoista suurella kivellä ja — toisen kuulasta huolimatta luikkunut tiehensä.

Tietysti lähdettiin häntä paikalla ajamaan takaa, mutta hänen onnistui jollain tavoin päästä soitten yli. Pimeän tullessa tavattiin eräs vanha ukko pyörtäneenä ja puolialastomana parin penikulman päässä linnasta. Saatuaamme ukon henkiin, kertoi hän että n:o 36 oli yllättänyt hänet ja ryöstänyt hänen vaatteensa. Karkuri oli siis siihen saakka suoriutunut varsin hyvin.

Kello 9 ja 10 välissä illalla pysähdyin minä muutamien muitten takaa-ajajain kanssa neuvoittelemaan asiasta, juuri siihen kohtaan missä lounainen päärata Lontoosta lähtien kulkee erään aution suon ylitse noin kuusi penikulmaa pohjoispuolella Dartportin vankilaa.

«Olisikohan mitään hyötyä käydä tarkastamassa Westmoorin asemaa?» sanoi johtajamme.

Westmoorin asema oli ylempänä rataa, noin parin penikulman päässä siitä paikasta mihin olimme seisattuneet.

«Voihan olla mahdollista, että hän on mennyt sinne odottamaan junaa», sanoin minä. «Vaikka pikemminkin luulisin hänen paenneen pohjoiseen päin.»

«No hyvä, Davis», sanoi esimieheni hetkisen mietittyään. «Etteköhän te ottaisitte mennäksenne Westmooriin? Ehkä on syytä koettaa sitäkin. Me toiset ehkä lähdemme Hartwelliin päin. Vai mitä arvelette?»

«Minä teen niinkuin ehdoitatte», vastasin minä. «Parasta ehkä on puhua asiasta asemapäällikölle.»

«Aivan oikein. Lähtekää sitten toimeenne, Davis. Käykää pitkin rataa, se on suorin tie.»

Minä lähdin toimeeni ja olin ehkä kävellyt puoli penikulmaa rataa pitkin, kun äkkiä juohtui mieleeni pistää piippuun. En ollut maistanut tupakkaa koko päivänä, ja jokainen piintynyt tupakkamies tietää hyvästi, mitä se tahtoo sanoa. Täytin piipun kävellessäni ja kourin taskustani tulitikkuja. Sain kääntää sen melkein nurin, enkä löytänyt kuin yhden ainoan tikun. Suolla oli alkanut tuulla ja kun en tahtonut menettää ainoaa tikkuani hukkaan, en yrittänytäkään sillä tulta ennenkun olisin tullut johonkuhun tuulensuojaan. Pian keksinkin samalla puolen rataa, missä kävelin, erään pienen vajan, jonka ovi oli kiskoille päin. Nojasin ovea vastaan suojaan, vetäsin tulta ja aloin juuri sytyttää piippuani, kun ovi äkkiä aukeni sisään päin, ja minä olin kaatua suin päin vajaan. Pimeässä vajassa häämöitti joku olento, joka minusta tuntui tutulta. Olisikohan se vaan numero 36? Sitä ei tarvinnut kauvan epäilläkseni.

Hammasta purren hyökkäsi hän päälleni ja hänen suuri, luiseva kätensä tarttui kurkkuuni. Kaikki tapahtui niin pikaisesti, että tuskin ennätin ajatella mitään, ennenkun olin selälläni maassa ja tuo inhoittava pahantekijä päälläni.

«Haa!» karjasi hän kiroten ja painaen minua maahan, «oletko se sinä? Oletpa todellakin! Hyvä! minulla on vanhoja laskuja suorittamatta kanssasi, ja nyt pä sattui oiva tilaisuus!»

«Roisto!» huusin minä ja koetin päästä hänen altansa pois.

«Elä koetakkaan! Mr Davis. Osat ovat vaihtuneet, niinkuin sitä sanotaan, ja nyt olet sinä vankina!»

Samassa putosi taskustani eräs raskas esine, joka kiili tähtien heikossa valossa.

«Ahaa», sanoi n:o 36 ja tempasi sen käteensä, «nämä kalvosimet ovat tietysti minua varten. Ehkä soveltuvat ne yhtä hyvin sinunkin ranteihisi. Annahan olla kun koetetaan. Ja koska tässä ei näy mitään vankityrmää, mihin työntäisin sinut, niin kiinnitän sinut johonkuhun muuhun varmaan kohtaan — kuuletko?»

Nyt ponnisti hän kaikki voimansa ja veti minut hurjasta vastustuksestani huolimatta ratakiskoille,

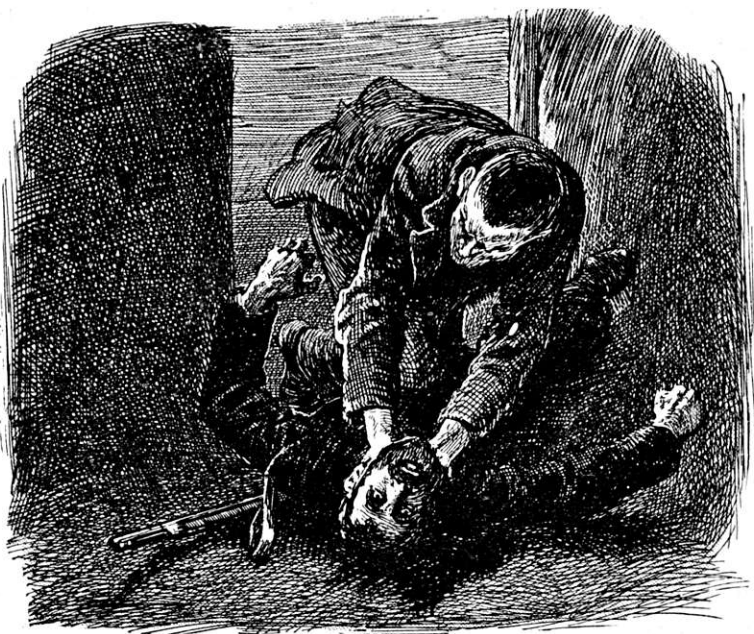
painoi polvellaan rintaani, työnsi oikean käteni ratapölkkyjen välistä kiskon alle ja vasemman käteni sen päälle. Sitten kuului pikainen napsaus ja kitisevä narahdus — — —

Minä olin sidottuna käsirautoilla ratakiskoon kiinni!

Hän nousi voittoriemussa seisaalleen, ja viskasi käsirautain avaimen etäälle suohon.

«Miltä tuntuu nyt, sinä kirottu konna!» kähisi hän. «Olisin kyllä voinut antaa sinulle kuoliniskun kalloosi, jos olisin tahtonut, mutta en tahdo tulla murhamieheksi, enhän toki! Tehköön sen ensimmäinen pikajuna! Jos se tulee oikealla ajallaan voit odottaa sitä kello yhdentoista tienoissa. Minä luulen, ett'ei se välttä sinua, ystäväni. Mutta ehkä on parasta kiinnittää sinut vielä hiukan varmemmasti. Tarpeellista se ei ole, mutta eihän varovaisuus koskaan ole haitaksikaan.»

Hän meni takaisin vajaan ja toi sieltä

Minä olin selälläni maassa.

köydenpätkän, jonka luultavasti oli jo ennen siellä nähnyt.

«Tunnet ehkä turvallisemmaksi itsesi, jos samalla sitasen jalkasikin», ilkkui hän.

Kauhukseni veti hän köyden mutkan oikeaan nilkkaani, pisti pään toisen ratakiskon alle ja kiskoi siitä kaikin voimin, kunnes sai minut poikkiteloin radalle. Sitten sitoi hän köydellään vasemman jalkani kiskon yläpuolitse oikeaan kiinni. Nyt olin sidottuna poikittain radalle, eikä minulla ollut pienintäkään toivoa välttää kauheata kuolemaa. Mutta sekään ei vielä pedon mielestä riittänyt.

«Mutta sinun ehkä pistää päähäsi huutaa», sanoi hän, «ja sen vuoksi on parasta tukita leipäläpesi! Sinä voit yhtä hyvin lukea rukouksesi hiljaa kuin ääneenkin, eivätkä ne koskaan ole olleetkaan sinulle suuremmasta tarpeesta kuin juuri nyt.»

Hän tunki kappaleen likaista nenäliinaa suuhuni ja sitoi vielä toisen köydenpätkän niskani taitse suuni eteen. Sitten alkoi hän kopeloida taskujani.

«Onko sinulla pieniä rahoja mukana? Jahaa, tuntuupa olevan. Minä otan ne talteeni, kosk'et niitä kumminkaan itse tarvitse, ja odottaissasi tässä junaa voi sinulla olla lohdutusta siitä ajatuksesta, että olet lahjoittanut minulle piletin hinnan Lontoosen. Olen luvannut maksaa sinulle vanhan velkani, mutta tuskin olisin voinut uneksuakaan saavani näin mainiota tilaisuutta. Muista, ett'ei sinulla ole monta minuuttia jälellä kun lyhdyt tulevat näkyviisi, mutta jos painat korvasi kiskolle, kuulet kyllä junan jyrinän ennenkuin lyhdytkään näkyvät. Olisi saakelin hauskaa jäädä tähän katselemaan, mutta niinkuin ymmärrät on minulla pieni kiire. Mutta älähän toki mulkoile noin äkäisesti.» Hän sylki minua vasten kasvoja. «Hyvästi nyt, sinä tietysti olet mieluummin yksinäsi.»

Ja potkaisten minua röyhkeästi alkoi hän rientää Westmooriin päin.

Tilani oli todellakin kauhea. Pika-

juna kulki Westmoorin ohi tasan kello 11 ja nyt se oli jo yli 10. Oliko mitään mitä voisoin tehdä?

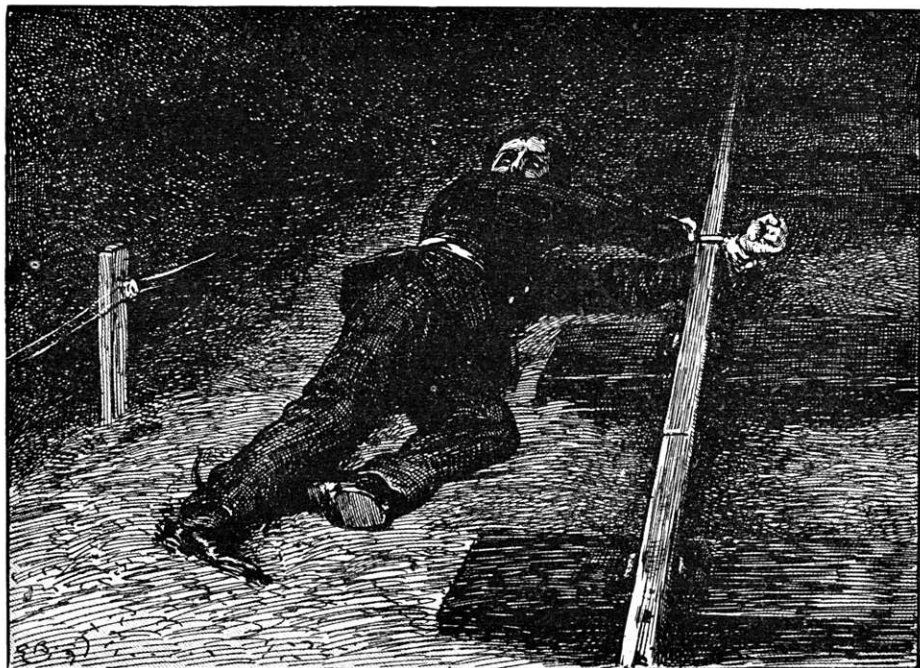
Ajattelin hetkisen sinne tänne . . .

Ehkä kovilla ponnistuksilla saisin edes tulpan suustani pois. Kurkotin päätäni niin pitkälle kiskon ylitse kuin voin ja ilokseni sainkin kytketyillä käsilläni solmun niskastani auki ja tukon suustani. Siitä oli huojennusta paljon, mutta mitä se auttoi. Suo oli suuri ja autio, ja huutaisinpä kuinka kovaa tahansa ei kukaan voisi minua kuulla. Käsiäni oli mahdoton saada irti, jalat sittenkin olivat helpommin saatavissa.

Aloin potkia ja huomasin konnan kiertäneen köytensä vaan *yhden* kerran nilkkojeni ympäri. Jos kihnuttaisin sitä edestakaisin kiskoa vastaan, voisi se ehkä katketa.

Potkin siinä maatessani ainakin puolen tuntia, mutta köysi tuntui olevan liian luja katketakseen.

Vihellys! Se kuului heikosti etäältä,

Minä heittäysin yhdensuuntaisesti kiskon viereen.

mutta minä tiesin mitä se merkitsi. Juna tuli Vestmoorin asemalle. Vielä viimeinen ponnistus — mutta köysi ei katkenut. Nyt näin jo etäällä veturilyhtyjen heijastuksen.

Vielä yksi epätoivoinen ponnistus! ... Ah ... Jalkani olivat vapaat! Juna oli enää tuskin neljänneksen penikulman päässä ja muutaman minuutin kuluttua ajaisi se ylitseni. Nopealla liikkeellä pyöräytin minä itseni kiskon ulkopuolelle. Sitten asetuin yhdensuuntaisesti kiskon viereen, niin etäälle siitä kuin suinkin, jalkani lähestyvään junaan päin. Samassa painoin toisen käteni kiskon alle pitäen toista sen sivussa, niin että lyhyt, teräksinen käsikahle oli sen päällä.

Kauhealla jyrinällä lähestyi juna minua. Odotin että kiskon sivussa oleva käteni katkeisi, ja tunsinkin kipeän likistykseen molemmissa ranteissani, kun veturin etupyörä sattui kahleeseen. Ajattelin kauhulla, että koko ruumiini voisi ruhjoontua, kun olin niin lähellä kiskoä.

Junan kulku ohitseni tuntui kestävä kokonaisen ijanikaikkisuuden. Pyörä pyörän jälestä vilahti kasvojeni ohitse hirveällä jyskinällä — kunnes vihdoinkin viimeisen vaunun lyhdyistä ja raittiista tuulen henkäyksestä huomasin vaaran olevan ohitse. Kauvan makasin hievahattamatta paikoillani. En pitkään aikaan huomannut, että käteni olivat irroittuneet kahleista.

En oikein osannut uskoa sitä, vaikka jo vedin ne kiskon alta pois ...

Todellakin! ...

Minä olin vapaa! Raskas juna oli katkaissut rautani ja murskannut ne pahapäiväisesti, mutta itse olin aivan loukkaantumaton.

Kiväärini, joka oli vieressäni radalla, oli myöskin vallan ehjä.

Nyt päätin rientää niin sukkelaan kuin mahdollista, saadakseni kiinni vangin, joka oli lähtenyt Westmooriin päin. Tultuani asemalle, oli junasilta tyhjä ja asemahuone sulettu, mutta sivummalla seisoivat tavarajuna, lähdössä Lontoosen. Muutamalla sivuraiteella oli pari kolme vaatteella peitettyä avonaista tavaravaunua, jotka piti yhdistettävän junaan, ja niiden takana luulin nähneeni jonkun tumman varjon hiiviskelevän.

Minä aloin pitää sitä silmällä.

Hymyilin itsekseni, kun näin numeron 36 kiipeävän yhteen vaunuista ja piiloutuvan vaateen alle. Menin jarrumiehen luo ja puhuin hänelle asian. Hän, koneenkuljettaja, pari vaihdemiestä ja minä itse piiritimme vaunun, ja parin minuutin kuluttua seisoivat n:o 36 silmätysten saman miehen kanssa, jota hän piti kuolleena, vaan joka nyt tähtäsi kiväärinsä hänen naamaansa. Hän huomasi menettäneensä pelin, antautui hyvällä, ja tähän loppuu juttu.

Hän sai kyllä ansaitun rangaistuksen, mutta se ei ollut mitään niihin julmiin sielun tuskiin verraten, joihin tuo roisto oli minut saattanut.

No nyt te tietysti ymmärrätte, mitä varten minua aina puistattaa, kun pikajuna pimeässä kiittää ohitseni!«

Uusi kultamaa Klondikessa.

Interviewaus Mr Harry de Windt'in kanssa.

Kirj. W. G. FRITZ GERALD.

Ruinka on mahdollista, että nykyään on löydetty uusi Eldoraado? 192,000 neliöpenikulman suuruinen alue, missä kuka tahansa voi sanan täydessä merkityksessä «vuolla kultaa puuveitsellä»? ja kuitenkin se on totta. Ainoa vaiva on ainoastaan sinne pääsemisessä, ja ken sieltä ei palaa miljoonan omistajana, se syyttököön itseään. Asian tuntijat eivät epäile hetkeäkään, ett'eivät Klondike ja Yukon-alue olisi maailman rikkaimmat kultaseudut.

Mr Harry de Windt, joka on tässä kerrotut tiedot antanut, on tehnyt pitkän toivoretken koko meidän planeettimme ympäri. Hän on pistäytynyt Persian ja Belutshistanin kautta Intiassa. Hän teki ihmettelyä herättävän matkan maitse Pekingistä Calaihen. Hän tuntee Siperian vankilat milt'ei yhtä hyvin kuin oman hauskan asuntonsa

Champ Elyséen varrella, eikä sitä voi lukea hänen syykseen, että matka New-Yorkista Pariisiin *maanteitse* jäi häneltä tekemättä. Tämä retki oli maksaa hänen henkensä, mutta samassa sai hän myöskin tilaisuuden kulkea Alaskan ja

luoteisten territoorien kultaseutujen lävitse.

«Klondiken kultakuume raivoaa kaikkialla», kertoo Mr de Windt, «mutta erittäinkin Ameriikassa. Seattlesta ja muista läheisistä rannikko-kaupungeista ovat yksin poliisitkin lähteneet kultakentille. Miehät jättävät vaimonsa, kirjanpitäjät, asianajajat, lääkärit, kauppiat y. m. myyvät kaikki mitä heillä on saadakseen piletin tuohon kalliiseen matkaan,

Mr Harry de Windt.

ja ovat tyytyväisiä jos heille jää vaatteitten ja evään osa rahaa.» Moni sukkela, rahaton veitikka «soittaa» itsensä Klondikeen — ansaitsee soittaen ja laulaen matkalla rahaa tarpeihinsa. Victoriaa (Brittiläisessä Columbiassa) voi kutsua

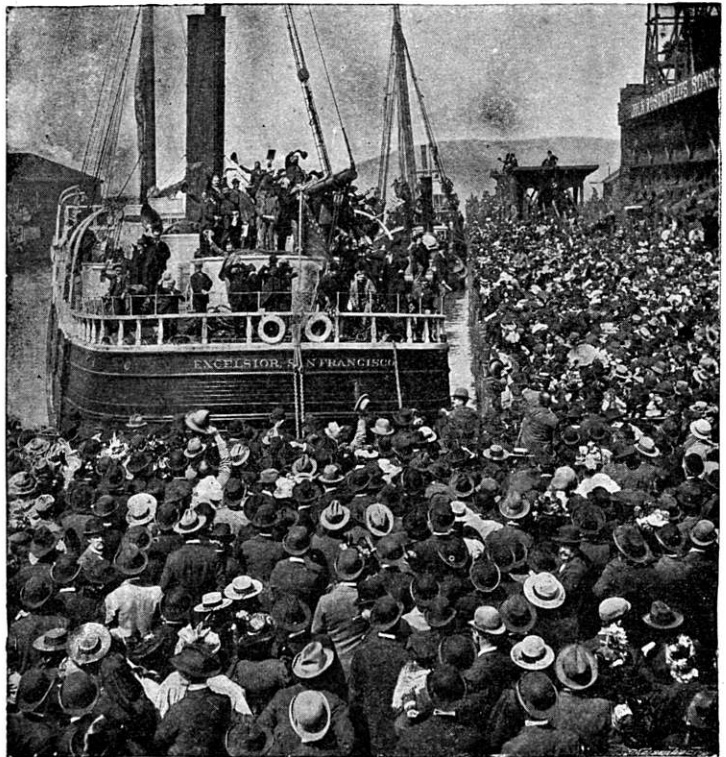
englantilaiseksi lähtökohdaksi. Sen kaupungin suuret kauppahuoneet «Regent Streetin» varrella myyvät kaikkia mahdollisia matkatarpeita, mitä ajatella saattaa, pyssyistä ja saappaista kullanhuhuttomis-astioihin ja Yukon-veneihin saakka.

Alempana olevassa valokuvassa näemme joukon kullanetsijöitä, jotka juuri ovat lähdössä San Franciscosta tuonne uuteen Eldoraadoon. Selvästi näkyy siinä suunnattoman kansanjoukon innostus, kun se heittää jäähyväisiä onneansa etsimään lähteille. Matkustajain on kuljettava meritse 2,500 englannin penikulmaa St. Michaelin satamaan lähellä Yukonin suuta, ja siitä pienemmällä höyrylaivalla jokea ylös. «Aika veitikoita nuo San Franciscolaiset», sanoo Mr de Windt. He tietävät kullan etsinnästä juuri niin paljon kuin heidän tarvitsee tietääkin. Minä luulen, ettei ainoakaan koko tuossa joukossa ole unohtanut niiden onnellisten kullankaivajain paluuta, jotka edellisenä kesänä saapuivat tänne Yukonista. Heidän asussaan ei ollut mitään erityisesti huomattavaa, paitsi ne säkit, joita he toivat tullessaan. Ne olivat hammppukankaasta, nahasta tai raaoista vuodista tehtyjä, ja täynnä kultaa. Siinä oli pähkinän kokoisia kappaleita, jyviä ja hiekkaa, kaikki puhdasta kultaa. Rahapaja oli sulettu siksi päiväksi, jolloin «Exceleior» saapui. Mutta kultaa viettiin Selbyn sulatuslai-

tokseen, jossa sitä kaadettiin suuriin läjiin ja pistettiin niistä lapiolla vaa-kaan. Muutamat tulijoista toivat kultansa huolellisesti kiinni juotetuissa säilykeastioissa, mutta omituisin säilytyskeino oli sillä miehellä, joka oli kullalla täytännyt kuolleen lemmikkikoiran sahan.

Uusi kultamaa on antanut aihetta moniin kummallisiin tuumiin. Eräs lääkäri S:t Louisissa, nimeltä Rufus G. Wells, aikoo lähteä Klondikeen ilmapallolla, johon sopii 50 miestä, ja jokaisen matkustajan pitää maksaa matkasta 1000 kruunua. Toinen seikkailija — eräs nainen — aikoo lähteä perustamaan ensimmäistä sanomalehteä Klondikeen. Hän on chicagolainen Mrs Caroline Westcott Romney, ja hän vie mennessään sinne pienen käsipainon.

Mr de Windt lähti New-Yorkista

Lähtö Klondikeen.

toukokuussa 1896, ja hänen matkavalmistuksensa olivat kestäneet kokonaisen vuoden. Hän matkusti ensin rautateitse Montrealiin ja siitä Vancouveriin. Matka Vancouverista Victoriaan tehtiin eräällä pienellä höyrylaivalla, ja sitten oli hänellä kahden päivän matka siitä Juneaunon, Alaskan pääkaupunkiin. «Alaskan ensimmäinen vaikutus matkustajaan on selittämättömän suurenmoinen», sanoo Mr de Windt. «Katselkaa vaan tässä

panevat suurimmankin laivan kiikkumaan niinkuin lastun. Jäävirran merenpuolinen sivu on niin täynnä railoja, että sinne on mahdoton päästä. Sen vasemmalla puolella kohoaa 3,000 jalkaa korkea, keilan tapainen vuori. Matka Yukonin kultakentille ei siis ole mikään lasten yritys. «Olen kulkenut enemmän kuin 800 penikulmaa lumiaavikoitten ja jäätiköitten yli», kirjoitti eräs «onnistumaton» kullan etsijä kotiinsa, «ja kaikki

Muir-jäätikkö, katsottuna 1,800 jalan korkeudesta.

olevaa valokuvaa Muir-jäätiköstä, ja saatte hyvän käsityksen maan jylhän mahtavasta luonnosta.

Tämä hämmästyttävä jäätikkö soluu hiljalleen mereen, englannin penikulmaa leveänä ja 2—300 jalkaa paksuna, ja varmaan on sitä kaksi sen vertaa vedenpinnan alapuolella. Sen omituisesta, sinertävästä jääseinästä lohkeaa toisinaan suuria kappaleita ja putoo kauvas kaikuvalle ryskeellä mereen, kohottaen vaahtopilviä ja korkeita aaltoja, jotka

mitä minulla on tuotavana täältä on — keripukkitauti.»

«Juneaun kaupunki on lähtökohta kaikille Yukoniin aikoville kullan etsijöille, ja siellä hankkivat he matkatarpeensa. Kaupungissa on 3,000 asukasta. Rakennukset ovat puusta, kadut säännölliset, mutta pitkien kesäsateitten aikana niin lietteiset, että niillä saa rypeä polviaan myöten liassa. Se on varsin hauska paikka ja löytyy siellä kaksi hotelliä, hyviä kauppapuoteja (varsinkin

turkiksien kauppoja), yksi teatteri ja sähkövalo joka kohdassa. Täällä varustavat kullankaivajat itsensä Yukonin matkalle ja asunnoita on kaupungissa yllin kyllin. Rikokset ovat harvinaisia ja pahantekijöille jaetaan mieskohtaista oikeutta. Kaupunki leimuaa sähkövaloa hämärästä hämärään, ja siellä löytyy runsaasti kaksijalkaisia haikaloja, kumpaakin sukupuolta, aina valmiina keventämään onnellisten kullankaivajain taakkaa, kun he palaavat sinne aarteineen. Juneau sijaitsee tasaisella kentällä meren

maanneet nälkään kuolemaisillaan kentällä, kultasäkki päänalasena. On hulluutta lähteä esimerkiksi Englannista sinne vähemmällä kuin 6,000 kruunun pääomalla. Täytyy kulkea itse ja kulettaa ehkä puolen tonnia tavaroita toista tuhatta penikulmaa asumattomassa maassa — ylitse lumihuippuisten vuorien, myrskyisten järvien ja kuohuvien koskien.

Noin 90 prosenttia kullanetsijöistä oli valinnut saman tien kulkeakseen kuin minäkin. Juneausta lähdin kesäkuussa

Juneau City.

ja erään 2,300 jalkaa korkean lumivuoren välissä» — kirjoittaa Mr Windt päiväkirjassaan.

Hän jatkaa näin: «En nähnyt minikäänlaisia karttoja. Kantajain tointa tekevät Thlinkit-intiaanit. Hotellini oli hyvä. Se oli erään saksalaisen oma ja puusta rakennettu. Ruoka oli kohtuullista, varsin hyvästi laitettua ja maksoi ainoastaan 15 kruunua päivältä.

Juneausta lähdettyä ei ole enää ruokaa saatavissa 800 penikulman matkalla. Sitä ei saa kullallakaan. Kuulin kerrottavan kullanetsijöistä, jotka olivat

joka on paras aika matkan tekoon. Pahanpäiväinen höyrylautta, joka oli aiottu 25 matkustajalle, vaan joka sentään oli ottanut 75, laski minut maihin Dyeaan, 100 penikulmaa ylempänä joella. Dyeassa on ainoastaan karkeista puista kyhätty maja ja siirrettävä telttakaupunki, jossa kaikki kultakentille aikovat majailevat. Siinä viivytään joku päivä ja palkkailaan intiaaneja kantamaan telttejä ja matkatarpeita Chilcoot-solan yli 24 penikulman päässä oleville järville. Mitä kantamiseen tulee, niin jaksavat intiaanit kantaa 100 englannin naulaa, ja

maksu sellaisesta kuormasta ylitse Chilcoot-solan on tavallisesti 9—12 dollaria.»

Koiria ja rekiä saa ostaa Dyeassa. Seuraavassa valokuvassa näemme erään kullanetsijän koiravaljakkoineen Stone Housen lähistössä, joka on ensimmäinen levähdyspaikka Chilcoot-solaan mentäissä. Hyvä koiravaljakko maksaa 300 dollaria. Kun koiria ostetaan yksittäin, vaaditaan niistä 75 dollaria kappaleelta. Ne ovat harmahtavan värisiä ja niiden karva muistuttaa hylettä.

Voi sanoa, että varsinaiset vaikeu-

joelle 1,400 penikulmaa, kun se S:t Michalin tietä sitävastoin on 4,000 penikulmaa. Sitäpaitse on tämä jälkimäinen tie kulkukelpoinen ainoastaan kolme kuukautta vuodessa, vaan Valkean Solan tie yhdeksän. Kumminkin ovat melkein kaikki, jotka rikkauksia ovat Klondikessa koonneet ja yhä edelleen kokoo- vat, kulkeneet sinne Chilcootin kautta niinkuin minäkin. Tästä puhuttaissa kertoi Yhdysvaltojen virallinen edustaja viime kevännä: 'Dyea ja Skagwayn kautta on matkalla lähes 1,800 henkeä.

Kullankaivaja matkalla Chilcoot-solaan.

det alkavat Dyeasta. Kun Mr de Windt saapui sinne, täytyi kaikkein matkustajain matalan rannan vuoksi kahlata vedessä kokonainen penikulma päästäkseen maihin — jolloin ruokavarat, parhaasta päästä sianlihaa ja herneitä, tärveltyivät pahanpäiväisiksi.

«Olot eivät tänä kesänä ole kumminkaan olleet niin vaikeita», huomauttaa kertojamme, «sillä hiljattain löydetty Valkea Sola on nyt avoinna. Sen kautta mennessä kuljetaan ensin Lynnjoen lähteille saakka Skagway-lahteen. Sitä tietä on koko matka Victoriasta Klondike-

Kumpainenkin tie on väkeä täynnä, innoissaan viskataan pois sekä matkaruokavarat että hyökätään suin päin kultakentille.» Ne eivät pääse sinne koskaan hengissä», lisää Mr de Windt suurella vakuutuksella.

Chilcoot-sola — tuon uuden Eldoraadon «portti» — nähdään seuraavassa kuvassa. Se on melkein puolitie Dyea ja järvien välillä. Sola on 4,000 jalkaa korkea ja siinä kohtaa suurimmat vaikeudet.

«Ensiksi menimme Dyeasta», kertoo Mr de Windt, «Sheep Campiin, jossa

Tilattavaksi tarjotaan:

Albert Edelfeltin

kuvittama

Riemujuhlapainos.

VÄNRIKKI STOOLIN TARINAT.

Yhteensä 10 à 11 vihkoa à 3: 50 p.

Kauvan on jo »Vänrikki Stoolin Tarinain» kuvittaminen ollut puheena. Nyt tämä tuuma vihdoinkin tulee toteutumaan. Siitä saadaan etupäässä kiittää sitä, että hra **ALBERT EDEL FELT** on ottanut tämän tehtävän suorittaakseen. Hän onkin kuin itsestään määrätty tähän vaikeaan ja mitä suurinta taitoa ja kykyä kysyvään työhön. Siitä ovat osoitteena m. m. ne maalaukset ja piirustukset, joita hra Edelfelt jo ennen on tehnyt suuren runoilijamme aiheiden johdosta. Huomautamme vaan *Porilaisten marssia*, ja *Wilhelm von Schweriniä*, joissa ilmaantuu suuria alkuaiheita vastaava isänmaallinen innostus ja syvä taiteellinen käsitys.

On kulunut tänä vuonna, joulukuun 12 p:nä, **50 vuotta** siitä kuin »Vänrikki Stoolin tarinat» ensiksi painosta ilmaantuivat. Nyt ilmaantuva kuvitettu painos on siis

Riemujuhlapainos samalla kuin se tulee olemaan
korupainos.

Että tämä kansallisen kirjallisuutemme suosituin teos esiintyisi kaikin puolin edukseen ja arvokkaasti vastaisi kaikkein suurimpiakin koruteoksen vaatimuksia, ei sen kustantaja ole tahtonut kustannuksia ja vaivoja säästää. Teos tulee erittäin runsaasti kuvitettavaksi. Taiteilijan aikomus on varustaa se noin **kahdella sadalla kuvalla**, joiden joukossa on alkukuvia, koko sivun kuvia ja valopainokuvia. Loppuvihkoa seuraa, paitsi taiteellisesti tehtyä kansilehteä hra Edelfeltin tekemä uusi muotokuva **J. L. Runebergista**. Painoasusta tullaan erityistä huolta pitämään.

Teos on laskettu tulevan ilmestymään 10:ssä tai 11:ssä suurikokoisessa 4:o vihossa, 3—4 painoarkkia kussakin; sen mukana tulee seuraamaan koko sivun kuvia ja valopainoksia irtonaisissa lehdissä ja valmistunee teos joulukuksi 1899. **Yksityisiä vihkoja ei myydä.** Tilauksia vastaanotetaan kaikissa kirjakaupoissa ja asiamiesten luona.

Porvoossa marraskuulla 1898.

Werner Söderström.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

5 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

○○ AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMAUTUU NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. ○○○○

WERNIK SÖDERSTRÖM
PUBLISHERS

2 viikko

35 p

MAAILMASSA AVARASSA

VIIRAISIA MAIS
SEIKKAILUJA
MATKUSTUKSIA

WERNIK SÖDERSTRÖM
PORVOOSSA

MAAILMASSA
AVARASSA
PUBLISHERS
WERNIK SÖDERSTRÖM
PORVOOSSA

meidän täytyi viipyä neljä päivää, koska intiaanit tekivät streikin vaatien suurempaa palkkaa, joka meidän oli pakosta heille myöntäminen. Siinä kohtasimme kolme kullankaivaja-matkuetta, joiden oli täytynyt puuttuvain ruokavarain tähden kääntyä tieltä takaisin ja nyt olivat paluumatkalla Juneauhon. Kahden tunnin vaikean kiipeämisen jälestä tulimme Stone Housiin, metsärajalles, ja siitä vasta alkoi oikea ponnistaminen. Alussa kävi tiemme toinen toisesta kohenevien tasankojen ylitse, joilla lumikerros oli noin 15—20 jalkaa paksu. Hanki kantoi hyvin, mutta siinä oli kuljettava erittäin varovasti, sillä lukuisat vuoripurot olivat monessa kohti uurtaneet sen alta ontoksi ja tehneet sen siten kauhean vaaralliseksi. Ei näkynyt pienintäkään jälkeä polusta tai tiestä, joka olisi voinut ohjata matkaamme, kaikkialla oli hangessa vaan tavattoman syviä rai-voja, missä lumi oli humahtanut alla virtaavaan puroon. Sellaisia tasankoja on seitsemän eli kahdeksan ja ne jyrkkenevät yhä, kunnes meidän viimeisen puolivälissä täytyi polvillamme konttien alkaa vaikea

Kiipeäminen Chilcootia ylös.

kiipeäminen liukasta jäärinnettä ylös. Siinä yllätti meidät vielä paksu sumu ja kolme tuntia täytyi meidän pysytellä kamalan vaikeassa kohdassa paikallamme ja palella, kunnes sumu haihtui ja paljasti etemme Chilcootin jyrkän, kallioiden huipun, joka kohosi meistä vielä tuhat jalkaa ylemmäksi niinkuin torni. Pakkanen oli kirpeä, ja mielellään lähdimme lämpimiksemme eteenpäin. Viimeinen jyrkkäanne oli pelottavan vaikea nousta — paikoin täydelleen pystysuora. Siinä ei ole minkäänlaista polkua, eikä sitä voisi siihen tehdäkään, sillä kalliot ovat löyhiä ja epävarmoja. Ihmisen jalan painosta irroituu niistä usein suuri kivilohkare, joka jyskyen vyöryy alas ja voi olla hyvinkin hengenvaarallinen jälestä tulijoille. Nousu huipulle saakka kesti noin kolme tuntia. Parissa kolmessa kohdassa olisi jalan luiskahtaminen ollut varma kuolema, varsinkin eräässä, joka

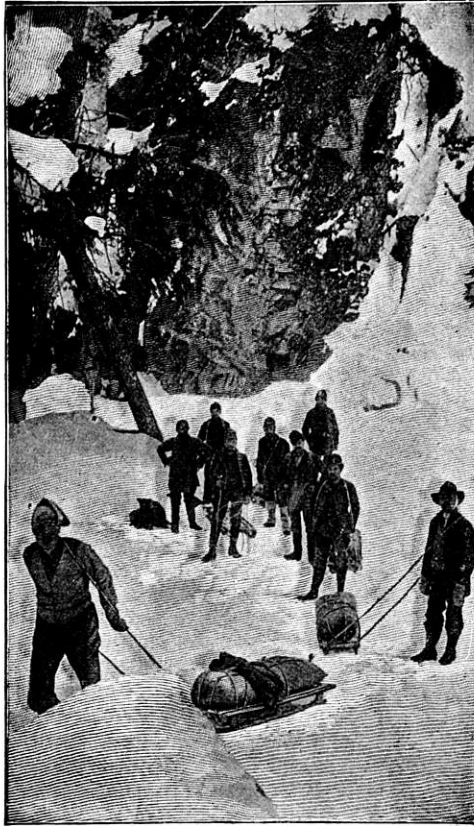
Mr de Windt seuralaisineen Chilcootin huipulla.

oli noin 30 kyynärää huipun alapuolella. Huipulle saavuimme me kello 5 aamulla.»

Edellisellä sivulla alempana oleva valokuva on otettu Mr de Windtistä ja hänen seuralaisistaan Chilcootin huipulla. Koko seurueella on suojalasisilmät päässä lumisokeutta vastaan.

«Minä olen», sanoi retken tekijä, «viimeisten viidentoista vuoden kuluessa rämpinyt Siperiat, Borneot ja kiinalaiset Tartariat, mutta tätä Chilcootin ylitse kiipeämistä saatan varmasti sanoa elämäni ankarimmaksi

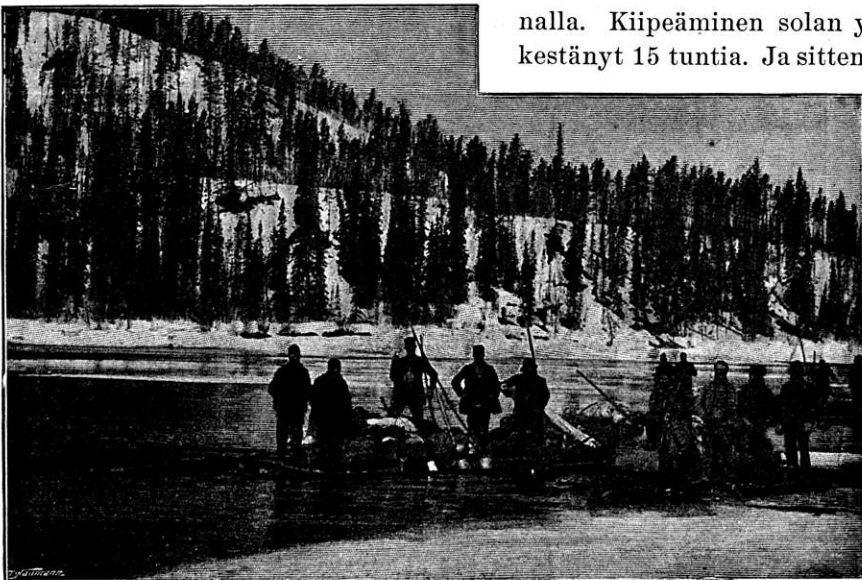
ponnistukseksi. Sokaiseva lumituisku pidätti meitä huipulla tuntikauden, ja sit-

Matkalla järville.

ten laskimme noin 500 jalkaa jyrkkää jäämäkeä alas Crater Lakelle. Siitä alkoi äärettömän vaikea jalkapatikka-pak-suissa nietoksissa, jotka alempana muuttuivat pelkäksi lumisohjuksi. Sitten kuljettiin kallioisen vuoren harjan ja kolmen virran yli. Yksi niistä oli ankarista kuurosateista tulvillaan ja siihen oli eräs seuralaisistamme hukkoa, mutta saatiin suurilla ponnistuksilla pelastetuksi. Kello 10:stä puoli-päivään saakka satoi rajusti herkeämättä. Kello 2 iltapäivällä seisoiimme vihdoin

läpimärkinä, verisinä ja henkimenoon nääntyneinä, mutta kumminkin hyvässä turvassa Lake Lindemannin rannalla. Kiipeäminen solan ylitse oli kestänyt 15 tuntia. Ja sitten saimme

Kullankaivajia Lake Bennetillä.

vielä odottaa 10 tuntia eväitä kantavia intiaaneja, ennenkun saimme mitään suuhumme.«

Edellisellä sivulla ylempänä olevasta valokuvasta nähdään kullanetsijät, Mr de Windt etunenässä, matkalla järville.

Lake Lindemann on ensimmäinen siinä järvijaksossa, jossa kaikkiaan on viisi järveä, ja sen yläpään on solan korkeimmalta kohdalta 9 penikulmaa.

Se joka luulee, että kaikki vaikeudet nyt ovat voitettut ja että loppumatka on vaan tavallista huvipurjehdusta, hän erehtyy pahasti. Ensinnäkin täytyy rakentaa vene, ja sellainen vene, että sillä kykenee itse kulkemaan ja kulettamaan tavaransa järviä ja vuorivirtoja myöten satoja penikulmia. Se ei auta asiaa, vaikk'ei olisi pienintäkään aavistusta kuinka venettä rakennetaan. Joku veneen tai lautan tapainen on rakennettava, tai palattava heti julman Chilcootin ylitse ta-

kaisin. «Mistä täällä saa veneen aineita?» kysäsee joku toivottomana. Kyllä niitä saa: *täytyy kaataa puuta* ja niitä löytääkseen kävellä ensin useita penikulmia. Niin ovat innokkaat kullanetsijät paljastaneet metsän koko seudussa. Se ei riitä että matkatarpeitten joukossa on kirveet ja sahat, millä saa tukista lau-

toja pitää olla vielä pikiäkin, jolla tukii vuotavan veneensä liitokset. Lake Lindemannin ylitse on matkaa $5\frac{1}{2}$ penikulmaa. Sitten tulee Lake Bennet ja se on $26\frac{1}{2}$ penikulmaa pitkä. Edellisellä sivulla näemme valokuvan Lake Bennetistä keväällä, sekä joukon kullankaivajia, jotka kyhäämälläan omituisella aluksella juuri ovat lähdössä sen ylitse Klondikeen.

«Viimeksi siellä käydessäni näyttivät järven rannat suurelta laivavarvilta, missä kullankaivajat miehissä rakensivat veneitään.» Suuri osa näistä *greenhornien* («viheriä-tikkain») rakentamista veneistä vie rakentajansa märkään hautaan järvien alapuolella olevissa koskissa. Matka järvien yli kestää noin kymmenen päivää, josta Lake Bennetin osalle tulee neljä. Kaikki järvet Alaskassa ovat kovin vaarallisia äkkiä nousevien myrskyjen vuoksi. Talvella kuljetaan Lake Bennetin yli reillä. Luonto on

Loordi Lonsdale.

raakaa mutta mahtavaa. Rannoilla näkee suuria röykkiöitä murtopuita, joiden alla sudet, mustat, ruskeat ja harmaat karhut piileskelevät. Etäällä taivaan rannalla kimmeltelevät vuorien lumipeitteiset huiput joka taholla ja muodostavat ihanan taustan tuohon autioon, auringon valaisemaan maisemaan. On vaikea ku-

vitella, että ainoastaan muutama lyhyt viikko muuttaa koko tämän kesämaise- man peljättäväksi, jäiseksi erämaaksi, jossa lämpömittari (Celsiusen) laskee 50 ja 60 pykälää alle jäätympisteen.

Ne kullankaivajista, jotka talvehti- vat näissä seuduissa käyttävät tietysti alkuasukasten pukua. Siihen kuuluu pit-

me mainita loordi Lonsdalen, jonka edel- lisellä sivulla näemme täysissä matka- tamineissaan kuvattuna.

Kaksi seuraavaa valokuvaa on otettu loordi Lonsdalen retkeltä ja ensimmäi- nen niistä kuvaa leiripaikkaa jäätyneellä joella. Toisessa kuvassa, jota loordi kut- suu «leirikseen Katmain luona, lähellä

Loordi Lonsdalen retkikunta levähtää erään joen jäällä.

kät, hylkeen- tai mursunnahkaiset saap- paat, housut poron tai murmeli-eläimen nahasta sekä päähineellä varustettu nuttu, sekin murmelin nahkaa. Päähi- neessä on pitkäkarvainen puuhkareunus kasvojen suojaksi.

Niistä harvoista, jotka perinpohjin ovat tutkineet Alaskaa ja Yukonia, voim-

Cookin suuta», puuhaavat kaikki aterian valmistuksessa. Se on mielestämme par- haita valokuvia, mitä koskaan Alaskan- leireistä on otettu.

Tällä hetkellä on tuhansia onnen etsijöitä matkalla tuonne uuteen kulta- maahan. Jutut tarumaisista rikkauk- sista ovat kiihottaneet kaikkein kansan- luokkain mielikuvitusta, ja tämän rik- kauden todellinen näkeminen on tehnyt ihmiset Ameriikassa melkein hulluiksi.

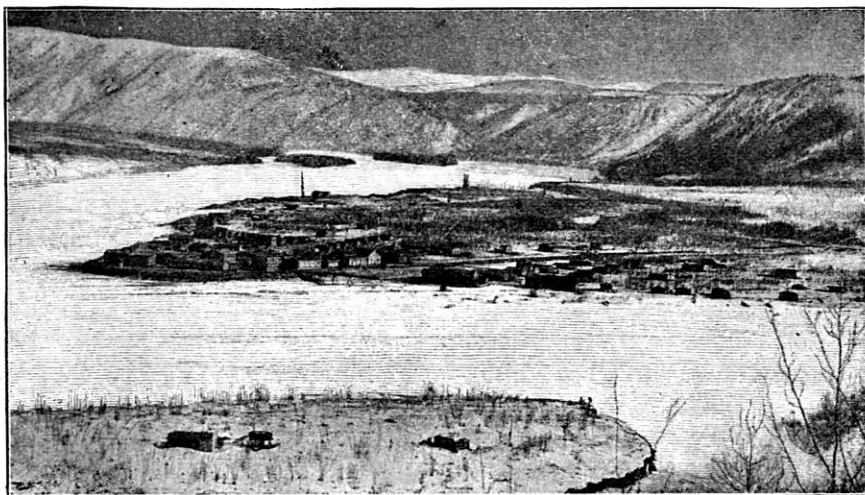

Loordi Lonsdalen leiri Alaskassa.

Heinäkuussa toi höyrylaiva «Portland» ensimmäiset onnelliset kullanetsijät Seattleen (Washingtonissa). Tuntuu uskomattomalta, mutta se on kuitenkin totta, että laiva toi mukanaan *enemmän kuin tonnin kullaa*, jonka arvo oli $1\frac{1}{4}$ miljoonaa dollaria. Siinä oli 68 miehen saalis, jotka kaikki vasta edellisenä vuonna olivat alkaneet työskennellä Klondiken seuduissa. Miehet kantoivat ylpeinä kultaansa säikeissä, laukuissa, kopissa ja laatikoissa «Portlandista» maalle. Ei ole ihme, että toisia lähti-jöitä odotteli laiturilla koko yön, ett'e-

donnalla 200 dollarin arvosta kultaa. (Itse huuhtomis-astia on tehty tavallisesta rautalöyhystä ja maksaa Juneaussa 3 dollaria). Muutamat ansaitsivat rahaa 17 dollaria *minuutissa* ja moni kokosi vajaan kahdessa kuukaudessa 100,000 dollarin rikkauden.

«Viime vuonna», jatkaa kertoja, «asuin jonkun ajan Kanadan kuvernöörin Mr Ogilvien luona. Hän väitti varmana että yhdellä ainoalla huuhtonnalla oli saatu 200 dollarin arvo ja sanoi palkattujen kaivajain vaativan 15 ja 20 dollaria päiväpalkkaa. Kuinka

Forty Mile City.

vät vaan jäisi laivasta, kun se aamulla lähti paluumatkalleen.

Mr de Windt kertoi, että seutu on jo useita vuosia tunnettu rikkaaksi kullasta, vaan että harvoja kullankaivajia siellä vasta on ollut. Mutta heti ensimmäisen suuren löydön jälestä seurasi todellinen huumaus ja korkeimmilleen kohosi kultakuume syyskuussa 1896, jolloin eräs George Cormack löysi suurissa määrin tuota keltaista metallia. Seuraavana kevännä, vesien auettua, huuhtotiin sitä naulakaupalla. Yhdestä ainoasta huuhtomis-astiasta saatiin neljällä huu-

voivat silloin kaupungit, jotka ovat tuhannenkaan penikulman päässä moisista rikkauksista ollenkaan pysyttää palveluksessa palosotamiehiiän, posteljoonejaan y. m.? Tunnen koneen lämmittäjän, joka viime vuonna eräässä Yokonin höyrylaivassa sai palkkaa 8 dollaria kuussa ja ruuan, vaan joka lähti kultakentille ja toi tullessaan 170,000 dollarin omaisuuden.

«Nämä kullankaivajat ovat niin kekselijäitä, että heidän menestyksensä suotakoon heille kernaasti. Kuulin kerrotavan kahdesta, jotka vuokrasivat erään

höyrylaivan hyvin omituiseen tarkoitukseen. He vipusivat laivan maalle, irroittivat siitä koneen ja alkoivat sillä käyttää pumppuja, joilla nostivat kullanhuuhtojien kaukaloihin vettä. Tuolla omituisella pumppulaitoksellaan ansait-sivat he 1,000 dollaria mieheen kuukau-
dessa.

Mutta palatkaamme matkaan taas.

Jätettyämme 26 p. kesäkuuta järvet taaksemme, tulimme me Lewes-joelle ja seuraavana päivänä saavuimme Grand Canon Rapidiin, joka on penikulmaa pitkä ja tekee 50—100 jalan korkuisia putouksia jyrkissä kallioissa. Koski on 100 jalan levyinen ja virta siinä on niin hirveän kova, että vesi on keskellä väylää 4 jalkaa korkeammalla kuin rannoissa. Siitä laskimme huimaavaa vauhtia White Horse rapideihin, jotka kosket ovat niin surkean kuuluisia, että niille on annettu nimi 'Kullanetsijän hauta'. Ei kulunut päivääkään ett'emme olisi nähneet jotakuta kömpelöä puuristiä, joka oli pystytetty jonkun uponneen Eldoraadon pyrkijän viimeiselle leposijalle. Fort Selkirkin luona yhtyy Lewes-jokeen toinen joki nimeltä

Pally, ja ne molemmat yhdessä muodostavat mahtavan Yukon-virran, joka on 2,044 penikulmaa pitkä.

Viidentenäkolmatta päivänä lähtöme jälkeen Juneausta tulimme Forty Mile Cityyn, yhteen niistä Yukonin uudisasutuksista, jotka saivat alkunsa yht'aikaa kultakiikhon kanssa, ja siinä laskimme ensi kerran rantaan heikon aluksemme, jolla olimme ilman mitään vauriota kulkeneet enemmän kuin 600 penikulmaa.

Forty Mile City, joka on Englannin alueella, on keskuspaikkana siellä uudessa Eldoraadossa. Siellä ensiksi löydettiin «karkeaa» kultaa. Noin 80—90 kolkonnäköistä, jyrkeistä hirsistä kyhättyä puusuojaa hajallaan siellä täällä, sellainen on se kaupunki (tai oli joitakuuta kuukausia sitten). Lukuisat kannot ympäristöllä osoittavat sen pikaista syntymistä. Suurempia rakennuksia kunnistivat mahtavat nimet seinillä, niinkuin «Hotell-Restaurant» ja vieläpä sellainenkin kuin «Opera», jossa esiintyi joku «diva» halvinta arvoa. Whiskystä ei ollut puutetta, vaikka leipä on usein harvinaista, ja kuitenkin ei siellä kaikeksi ihmeeksi tapahdu koskaan mitään rikoksia. Siellä löy-

tytty kyllä osasto Kanadan ratsastavia poliiseja, mutta yhtä hyvin saisivat he olla poissakin.

«Tänä kevännä oli taas kullanetsijän tulva tavattoman suuri, mutta tilaa siellä on kyllä kaikille. Yukonlaaksossa voi sata-tuhatta miestä olla aivan hyvästi yht'aikaa kullan etsinnässä joutumatta

Koiravaljakko Yukonjoella.

ollenkaan toinen toisensa tielle. Minun kokemukseni oli se, että siellä on rikkaampiakin kultajokia kuin Klondike, esim. Pelly, Lewes, Porcupine, Big Salmon, Tanana, White, Hootalinqua ja Stewart, varsinkin viimeksi mainittu. Kaikki ovat ne Yukon-joen lisähaaroja sekä veneellä kuljettavia.

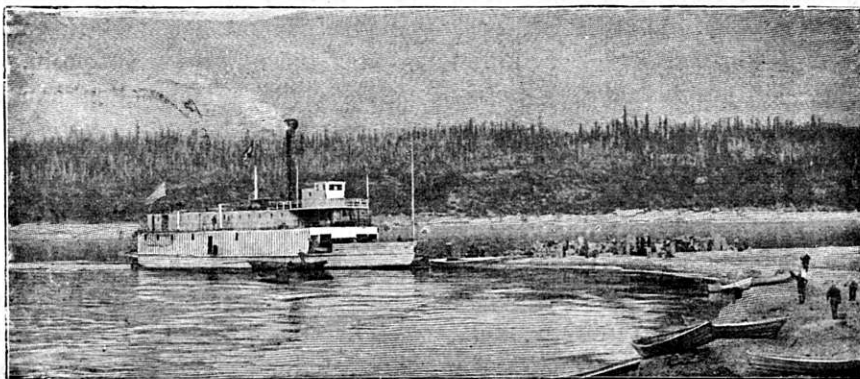
Edellisellä sivulla oleva valokuva, joka on otettu Forte Mile Citystä, osoittaa kuinka talvella tehdään matkaa Yukon joella. Kun tämä sattui puheeksi, kerron samalla erään surullisen tapauksen. Pakkanen on niin kova, että kun matkan tekijä on ajanut koirineen jonkun määrätyn matkan, täytyy hänen seisattaa rekensä ja juosta lämpimikseen jäällä, sillä muuten hän paletuisi. «Eräs vasta tullut ajoi intiaanin kanssa; äkkiä huomasi hän piippunsa pudonneen. Reki seisatettiin heti ja intiaani lähti etsimään kadotettua kappaletta, jonka löysi noin sadan askelen päästä. Mutta sillä aikaa lähtivät koirat laukkaamaan eteenpäin, ja kun niillä ei koskaan ole ohjaksia, ei tuo oloihin tottumaton voinutkaan hillitä niitä, vaan pyyhkäsivät ne penikulman toisensa jälestä eteenpäin. Kun ne vihdoin pysähtyivät Joe Dawsonin majalle, ei mies noussutkaan reestä, vaan istui siinä jäykkänä, tuijottaen eteensä. Hän oli paletunut kuoliaaksi.»

Mr Joe Leducin maja Dawson cityssä.

Paitse niitä äärettömiä vaivoja, joita saa kokea matkalla Klondikeen ja muihin Yukonin kultamaihin, on näillä seuduilla vielä toinen kirous, nimittäin tavattomat moskito-parvet.

«Elämä käy sietämättömäksi. Ensimmäisinä päivinä Yukonissa ollessa ei tule puhumisen eikä makuu ollenkaan kysymykseen, mutta siellä ei voi syödäkään. Minä olen päivän raskaan työn jälkeen ollut nälkään nääntymäisilläni, enkä sentään ole voinut syödä ainoakaan suupalaa noitten kauheitten itikkain vuoksi. Koirat niitten käsissä suorastaan kuolevat. Porot ja karhut juoksevat niitä pakoon jokiin. Niiden alituisista pistoista johtuu useasti todellisia tauteja. En unohda koskaan muutamia «viheriätkkoja», jotka olivat tulleet sinne ilman hansikkaita ja silmäharsoja. Heidän

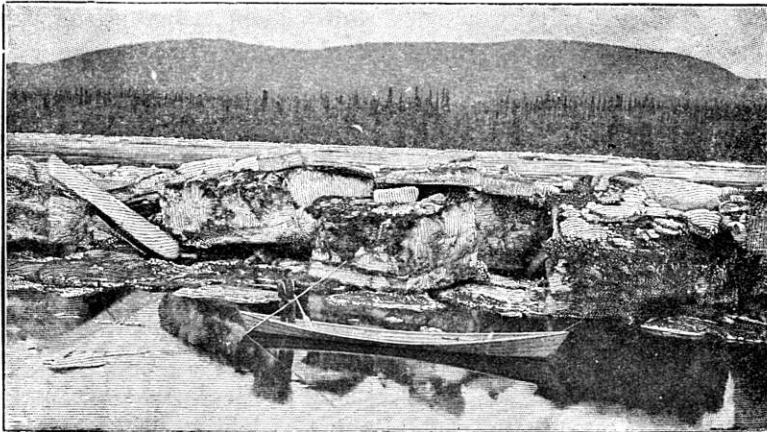

Yukon-höyry tuomassa ruokavaroja kuilankaivajille.

kasvonsa olivat aivan kuin veriset lihamöhkäleet.

Joe Leduc on yksi Yukonin karais-
tuimpia ja onnistuneimpia kullanhuh-
toja. Edellisellä sivulla on kuva hänen
majastaan. Kun luutnantti Schwatka
Yhdysvaltain armeijasta v. 1883 ohjasi
sotatieteellisiä tutkimuksia Chilcootin
solasta Fort Selkirkiin, tutustui hän jo
silloin Joe Leduciin, «joka kaivoi kuo-
pan sinne toisen tänne, ja toisinaan löysi
niistä yhtä ja toista hyvää». Mr Leduc
on oikeastaan Dawson Cityn perustaja
ja nykyään on hän miljoonainomistaja.

työskennellä ilman todistusta, tuomitaan
ensimmäiseltä vuodelta 25 dollarin sak-
koihin, ja sen lisäksi saa vielä maksaa
oikeuskulut. Vasta sitten kun on saanut
todistuksen, pitää etsiä «claiminsa», missä
aikoo ruveta työhön. Pohjamaksu on
25 dollaria ja sitten maksetaan jokai-
sesta «claimista» vuotuista veroa 100
dollaria. Maakaistaleet, jotka eivät satu
jokeen, ovat enimmäkseen neliönmuotoi-
sia (100 neliöjalkaa), jokaisessa kulmassa
puinen rajapaalu. Yhteen paaluun on
erittäin tarkasti merkittävä omistajan
tuntomerkit, nimi, syntymävuosi y. m.

Jäänlähtö Yukon-joella.

Epäilemättä vaihettaa hän kohdakkoin
matalan puumajansa johonkuhun palat-
siin Newyorkissa.

Kun tullaan kultakentille on ensi
tehtävä mennä «inspehtori Konstantii-
nin» luo ja ilmoittaa haluavansa «clai-
mia», ja se on tehtävä jo ennen, kuin
on alkanut kultapaikkoja tarkastella-
kaan. Häneltä saa sitten n. k. «vapaan
kullankaivaja-todistuksen». Niin «vapaa»
kuin onkin, maksaa se paperi sentään
kokonaista viisi dollaria, joka on ainoas-
taan alku niihin moniin muihin mak-
suihin, joita täytyy tehdä päästäkseen
oikeaksi kullankaivajaksi. Jos alkaa

«Vesi-claimit» ovat 500 jalkaa pitkiä. Jos
poistuu «claimiltaan» enemmän kuin
72 tunniksi, on se menetetty ja kuka
tahansa saa ottaa sen omakseen. Muita
määräyksiä on loppumattomiin. Kullan-
etsijät eivät katsele ollenkaan suo-
pein silmin valtion edustajia, vaan koettavat
jos jollain tavalla tehdä kiusaa heille.
He ovatkin tulojensa suhteen varsin
tarkkoja.

Joskin liikkeen välitystä jo on pa-
rannettu ja yhä parannetaan, (British
Yukon C:o lienee jo pannut liikkeelle
parikymmentä pyörähöyrylaivaa) on kul-
lanetsijöillä kuitenkin vielä paljon kur-

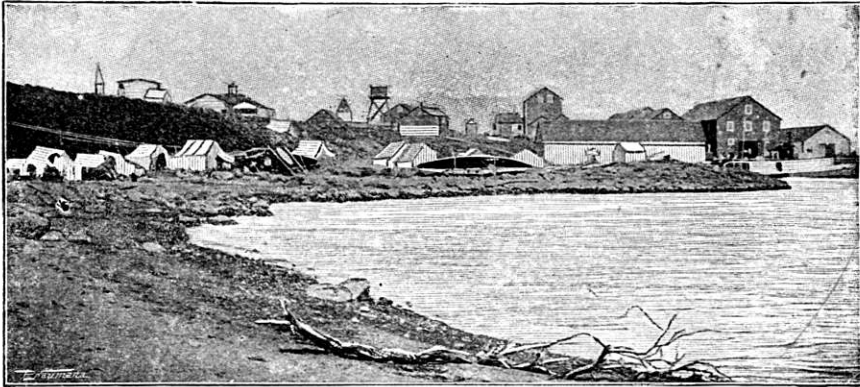
juutta. Kun kuulee puhuttavan sadoista kokemattomista, jotka eivät voi erottaa rauta-pyriittiä kulta-kvartsista, mutta kumminkin myyvät kaiken omaisuutensa ja rientävät julmaan Chilcootiin suunnaton joukko kaikenlaista sälyä mukanaan — sitä ajatellessa kohoo säälin tunne mieleen. Tuskin voi solan kautta kuljettaa tarpeellisimpiakaan matka-tarpeita, ja sentään ottavat nämä mukaansa sellaisia esineitä kuin auroja, kanahäkkejä, hevosia — ja olipa eräs onnenetsijä varustanut matkaansa puimakoneenkin!

71:llä sivulla olevassa valokuvassa

elämää ja söimme ainoastaan karpaloita ja lohta, kirjoitti muuan ameriikkalainen kullankaivaja.

Edellisellä sivulla olevasta valokuvasta näemme jäänlähdön Yukon-joella. Jäälautat ovat joskus ylitse *kolmentoista jalan paksuja*.

«Mutta mikään ei pidätä kullanjanoisia. Säännöllisesti kulkevat höyrylaivat eivät riitä, uusia pitää varustaa. Eräs sukkela mies San Fransiskosta vuokrasi «Humbolt» nimisen höyryn 25,000 dollarista ja 10,000 dollaria meni häneltä muihin tarpeellisiin varustuksiin. Kuitenkin voitti hän yrityksessään

S:t Michael Yukonin suulla.

näemme Alaska Commercial Companyn höyrylaivan «Alicen», joka on tuonut elintarpeita kullankaivajille.

«Kesän aikana», jatkaa Mr de Windt, «poikkeaa eräs mainitun yhtiön laivoista pari kolme kertaa Forty Mile Cityyn käydessään S:t Michaelissa. Se on ainoa säännöllinen liike mitä on olemassa kaupungin ja muun maailman välillä. Loka-kuusta kesäkuuhun vietetään Yukonissa ankaran ilmanalan vuoksi täydellistä erakkoelämää. Kun ensimmäinen höyrylaiva keväällä saapuu, ovat kaikki siellä jo menehtymäisillään nälkään.» Me vietimme useita kuukausia kurjaa

65,000 dollaria. Niinkuin näkyy on muitakin seikkailijoita kuin kullankaivajia, jotka osaavat käyttää kullan janoa hyödykseen.»

Kun Mr de Windt vihdoin saapui Lontooseen, tahtoivat kaikki ihmiset saada tietoja häneltä. «Eräs varakas nainen aikoi mennä kauppiaksi Forte Mile Cityyn. Muuan vanha pappismies tahtoi lähettää poikansa Klondikeen, arvellen että tottahan siellä löytyy rautatie ja postikonttoori lähistössä. Kun minä lopulta kieltäysin ilmaiseen vastastamasta kaiken maailman kysymyksiin, tuli minulle rahälähetyksiä joka postissa.»

Circle City oli Mr de Windtin seuraava pysähdyspaikka. Kaupunki, jossa nykyään varmaan on useita tuhansia asukkaita, on ameriikkalaisella alueella. Kapakkain katoilla kiekkuu tavattoman suuret tähtiviirit, samaten muutamien muittenkin rakennusten katoilla. «Olin tanssiaisissa eräässä kapakassa. Se oli surunvoittoista ajanvietettä. Pitkä, matala huone oli köynnöksillä kaunistettu ja perällä oli anniskelupöytä. Orkesterina oli viulu ja kitarrari, mutta niiden ääntä ei kuulunut ollenkaan anniskelupöydän luona valitsevan metelin vuoksi. Tuon tuostakin riideltiin ja tapeltiin. Puoliyö oli jo aikoja mennyt, mutta pari vuotavaa kynttilän pätkää koetteli vielä heikosti kilvoitella valollaan perä-

Mr de Windtin telttä valaanluista ja mursunnahasta.

pohjolan auringon kanssa. Vieraita oli kuusikymmentä, paitse pariakymmentä koiraa, jotka olivat ilman pääsylippua pujahtaneet avoimesta ovesta sisään. Muutamien vieraitten piti vielä näyttää tanssitaitoaan «vahatulla lattialla». Eräs pitkä miehen roikale, paitahihassillaan, alkoi «vahata» tanssilattiaa ripottelemalla siihen talin murusia. Mutta hän ei ollutkaan ottanut huomioon nelijalkaisia vieraita, jotka häärivät hänen kintereillään ja nuolasivat poskeensa

jok'ainoan talin murenan. Siitä tuli tavaton riemu ja hälinä joka päättyi sillä, että kutsumattomat vieraat ajettiin ulos. Lattia talittiin uudestaan ja nyt suoritettiin niin verraton tanssi, että sellaista harvoin näkee. Milloin tanssittiin kahdella, milloin neljällä jalalla. Tanssihuoneen rinnalla oli pelihuone. Pooker, ruletti ja faarao olivat enimmin suosittuja uhkapeliä. Useimmat panivat peliin pieniä pussillisia kultahiekkää, joka

on niiden seutujen tavallisin maksun välikappale.

Vähän matkan päässä Circle Citystä laajenee Yukon-joki järveksi, joka on 100 penik:aa ympäri mitaten ja täynnä saaria, jotka tekevät purjehduksen siläerittäin vaaralliseksi. Siinä missä järvi taas kapenee joeksi, on näköala erinoin-

maisena ikävä. Muutamia puuhökkeliä matalalla rannalla. Etäällä pohjoisessa aukeaa ääretön, harmaa ja sammaleinen tundra, ja eteläisellä rannalla kohoo paksu savu «Palavasta Kaivoksesta», jonka kulanetsijät 7 vuotta sitten varomattomasti sytyttivät ja joka siitä saakka on herkeämättä palanut.

Yukon-joen suu S:t Michaelin luona on hyvin matala. Olemme ottaneet tähän kuvan siitä paikasta, koska se nykyään on asemansa vuoksi erittäin tär-

keä. Siitä on kuljetettu muuanne maailmaan kultaa monien miljoonien dollarien arvosta.

Vihdoin purjehti Mr de Windt ylitse meren Siperian puolelle Yhdysvaltain tullilaivalla «Bearilla» (Karhulla), joka on tullut kuuluisaksi Greely-retkikunnan pelastuksesta. Sitten täytyi hänen pakosta viipyä joku aika tjuktjen luona ja meidän viimeinen kuvamme näyttää hänen silloisen asuntonsa, joka oli tehty valaanluista ja mursunnahasta.

Mr de Windt jakoi täällä muutamia kiertokirjeitä, jotka oli saanut Geographi-

cal Societyltä. Ne koskivat Andréen ilmapalloa ja hän antoi niitä alkuasukkaille, kysyen mitä nämä tekisivät, jos näkisivät pallon.

«Se on piru, heti ammutaan», kuului suora vastaus.

Mietteensä Klondiken tulevaisuudesta ilmaisi retkeilijä seuraavin sanoin:

«Lopullinen tulos on varmaan se, että nuo tuntemattomat seudut tulevat täpöisen täyteen kukoistavia kaupunkeja ja että muutamain onnellisten riemuhuuto on tukahuttava monien onnettomien valittavan huokauksen.»

Nafta- ja paloöljyseuduista.

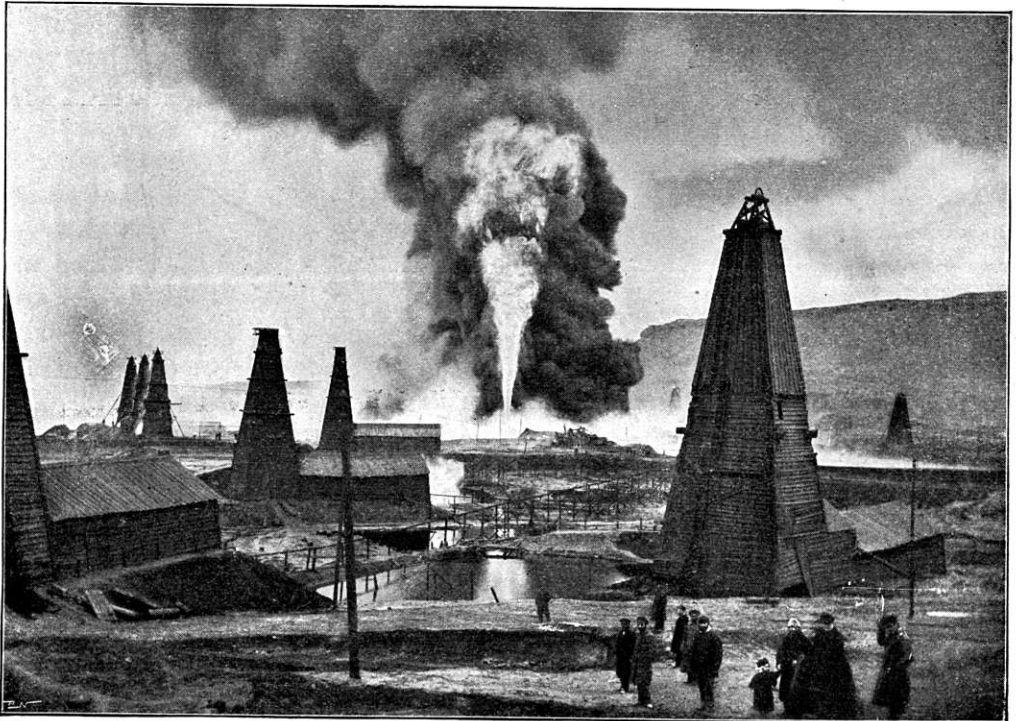
Kirj. GEORGE HUMPHREY.

On aivan luonnollista, että Persian tulenpalvelijat tekivät tuhansittain toivoretkiä Bakuun, tuohon ikuisen tulen autioon seutuun. Siellä löytyi sammumattomat tulivarat. Siellä loimusivat heidän luonnolaatimat alttarinsa ja valaisivat itämaisten Zoroasteri-pappien kauhanoita, kun he polvistuen rukoilivat liekkejä. Kautta vuosisatojen ovat he tehneet säännöllisiä

matkoja tähän kolkkoon, asumattomaan paikkaan, ja palanneet yhtä säännöllisesti näiltä pyhiltä retkiltään takaisin. Yksi sukupolvi kuoli, toinen nousi sijaan, mutta ikuiset tulet paloivat yhä, ja palavat vielä tänäkin päivänä.

Mutta aika on tuonut suuria muutoksia mukanaan! Baku, joka muinoin oli hedelmätön, melkein autio alue, ilman viehätystä tavalliselle matkailijalle, on nykyään maailman kauppapaikkojen

Palava naftakaivo Bakussa.

pääpisteitä. Muutoksen ovat synnyttäneet sivistys ja nykyisten kauppa-olojen kehittyminen.

Olisi hauskaa yksityiskohdissaan tutkia sitä vaikutusta, mikä näillä merkittävillä öljykaivoilla on ollut muinaisajan historiaan ja uskontoon nähden. Mutta mainittakoon tässä ainoastaan se, että Baku ja sitä ympäröivä seutu kaakkoisessa

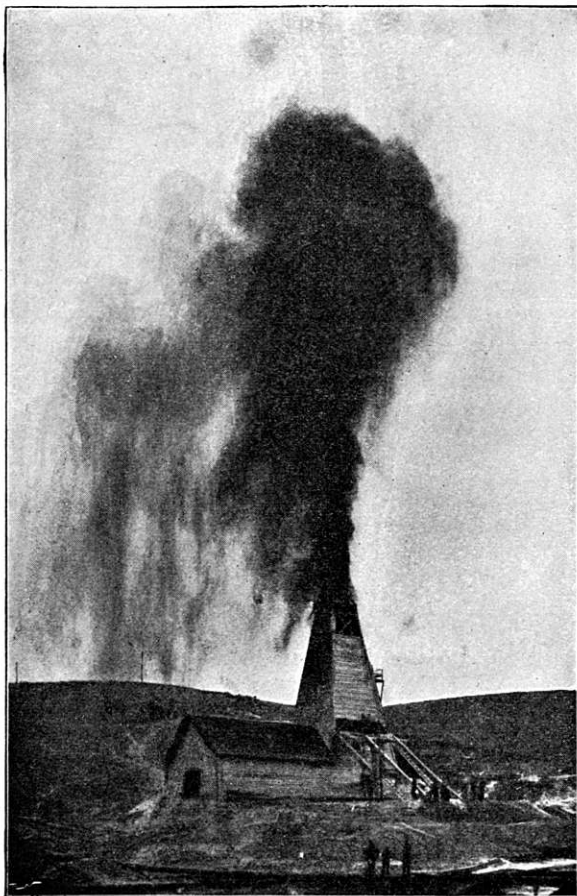
Kaukaasiassa ovat olleet tunnetuita yhtä kauvan kuin tulen palveluskin, jota on harjoitettu jo aikoja ennen Kyyron päiviä. On historiallinen tosiasia, että toivoretket tuliseutuun olivat paraassa kukoistuksessaan kauvan ennen saraeenilaista valloitusta. Vielä nytkin pitävät tulenpalvelijat Apsjeron niemellä olevaa Ateshgan «tulipaikkaa» pyhänä, vaikka sen nykyään täyttävät suurenmoiset naftakaivot.

Jos palavan öljyn liekit Ateshgan temppelistä saivat tulenpalvelijan iäkkään hurmaantumaan, niin vaikuttaapa vielä tänäkin päivänä noiden palavien öljylähteitten näkeminen lumoavasti sivistyneeseenkin katseliijaan. Niiden näky ei todellakaan haihdu koskaan mielestä, ja edellisellä sivulla oleva kuva öljyn

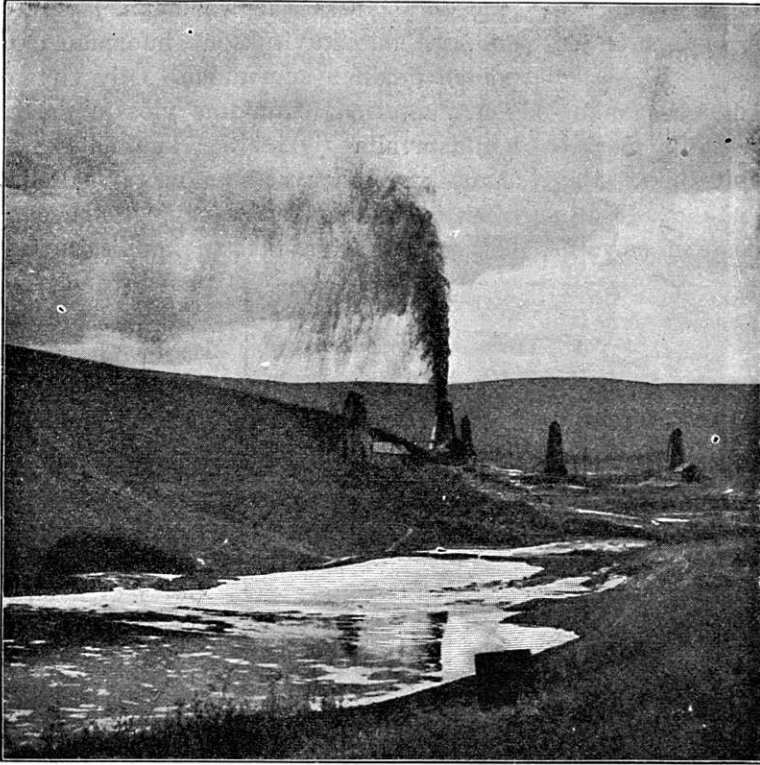
palosta Bakussa saa varmaan jäykimmänkin mielikuvituksen huomaamaan noiden liekkien suuruuden. Öljy virtaa V-n muotoisena suihkuna ylös ja palaa kauhistavalla jyrynylällä, suunnattomat savupilvet kohoavat mustina taivaalle ja pimitävät koko maiseman. Sellaisena hetkenä luulisi asukasten kauhistuneina

pakenevan koko paikkakunnalta. Mutta tässä samassa kuvassa näemme joukon miehiä ja naisia aivan rauhallisesti katselemissa valokuvaajaa, kun hän asettelee konettaan, eivätkä he näytä pitävän mitään väliä tuosta loistavasta näytelmästä takanaan. On kumminkin sattunut suuria ja tuhoakin tuottavia öljyn paloja, jolloin tuota kallista tavaraa on mennyt hukkaan uskomattomat määrät.

Vuonna 1887 kesti muuan tulipalo viisi päivää ja 14,000 tynnyriä sisältävä naftasäiliö paloi tyhjäksi. Tässä sopii huomauttaa, että säiliöt usein sytytetään valaisemisen vuoksi tai muihin tarkoituksiin. Kertomuksessamme olevista valokuvista näkyy selvästi luonnon hämmästyttävä rikkaus. Katselkaapa esim. kuvaa tällä sivulla. Siinä näemme korkean

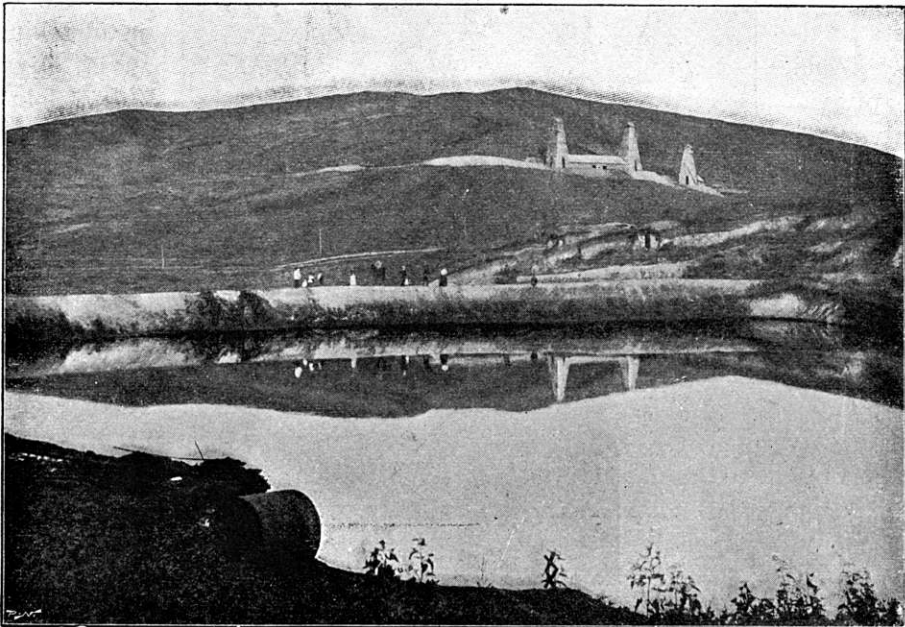

Naftakaivo Grosneyn luona Pohjois-Kaukaasiassa.

Naftakaivo Grosneyn luona ja siitä virranneen naftan muodostama järvi.

naftapilven kohoavan taivaalle eräästä Grosneyn luona olevasta öljykaivosta, joka kuuluu yhdelle Kaukasisian suurimmista ja etevämmistä yhtiöistä, Eurooppalaiselle Nafta-yhtiölle. Tällaisia luonnonvoimain purkauksia sattuu usein uusia kaivoja kaivettaissa. Kuvamme etuosassa näkyy juoksevaa naftaa, ja kahdessa seuraavassa kuvassa näemmekä se muodostaa varsinaisia järviä. Syyskuussa 1886 sattui muuan uusi, tavalliseen tapaan kaivettu naftalähde syöksemään sisältöään niin tavattomalla voimalla

Naftatulvan ehkäisemistä varten rakennettu sulku.

maanpinnalle, että koko ympäristö tuli tulvilleen. Jonkun ajan olivat asukkaat aivan kauhuissaan ja tulvaa kesti kahdeksan päivää. Sen korkeimmillaan ollessa virtasi kaivosta naftaa 11,000 tynnööriä päivässä. Eräs toinen lähde sattui puhkeamaan maaliskuussa 1887, syöksi naftaa 350 jalkaa korkealle ja muodosti tavattoman suuren järven. Luulisi näiden järvien helposti syttyvän tuleen ja uhkaavan alituisesti asukkaita, mutta väitetään että niihin ilman mitään vaaraa voi viskata palavan kekäleän, eivätkä ne syty, kunhan vaan nafta on lyhyenkin ajan ollut ilman vaikutuksen alaisena. Balakhamin lähistössä näkee usein tehtävän sellaisia kokeita varsin huvin vuoksi. Kesäiseen aikaan haihtuvat öljyn helposti syttyvät osat tavallista enemmän, ja sen paino vähenee ilman vaikutuksesta usein 10 ja 15 prosenttia muutamassa päivässä.

Nafta-teollisuuden kehittyminen Venäjällä, suunnattomien tehdaslaitosten perustaminen sen puhdistamista varten, höyrylaivaliikkeen avaaminen ja torvi-johtojen asettaminen, joita myöten tuo arvokas tavara juoksee sisämaasta rannikolle — se on kaikki pääasiassa kolmen Nobel-veljeksien ansiota. Yrityk-

sensä on tehnyt heistä sekä kuuluisia että rikkaita, mutta on siinä ollut voitettavana äärettömiä vaikeuksiakin, joiden kertominen täyttäisi kokonaisen kirjan. Mainittakoon kumminkin, että kun Ludvig Nobel sekä hänen veljensä Robert ja Alfred perustivat öljyn puhdistuslaitoksen «Mustaan kaupunkiin» Bakussa, kuljetettiin siihen aikaan kaikki

Naftakaivo ja säiliö Grosneyn luona.

öljy tynnöreissä — yhtä kallis kuin vanhanai-kainenkin kuljetustapa. Mutta Robert Nobelissa syntyi ajatus torvi-johtoon asettamisesta. Semmoisen kustannusarvio nousi 280,000 markkaan ja moni piti sitä mahdottomana, mutta hän onnistui yrityksessään kaikkien vastustajain suureksi hämmästykseksi. Nykyään kulkee näitä mahdottoman suuria torvia kaikkiin suuntiin halki koko maan, ja vanhaa kuljetustapaa käytetään enää ani harvoin.

Kun kaivot sattuvat puhkeamaan eikä niitä voida tuketa, leviää öljy laajalle ympäristöön ja kootaan silloin varavasten rakennettuihin säiliöihin, joissa se jälestäpäin puhdistetaan. Mutta aina menee siitä suuri osa hukkaan. Kuvissamme nähdään juuri sellaisia säiliöitä.

Vielä pari sanaa alkuperäisestä kul-

jetustavasta. Suuret joukot alku-asukkaita kuljetti naftatynnöreitä kameelien selässä ja sanotaan heidän sillä ansainneen jo yhdeltä ainoalta yhtiöltä 420,000 markkaa vuosittain. Uusi kuljetusjärjestelmä riisti heiltä aluksi heidän ansionsa, ja heidän katkera mielensä rautatorvia vastaan puhkesi ilmiliekkiin. Estääkseen heitä hävittämästä niitä, rakennutti Robert Nobel joukon pieniä vartiotorneja muuttaman sadan askelen päähän toisistaan, ja jokaisessa tornissa oli vartia suojelemassa torvia hurjistuneita ja ajattelemattomia työmiehiä vastaan. Tuo viha ei ole vielä kukaan sammunut, mutta suurin osa työväkeä on alistunut, ja huomaa nyt että öljyn lisääntynyt käyttäminen on korvannut heidän vahinkonsa.

Toinen Nobelveljesten parannuksista oli tar-

koitusta varten suunnitellun höyrylaivan rakentaminen, joka kuljetti öljyn Kaspien meren ylitse. Nykyään löytyy sellaisia höyrylaivoja jo toista sataa.

Jokaisessa laivassa on useampia vedenpitäviä säiliöitä, joissa öljy pysyy aivan turmeltumattomana. Se suuri menestys, joka oli tuolla muutamia vuosia sitten rakennetulla ensimmäisellä laivalla on aiheuttanut Nobelin

veljekset rakentamaan kokonaisen laivaston.

Kaikki kaupassa löytyvä raaka-öljy tulee oikeastaan vaan kahdesta maasta: Venäjältä ja Yhdysvalloista. Galitzian, Rumanian ja Canadian tuotteet eivät merkitse niiden rinnalla mitään. Paloöljyn löytö Ameriikassa on höystetty hauskoilla kertomuksilla ja omituisilla sattumuksilla. Kerrotaan että ensimmäinen mies, joka

kaivoi öljykaivon siellä, sai aiheen yritykseensä katsellessaan muutamaa pulloa, jossa oli «Amerikalaisista öljyä». Oli näet huomattu, että terveyslähteitten vesi siellä usein sisälsi jonkun määrän paloöljyä, ja ne jotka möivät sitä pulloissa terveydellistä tarkoitusta varten, kaunistivat pullojen kyljet öljykaivantoa kuvaavalla lapulla. Ne kohtaukset, joita sattui tuos-

Kummallinen tulva eräästä öljykaivosta.

sa uudessa öljyseudussa, ovat aivan samanlaisia kuin hiljan löydetyissä, uusissa kultaseuduissakin. Koko paikkakunta tulee tulvilleen onnen onkijoita, otetaan ahnaasti omistusoikeus noihin lupaaviin paikkoihin, tapellaan ja riidellään, rikastutaan muutamassa minuutissa ja onni näyttää pelkkää hymyilyä. Sitten aletaan etsiä parempaa ja entiset tehtaajat jäävät tyhjiksi, paikoilleen mätänemään.

WERNER SÖDERSTRÖM'in kustannuksella ilmestyy paraikaa

ZACH. TOPELIUKSEN

Draamalliset teokset

→ 7 vihkoa à 1 mk. ←

Suuren runoilijavainajamme draamat ovat tähän saakka olleet suomalaiselle lukijakunnalle vähemmän tunnetut kuin muut hänen teoksensa. Näyttämöltä niitä tosin on esitetty, mutta erityiseen nidokseen koottuina niitä ei ole ollut saatavana. Ei myöskään ole saatavana olevien suomalainen asu vastaanuttu ajan vaatimuksia.

Zach. Topeliuksen draamat muodostavat kuitenkin huomattavan osan hänen kirjallisessa tuotannossaan. »Regiina von Emmeritz» ja »Kyypron prinsessa» ovat aina olleet suosituimpia kappaleita kansallisella näyttämöllämme.

Asettaakseni Topeliuksen draamat niiden arvoa vastaan asemaan, olen päättänyt julaista ne sekä kieleen että ulkoasuun nähden mallikelpoisena kokoelmana. Kun suomennostyötä suorittavat ja valvovat m. m. herrat *O. Manninen*, *Kasimir Leino* ja *Eino Leino*, jotka ovat tunnetut kyvykkäimpinä suomentajinamme, olen vakuutettu että Topeliuksen draamat tulevat esiintymään kaikin puolin kiitettävässä suomalaisessa asussa. Kokoelma tulee sisältämään seuraavat draamat: »*Seikkailu saaristossa*», »*Sotavanhuksen joulu*», »*Viisikymmentä vuotta myöhemmin*», »*Regiina von Emmeritz*» ja »*Kyypron prinsessa*», ja ilmestyy 7 vihossa à 1 mk. Kaksi vihkoa on jo ilmestynyt.

Ennen on ilmestynyt:

Välskärin kertomuksia. Kuvallinen painos.

Viisi osaa sid. koruk. 31: 50 p.

Runoja. 1: 50 p., hienompi painos 2: 25 p.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

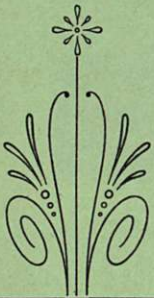
6 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o AVARASSA MAAIL-
ASSA ILMESTYY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

AVARASSA

MAAILMASSA

MAIKUSTUR
SEIKKAILLA
MÄRKÄISSÄ

TOIVOTTU
KÄYTTÖ

AVARASSA
MAAILMASSA
KÄYTTÖ

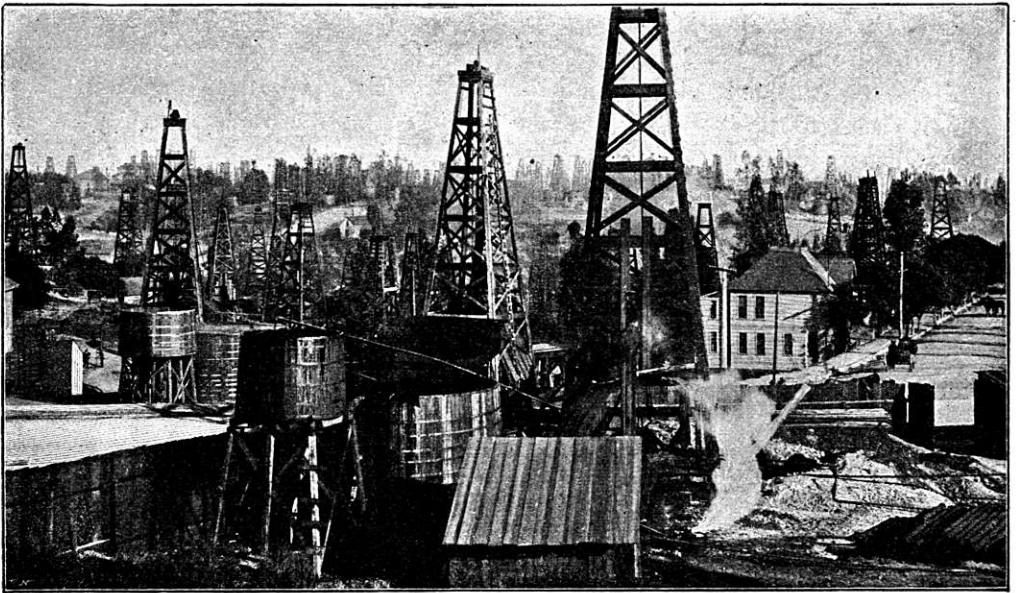

Alue, joka vilisi kansaa, joka kaikui iloista äänistä ja koneitten ratinasta, jää autioksi. Niin kävi Pithole Citynkin, joka vuonna 1865 oli Philadelphian jälestä Pensylvanian suurin kaupunki. Nykyään peittävät viljavainiot ja niityt entisiä öljykaivoja, ja tuo aikoinaan niin eloisa kaupunki on kokonaan rappiolla.

Kaukaasian, juuri etupäässä Bakun ja Grosneyn öljyn tuotanto on niin suunnattoman suuri, että siellä rautatievetu-

creamia, saippuaa ja voiteita äärettömät määrät.

Öljyä löytyy niissä seuduissa todellakin niin runsaasti, että sitä ajoittaisin kelluu Kaspian meren pinnallakin. Hauskassa teoksessaan «Ikuisen tulen seutu» kuvaa Charles Marwin erinomaisen miellyttävästi pienimpiin seikkoihin saakka Bakun kaupunkia ympäristöineen. Hän kertoo Kaspian meren vedestä, että se on kirkasta ja että sen lämpö määrä

Öljykaupunki Los Angeles.

rien ja höyrylaivojen käyttövoimana tulee nafta halvemmaksi kuin puu tai kivihiihi. Antaaksemme käsitystä paloöljyn merkityksestä kauppatavarana ja siitä hyödystä mikä siitä on sekä yhtiöille että koko maalle, voimme tässä huvin vuoksi mainita joitakuista niistä äärettömän monista muodoista, joissa se maailman markkinoilla esiintyy. Ei siinä ole kaikki että siitä saadaan valoa ja lämpöä. Siitä valmistetaan sellaisiakin tavaroita kuin pomaadaa, cold

melkein kaikkina vuodenaikoina vastaa useimpain ihmisten vaatimuksia. Mutta kaksi epäkohtaa siinä löytyy yhtäkaikkisen lahdet ovat niin täynnä kaloja, että alituisen luulee olevansa jossain kalasäiliössä; ja kun tuuli käy ulapalta päin, ajaa se rannalle niin paljon mereen juossutta öljyä, että on mahdotonta mennä uimaan ennenkun tuuli on kääntynyt.

Hiljattain löydettiin uusi paloöljyseutu Los Angelessa, Kaliforniassa, ja sen löydön seuraukset nähdään tässä

olevasta kuvasta. On vaikea ajatella, että kuvassamme näkyvä seutu luke-mattomine tehtaineen kerran on ollut koko Yhdysvaltojen kauniimpia kaupun-keja. Öljyn löytäminen oli kuin merkin-anto yleiseen kansan tulvaan. Tonttien

hinnat kohosivat suunnattomiin. Ihanain puutarhain omistajat öljykentän seutu-villa muuttivat puistonsa paloöljy-tehtaiksi, ja tavattoman lyhyessä ajassa sai koko kaupunki nykyisen, ainoastaan ra-haa tähtäävän muotonsa.

Kuinka sivistymättömät kansat huvittelevat itseään.

Kirj. FRANCIS BAYARD.

öytyy eräs arvostelija, joka on väittänyt ett'eivät sivistymättömät tai puoleksi sivistyneet kansat ymmärä mitään huvituksista.

Mutta käyttäksemme jokapäiväistä puhetapaa, voimme sanoa, että hän on «tarttunut asiaan ainoastaan takajalasta».

Lukija katselkoon vaan valokuvia, jotka olemme tähän kirjoitukseen ottaneet, ja tuomitkoon sitten asian itse. Nämä ihmiset osaavat huvitella itseään — melkein niinkuin me sivistyneetkin — teatterien, sirkuksien, «pilalehtien» ja monien muiden keinojen avulla. Ja ovatpa he eräessä kohdassa suorastaan meitä

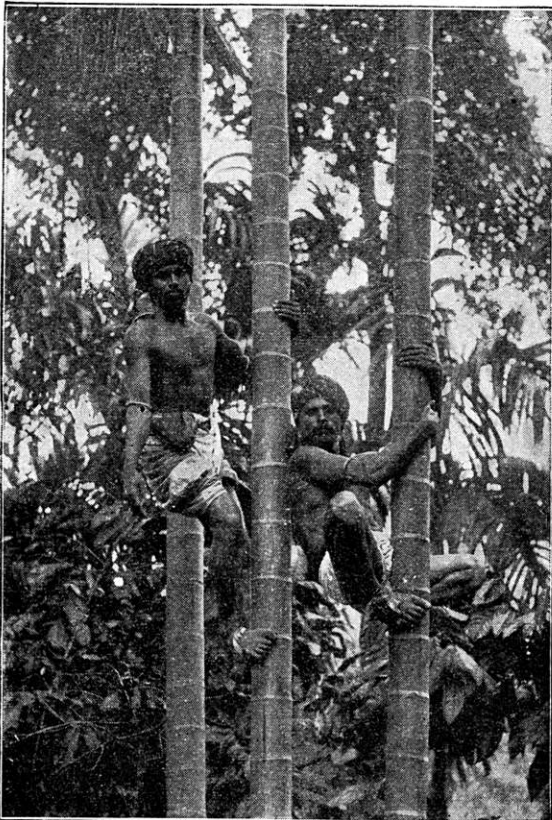
Intialaisia käärmeitten lumoojia.

edelläkin. Heidän useimmat huvituksensa tapahtuvat vapaassa luonnossa ilman mitään mainittavia «pääsymaksuja».

Jokainen on kuullut puhuttavan intialaisista käärmeitten lumoojista. Ensimmäisessä kuvassa näemme muutamia sellaisia. Tuo «lumoominen» tapahtuu soitolla. Paras soittokone siihen tarkoitukseen on pitkä huilu, jonka keskiosa on pallon muotoinen. Siitä lähtee melkein samallaisia ääniä kuin Skotlannin vuoristolaisten «säkkipillistä». Muita soittimia on eräänlainen alkuperäinen viulu, sekä rumpu. Käärmeet eivät nähtävästi ole vielä pilautuneet liiaksi hienostuneella musiikilla. Sen laadusta eivät he välitä, kunhan sitä vaan kestää yhtenä. Sen herkeämätön jatkuminen on pää-asia, sillä jos kaikki soittajat lak-

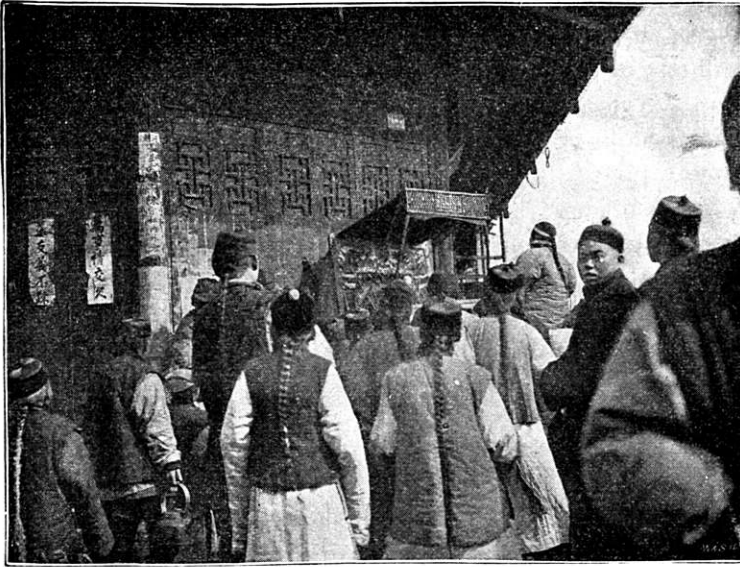

Intialaisia miekan nieljiöitä.

Puuhun kiipejiä Ceylonissa.

kaisivat samalla hetkellä soittamasta, niin tuo silmälasikäärme, jonka näemme kuvassamme, hyökkäisi varmaan heti paikalla huilunsoittajan päälle. Luonnollisesti on käärmeiltä myrkyhampaat otettu pois, mutta sattuu sentään joskus, että lumooja antaa niiden olla paikoillaankin, kiihoittaakseen siten katselijainsa anteliaisuutta. Silloin pidellään silmälasikäärmettä hyvin varovasti, ja menettely on seuraava. Heti kun soitto on alkanut, avataan sen laatikon kansi, missä käärmettä säilytetään. Käärme hyökkää heti ulos ja kohottaa eturuumiinsa pystyyn. Siinä asennossa huojuttaa se ruumistaan soiton mukaan eteen ja taakse sekä sivuille kahden puolen. Edeltäpäin suostutun merkin annettua lakkaa soitto yht'akkiä. Silloin syöksähtää käärme heti lähimmän miehen päälle, mutta salaman nopeudella työntää tämä soittokoneensa sitä vastaan ja käärme kaatuu soittimen päälle pitkälleen. Silloin alkavat

Kasper-teatteri Shanghaissa.

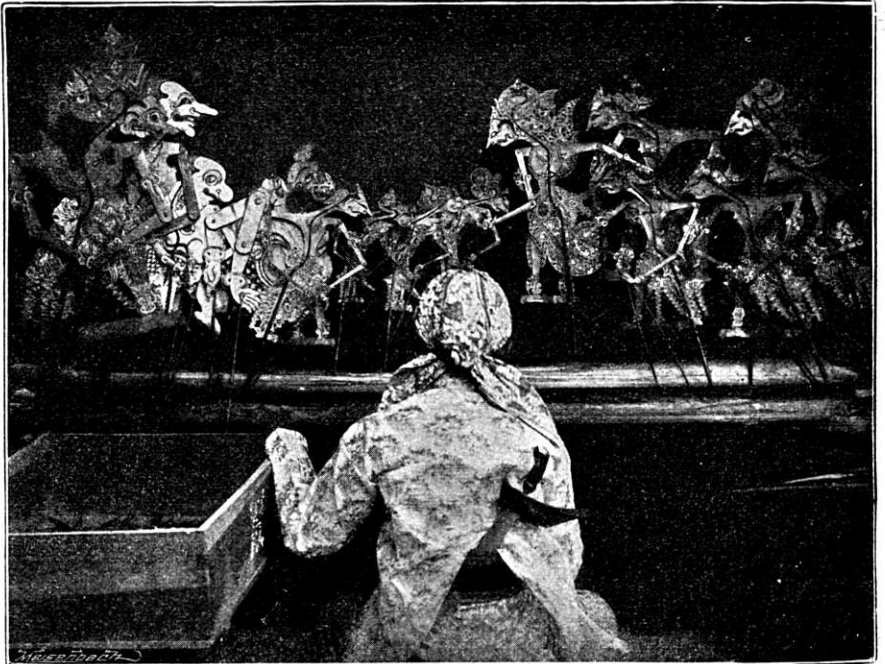
toiset soittonsa uudestaan, käärme kohoaa pystyyn taas ja alkaa kuunnella sitä. Näytelmän loputtua on käärme saatava kiinni, joka ei ole mikään helppo tehtävä sen

myrkyllisten hampaitten vuoksi. Sen toimittaa tavallisesti yksi soittajista, sillä aikaa kun toiset yhä jatkavat soittoaan. Hän ottaa vasempaan käteensä viheriöillä lehdistä täytetyn lautasen ja asettuu käärmeen eteen. Soitto lopetetaan

taas määrättyllä merkillä, hän pitää lautasta ikäänkuin kilpenään, jolla väistää käärmeen iskuja ja tarttuu sitten kuin salama oikealla kädellään sen niskaan, heti silmien alapuolelle, niin ett'ei se voi kääntää päätään purrakseen. Luonnollisesti käy kaikki tämä vikkelästi kuin aatos, ja voi sitä, joka siinä silmänräpäyksenkään vitkastelee! Lautaselle jäänyt myrky pannaan säilöön kokeitten tekemistä varten, tai lääke-

tieteellisiin tarkoituksiin.

Nämä samat miehet ovat myöskin silmäkääntäjiä. Valokuvan etuosalla näemme pitkän, käärmeen muotoisen nah-

Nukketeatteri Jaavassa.

kahinnan. Sen heittää silmänkääntäjä ensiksi katsojille, näyttääkseen ett'ei se ole muuta kuin tavallinen hihna. Sitten viskataan se takaisin maahan. Nyt astuu silmänkääntäjä esiin, käärii hihansa kokoon kyynäspäitä myöten, tarttuu oikealla kädellään hihnan hoikempaan päähän kiinni, läimäyttää sitä ilmassa ja nakkaa sen samassa maahan. Ja nyt on hihna muuttunut oikeaksi, ilmieläväksi käärmeeksi! Tämän kirjoittaja on usein katsellut tuota tempua tuskin kyynärän päästä, mutta ei ole koskaan voinut keksiä siinä mitään petosta.

Tietysti löytyy silmänkääntäjiäkin sekä hyviä että huonoja. Etevimmit niistä, jotka näyttelivät tempujaan vaan rajaheille ja maan mahtavimmille, käyvät päivä päivältä yhä harvinaisemmiksi. Mutta niitä löytyy vielä paljon, jotka esiintyvät kaduilla. Seuraavassa valokuvassa esim. näemme miekan neliän, joka ei suinkaan näyttele taitoaan yksinomaan huvinsa vuoksi, vaan että saisi jällestäpäin jotain pehmeämpää nieltävää.

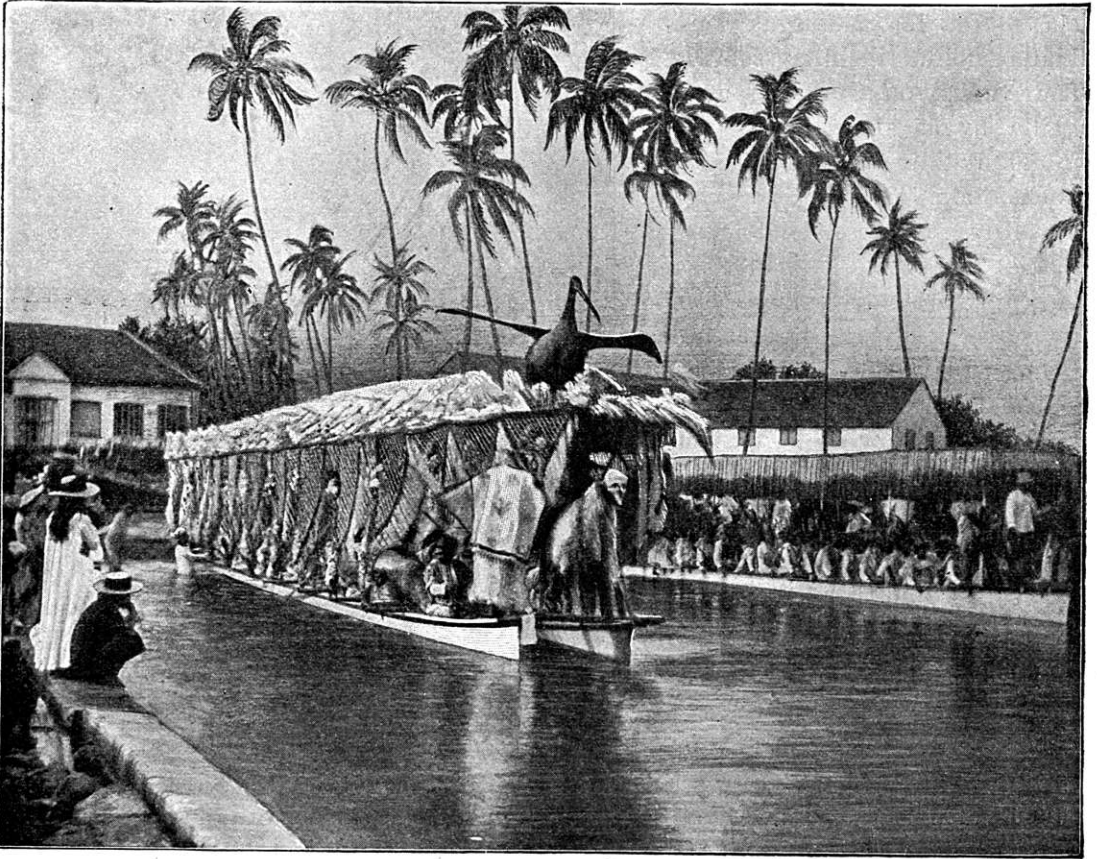
Seuraavassa kuvassa näemme aivan toisellaisia näyttelijöitä, nimittäin kaksi taitavaa puuhun kiipeejää Ceylonista. Heidän esiintymisensä on kilvoittelu, jossa eivät katselijain vaskikolikot tule juuri mihinkään kysymykseen, vaan sen sijaan kyllä rikkaitten vedonlyöjään lahjat. Kummankin kilpailijan jalat ovat sidotut kantapäistä yhteen, että kiipeäminen kävisi helpommasti. Puuhun nouseminen käy pääasiallisesti käsien avulla, jolloin kiipeejä ponnistaa selkensä toiseen, lähimpään puuhun, ja nostelee vikkelaasti yhteen sidotuita jalkojaan pari tuumaa kerrallaan. Se tulee palkinnon saajaksi, jonka *jalat* kilpailun lopulla ovat ylimpänä maasta. Kuvassamme olevista kiipeejistä on oikean puolinen hiukan edellä.

Pienempiä ponnistuksia kuin edellinen, vaatii seuraavassa kuvassa esitetty näytelmä. Se on katukohtaus Shanghaissa. Väitetäänhan että kompassi, ruuti, pankkisetelit ja monet muut sivistyksen siunauksista ovat kotoisin Kiinasta, ja niin paljon voimme *mekin* väittää, että tässä kuvattu katunäytelmä muistuttaa suuresti meidän Kasperteattereita. Mutta tässä on vielä jotain siihen lisäksi. Tämä on siirrettävä pienoiskaisteaatteri Taivaan Valtakunnassa. Pyhä- ja juhlapäivinä huvittelee tuo pakanallinen kiinalainen perinpohjaisesti. Silloin heitetään kaikki muut toimet, ja tuskin sekään saisi heitä luopumaan päivän huvituksista, jos joku vieras sotalaivasto alkaisi pommittaa heidän kaukunkiaan. Silloin näkee kaduilla tuhansittain palmikkopäitä huvituksen etsijöitä komeissa, liehuissa puvuissa, ja vähän väliä seisattuvat he katselemaan kuleksivien näyttelijäin esityksiä. Näytämöllä esiintyy vaan puisia nukkeja, jotka näkymättömien lankain avulla pannaan liikkeelle. Nukketeatterin johtaja kysyy tavallisesti ensiksi tahtooko yleisö nähdä huvinäytelmän vaiko satukappaleen, ja alkaa sitten näytelmänsä enemmistön tahdon mukaan. Hän noudattaa usein enemmistön makua sitenkin, että pukee jonkun puisista näyttelijöistään eurooppalaiseen pukuun. Tuota «ulko-maalaista pirua» sätitään ensin kaikilla mahdollisilla haukkumasanoilla, piestään sitten pahanpäiväisesti ja viskataan vihdoin näyttämöltä pois katselijain kirkuessa riemusta.

Nukketeatterien alalla ei kuitenkaan voida ajatella mitään suurenmoisempaa kuin se minkä näemme seuraavassa kuvassa. Siinä on kuvattu *Wyang* eli nukketeatteri Jaavassa. Jokainen kuvio erikseen on mestariteos puuveistoksen alalla. Ne ovat kiinnitetyt pie-

nillä nappuloilla kahteen vaakasuoraan bamburuokoon noin kolme jalkaa korkealle maasta. Näytäntöjä annetaan kylissä, ja niitä keräytyy katsomaan äärettömät ihmisjoukot. «Tirehtööri» istuu etu-alalla ja alkaa näytännön jollakulla laululla, jossa ylistää Jaavan historiassa tunnettujen sankarien urotoita. Kun hän

nukkea ja silloin kuullaan (tietysti «tirehtöörin» suusta, vaikka eri äänillä) varsin hauska dialogi, jonka vilkkautta höystää nukkien hullunkuriset liikkeet. Jos näytäntö tapahtuu illalla, ei itse kuvia näytetä ollenkaan, vaan ainoastaan niiden varjot, jotka lampun avulla saadaan näyttämön eteen vedetylle vaat-

Kaksoiskanootti Otaheitissa.

on nimittänyt jonkun henkilön, kiinnittää hän puunuken bamburuokoon ja pitää sen jalkoja sekä käsiä liikkeessä hienoilla rihmoilla, jolloin kuva on näytävänä laulussa mainitut suuret tekonsa. Sillä tavoin tulee yksi nukke toisensa jälestä esiin, kunnes täysi «henkilömäärä» on näyttämöllä.

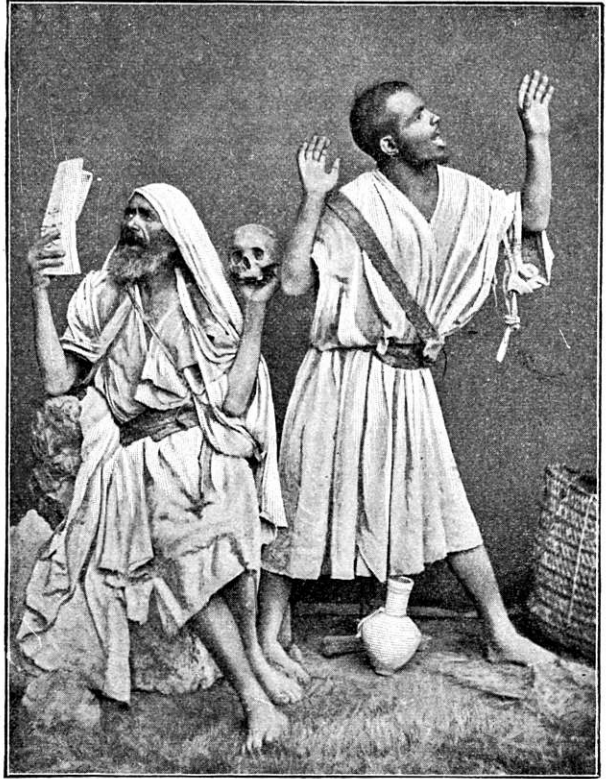
Toisinaan esiintyy ainoastaan kaksi

teelle. Vaikutus on silloin kamala ja salaperäinen, varsinkin kun kuvien kasvot ovat aaveen tapaiset, melkein päälle näköiset.

Tällä sivulla oleva kaunis valokuva on otettu Ranskan alusmaista Etelämerestä. On heti alussa mainittava, että luonto on Otaheitin alkuasukkaille lahjoittanut kaikki mahdolliset elämän tar-

peet, vieläpä mukavuudetkin. Heillä ei ole muuta vaivaa kuin ojentaa kätensä ja ottaa. *Feiti* eli villiä pisangia, leipäpuita, makeita perunoita, *yams-* ja *taro-*juuria, appelsiineja, mangoja, banaaneja, anaaneja, melooneja, pääryniä — kaikkia näitä herkullisia hedelmiä ja vielä tuhansia muita lajeja kasvaa kaikkialla noilla ihanilla saarilla. Sen vuoksi on Otaheitin asukkailla hyvää aikaa huvituksiin, juhlakulkuihin ja kaikenmoisiin karkeloihin.

Kuvassamme nähdään yksi niistä loistavasti kaunistetuista kanooteista, jotka vuonna 1895 ottivat osaa eräisen suureen juhlaan Papeetessa Otaheitin saarella. Papeeten asukkaat viettävät vuosijuhlaansa 14 päivänä

Itämaalaisia satujen kertojia.

Itämaalaisia satujen kertojia.

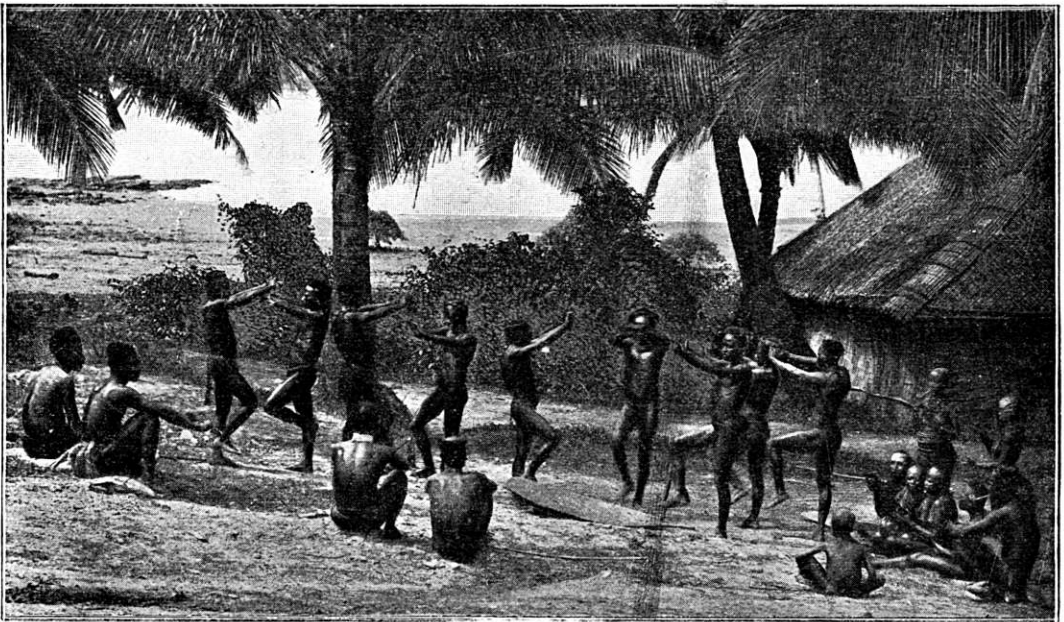
heinäkuuta, samana päivänä, jona heidän yliherransakin Ranskassa juhlivat Bastiljin valloituksen muistoksi. Ympäristön alkuasukkaat keräytyvät silloin miehissä kaupunkiin ottamaan osaa laulukilpailuihin — *himiniin* — sekä samassa tilaisuudessa tapahtuviin urheilukisoihin. Yhtä kaksoiskanoottia soutaa usein neljäkymmentäkin henkeä. Muutamissa on pelkkiä miehiä, toisissa taas kumpaakin sukupuolta sekaisin. Kuvassamme oleva juhla-kanootti oli tilaisuutta varten kaunistettu *tapa*-vaatteesta tehdyllä katoilla. Se on loistavaa kangasta, jota kudotaan erittäin taitavasti pandanus-puun säikeistä. Kanootin keulassa on ylinnä täytetty riikin-kukko ja sen alapuolella eräs toinen eläin, jonka pitäisi kuvata hevosta.

Kanootit tehdään lujasta puusta, muinais-Otaheartilaiseen malliin, ja niiden valmistus sekä koristaminen juhlaa varten kestää lähes kuusi kuukautta.

Muuttakaamme nyt toiseen osaan itämaita, jossa huvitukset ovat edellisistä hiukan eriäviä. Nämä ihmiset eivät tyydy yksinomaan silmäin nautintoon. Edellisellä sivulla olevat kaksi kuvaa ovat otetut itämaalaisista satujen kertojista, jotka markkinoilla ja katujen kulmissa huvittavat ihmisiä tarinoillaan. Heidän pu-

kus kuitenkin turvautuvat he kaikenmoisiin jonninjoutaviin temppuihin, jotka täysin vaikuttavat heidän vaatimattomiin kuulijoihinsa ja hankkivat heille aivan yhtä innokkaita suosionosoituksia kuin loistava näyttämölle asettaminen meidän nykyaikaisille teattereille.

Tämän sivun kuvassa esitetty kohtaus on taas kokonaan eri luonnetta, ja ehkä ainoa laatuaan koko maailmassa. Siinä näemme Andaman-saarien alkusukkaita tanssimassa. Ne ovat viimeisiä

Tanssi Andaman saarilla.

hetapansa on tavallisesti matala ja laulava, joka tuntuu kovin yksitoikkoiselta länsimaalaisen korvaan. Mutta heidän varsinaisella yleisöllään on eri maku, ja se kuuntelee suurella ihastuksella vanhoja tarinoita «Tuhannesta ja yhdestä yöstä» sekä muista samanlaatuisista koelmista. «Kertojilla» on yleensä varsin vähän mitään ulkonaisia apukeinoja. He luottavat siihen, että ainoastaan omilla ponnistuksillaan voivat saada esittämänsä luonteenkuvauksen kyllin selväksi. Jos-

jätteitä eräästä sukupuuttoon kuolleesta rodusta, jolla ei ole ollut pienintäkään yhteyttä läheisen mannermaan asukasten kanssa. He eivät valmista koskaan mitään ruokaa itselleen, elävät erillään muusta maailmasta, ja aivan viime vuosiin saakka on heitä luultu ihmissyöjiksi. Miehet kulkevat ilki alastomina. Kaikki heidän elämäntapansa ovat mitä alkuperäisintä laatua. Ja kuitenkin on heilläkin omat, kansalliset huvituksensa, niin raakoja kuin he muuten ovatkin. Heillää

Siamilaisia näyttelijöitä.

on oma tanssinsa, jota alotettaissa kaikki asettuvat ensiksi pitkään riviin, kädet ojennettuina. Sitten alkaa soitto, joka ei ole mitään muuta, kuin että kaksi miestä lyö käsiään tai kahta puukalikkaa yhteen. Sitä tehdessään laulavat he jotensakin miellyttävää säveltä, johon sanat laaditaan kutakin tilapäätä varten erittäin. Silloin alkavat tanssijat tehdä hurjia liikkeitä ruumiillaan, he potkivat, hyppivät ja kiemurtelevat itseään laulun tahdissa. Toisinaan tanssivat he parittain, niinkuin lukija näkee kuvassa. Sitten tekevät he kaikenmoisia liikkeitä mitä vaan keksiä voivat, ja joka on oikein kekseliäs, se saattaa ilon höysteeksi silloin tällöin antaa nasevan potkun jollekulle katselijoista. Kaikki liikkeet

ovat aivan satunnaisia ja ainoa vaatimus tanssijoilta on se, että pysyvät «musiikin» tahdissa.

Ikävä kyllä on sivistys alkanut tunkeutua tämänkin alkuperäisen luonnonkansan keskuuteen, ja seurauksena siitä, näemme kuvamme oikealla puolella parin katselijan vetelevän tupakan savuja savipiipuista.

Aina hausassa Siimin kuningaskunnassa pitävät ylimykset näyttelijöitä ja tanssijoita perheensä ja etevimpien vieraittensa huvitukseksi. Toiset näistä antavat «taiteensa» tempelin palvelukseen ja esittävät niissä näytelmiä yleisölle suurissa juhlatilaisuuksissa. Kuvassamme näemme juuri kaksi sel-

Sankari ja hänen lemmittynsä annamilaisessa näytelmässä.

laista näyttelijää, miehen ja naisen, jotka näyttävät «kappalettaan» temppeleijuhlassa. Näytelmä on tavallisesti otettu hindujen jumaluustarinoina ja sen kokoonpano on jotensakin huolellista. Naamareja ja haaveellisia pukuja käytetään hyvin yleisesti. Näytteleminen venyy tavallisesti sietämättömän pitkäksi, eikä sovi ihmetellä että ne eurooppalaiset, jotka ovat kerran sattuneet sellaista näkemään, koettavat kaikella mokomin välttää toista kertaa moiseen huviin joutumasta. Mutta

ristetut. Näytelmän henkilöt kuvaavat sankareita menneiltä, kultaisilta ajoilta, niinkuin tavallisesti ainakin itämailla, niiltä ajoilta jolloin ihmiset elivät satoja vuosia ja tulivat kuuluisiksi urotöistään ja romantillisista rakkausseikkailuistaan. Ja pukujen otaksutaan vastaavan niinä samoina aikoina käytettyjä.

Viimeisessä kuvassa näemme Assamin rajoilla asustavan *Naga*-heimon hurjan sotatanssin. Raakalaiskansoilla yleensä ovat sotatanssit ehkä tavallisimpia ja

Naga-heimon sotatanssi.

alkuasukkaista ovat nämä näytelmät valan erinomaisen arvokkaita.

Melkein samallaiset huvitukset ovat yleisiä myöskin Annamissa, sillä eroituksella vaan, että heidän näytelmiensä juoni on lainattu Kiinasta, eikä Indiasta. Toisessa kuvassa näemme kaksi kulesivaa annamilaista näyttelijää, jotka tilaisuuden sattuessa ovat valmiit esiintymään rikkaille, mutta joiden sentään useimmin täytyy «näytellä» yhteiselle kansalle. Heillä on loistavat ja kalliit puvut, useasti silkistä ja taiteellisesti ko-

enimmin pidetyitä kaikista huvituksista. Nämä kuvitellut taistelut muodostuvat toisinaan varsin hurjiksi, ja moni osantaja saa haavoja, jotka eivät kaipaa mitään mielikuvitusta ollakseen hyvinkin todellisia. Sattuu usein, että ainoastaan valituista sotilaita pannaan sotatanssissa antamaan näytettä taidostaan ja urhoolisuudestaan. Sellainen tapaus on juuri tämäkin ylempänä kuvattu, ja aivan kuin todellisessa sodassa, täytyy voitettun tässäkin ryömiä maassa voittajansa jaloissa ja rukoilla armoa.

Salakuljettaja-laiva.

Kirj. MATTHEW LAWSON.

Meidän päivinäimme, jolloin sekä lihaksia että hermoja ponnistellaan äärimmilleen tuon rakkaan rahan vuoksi, käytetään usein keinoja, jotka eivät enää tunnu kunniallisilta. Löytyy ihmisiä, joista on yhdentekevää mitä keinoja käyttävät tai ketä petkuttavat, kunhan vaan «tekevät hyvän kaupan». Varsinkin tullilaitos on näiden herrain erityisenä keinottelun esineenä, ja melkein joka päivä luetaan sanomalehdissä onnistumattomista ja ilmisaaduista kavallusyrityksistä tullia vastaan. Kuinka monta petosta saadaan salatuksi — se seikka on paras jättää puhumatta. Mutta salakuljetus ei näytä olevan tuottavaa ainoastaan meidän maassamme.

Eräs rahamies Norjassa teki tässä muutamana vuonna laskujaan, paljonko salakuljetuksella voisi ansaita. Hän oli

tottunut tekemään suuria kauppoja, eikä katsonut maksavan vaivaa yrittää tullipetosta kahdenkertaisilla pohjilla tavara-laatioissa, väärillä laskuilla t. m. s.

ansaitakseen siten jonkun satasen. «Parasta rakentaa järkenään erityinen laiva salakuljetusta varten, silloinhan siitä voi hyötyä yht'aikaa enemmän», ajatteli norjalaisemme.

Niinkuin tunnetaan, ovat norjalaiset päättäväistä rotua ja tästäkin norjalaisesta oli asian päätös ja toimeenpano aivan sama. En tiedä kuka lienee tehnyt piirustukset laivaan, mutta arvatavasti on sen sukkellalla rakentajalla ollut päätösvalta sen suunnittelussa. *Phos* — se on laivan nimi — ottaa «rekordin» koko laivastollisuuden, mutta

erittäinkin salakuljetuksen historiassa.

«Phos» rakennettiin Stettinissä erään kauppahuoneen laskuun Kristiaaniasta ja pantiin saman kaupungin kirjoihin. Se

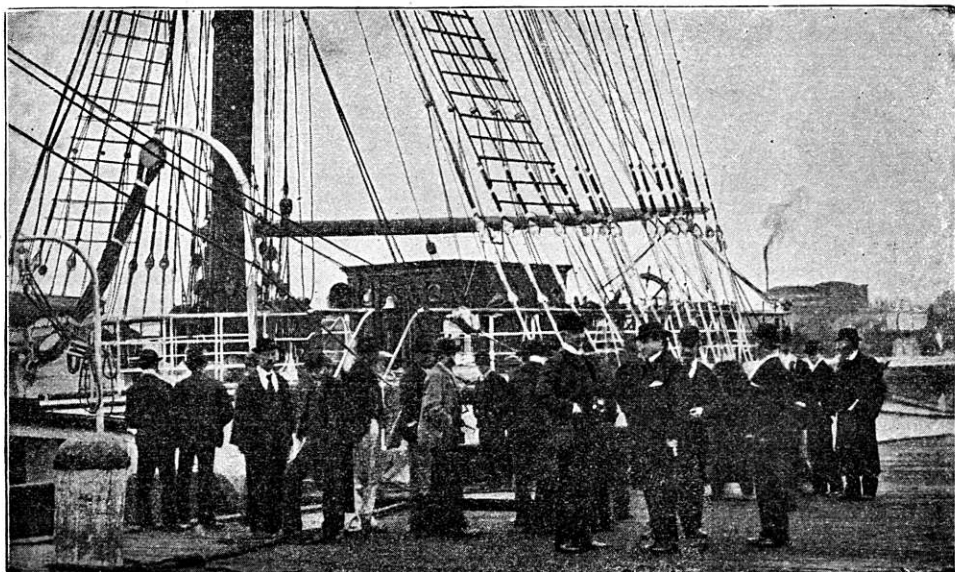
Eräs tullivirkamies pidättää kapteeni Johnseniä.

oli muhkea, 1,552 tonnin vetoinen rautalus ja tuntui olevan mainio purjehtija — varsinkin salakaupan alalla. Sen aikaisemmasta historiasta ei tiedetä suurin mitään, eikä liioin sen monista matkoista. Mutta luultavasti tuotti alus joka matkallaan omistajalleen aimo rahat, vaikka hän häviön hetkellä oli helposti ymmärrettävistä syistä rahoineen ihmeteltävän tarkka.

Mutta ryhtykäämme nyt kertomaan tilinteon päivää. Se sattui maanantaina 1 p:nä elokuuta 1897. Huomiota herät-

Ensiksi levisi huhu, että kapteenia oli sakoitettu kauhea summa ja sakon vakuudeksi pantu laiva takavarikkoon. Olipa kuinka tahansa, Melbournen tullivirasto joutui ymmälle, kuinka käsittelisi näin tavattoman harvinaista tapausta.

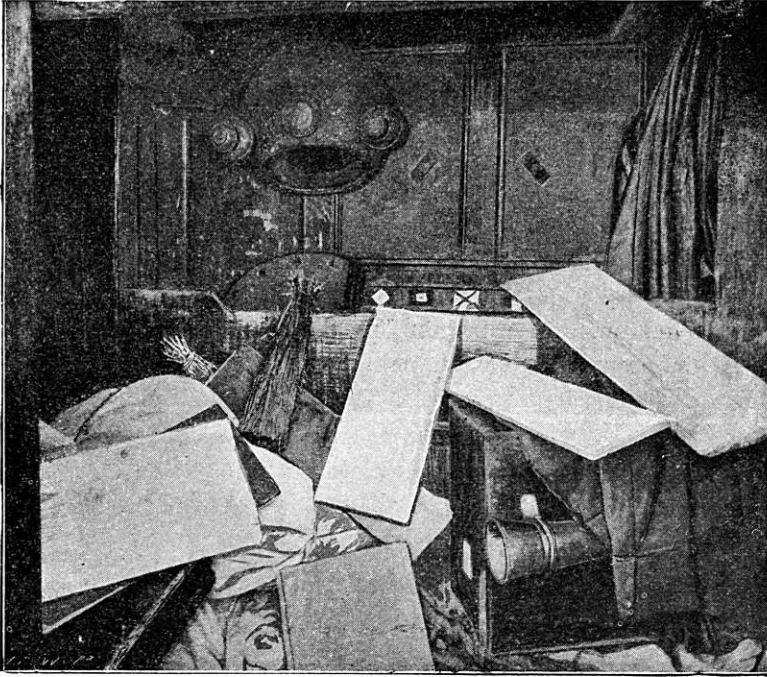
Tarkastuksessa, jonka toimitti ensimmäinen tullivirkamies Mr Christie apulaisineen, huomattiin koko laivan olevan perästä keulaan monisoppisen niinkuin mehiläispesän, täynnä varta vasten rakennettuja piilopaikkoja salatavaralle. Näitä piilopaikkoja oli niin

Melbournen laiturilla Phosin takavarikon jälkeen.

tävin takavarikkoon otto, mitä minkään maan tullimiehet ovat tehneet, tapahtui silloin Viktoria Dockissa Melbournessa. Tällä sivulla olevassa kuvassa nähdään tuo upea laiva laiturissa, sekä tullivirkamiehiä ja muita uteliaita, jotka keskustelevat siitä hämmästyttävästä uutisesta. Kuinka kavallus tuli ilmi, siitä ei ole koskaan saatu tietoa, mutta tutkimuksen tuloksena oli laivan takavarikkoon ottaminen, ja sitä seurasi tarkastus, joka käsitti liioittelematta sanoen jokaisen laudan koko laivan sisustassa.

paljon ja ne olivat niin älykkäästi asetetut, että paikalla huomattiin salakaupan olevan laivan yksinomaisena tarkoituksena. Tullipoliisi, joka apulaisineen alkoi tutkia laivan ruokasäiliötä, löysi sieltä kaksitoista hinkaloo, jotka näyttivät olevan reunojaan myöten täynnä jauhoja, herneitä y. m. mutta niistä löytyikin pohjemmalta noin 200 pulloa whiskyä ja konjakkia sekä 112 naulaa tupakkaa. Erästä kansiyhtistä löydettiin vesisäiliö, mutta sen sijaan että siinä olisi ollut vettä matkan varalle, oli se

Perämiehen hytti tullivirkamiesten käynnin jälestä.

ladottu täyteen väkijuomia olkiin kääri-tyissä pulloissa. Molemmat kannen alla olevat varastohuoneet tarkastettiin ja siellä tavattiin kuuden neliöjalan suuruinen laari. Päälimmäisenä oli siinä ohut kerros perunoita, mutta perunain alla oli useita laatikkollisia juomatavaroita sekä ameriikkalaista tupakkaa. Uhkeasti sisustetussa salongissa oli pari kaunista nurkkakaappia. Niiden alaosassa oli hyllyjä, joille oli ladottu kokonaiset pinot tulitikkulaatikoita, ikäänkuin kaapit olisivat niitä täynnä. Mutta tikkupinojen takaa aukenikin seinä ja sieltä ilmestyi suuri säiliö, joka oli ahdettu täyteen tupakkaa ja sikaareja. Samanlainen varasto löytyi salongin kynnyksen alta.

Niinkuin jo edeltäpäinkin saattoi aavistaa, saatiin kapteenin hytistä suurenmoinen ja runsas sato. Se järjestelmä, jota siinä oli käytetty tavarain sa-

laamiseen, oli kaikista kekseliäin. Seivät olivat sisustetut ruskealla ja keltaisella puu-paneelilla ja yhden sellaisen kohdalle oli seinään kiinnitetty iso peili. Sen takana oleva paneeli olikin irrallinen ja helposti pois otettava. Ja nyt löytyi suuri säiliö, jossa oli tavaton määrä pulloihin korkattuja väkijuomia.

Ensimmäisessä kuvassa näemme kapteenin, jonka rohkea tullivirkamies ehkäisee maalle astumasta, eikä

sovi kummastella että hän on murheel-lisen näköinen. Kapteeni Johnsen on norjalainen ja koko «Phosin» miehistö oli pelkkiä skandinaaveja. Siitä saakka kun «Phos» rakennettiin on kapteeni Johnsen johtanut sitä, mutta tämä oli ensi kerta jolloin hän saapui australialaiseen satamaan. Siihen asti oli hän käynyt melkoista huokeammin «kauppo-jaan» yksinomaan Etelä-Ameriikassa.

Yksinään kapteenin hytistä löytyi hämmästyttävä määrä väkijuomia, sikaareja, silkkiä y. m. Sen takana oli toinen pienempi hytti vaatesäiliön nimellä, jossa oli jonkunlainen selkänojalla varustettu sohva, ikäänkuin lasta varten. Luonnollisesti oli selkänoja irtonainen ja sen takaa löydettiin suunnaton määrä väkijuomia ja sikaareja. Siinä oli käytetty samaa salaamiskeinoa kuin peilissäkin. Ensimmäisen perämiehen hytissä oli myöskin peilin takana piilo-

paikka, ja siellä noita ainaisia samoja salatavaroita.

Kun tullimiehet vähitellen alkoivat oivaltaa koko takavarikkonsa suuruuden, huomasivat he samalla, että laiva oli tarkastettava niin tyystin kuin mahdollista, ei ainoastaan hytit ja säilöpaikat y. m. s. vaan vieläpä itse laivan runkokin.

Suurin osa löydöistä oli väkijuomia. Yhdestä ainoasta kohdasta löytyi 680 pulloa, joista 305 pulloa ginniä, 224 konjakkia ja 89 whiskyä. Viinaa, liköörejä ja viiniä tavattiin myöskin suuret määrät. Eräs tullimiehistä löysi 150 naulaa tupakkaa ja toinen taas noin 3,000 sikaaria. Yhden ainoan virkamiehen talteen ottamista väkijuomista ja muista salatavaroista olisi mennyt tullia 3,000 kruunua.

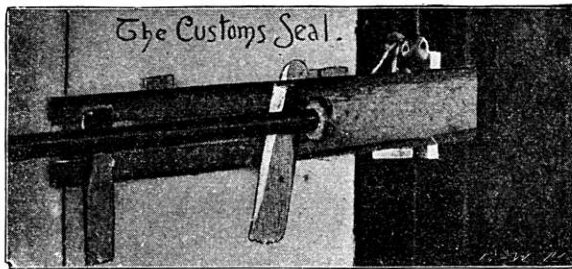
Seuraavassa valokuvassa, jonka olemme saaneet tähän kirjoitukseen, näemme perämiehen hytin, sittenkun tullimiehet olivat siellä tehneet tarkastuksensa. Näky selvästi, ett'eivät

nuo suuresti halveksitut «puplikaanit» ole panneet pienintäkään huomiota «Phosin» sisälliseen järjestykseen. Heillä oli virkavelvollisuus tehtävänä ja sen he täyttivät tarkimmilleen — niin tarkasti, että he tekivät laivasta suorastaan hylyn. Kuvassa näemme selvästi kaikki salaiset sopukat ja kolot ja piilopaikkojen aukot, ja näemmepä siinä vielä pari lymypaikoistaan esiin vedettyä olkipetteistä konjakkipulloakin.

Viimeisessä kuvassa on meillä tilaisuus näyttää tulliviraston sinetti, joka tarkastuksen päätyttyä pantiin laivan kaikkiin oviin.

On vaikeaa käsittää onko laivan omistajalle jäänyt mitään voittoa salakaupasta, kun tämä viimeinen, täydellään onnistumaton yritys otetaan lukuun.

Tietysti oli hän jokaisesta matkasta ansainnut kokonaisen pienen omaisuuden, mutta sitten tuli tilien päätös ja silloin huomasi hän suureksi hämmästyksekseen merkinneensä voitot väärälle sivulle pääkirjassaan.

Tulliviraston sinetti.

Viimeisessä hetkessä.

Kirj. OWEN HALL.

erta, aina vaan pelkkää merta! Se oli ensimmäinen ajatukseni, kun kohotin päätäni ja käänsin katseeni taivaan rannalle.

Aurinko ei ollut vielä noussut, mutta etäälle, itäiselle taivaalle ilmestyi jo kajastus, joka merkitsi että se pian olisi nouseva. Ilma oli kirkas, meri tyyni. Ainoastaan sen verran karehteli sen pinta että siitä selvemmin heijastui aamuruskon huikaisevat värit. Valaanpyynti-veneemme kiikkui hitaasti ja joustavasti valtameren pitkillä, tuskin huomattavilla mainingeilla. Mikään ei estänyt minua vapaasti näkemästä äärettömyyteen, ei ainoakaan pilven hattara taivaalla, ei aalto meressä. Lähelläni ja etäällä, minhin vaan katseeni käänsin — pelkkää merta.

Jo monta päivää sitten olimme jättäneet aluksemme — *Jabex Skinnerin* Bedfordista — joka oli ajautunut koralliriutalle. Aluksi oli meitä ollut veneessä kuusitoista miestä. Nyt olivat kaikki muut kuolleet janoon, paitse yksi. Ja se yksi olin minä — ja janoon kuolemassa jo minäkin.

Aurinko häikäisi uupuneita silmiäni. Mutta minulla ei ollut enää kylliksi voimaa varjostaakseni niitä edes kädelläni tai siirtyä toiseen paikkaan istumaan. Minusta tuntui niinkuin veneen pohjalla

lojuvat ruumiit olisivat kohottaneet päitään ja tuijottaneet minuun. Perämies näytti nousevan seisaalleen ja antavan käskyjä. Minulla oli hämärä aavistus siitä, että olin tulemaisillani hulluksi. Silloin tällöin oli tajuntani kumminkin niin selvä, että huomasin hourineeni, ja minä ihmettelin niitä kummallisia näköhäiriöitä, joita oli eteeni ilmestynyt. Sitteen vaivuin taas takaisin houreesen. Aurinko tuntui painuvan alemmaksi taas läntiselle taivaalle. Minä tunsin sen tekevän niin, vaikka en ollut tarpeeksi utelias vakautuakseni siitä omin silmin.

Taisi olla juuri auringon laskun aika, kun tulin hetkiseksi tajuntaani taas ja huomasin missä olin. Aatokseeni nousi kysymys: Kuinka kauvan tätä kestää? Vieläkö eläisin tämän yön ja vieläkö saisin huomenna kärsiä kuoleman tuskia, vai katselisiko minua nouseva aurinko niinkuin noita toisiakin jäykistyneitä ruumiita tuossa, joiden läheisyys minussa herätti selittämätöntä kauhua. Koettelin katsella ympärilleni ja sanoa viimeiset hyvästäni maailmalle, kun tunsin samalla veneen kolahtavan jotakuta esiinnettä vastaan ja solahtavan siitä kepeästi yli. Olikohan se kala vai oliko kallio? Tämä tapaus tuntui hetkeksi herättävän ajatusvoimani uuteen eloon taas. Koetin ponnistaa viimeiset voimani ja nousta ylös, mutta se oli turha yrityys. Katseeni

Werner Söderströmin kustannuksella on ilmestynyt

JUHANI AHON teos

Katajainen kansani.

Uusia ja vanhoja lastuja vuosilta 1891 ja 1899.

Hinta 2: 25 p.

Kirjan osaksi on tullut niin suuri suosio että sitä on kolmessa viikossa painettu kolme painosta, yhteensä 10,000 kpl.

Kaksi uutta vihkoteosta:

GIUSEPPE GARIBALDI.

Kirjoittanut

Cecilia Bääth-Holmberg.

Varustettu lukuisilla kuvilla ja kartoilla.

Tekijän luvalla suomennettu.

Ilmestyy 10:ssä vihossa, joista kukin maksaa vain 35 p:iä.

Garibaldin satumaisen rikkaat elämänvaiheet, hänen sankarimainen luonteensa ja henkinen suuruutensa ovat hanki-
neet hänelle sivistyneen maailman pysyvän ihailun. Kansan
luettavaksi hänen elämänkuvauksensa on erinomainen.

I vihko on ilmestynyt.

YLÖSNOUSEMUS.

Kirjoittanut

LEO TOLSTOI.

Valmistuu noin 5:ssä 64 sivuisessa vihossa à 55 p.

I vihko on äsken ilmestynyt.

»Ylösousemus» on Leo Tolstoin uusin teos — romaanintapainen rakkauden historia. Ilmestyy par'aikaa melkein kaikilla sivistyskielillä. Sen julkaisusta karttavat tulonsa on kirjailija määrännyt erään vainotun uskonlahkon hyväksi. — Suomenos-oikeuden hän on myöntänyt maisteri Jalmarin Aalbergille.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

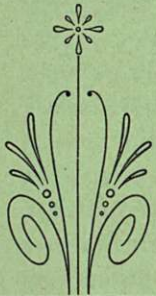
7 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMESTYY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

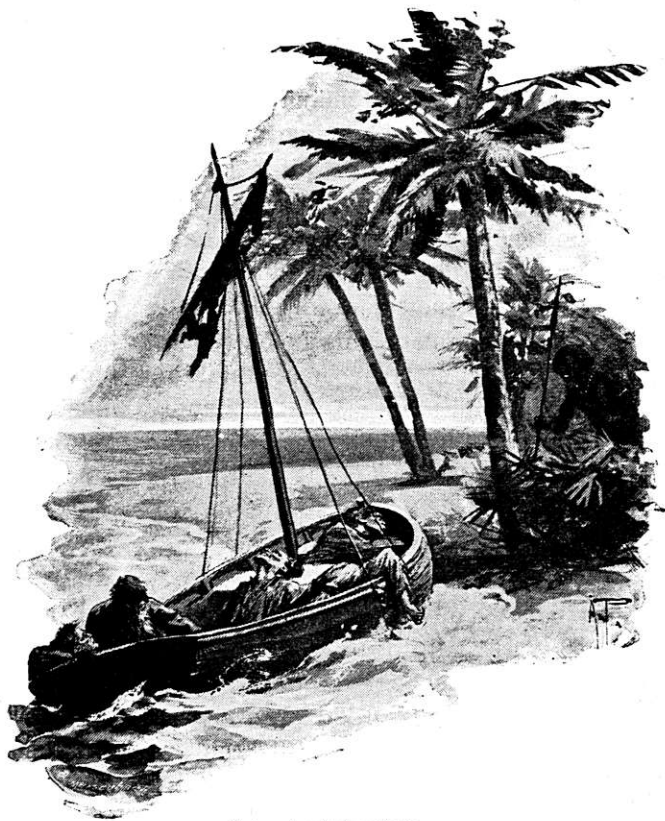

pysyi jäykkänä, avuttomana ja epätoivoisena avaruudessa vaan. Tuijotellessani siinä selälläni eteeni, ilmestyi jotain taivaan ja silmiäni välille. Se oli väriltään viheriätä ja muodoltaan kuin lehti — siinä oli palmu. Samalla hetkellä kohotti meren hyökky venettäni ja se jysähti rantaan. Kun se kallistui kyljelleen, kuulin minä huutoja syvällä kurkkuäänellä — ja katseeni tapasi rannalla mustan, alastoman miehen ihmettelevät silmät.

Pitemmälle en muista. Lieneekö sen vaikuttanut äkkiarvaamaton pelastukseni kuolemasta, vaiko tuon mustan miehen naama, joka oli vastassani rannalla, sitä en voi päättää — mutta summa oli se, että minä vaivuin kokonaan tunnottomaan tilaan. Viimeinen muistoni siltä merimatkalta on tuon saman miehen hurja, aaveen tapainen katse, jolla hän otti minut ikäänkuin «tervetulleeksi» maalle. Ja samasta hetkestä muistan vielä valkean rannan, jonka yläpuolella kohosi iltatuulen hiljalleen huojuuttama palmulehto; muistan maalle ajautuneen veneeni kuolleine merimiehineen, tuon mustan murjaanin kähärätukkaisen pään, ja hänen puoleksi ilkkuvan, puoleksi hurjan tervehdysnaurunsa.

Tulin tuntoihini taas. Se kävi hitaasti ja suurilla tuskilla, mutta lopulta toinnuin kuitenkin niin paljon, että saatoin katsastaa ympärilleni. Vaikka käsitysvoimani oli kovin heikko, huomasin sentään makaavani jonkunlaisessa majassa, johonka katon kautta heijasti hämärä valo niinkuin jostain ulkona palavasta tulesta. Katon saatoin erottaa

vallan hyvästi. Se oli kudottu heinistä, omituisesti mutta varsin kauniisti. Itseni ja tuon katon välillä riippui kummallinen, inhoittavan näköinen kala, jonka suuret silmät näyttivät ilkeinä ja uhkaavina katselevan minua. Edempänä riippui katosta miehen pää, jonka silmät tekivät minuun saman kamalan vaikutuksen kuin tuo kalakin. Ja vielä taem-

Katseeni sattui rantaan.

pana oli koko rivi esineitä, jotka näyttivät ihmisten päiltä nekin, hiuksista riippumassa, silmät kiillottomina ja sameina. Katselin niitä jäykkänä kauhusta, voimatta kääntää päätäni pois, ja odotin että ne häipyisivät näkyvistäni niinkuin harhanäkyni veneessäkin. Mutta minä näin ne yhä ja tulin lopulta siihen päätökseen, että tuo kala ja miehen pää eivät voineet olla muuta kuin majan

katossa riippuvia, veistetyitä kuvia. Mitä nuo toiset päät olivat, siitä en voinut saada selkoa. Makasin hiljaa ja ihmettelin paikkaa mihin olin joutunut. Vähitellen muistuiivat menneet tapahtumat mieleeni ja vielä kerran kummitteli silmissäni valasveneemme ja sen aaveen tapainen miehistö. Kauhusta värisevä, valittava huuto pääsi suustani ja minä koetin kääntyä kyljelleni. Silloin laski joku kätensä hiljaa olkapäälleni ja asetti toisella kädellään äänettömänä huulilleni vedellä täytetyn simpukan kuoren. Minä join ahnaasti. Käsi, joka piteli kuorta huulillani, oli pieni ja musta. Se oli varmaan naisen käsi ja sen hellä kosketus ilmaisi ystävyyttä. Koetin kääntää päätäni nähdäkseni juottajani kasvot, mutta siihen eivät voimani riittäneet. Taas hiveli sama käsi hellävaroen olkapäitäni, vaan minä en yrittänytkään enää liikauttaa itseäni. Jäin tahdottomana ja voimattomana makaamaan näkymättömän ystäväni hoiviin, ja hetkisen kuluttua menin uudestaan tainnuksiin.

Minulla ei ole aavistustakaan siitä, kuinka kauvan olin maannut, mutta ensi kerran herätessäni oli ympärilläni aivan pimeä. Jostain edempänä olevasta tullesta kuumotti heikko kajastus majani katto-aukosta sisään ja sen ulkopuolelta kuulin epäselvää puhetta. Tunsin itseni vahvemmaksi nyt ja koetin nousta ylös. Mutta taas asettui sama pehmeä käsi olkapäälleni, taas tunsin simpukan kuoren huulillani, ja minä join toistain. Sitten tarjottiin minulle pienemmässä simpukan kuoressa jotain paksua nestettä, joka oli niinkuin piimääntynyttä maitoa ja maistui kookospähkinältä. Otin sitä suun täyteni ja sain suurilla ponnistuksilla nielastuksi sen, vaikka kurkuni tuntuikin erinomaisen ahtaalta. Kärsivällinen hoitajani täytti kuorta yhtenäen niin kauvan kuin jaksoin juoda,

ja tuo juoma tuntui virkistävän minua. Olin jo koko lailla vahvistunut, mutta siltä pysyin vielä makuulla. Viimeinen mitä sillä kertaa näin oli tuo kajastava, punainen valo katto-aukosta. Viimeinen mitä kuulin oli matalia, mutta selviä ääniä, jotka salaperäisinä ja uhkaavina tunkeutuivat korviini. Ja viimeinen mitä tunsin oli tuo pieni käsi, joka hyväillen painoi olkapäätäni.

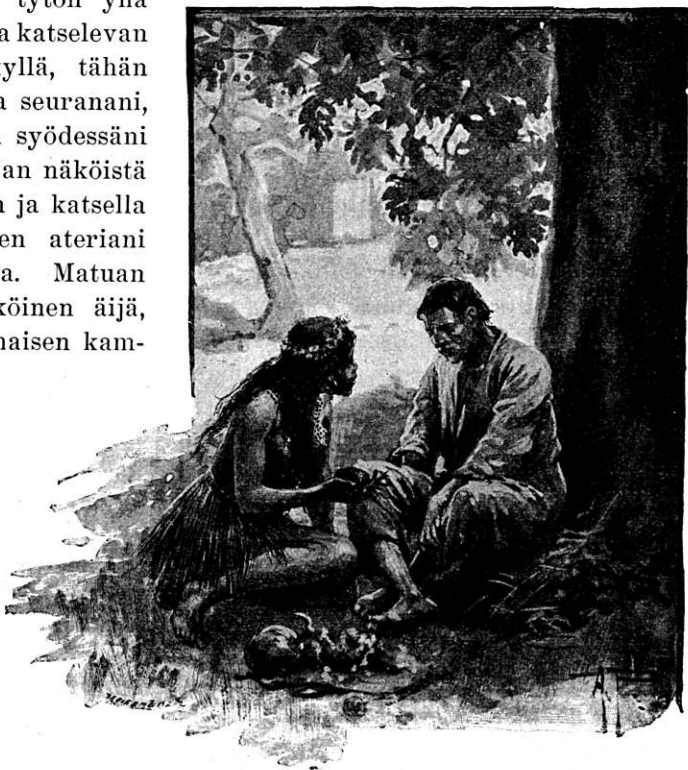
Sen jälestä palasin vähä vähältä voimiini. Aluksi tosin hitaasti, mutta sitten yhä nopeammin, sitä mukaa kuin nuoruus ja terveys ottivat voiton kohtaamastani vauriosta. Kun olin voimistunut niin paljon, että saatoin istua ja katsella ympärilleni, huomasin hoitajani olevan nuoren, noin neljäntoista vuotiaan tytön. Hän oli solakka ja nuortea, hänellä oli pitkä, silkkihieno ja kiiltävän musta tukka, hyvin muodostuneet kasvot ja kauniit, tummat silmät. Hän oli saman ylimyksen tytär, jonka majassa olin siitä saakka maannut kuin maalle jouduin. Tytön nimi, niinkuin sain kuulla, oli Matua, ja hän pysyi yhä minun seurassani vielä sittenkin, kun en enää mitään hoitajaa tarvinnut. Päivän toisensa jälestä, sittenkuin vähitellen aloin päästä entisiin voimiini, oli Matua ainoa seuralaiseni. Hän se antoi minulle ruokaa ja juomaa, hän se joka päivä toimitti vuoteelleni tuoreita saniaisen lehtiä ja levitti maton niiden päälle, että minun olisi mukava maata. Jaloille päästyäni istui hän kanssani leveälehtisen leipäpuun viileässä siimeksessä ja koetti opettaa minulle alku-asukkaitten nimityksiä ympärillä oleville esineille. Matuan seuraa lukuunottamatta olin ihan yksinäni, vaikka sen kyllä huomasin että minua yhtenäen pidettiin silmällä. Joka kerta kun astuin ulos majastani näin parin eli useamman pojan mustat naamat puitten lomista, kun he tähystelivät

minua. Ja kun istuin Matuan kanssa siimeksessä, kuulin hiipiviä askelia takaani viidakosta. Jos lähdin rantaan päin, kohtasin joka kerta säännöllisesti alastoman villin, joka käänsi minut takaisin kohottaen uhkaavasti pitkää keihästään. Huomasin selvästi olevani vankina — tosin hyvästi kohdeltuna, mutta joka tapauksessa vartioituna vankina.

Maatessani sairaana oli tyttö ruokinut minua niinkuin pientä lasta. Ja kun virkosin, kantoi hän minulle alituisen parhaita herkkuja mitä hänen kotimaansa kasvullisuus voi tarjota. Paisetetut yams-juuret, keitetty *taro*, tuoreena savustetut leipäpuun hedelmät, ananasit ja ennen kaikkia kokospähkinät olisivat saaneet kenen vegetariaanin sydämen tahansa sykähtelemään ylenpaltisesta onnesta. Mutta vähitellen huomasin minä jonkun muutoksen tapahtuneen. Joka kerta kun söin, huomasin tytön yhä enenevällä tarkkaavaisuudella katselevan itseäni. Ja kummallista kyllä, tähän saakka oli hän ollut ainoana seuranani, mutta nyt alkoivat muutkin syödessäni lähennellä minua. Pari hurjan näköistä miestä alkoi näet hiipiä esiin ja katsella minua säännöllisesti jokaisen ateriani aikana erinomaisella innolla. Matuan isä, ylimys, inhoittavan näköinen äijä, joka minussa herätti vaistomaisen kammon, tuli myöskin usein saapuville ja kumartui eteeni, juurikuin olisi pitänyt sängen tarpeellisena tarkastella valkean miehen syöntitapoja. Vaan heti kun olin lopettanut ateriani, nousi hän ylös ja poistui juhlallisesti päättään nyökäyttään.

Päivä päivältä alkoi tuo tarkastus kiusoittaa minua yhä enemmän, mutta

minulla ei ollut mitään keinoa päästä siitä. Jonkun ajan kuluttua huomasin erään toisenkin muutoksen. Niinkauvan kun olin ollut heikkona ja Matua hoiti minua, oli hän pakottanut minut väkisellä syömään, mutta nyt hän lakkasi siitä. Huomasin hänen muuttuneen välinpitämättömäksi ruokalaitokseni suhteen. Aluksi kävivät banaanit harvinaisemmiksi ja jos niitä sainkin, olivat ne huonoja ja raakoja. Sitteen vähennettiin ruokalistastani tuoreet leipäpuun hedelmät ja annettiin vaan kuivia. Eräänä päivänä sattui Matuan isä huomaamaan tämän ja suureksi ihmeekseni käski hän äkäisellä äänellä hänen heti tuomaan minulle kypsiä banaaneja ja leipäpuun hedelmiä. Sitteen toi Matua minulle niitä alituisen, mutta minä huomasin joka kerta hänen katseessaan hellän pyynnön, etten söisi niitä.

Hän koetti opettaa minulle alku-asukkaitten nimityksiä.

Mitä se mahtoi merkitä? Yhä enemmän aloin ajatella sitä ja tyytymättömyyteni olooni ja toiveitteni menestymiseen kävi päivä päivältä yhä suuremmaksi. Olin odottanut vihdoinkin pääseväni johonkuhun englantilaiseen sotalaivaan, joita silloin tällöin poikkeaa näihin saariin, tai johonkuhun valaanpyynti- eli kauppalaivaan, joka olisi sattunut tulemaan sinne. Nyt alkoi minua painaa ilkeä epäily, tokko saaren asukkaat päästäisivätkään minua lähtemään. Jos he suostuisivat siihen, niin miksi pitäisivät he minua niin tarkasti silmällä? Mitä varten heidän huomionsa minua kohtaan kasvoi päivä päivältä? Tarkastelin Matuaa ja olin huomaavinani, että hän syystä eli toisesta kävi yhä alakuloisemmaksi, jota pitemmälle aika kului. Näin hänen surullisena katselevan itseäni joka kerta kun istuin aterialle ja minusta tuntui niinkuin syrjäisten henkilöitten läsnäolo olisi silloin ollut hänelle vastenmielistä. Vaivasin itseäni uupumiseen saakka arvailemalla sinne tänne, mitä tämä kaikki merkitsi. Vihdoinkin heitin koetteeksi syömättä kaikki ne ruuat, joita hän äänettömällä katseellaan epäsi minua syömästä. Hänen silmänsä loistivat, kun nautin ainoastaan kuivia, kookospähkinän maitoon kastetuita hedelmiä. Mutta hän katseli silloin aina hätäisenä ympärilleen, ikäänkuin pelosta, että joku huomaisi asian oikean laidan. Mikä tarkoitus saattoi kaikella tällä olla? Oliko ruoka myrkytetty ja koettiko Matua salaisesti pelastaa minua? Se ajatus tuntui naurrettavalta. Jos he tahtoivat surmata minut, eivätkö he voineet sitä tehdä millä hetkellä tahansa? Heidän ei tarvinnut pelätä rangaistusta siitä, ell'ei ehkä jonkun englantilaisen sotalaivan puolelta, jonka päällikkö sattuisi säämaan murhastani tiedon. Mutta kuka siitä kertoisi kellekään? Ei, heillä ei

ollut mitään aihetta käyttää myrkyä ja kaikki muutkin salaiset toimet olivat tarpeettomia. Yhä mietiskelin tätä kysymystä ja odottelin levottomana jotain, olipahan sitte mitä tahansa, mikä saataisi valoa hämärään tilaani. Ja tuo «jotain» tulikin ja vieläpä varsin äkkiä.

Se sattui eräänä aamuna. Majassa oli liian kuuma ja Matua oli vienyt aamiaiseni suuren leipäpuun alle, jonka pitkät, viuhkamaiset lehdet suojasivat mainiosti auringon paahteelta. Olin tarkastellut Matuaa monta päivää ja tullut siihen luuloon, että hän oli sairas. Tuntui niinkuin hänen tumma, öljynkiiltainen ihonsa olisi käynyt vaalakammaksi ja hänen suuret mustat silmänsä muuttuneet tuskallisiksi. Syödessäni huomasin hänen salaa katselevan itseäni. Sen vuoksi jätin taas tuoreet banaanit syömättä ja otin vaan kuivia. Silloin kömpi vanha päällikkö majastaan ulos, asettui istumaan jonkun matkan päähän meistä ja alkoi katsella minua tuolla syvällä uteliaisuudella, joka joka kerta ärsytti hermojani ja täytti minut epämääräisellä pelolla ja kauhulla. Hän katseli tuikeana ruokaa, jota parhaillaan söin. Sitten ryypisti hän kulmiaan ja heitti vihaisen katseen Matuaan, joka istui vieressäni maassa. Ja samassa nousi hän seisaalleen, tuli luokseni ja otti käsivarrestani kiinni. Minä hypähdin ylös ja katsoin häneen tiukasti, sillä hän ei ollut vielä milloinkaan koskenut minuun. Mutta hän kesti katseeni jäykkänä ja alkoi tunnustella käsivarttani pitkin mittaansa. Mikä oli ukon tarkoitus? Aikoiko hän iskeä minut kuoliaaksi, sillä hänellä oli pieni nuija toisessa kädessä? Ei, sitä hän ei tehnyt, vaan hypisteli ja koetteli ainoastaan käsivarttani. Sitten kävi omituinen väläys hänen kuopille painuneissa, verisissä silmissään ja hänen ryppyinen naamansa vetäytyi jonkunlaiseen hy-

myyn, kun hän itseksseen mutisten meni menojaan.

Nyt aukenivat silmäni kerrassaan. Ukon tunnustelevassa kosketuksessa oli jotain, joka oli ilmaissut koko tarkoituksen, ja vereni oli hyytyä ajatelllessani sitä. Tuntui siltä kuin sydämeni tykintä seisattuisi. Jäin hievahtamatta istumaan paikoilleni. Ainoastaan katseeni tuntui voivan liikkua ja se sattui nyt Matuan kasvoihin. Huomasin hänen ymmärtäneen asian. Hän näkyi olevan varma siitä, ett'ei hänen salaisuutensa enää ollutkaan salaisuus. Minä

en puhunut mitään, mutta kun meidän katseemme kohtasivat toisensa, näytti hän muuttuvan vieläkin kalpeammaksi. Eikä hänkään yrittänyt puhua — sillä sitä ei tarvittu. Hän tiesi minun lukeeneen silmistänsä omat ajatuksensa. Kaikki oli selvillä nyt, ja hän painoi päänsä kämmeniinsä, polviansa vastaan.

Kaikki me olemme tottumuksen orjia. Hetken päästä olin lopettanut aamiaiseni, veri alkoi taas vähitellen virrata suonissani entistä kulkuaan ja vaaleus poskiltani katosi. Mitä voisin nyt tehdä? En mitään. Tietoni eivät voineet auttaa minua. Ei toivottomuuskaan juohtanut päähäni mitään pelastuksen keinoa, vaikka kuinkakin koetin ajatella. Olin auttamatta vankina, ja sen olin tiennyt jo kauvan sitten, vaikka nyt vasta käsitin täydelleen mitä se

Aikoiko hän iskeä minut kuoliiaaksi.

merkitsi. Olin aseeton enkä tiennyt liioin mitään paikkaa mihin olisin paennut. Edessäni oli valtameri ja takanani tiesin olevan samaa. Eikö tieto ilman voimaa ole todellakin kirous! Tuntee paha ja kuitenkin pakosta lannistua sen alle!

Koko päivän kävelin sinne tänne siinä ahtaassa piirissä, missä minun oli sallittu vapaasti liikkua. Ainoastaan yhdestä kohdasta voin nähdä aavan meren, ja kun kävelylläni satuin siihen, seisahduin joka kerta ja katselin siitä siintävää ulappaa, hurjana, toivottomana odottaen jotain niinkuin kuolemaan tuomittu, joka hirsipuuhun astellessaan epämääräisesti tuijottaa ympärilleen eikö vielä viime hetkessä näkisi armoa mistään.

Kaikki mitä näin, oli ihana mutta armoton aurinko, joka häikäisevänä va-

loi kultaisia säteitään läikkyvään veteen. Matua seurasi askeleitani niinkuin koira — äänettömänä ja uskollisena. Hän tarjosi minulle ruokaa, mutta minä työnsin sen inholla pois. Hän tarjosi juotavaa ja minä join epätoivon kiihkolla. Päivä kului hitaasti, ja huomasin että minua vartioitiin tarkasti. Joka kerta kun poistuin vähänkään pitemmälle kuin tavallista, oli vastassani joku vartija, joka loikoi siimeksessä tai seisoi huolettomana puun nojalla. Arvasivatkohan ne, että minä tiesin totuuden? Jos niin oli, miks'ei minua teurastettu heti? Olisinko osannut kieltä tarpeeksi, olisin kysynyt sitä seikkaa Matualta, sillä hän seurasi tuskallisena liikkeitäni ja tähysteli yhtenäisen läikkyvälle merelle niinkuin minäkin. Mutta sieltä ei näkynyt hituistakaan toivoa.

Niin kului päivä iltaan. Tuhansia

hurjia pakomietteitä oli risteillyt ajusani, mutta kaikki huomasin ne turhiksi. Välttämättömän kohtalon edessä lamautuu mieli vihdoin ja käy voimattomaksi. En osannut ryhtyä mihinkään ja alkoi jo tulla pimeä.

Nyt huomasin että kaikki välttivät minua. Kukaan ei tullut lähelleni, kelle ei tuntunut olevan halua puhutella minua. Mutta puitten varjossa näin minä kaikkialla ihmisiä, ja olin kuulevinani salaisia, kuiskivia ääniä. Lopulta menin majaani — Matua nousi istuiltaan ja seurasi minua. Siellä heittäysin rentona maahan, nojaten selkäni seinään. Matua hiipi viereeni, aivan kylkeeni kiinni, mutta ei puhunut mitään. Ja niin me istuimme useita tunteja. Hän likistäytyi yhä lähemmäksi minua ja tarttui käteeni. Minä vapisin liikutuksesta ja puristin hänen pientä kätöstään niinkuin ihmisen, joka tarttuu viimeiseen toivoon kiinni.

Vähitellen alkoi minua raukaista ja kaikesta epätoivosta huolimatta voitti minut vihdoin uni. Heräsin siitä, että joku kosketti minua, ja ponnahtin kiireellä istuilleni, katsellen kotvan aikaa puoli unisena ympärilleni, ennenkun sain ajatukseni kokoon ja muistin tilani. Kaksi rotevaa, kauhean näköistä villiä seisoi edessäni. Kummallakin oli keihäs kädessä ja toisella sitä-paitse loimottava tulisoihtu. Katseeni sattui ympäri hapuillessaan Matuaan, joka istui vieressäni maassa pitäen yhä kättäni omassaan, ja katsellen surunvoittoisilla, suurilla silmillään minua. Se kellä oli soihtu kädessään antoi merkin että nousisin ylös. He

Kaksi rotevaa, kauhean näköistä villiä seisoi edessäni.

käskivät Matuan poistumaan ja asettuivat sitte yksi kummallekin puolelleni. Toinen heistä osoitti keihäällään ovea ja me lähdimme majasta. Ulkona muuttui näky niinkuin taikavoimalla. Villit olivat asettuneet kahteen riviin minun majani ja siitä koko matkan päässä olevan neuvottelu-huoneen väliin, niin että he muodostivat täydellisen elävän kujan. Useimmilla oli tulisoihdut kädessä ja niiden valossa näin molemmilta sivuiltani heidän silmänsä pirullisen välkkeen.

Minun täytyi kävellä tuota kujaa myöten kokoushuoneeseen, ja nyt tiesin varmaan, että kuolemani hetki oli tullut. Ja yhtä kaikki, vaikka sen tiesinkin, tunsin itseni rohkeammaksi kuin koskaan ennen. Kävelin vakavin askelin vartijaini välissä ja katselin rohkeana kahden puolen olevia kamalia kasvoja. Huomasin niissä eloa, hurjaa kiihkoa, mutta kaikki olivat hiljaa kuin haudassa. Silminnähtävästi piti tuon kauhean juhlakulkueen tapahtuman ilman vähintäkään ääntä. Matua seurasi melkein kintereilläni ja vähän päästä katsoin minä häneen. Hänen olemuksessaan oli jotain omituista ja vaikka hänen silmänsä olivat kuin minuun sulaneet, huomasin hänen kuitenkin samalla myös tähystelevän merelle päin. Luulin ymmärtäväni hänen katseensa tarkoituksen. Hän kuunteli jotain etäistä ääntä — hän pingotti korvahermojaan, ikäänkuin kuullakseen jotain jota ei kukaan muu kuullut.

Olimme juuri tulleet puolitiehen isoon telttaan mennessä kun seisahduimme ja muuan vanha, alaston, inhoittavan näköinen villi astui äkkiä rivistä

Muuan vanha villi astui äkkiä rivistä.

eteeni ja rupesi tarkastelemaan minua. Hänen koko ruumiinsa ja kasvonsa olivat täyteen maalatut punaisia ja valkoisia kuvioita, ja kun hän ojensi pitkän, laihan käsivartensa ja koetteli minua sormineen, jotka pikemmin muistuttivat paholaisen kynsiä, loisti hänen kuopille vajonneista silmistään kauhean hurja kiilto. Sitten kääntyi hän ympäri, huutaen jotain kimakalla, väräjäväällä äänellä. Samassa kajahti hurja ulvonta, soihtuja ja keihäitä heilutettiin ilmassa ja tuo vanha ukko asettui matkueen etupäähän. Minä katsahdin taas Matuaa. Tällä hetkellä hämmästytti hänen näkönsä minua

melkein yhtä paljon kuin tuon vanhan villinkin esiintyminen. Hän seiso i liikahtamatta paikoillaan eikä tuntunut ollenkaan huomaavan sitä kiihkoisaa ja levotonta joukkoa, joka ympäröi meitä. Suu puoleksi avoinna seiso i hän siinä — ja kuunteli. Esimerkki tarttui — minä aloin myös kuunnella. Ja yht'äkkiä tuntui minusta niinkuin joku tuttu ääni olisi voittanut villien räihinän. Se läheni ja läheni yhä — kuului yhä selvemmin — ja se oli airojen loiske. Katsahdin vielä kerran Matuaan. Hän vastasi tulisella, innokkaalla katseella ja kääntyi sitten omituisesti hymyillen pois.

Saattojoukko oli järjestynyt taas, ja me lähdimme kokoushuoneeseen. Minä kävelin niin kuin unissani. Samalla hetkellä kun saavuimme majalle, kuulin uudestaan tuon saman airojen loiskeen. Se oli vene, siinä oli soutajia paljon ja se läheni rantaa, sen kuulin selvästi. Vartijani asettivat kätensä olkapäilleni ja työnsivät minua hiljalleen eteenpäin. Astuin majaan niinkuin unissakäviä ja jätin maailman taakseni.

Kokoushuone oli suuri — ja sinne oli kokoontunut melkein koko heimo. Etu-alalla oli sotilaita ja niiden takana näin vanhoja ukkoja, vaimoja, vieläpä lapsiakin — kaikki halusivat nähdä valkean miehen kuolemaa. Minä olin keskipisteenä heidän harrastuksensa piirissä. Vanha päällikkö istui maasta kohenevalla lavalla, totisemman ja inhoittavamman näköisenä kuin milloinkaan, ja hänen eteensä vietiin minut ensiksi. Hän mitteli minua hetkisen jäykkänä katseellaan ja kohotti sitten hitaasti oikeaa kättään, jossa hänellä oli puinen nuija. Silloin päästivät kaikki hurjan huodon, minuun tartuttiin takaapäin lujasti kiinni ja samalla hetkellä olin selälläni maassa. Ja tuskin ennätin henkeäni vetää, ennenkun koko ruumiini, paitse päätä ja jalka-

teriä, oli kiedottu köysiin niinkuin kapaloon, ett'en voinut liikauttaa itseäni enemppää kuin halko.

Enkä ollut vielä ennättänyt edes ajatella mitä tämä köyttäminen merkitsisi, kun jo tunsin että minut kohotettiin jaloilleni taas ja nostettiin samalle lavalle missä vanha päällikkö oli istunut. Sitten asetettiin minut istumaan kummalliselle tuolille, aivan lavan etureunalle. «Tuolissa» oli leveä ja matala istuin, sekä korkea ja kapea selkänoja, ja tuskin olin siinä istumassa, kun jo tunsin toisen köyden niskassani, jolla koko ruumiini päästä jalkoihin saakka vedettiin lujasti tuoliin kiinni, niin ett'en voinut liikauttaa mitään jäsentäni paitse päätäni hiukan sivuille. Kun vartijani olivat lopettaneet toimensa, väistyivät he sivuun ja katselivat minua tuikeasti. Sitten vetäytyi heidän suunsa pirulliseen hymyyn, he kääntyivät pois ja jättivät minut hetkeksi ajattelemaan kohdaloani. Ja vähitellen aloin huomata mikä se tulisi olemaan. Että minun täytyisi kuolla, siitä olin ollut varma jo eilisestä saakka — nyt oli vaan kysymys *kuinka* olin kuoleva. Vaan sitäkään ei tarvinnut kauvan ajatellakseni. Kaikkein ensiksi teki sama tatuoitu villi, joka oli juhlakulkua johtanut, koko joukon taikatemppeja huoneen toisessa päässä, missä katselijat väistyivät hänen tieltään ikäänkuin pelolla ja hän siten sai väljän tilan itselleen. Hän oli todella kauhean näköinen ilmiö, enkä ollenkaan ihmettele, että toiset häntä välttivät. Hän kiikutteli hitaasti ruumistaan edestakaisin, huitoi käsiään ilmassa ja mutisi itsekseen. Katseltuani joitakuuta minuuttia hänen liikkeitään ja toisten kunnioitusta ilmaisevia naamoja, käänsin katseeni leveästä oviaukosta ulos.

Päivä alkoi sarastaa. Etäältä valtameren mustanläikkävän pinnan ylitse

eroitin jo selvästi vaalenevan taivaanrannan ja siitä veteen painuvan, hopeaisen hohteen. Vähitellen vahveni valo, ja kauvan samoilivat katseeni merellä.

Vihdoin tuntui vanhan papin kirkonmeno loppuvan, sillä hän alkoi vähitellen peräytyä ovelle ja peitti minulta näkö-alan. Peräytyessään hymisi hän matalaa säveltä, joka sai vereni hyytymään, huitoi käsiään ja polki jalkojaan hyminänsä mukaan. Muistan vielä tarkimmilleen hänen sävelensä — se oli todellakin oikeata säveltä — ja usein se vielä painajaisena häiritsee untani öillä. Vihdoin tuli hän oviseinälle, irroitti sitten pihtipielestä jonkun esineen ja kantoi sitä hitaasti keskelle huonetta. Minä katselin häntä niinkuin lintu katselee myrkyllistä käärmettä tai antilooppi päällensä syöksähtävää jalopeuraa. Esine, jota hän kantoi, näkyi olevan lyhyt

ja paksu nuija, melkein päärynän muotoinen. Majan katosta riippui köysi, ja sen näin kiinnitettävän nuijan varteen. Koko laitos oli nyt niinkuin suuri heiluri, joka ulottui katosta melkein maahan saakka.

Vanha villi seisoj ja katseli minua, pitäen nuijaa käsissään, eikä käärmeen katse voi olla ilkeämpi kuin hänen. Minä katsoin terävästi häneen takaisin — ja nyt tiesin mikä oli oleva kohtaloni. Hetkisen puistatti minua. Loimuavat soihdut ja aaveitten näköiset ihmiset menivät yhdeksi sekasotkuksi silmissäni, mutta sitä ei kestänyt kauan. Heti kun sain ovesta silmiini meren siintävän pinnan, palasi voima hermoihini. Ei ollut arvoni mukaista vavista raakalaisten edessä. Katselin simiäni räväyttämättä nuijaa ja tiukkana vavahtelevaa köyttä — ja luulenpa, että melkein hymyilin.

Nuija läheni silmiäni kohden.

Vanha poppamies kohotti päätään ja alkoi uudestaan hyminänsä. Hitaasti, hyvin hitaasti alkoi hän heilutella laulaes- saan nuijaansa. Se heilui eteen ja taa, sään- nöllisesti, samassa tahdissa kuin ukon matala, soinnuton sävelkin, jota säästi villien kurkusta tuleva, hiljainen hyrinä.

helvetillistä lauluun, ja yhä säästivät häntä toiset tuskin kuultavasti hyräillen. Joka heilauksellaan tuli nuija pari tuu- maa lähemmäksi minua. Koko toimitus kävi lopulta minusta niin yksitoikkoiseksi, että aatokseni alkoi kulkea kokoa- naan toisissa ajoissa ja paikoissa.

Mutta villien kiihko kasvoi. Tuo kauhea nuija heilahteli yhä lähemmäksi, ja alkoi jo kohota pääni tasalle. Saatoin ainoastaan hiukan liikuttaa päätäni, mutta suurella ponnistuk- sella sain sentään käänne- tyksi katseeni alaspäin ja nähdä kuinka se joka heitol- la läheni. Ja joka heilauk- sella jännittyivät hermoni ottamaan vastaan iskuä — ja joka kerta kääntyi sen- tään nuija takaisin kosket- tamatta minua. Yhä kiih- tyi papin laulu, ja yhä syvemmäksi kävi toisten säästys.

Nyt! — Ei! Tukkani oli jo pöllähtänyt nuijan heilauksesta, mutta vielä kerran kääntyi se tuhoa tuottamatta takaisin. Ja taas se heilahti uudestaan — lähemmäksi — lähemmäksi vielä lähemmäksi! Sen vii- ma hölläytteli hiuksiani, kylmä, raskas puu pyyh- kieli niitä, ja kääntyi yhä vielä takaisin. Avasin sil-

Pamaus ja räjähdys.

Nyt ymmärsin, että kuolemani tulisi ole- maan kiduttava. Nuija tapaisi tietysti vihdoinkin minuun, mutta sitä ennen oli minun kestettävä kaikki kuolemantus- kan kauhut. Alussa heilui se verkalleen. Papin tatuoitu käsi näytti tuskin koske- van sitä, mutta yhä hymisi hän samaa

mäni, jotka olin vaistomaisesti ummista- nut. Tuijotin kuin mielipuoli heiluvaa nuijaa, tuota kirjailtua villiä, noita am- mottavia suita ja kiihkoisia katseita. Heidän takanaan paistoi aurinko, pal- mut huojuivat ja meri läikkyi kimalte- leivissa laineissa — —

Yht'äkkiä iski niinkuin salama silmissäni ja sitä seurasi rähinä ja huuto. Jotain putosi katosta huoneeseen kovalla pamauksella ja räjähdyksellä. Vanha pappi lennähti ilmaan ja pudota rojahti selälleen maahan. Minä näin kaikkien kasvot oikeallani ja vasemmallani kirkaasti valaistuna. Ei nuijakaan pysynyt enää säännöllisessä heilunnassaan. Se hyppelehti sinne tänne taajaan sulloissa väkijoukossa ja levitti kuoloa ympärilleen joka iskulla. Kauhistuksissaan ulvoen pakenivat villit, sekasorrossa toinen toisensa ylitse. Aivan jalkojeni juuressa makasi vanha päällikkö, kamalan näköisenä vielä kuolleenakin, ja keskellä huonetta eroitin tatueeratun papin runnellut raajat ja hänen yläpuolellaan vielä heiluvan nuijan. Koetin vielä kerran irroitaa käsiäni tai kääntää päätäni, mutta turhaan. Korvissani soi sekavasti monenmoisia ääniä, rähinää, laukauksia sekä kaukaa kuuluva hurraahuuto. Sitten hämmentyi kaikki, enkä kuullut enkä tajunnut mitään.

Kun tulin tajuuni, kuulin taas ääniä, mutta nyt ne olivat hiljaisia ja epäselviä. Kasvoillani tunsin raikkaan tuulahduksen, ja sitten tunsin jonkun pitelevän kättäni. Se pitelemine oli niinkuin hienoa, vavahtelevaa hyväilyä —

se oli tuttua minulle ennestään ja minä avasin silmäni. Kirkas aamu-aurinko paistoi kasvoihini. Raitis merituuli pyyhki kieli hiuksiani ja tuo pieni, pehmeä käsi joka piteli omaa kättäni oli Matuan. Joukko merimiehiä seisoi ympärilläni, katsellen minua uteliaasti mutta hyväntahtoisesti, ja muuan univormuun puettu upseeri polvistui viereeni. Hämmästyneenä ja ihmetellen katselin minä heitä miehestä mieheen.

«Toverit», sammalsin minä, «kuinka on laitani? Kuinka olen tullut tänne?»

«Kuinkako?» sanoi upseeri nousten seisoaalleen. «Siitä saatte, poikani, etupäässä kiittää sitä onnellista sattumaa, joka osutti meidät tänne, ja sen jälestä tuota kunnan tyttöä, joka toi meille sanan, että eräs valkea mies on hengen vaarassa ja että täällä on joukko mustia, verenhimoisia perkeleitä, jotka tarvitsevat rangaistusta.»

Minä katselin häntä, kun hän puhui, ja muistin kaikki. Sitten katsahdin Matuaan. «Kiitos, Matua», sanoin hänen omalla kielellään. «Kiitän teitä syvimmästä sydämmestäni, herra», lisäsin omalla äidinkielelläni, kääntyen upseeriin. «Se oli todellakin onnellinen satuma, ja se tuli viimeisessä hetkessä!»

Siperian-takainen rautatie.

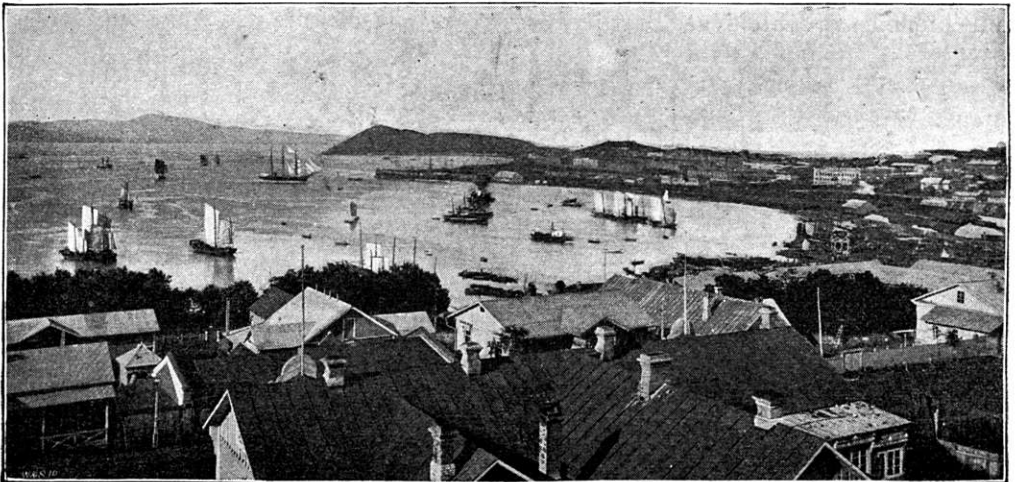
Kirj. THOMAS G. ALLEN.

Tämä ei ole mikään kuiva, rakennustieteellinen selitys, tai valtiollinen katsaus Siperian-takaisen rautatien merkitykseen. Aikomukseni on ainoastaan näyttää muutamia erityisesti huvittavia kohtia tämän rautatien varrelta, joista minulla oli onni ottaa valokuvia matkuistaissani siellä heinäkuussa 1896. Silloin oli tuo pitkä rautatie avoinna liikkeelle ainoastaan Ob-joelle saakka. Mutta ruhtinas Hillkoffin, Venäjän kulkulaitosministerin suosiollisella avulla sain minä kuitenkin jatkaa matkaani rautateitse takapuolelle Obia aina Atschinskin kaupunkiin saakka. Siperian-takaisen pääradan loppu-

kohta on Vladivostokin kaupunki Tyynenmeren rannalla. Mutta parhaallaan tehdään tutkimuksia Kirinistä etelään päin Petschilin lahteen, aikeessa rakentaa sivurata, joka yhdistäisi Tientsinistä pohjoiseen kulkevan, pienen kiinalaisen rautatien Siperian päärautaan ja liike Kiinasta päin siten kääntyisi Mandshurian kautta Vladivostokiin. Näin olemme tehneet mahdollisimman lyhyen selon pääradan suunnasta Pietarin ja Pekingin välillä.

Siperian rautatien koko pituus, kun se kerran valmistuu, on vähän yli 8,000 kilometriä ja sen rakentaminen tulee kaikkiaan maksamaan noin 980 miljoonaa markkaa.

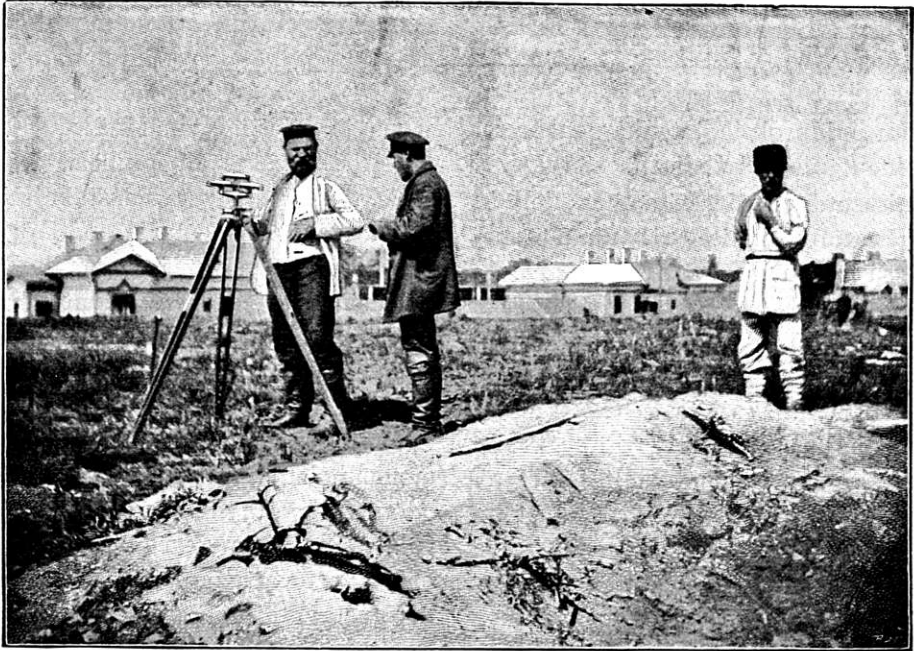
Vladivostokin kaupunki.

Ensimmäisessä valokuvassa näemme Vladivostokin kaupungin, siperian-takaisen rautatien loppukohdan. Varsin vähän on olemassa valokuvia tuosta suuresta sotasatamasta, sillä venäläiset estävät kovin huolellisesti muukalaisilta pääsyn sinne, varsinkin sellaisilta, joilla on valokuvauskojeet mukanaan. Tämän kauniin näköalan kaupungista on ottanut Mrs Bishop, tuo koko äärimmäisen idän tarkka tuntija.

rikas sekä metsän tuotteista että metalleista.

Toisessa valokuvassa näemme kuinka radan suuntaa tutkitaan. Siinä on eräs rautatien ensimmäisiä rakennus-insinöörejä tutkimassa maasuhteita Irkutskin eteläpuolella.

Hiljattain on suuri joukko venäläisiä kasakkeja mennyt rajan yli suojaamaan tutkimusmatkueita. Ja sopii mainita tässä vanha venäläinen sananparssi,

Rautatie-insinööri merkitsee radan suuntaa.

Se myönnytys, jonka Kiina teki Venäjälle ja jonka kautta tämä pääsee siperialaisella rautatiellä halkaisemaan osan Mandsjurian, on erittäin tärkeä, koska radan alkuperäinen suunta Amurjokea pitkin olisi ollut liikenteelle tavattoman vaikea ja mutkikas. Kerrotaanpa aivan julkisesti, että heti kun rautatie on avattu liikenteelle, joutuu koko sen pohjois puolella oleva osa Kiinan aluetta tsaarin suosikkien haltuun. Ja koko se maa-alue kuuluu olevankin tavattoman

että kun kasakka kerran on tullut johonkuhun uuteen maahan, ei hänen palaamisestaan ole mitään tietoa. Niin muodoin olisi se otaksuminen sangen uskottava, että Venäjä tulee anastamaan Mandsjurian.

Seuraavassa kuvassa nähdään kuinka itse rautatien penkerettä rakennetaan. Pengertä tehdessä päällystetään sen loivat sivut ruohoturpeilla ja niihin lyödään sopivain välimatkain päähän seipäitä vahvikkeiksi. Seipäitten väliin

Ratapenkere.

punotaan pajun oksia, jotenka penkereen sortuminen tulee täydelleen estetyksi.

Muistan hyvästi sen aamun, jolloin heräsin patjan tapaiselta istuimelta venäläisessä rautatien vaunussa. «Ylös!» huusi joku. «Me olemme Siperiassa!» Tuolla salaperäisellä nimellä oli erinomainen vaikutus. Olin silmänräpäyksessä jaloillani. Vaikka kello oli vasta kolme aamulla, oli aurinko jo korkealla ja paistoi kirkkaalta taivaalta äärettömälle aavikolle, joka levisi silmän siintämättömiin. Takanamme näkyi vielä siinto Uraalin vuorista, joiden ylitse yöllä olimme tulleet. Suuren aavikon pinta oli kuin rannaton meri täynnä punaisia ja keltaisia kukkia, jotka miellyttävästi aaltoilivat vienosaa aamutuulessa. Ei voi ajatella suurempaa vastakohtaa sille kuvalle Siperiasta, joka on yleinen länsimaissa. Ihastukseni keskeytti kuitenkin konduktööri, joka tuli ilmoittamaan, että Cheliabinskissa oli muutettava junaa. Kuljettuaan 200 penikulmaa noin $2\frac{1}{2}$ penikulman nopeudella tunnissa, seisattuvat Moskovasta tulevat junat mainittuun paikkaan, missä on eurooppalaisen rautatiepiirin raja, ja jättävät matkustajat tavaroineen parhaallaan tekeillä olevan siperialaisen rautatien huostaan.

Luulisi luonnollisesti Cheliabinskia suureksi ja mahtavaksi asemaksi, se kun on yhdyskohta Euroopan ja Aasian välillä, mutta arvatkaapa millainen se oli? Yksi ainoa huone, neljäkymmentä jalkaa pitkä ja kolmekymmentä leveä. Ja sitä samaa huonetta käytettiin ravintolana, pakaasihuoneena, pukuhuoneena ja pilettimyymälänä!

Epäjärjestys oli kauhea. Rautatien palvelijat juoksivat edestakaisin kantaen tavaroita ja suuria matkalaukkuja ja lankesivat yhtenäen lattialla olevaan pakaasiin, ja jos sen saivat vältetyksi, niin törmäsivät he taas yhteen ravintolan palvelijain kanssa, jotka tarjoilivat teetä ja virvokkeita. Särkyvät lautaset, itkevät lapset ja ilkeät huudahdukset monenmoisilla kielillä tekivät aseman odotussalista täydellisen Babylonin. Mutta kun rautatie kerran tulee valmiiksi, pidetään varmaan Cheliabinskissäkin matkustavain mukavuudesta parempaa huolta. Nykyään näyttää tuo samainen paikka olevan täydellinen irvikuva rautatienasemasta, jos sitä vertaa eurooppalaisen Venäjän komeihin ja mukaviin asemahuoneisiin.

Harvoin suovat johtajat työmiehilleen mitään ylellisyyttä. Me näemme tässä kuvattuna muutamia puumajoja, jommoisia siperialaisen rautatien hallitus rakennutti työssään oleville, syntyjään kotimaisille työmiehille. Mutta heidän makunsa on, surullista kyllä, vielä niin alkuperäisellä kannalla, että nämäkin majat tuntuivat heistä liian uuden-aikaisilta ja komeilta, ja he kieltäysivät

asumasta niissä. He pitivät sellaisia majoja parempina, jommoinen on kuvattuna toisessa valokuvassa. Mies kuvassamme on nähtävästi päivällispuuhissa ja hänen keittokojeensa ovat yhtä alkuperäiset kuin hänen majansakin.

Mutta palatkaamme Cheliabinskiin, suuren rautatien lähtökohtaan. Minun siellä käydessäni myytiin pilettejä taval-

kuin Euroopan puolisellakin Venäjällä, mutta sitäpaitsa lisättiin siihen vielä neljäs luokka, joka oli pelkkiä tavara-vaunuja. Istuimina niissä oli silittämättömiä lautoja ja seinillä tuo hupainen ilmoitus: «Tilaa 40 henkilölle tai *kahdeksalle heroselle.*»

Raukkoja siperialaisia! Ei heitä ole ainakaan liiallisilla mukavuuksilla turmeltu. Katselkaapa seuraavalla sivulla olevaa kuvaa, joka on syntyjään siperialaisen ratavartijan asunto. Koko vahtitupa ei ole muuta kuin kyljelleen käännetty *telega*, talonpojan ajopeli, ja sitä vastaan on kyhätty risuista toinen seinä.

Liikkeen virkistämiseksi valmiina olevalla osalla Siperian rautatietä ei ole vielä tehty juuri mitään. Ensinnäkään ei rautatien pen-

Rautatien hallituksen teettämiä majoja

liselta pöydältä odotushuoneen nurkassa. Kun asemapäällikkö ilmoitti olevansa valmis pilettejä antamaan, hyökkäsivät kaikki hänen pöytänsä vastaan sellaisella voimalla että olisi luullut miehpahan litistyvän pöytänsä ja seinän väliin mäsäksi.

Nykyään maksaa ensiluokan pilettejä Siperian rautatiellä noin Smk. 1: 05 penikulmalta, mutta kolmannen luokan pilettejä on puolta halvempi. Vaan mikäli minä huomaisin, ovat nämä hinnat ainoastaan väliaikaisia. Kun rata tulee täydelliseen kuntoon, kuuluu siellä tulevan käytäntöön eurooppalainen vyöhykejärjestelmä, joka alentaa matkakustannukset Siperiassa — tuossa «kaukaisuuden maassa» — aivan mitättömän pieniksi.

Siinä junassa, jossa lähdin Cheliabinskista, oli sekä ensimmäisen, että toisen ja kolmannen luokan vaunuja niin-

ja sellainen maja, jossa työmiehet mieluummin asuivat.

ger ole vielä tarpeeksi asettunut, jonka vuoksi sen laskeminen uhkaa liikettä monella vaaralla. Ja toisekseen käy vaunujen hankinta niin hitaasti, ett'ei niitä ole tarpeeksi edes rautatien omien rakennustarpeitten kuljettamiseen. Ei ole siis ihme, että kahdesti viikossa kulkevat matkustajajunat ovat ääriään myöten täynnä. Ja sitäpaitsi kulkee monta ylimääräistä junaa, kuljettaen siirtolaisia Siperiaan.

Nurin käännetty telega asuntona.

Hauskimpia ilmiöitä matkallani oli se kohta, josta seuraava valokuva on otettu. Toistensa rinnalla nähdään siinä uusin ja vanhin kulkuneuvo — yhdeksänentoista vuosisadan rautatie ja tuomitainen karavaani, jolla siinä maassa on välitetty liikettä kautta vuosisatojen. Valokuva on otettu Kurganissa, juuri kun kameelikaravaani saapui sinne, tuoden ruokavaroja ja muita tavaroita Kara-Kumin aroilta Keski-Aasiassa. Rautatien sivistävä vaikutus näkee kai pian-

vettä ja siksipä juuri luulen sitä puutuvankin. Olipa miten tahansa — kun minä matkalla pyysin junapalvelijalta lasillista vettä, näytti hän ihan arveluttavasti hämmästyvän. Ja kun hän vihdoin toi sitä, oli lasi vaan puolillaan. Enkä enempää rohjennut pyytää, peläten joutuvani miehen silmissä hullun kirjoihin.

Kelvollisen veden puutetta lisää vielä se seikka, että melkein kaikkien asemain kaivoissa Petropavlovskin ja

Vanha ja uusi kulkuneuvo.

Werner Söderströmin kustannuksella on ilmestynyt

JUHANI AHON teos

Katajainen kansani.

Uusia ja vanhoja lastuja vuosilta 1891 ja 1899.

Hinta 2: 25 p.

 Kirjan osaksi on tullut niin suuri suosio että sitä on kolmessa viikossa painettu kolme painosta, yhteensä 10,000 kpl.

Kaksi uutta vihkoteosta:

GIUSEPPE GARIBALDI.

Kirjoittanut

Cecilia Bääth-Holmberg.

Varustettu lukuisilla kuvilla ja kartoilla.

Tekijän luvalla suomennettu.

Ilmestyy 10:ssä vihossa, joista kukin maksaa vain 35 p:ää.

Garibaldin satumaisen rikkaat elämänvaiheet, hänen sankarimainen luonteensa ja henkinen suuruutensa ovat hankki-
neet hänelle sivistyneen maailman pysyvän ihailun. Kansan
luettavaksi hänen elämänkuvauksensa on erinomainen.

I vihko on ilmestynyt.

YLÖSNOUSEMUS.

Kirjoittanut

LEO TOLSTOI.

Valmistuu noin 5:ssä 64 sivuisessa vihossa à 55 p.

I vihko on äsken ilmestynyt.

»Ylösousemus» on Leo Tolstoin uusi teos — romaanin tapainen rakkauden historia. Ilmestyy par'aikaa melkein kaikilla sivistyskielillä. Sen julkaisusta karttavat tulonsa on kirjailija määrännyt erään vainotun uskonlahkon hyväksi. — Suomens-
oikeuden hän on myöntänyt maisteri Jalmarin Aalbergille.

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

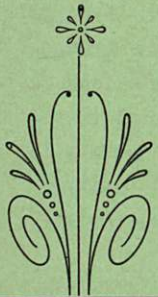
8 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

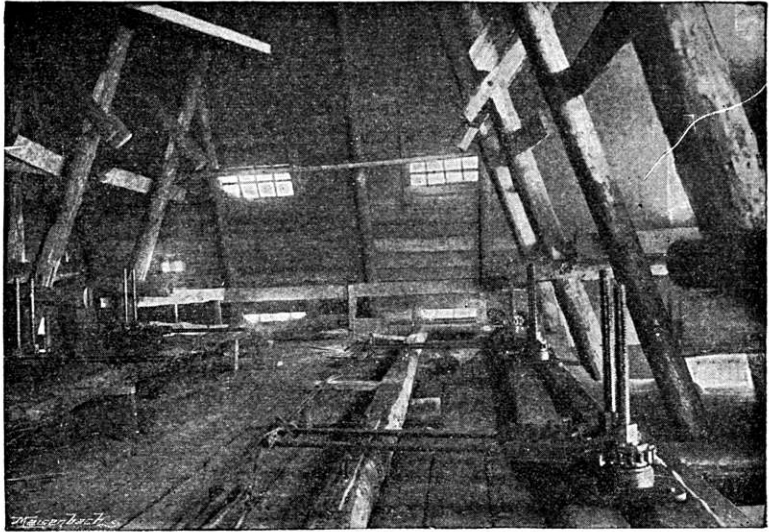
o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMESTYVY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

Ob-laakson välillä, missä rata kulkee Keski-Aasian aromaitten reunoja, löytyy suuressa määrässä suolaa, vieläpä 900 jalan syvyydessäkin.

Sitten ilmestyvät joka aamu kärpäset ikäänkuin apujoukoksi verenhimoisille hyttysille, jotka ovat tehneet yön sietämättömäksi. Näin junassa erään pienen venäläisen pojan, joka nukkuikaikessa rauhassa huolimatta siitä, että hänen kasvonsa olivat kokonaan noiden inhottavain hyönteisten peitossa. Muutamilla asemilla olivat ikkunat niin täynnä kärpäsiä, että huoneissa oli miltei pimeä, ja useasti estivät ne kokonaan meidän syömästä puoli-päiväistä. Radan työmiehet ovat niiden vuoksi aivan onnettomia. Ja niinkuin helposti voi ajatella, on Siperian rautatien työssä ollut paljon muitakin vaikeuksia melkein äärettömiin saakka. Yllä olevassa kuvassa näemme tilapäisen katoksen, joka on rakennettu

erään siltapilarin päälle, että työtä voitaisi ankarasta pakkasesta huolimatta jatkaa talvellakin. Sillä silloin tulevat kivet niin kauhean kylmiksi, että kaikki jäätyy mikä joutuu niiden yhteyteen. Mutta tällaista katosta, jonka näemme kuvassamme, pidetään lämpimänä, ja

Pakkasta vastaan rakennettu vaja.

siten voi työ jatkua keskeytymättä.

Sitten on vielä muita seikkoja, jotka tekevät haittaa työlle. Alla olevassa valokuvassa on muutamia lämmitettäviä vaunuja juomaveden säilytystä ja kuljetamista varten, sillä kaikki vesi jäätyy ehdottomasti Siperian ankarassa pakkasessa.

Matkustajain onnettomuudeksi käytetään Siperian radalla vielä tätä nykyä niitä vetureita, jotka vanhuutensa vuoksi ovat hyljätyt käytännöstä eurooppalaisen Venäjän puolella. Mutta epäilemättä hankitaan sinnekin ennen pitkää ajamukaisia koneita.

Kaksi sellaista konetta piti olla vetämässä meidänkin junaamme, vaikka aavikko oli tasaista

Lämmitettäviä vedensäilytys-vaunuja.

Tavaravaunu jäällä.

kuin meren pinta. Ja kuljettaja seisatti ne vähän päästä, joko ottaakseen vettä jostakusta radan vieressä olevasta joesta (asemien kaivot eivät näet ole vielä valmiita) tai täyttääkseen tenderiä niistä halkopinoista, joita on säännöllisten välimatkain päässä radan varrella. Kaikki kävi niin verkalleen kuin olisi koko rautatiellä otettu käytäntöön tunnussana: «älä hätäile!»

Omskista Obille piti junan nopeuden oleman kaksi ja puoli penikulmaa tunnissa, seisahdusajat siihen laskettuina. Mutta itse teossa se ei ollut kuin kaksi penikulmaa ja ennenkun olimme ehtineet osittain keskeneräiselle Atschinskin rata-osalle, kuljimme enää ainoastaan yhden penikulman tunnissa.

Eräänä päivänä täytyi junan seisatua keskelle aroa, kun eräs sylinteritanko koneessa oli kuumentunut, ja siinä sitä paikkailtiin pari tuntia. Sattui olemaan kaunis ja lämmin iltapäivä, jonka vuoksi kaikki matkustajat menivät junasta ulos ja asettuivat pieniin joukkoihin ihanalle kukkanurmelle. Ja kun lähtömerkki vihdoin annettiin, eivät etäisimmät kuulleetkaan sitä, vaan täytyi konduktöörin käydä varta vasten hake-massa heitä junaan.

Jarrulaitosta ei ole junissa ollenkaan

ja sentähden alkaivat ne säännönmukaisesti hiljentää vauhtiaan jo puolen penikulman päässä asemilta. Ja vielä enemmän aikaa vaatii nopeuden lisääminen. Mutta huolellisia ollaan kovasti. Ei ole kohtaa, jota eivät valtion palkkaamat tarkastusmiehet tutkisi ja koettelisi.

Ennenkun Irtisch-joen suuri silta valmistui, ruvettiin ajattelemaan eikö voitaisi kuljettaa rautatien vaunuja siitä ylitse jäätä myöden. Asetettiin kiskot jäälle ja varovaisuuden vuoksi tehtiin koe ainoastaan yhdellä vaunulla, jonka kaksi hevosta veti ylitse. Koe onnistui eikä jää pettänyt missään kohdassa. Puolitiessä seisautettiin vaunu, että eräs mukana oleva työnjohtaja voisi ottaa siitä valokuvan. Ja sama kuva on tässä ylempänä.

Seuraavassa kuvassa näemme vieläkin mainiomman yrityksen — kokonaisen junan, joka kulkee joen jäällä!

Heinäkuun kuluessa tänä kesänä on rata kiskoitettu Irkutskiin saakka itäisessä Siperiassa, lähelle kuuluisaa Baikäljärveä. Siperian aroilla, Uraalin vuorista Tomskiin saakka ei rautatien työ kohdannut mitään sanottavia vaikeuksia. Mutta Tomskin itäpuolella tuli vastaan erittäin vaikea vuoriseutu, ja sen lisäksi vaikeuttivat työtä Siperian mahtavat joet. Kaikki sillat eivät ole nytkään vielä valmiita, vaan täytyy matkustajat ja tavarat kesän aikana viedä jokien ylitse lautoilla. Mutta talvella on luonto Siperian rautatien insinööreille erittäin suosiollinen ja rakentaa jäästä siltoja, jotka ovat ainakin yhtä lujia kuin ikään ihmisten tekemät.

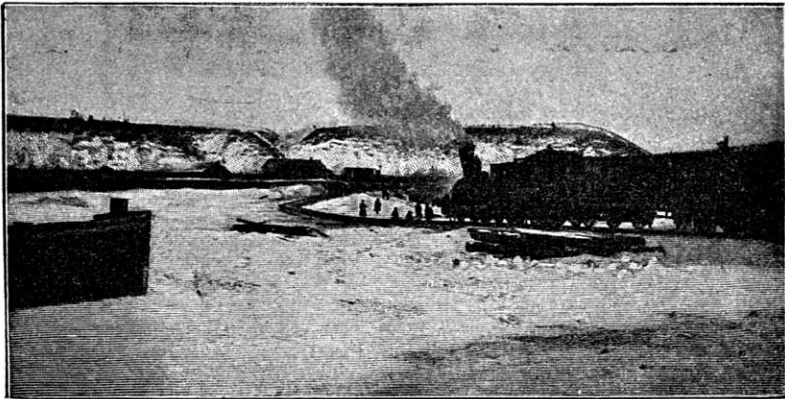
Ensimmäinen koe kuljettaa junaa jäitse Ob-joen yli tehtiin kaksi vuotta sitten täydellä menestyksellä, ja viime talvena kulkivat kaikki postijunat säännöllisesti jäätä myöden Chulim-joen ylitse. Lukija voi saada käsityksen jään paksuudesta, kun mainitsen että muutamissa junissa on, paitse veturia, noin kaksikymmentä vaunua, jotka painavat satoja tonnia, eikä joen jäällä ole sattunut pienintäkään vauriota.

Kun jää on kylliksi vahvaa, asetetaan ratapölkyt paikoilleen. Niiden lomiin valetaan vettä, joka heti jäätyy ja kiinnittää pölkyt alla olevaan jäähän. Siinä ne pysyvät paikollaan yhtä lujasti kuin maapohjallakin. Sitten pannaan kiskot paikoilleen, naulataan pölkkyihin kiinni tavalliseen tapaan — ja rata on täydessä kunnossa.

Siperian-takainen rautatie valmistuu kokonaan luultavasti vuoteen 1901. On

vielä vaikea sanoa, mikä merkitys sillä tulee olemaan kulkemiinsa seutuihin nähdessä. Mutta arvatenkin tulevat laajat maa-alueet saamaan kokonaan uuden muodon. Syntyy ehkä kukoistavia kaupunkeja paikkoihin, joissa ei ennen ollut ainoakaan ihmisasuntoa penikulmain alalla; kokonainen rautatieverkko tulee luultavasti aikain kuluessa haaroittumaan tästä sivistyksen valtasuonesta, rannattomat arot viljellään ja ne antavat satoja, joista rautatien välityksellä tulee olemaan siunausta tuhansille ihmisille.

Yhdysliike Kiinan ja muitten itäaasialaisten maitten kanssa käy paljoa huokeammaksi, ja matka niihin maihin voidaan tehdä melkoista lyhemmässä ajassa kuin nykyään meritse Suetzin kautta. Ja suurella jännityksellä odotavatkin yritteliäät venäläiset tuon pitkän rautatien valmistumista.

Juna Chulim-joen jäällä.

Tiikerijahteja Intiassa.

Kirj. ÖVERSTI G. H. TREVOR.

(RAIPUTANAN ENT. KENRAALIKUVERNÖÖRI.)

Ruumuus oli tuskastuttava ja peli alkoi uuvuttaa. Mutta kun parhaallaan oltiin mainioitten Royal Tipperay - tarkk' ampujain

iltakokouksessa, oli vielä liian aikaista erota seurasta. Muutettiin siis yhteisestä tuumasta istumaan verannalle; lisättiin visky- ja soodavesivarastoa, ja puhe solahti kohta tiikerihin, niinkuin usein käy Intiassa. Moni hienosti sivistynyt henkilö saattaisi luulla, että löytyy hauskeimpiakin puheen aineita kuin tiikerijahdit, mutta jos hän olisi istunut R. T. tarkk' ampujain biljaardisalissa, olisi hänen mielipiteensä kohdannut voittamattoman vastarinnan. En voi sanoa, kuka joukosta alotti keskustelun. Mutta kun minä yhdyin kuulijoihin, kertoi kanuunaupseeri Harvey parhaillaan seuraavaan tapaan:

«Omituisin seikkailu mikä minulle on tiikerijahdeilla tapahtunut, sattui jo poikana ollessani. Olin nuorin eräässä jahtijoukossa, joka oli kuuluisan tiikerien ampujan, majuri B:n komennon alla. Me tottelimme häntä sokeasti ja hän se mielestämme tulisi näyttämään meille kokonaisia tiikerilaumoja. Mutta olin jo ollut hänen

kanssaan useita kertoja metsällä ilman että olisi tavattu ainoakaan. Kerran olin kiivennyt erääseen puun haarukkaan, edeltäpäin sovittuun kohtaan väijymään tiikeriä, ja kumppanini astuskelivat määräpaikkoihinsa hekin ennenkun ajo alkoi. Mutta puussapa olikin ääretön joukko suuria, punaisia muurahaisia. Ja ne ne osasivat purra, uskokaa pois! En uskaltanut liikauttaa itseäni mihinkään päin, koska tiikerin-väijyjäin pitää olla ehdottomasti hiljaa. Enkä voinut enää tulla alaskaan, joll'en tahtonut

Översti G. H. Trevor.

Minä putosin tiikerin selkään.

pudottaa itseäni kahtakymmentä jalkaa, sillä ajomiehet olivat ottaneet mukaansa tikapuut, joilla olin puuhun noussut. Ei auttanut muu kuin odottaa ajomiehiä tikapuineen. Kaksi kauheata tuntia selaisessa auringon paahteessa, että vihdoin alkoi mennä päivänen hihaani huolimatta muurahaisten pistoista! Koetin pysytellä kumminkin putoamatta puun haarussa, ja tilaani on helpompi kuvitella kuin kertoa. Ei yhtään tiikeriä tullut näkyviin, mutta ajomiesten tulo tuotti minulle sellaisen huojennuksen, että sitä on mahdollon sanoin kertoa. Olin kärsinyt sillä kertaa niin paljon, että seuraavalla jähdillä sain mukavamman paikan eräässä siimekkäessä puussa, missä eivät muurahaiset minua ahdistaneet.

Silloin olivat vielä *machaniit* (puuhun tehty lava, jossa ampuja voi mukavasti ja rauhassa odottaa tiikerin tuloa) ja rehlut kiväärit tuntemattomia meille. Joll'ei voinut hoitaa sileäreikäistä pysyään kiikkuvilla puun oksilla, sai tulla toimeen jollain muulla keinolla. Lähimmät oksat olivat tukena kiväärilleni ja kun koetteeksi nostin sen perän olkaani vastaan ja tähtäilin oikealle ja vasemmalle, huomasin paikkani erittäin sopivaksi. Ajo alkoi, ja samassa tuli jo näkyviin ensimmäinen tiikerini. Vaan sen

sijaan että olisi tullut minun edeltäpäin tekemäni laskujen mukaan, juoksikin se suoraan puuni alle ja asettui siihen mukavasti maata. Minä käännyin äkkiä asentoon, jota en ollut etukäteen ottanut lukuun asemaa tarkastaissani, horjahdin innoissani ja pudota romahdin suoraan tiikerin selkään, jolloin myös pyssyni laukesi. Onnekseni säikähti peto niin pyssyn pamausta ja ehkä myös sitä outoa esinettä, jonka näki ilmassa, että

pakeni täyttää laukkaa samalla hetkellä kun olin hänen päälleen pudonnut. Loukkaantunut olkapää ja särkynyt kiväärinperä olivat ainoat muistot siitä seikkailusta. <

Meidän olisi tuskin enää tarvinnut onnitella kertojaa hyvästä sattumasta, mutta teimme sen kumminkin.

«Minäpä jouduin kerran tekemisiin tiikerin kanssa aivan päinvastaisissa

oloissa», alkoi nyt eräs toinen. «Se kävi näinikään. Minäkin ammuin sitä puusta ja olin varma siitä, että luotini oli sattunut, mutta silloin loikahtikin se viidakkoon, eikä tullut sieltä enää näkyviin. Näytin paikan ajomiehille, he tutkivat sen tarkoin, viskelivät viitaan kiviä ja laukoilivat pyssyjään, ja sanoivat sitten, että minä olin erehtynyt: tiikeri oli juossut matkaansa ja oli varmaan jo monen penikulman päässä. Minun täytyi uskoa

Luulin viimeisen hetkeni tulleen.

heitä. Mutta kuitenkin tahdoin itsekin tarkastella paikkaa ja menin viidakkoon, juuri siihen kohtaan, mihin olin nähnyt tiikerin katoavan. Kierrellessäni siellä sai kamala karjahdus yht'äkkiä vereni seisattumaan. Siinä seiso i tiikeri takajaloillaan edessäni, aivankuin jalopeura vaakunakilvissä. Se oli vaan muuttaman jalan päässä minusta, ja minä luulin viimeisen hetkeni tulleen. Ei ollut minulla edes muuta asetta kuin keppi kädessäni, sillä pyssyni olin jättänyt ajomiehille. Peräännyin vaistomaisesti ja tuijotin kauhunvaltaamana vihollistani, odottaen että se silmänräpäyksessä olisi päälläni. Mutta se ei liikahtanut paikaltaan, ei hyökännytäkään päälleni, sillä kuulani oli katkaissut siltä selän, niinkuin jälestäpäin huomasimme. Jos se olisi voinut astua pari tai kolmekin kynnärää eteenpäin, ei minua olisi enää tässä maailmassa. Mutta nähtyäni ettei se päässyt liikkumaan, juoksin noustamaan kiväärin ja annoin sille tarkasti tähdätyn kuolinlaukauksen.»

«Minulla oli tarkastusmiehen virka eräässä seudussa», kertoi seuraava mies, jonka nimi oli Cambell, «ja kun tulin kuleksineeksi sitä ristiin rastiin, ammuin matkoillani useita tiikereitä. Eräänä aamuna, kun olin ratsastanut kymmenen

Minä lyyhistyin elefantin jalkoihin.

penikulmaa ja lähestyin leiriäni, kuulin puhuttavan, että muuan tiikeri oli ottanut asuntonsa erääseen kuivattuun suohon ihan leirin lähistössä. Käskin heti satuloimaan yhden elefantin ja lähdin suolle. Hetken päästä keksinkin jo pedon ja ammuin sitä heti, mutta matka oli liian pitkä ja sain ainoastaan toisen etukäpälän siltä haavoitetuksi. Se pakeni, mutta sen käpälästä vuoti verta, jotenka voin seurata sen jälkiä kolme penikulmaa. Jäljet katosivat erääseen luolan tapaiseen rotkoon suon reunassa, missä alkoi vuorimaa. Rotko ei ollut kuin noin 10 tai 12 jalkaa leveä, ja vaikka alkuasukkaat koettivat tunnin ajan parhaansa mukaan säikäyttää petoa liikkeelle piilopaikastaan viskelemällä kiviä ja ampumalla, ei se kuitenkaan onnistunut. Silloin ehdoittivat he minulle, että lähetettäisiin noutamaan lapiota ja kuokia, joilla kaivettaisiin tiikeri esiin — juurikuin se olisi ollut kettu. Päivä oli jo melkein puolessa, kuumuus oli sietämätön, enkä minä ollut syönyt vielä edes aamiaista. Mutta minä en hellittänyt. Istuin elefantin selässä, jonka tiesin luotettavaksi elukaksi, ajoin suota ylöspäin ja seisatin luolan suulle aikeessa tunkeutua sinne sisään. Näytti niinkuin luola olisi jatkunut koko pitkälle vuoren sisään — mutta en voinut nähdä kuinka pitkälle. Vihdoin nousin elefantin selästä maahan pyssy kädessäni, lyyhistyin elefantin jalkoihin ja aloin tähystellä luolaan. Näin pimeästä kaksi kiiltävää silmää, otin heti tähtäimen niiden väliin ja laukaisin. Jos tiikeri nyt olisi hyökännyt päälleni, niin tiesi Jumala mitenkä olisi käynyt. Ja yhtä suuri vaara oli tarjona, jos elefanti siinä ahtaassa luolan suussa olisi survonnut minut jalkoihinsa. Mutta se ei kumminkaan onneksi tehnyt muuta kuin pudisteli itseään ja päristi kärsäänsä. Ajaja koetti rau-

hoitella sitä ja pidättää paikallaan. Tiikeri oli saanut kuulan aivoihinsa eikä liikauttanut enää jäsentäkään. Sitten huomattiin että aukko, missä se koko ajan oli ollut piilossa, oli ainoastaan yhdeksän jalkaa kunnekin. Se oli varsin varomaton teko vanhaltakin tiikerin ampujalta, mutta siihen aikaan oli minulla teräksinen rohkeus.»

«Hullun rohkeutta», äyhkähti majureista vanhin.

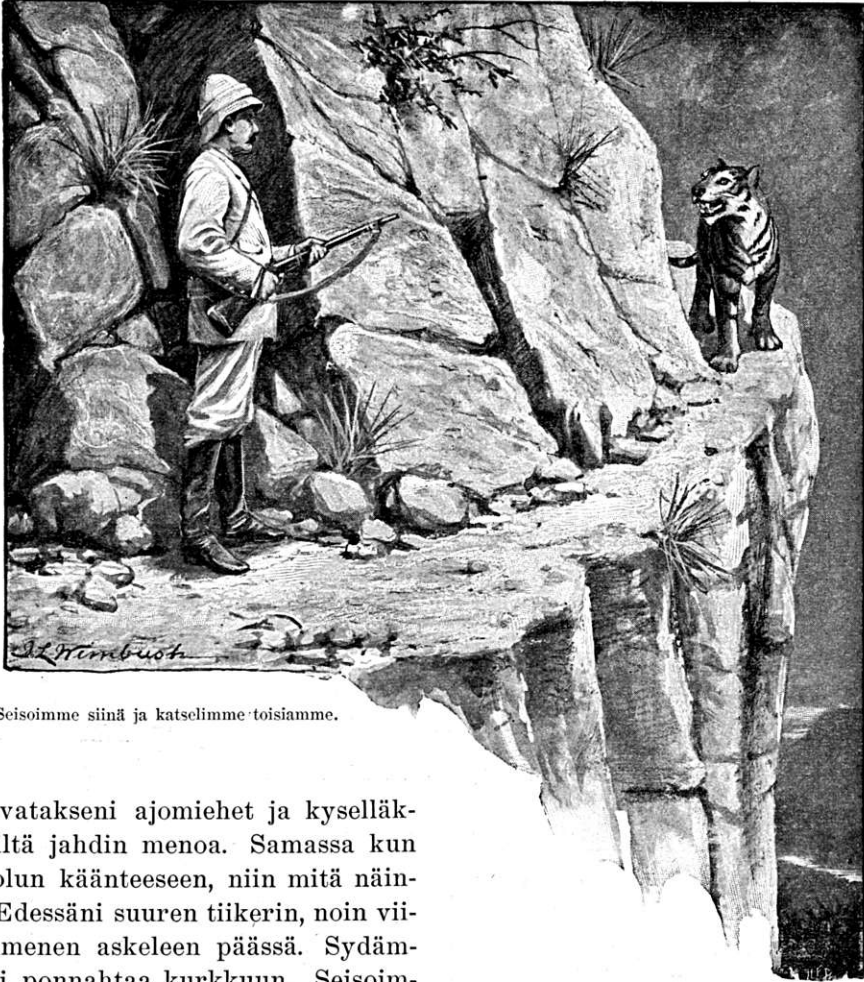
«Koska puhe tässä sattui rohkeuteen ja viisauteen, niin voin minäkin kertoa erään jutun, joka ehkä huvittaa teitä, herrani», alkoi nyt eräs läsnäolijoista. «Luullakseni ei kukaan teistä ole kuullut puhuttavan Mortonista. Hän oli parhaita ampujia mitä koskaan olen tavannut, eikä laskenut milloinkaan harhaan. On parasta kertoakseni juttu hänen omilla sanoillaan, mikäli sen muistan.»

«Minä halveksun naineita miehiä tiikerijahdilla», alkoi hän, «ja tahdon kertoa sinulle syyn siihen. Oli eräs veitikka nimeltä Cranley, joka yhtenä vaati että kerran näyttäisin hänelle tiikerin. «Olen ollut kaksitoista vuotta Intiassa, enkä vielä nähnyt ainoakaan tiikeriä», sanoi hän. No niin, minä otin hänet eräänä päivänä mukaani. Jahdin piti tapahtua eräällä polulla, joka noin kolmensadan kyynärän matkalla kiersi muuatta vuotta niinkuin vanne. Ja että Cranley saisi ampua ensimmäiseksi, asetin minä hänet lähelle polun pohjoista päätä, vuoren halkeamaan, mistä hän, itse vaaraan joutumatta, olisi saattanut ampua jokaisen ohitsensa kulkevan elolisen olennon. Käskin hänen odottaa kunnes tiikeri tulisi aivan hänen kohdalleen, ja vasta silloin ampumaan. Jos laukaus ei sattuisi, tulisi peto polun toiseen päähän, johon itse asetuin. Kaikki oli kunnossa. Ajomiehet lähestyivät ja

heidän huudoistaan huomasi, että he jo olivat kulkeneet Cranleyn ampumapaikan ohi. Ja kun en kuullut laukausta, päätin tietysti, etteivät he olleet löytäneetkään tiikeriä.

«Odotettuani hetkisen, vakautui se luulo minussa niin, että tulin alas po-

tyneenä.] Kohotin uudestaan pyssyn poskelleni, mutta se painui alas taas. En rohennut laukaista. Vielä kolmannen keran tähtäsin noiden kauheiden silmien väliin, mutta yhtä turhaan — minulla ei ollut rohkeutta painaa liipasinta. Suureksi ihmeekseni ja samalla huojennuk-

Seisoimme siinä ja katselimme toisiamme.

lulle' tavatakseni ajomiehet ja kyselläkseeni heiltä jahdin menoa. Samassa kun tulin polun käänteeseen, niin mitä näinkään! Edessäni suuren tiikerin, noin viidenkymmenen askeleen päässä. Sydämeni oli ponnahtaa kurkkuun. Seisoimme siinä tuijotellen toinen toistamme, tiikeri huiskien hiljalleen häntäänsä. Tähtäsin sitä, ja tiesin elämäni riippuvan kokonaan siitä, voisinko kaataa pedon ensi laukauksella. Mutta käteni vapisi, enkä ollut ollenkaan varma osaisinko paikalle. Sen vuoksi laskin pyssyni alas ja katselin vihollistani niinkuin kivet-

seksi kääntyi tiikeri äkkiä perin minuun ja lähti hiljalleen astelemaan ajomiehiä kohti, jotka olivat enää vaan parin sadan askeleen päässä. Silmänräpäyksessä olin polun polvekkeen takana ja ampumapaikkani turvissa taas. Ajomiesten ahdistamana kulki tiikeri kohta uudestaan siitä ohi ja sai surmansa minun kivää-

ristäni, vaikka tarkoituksemme oli ollut, että se olisi tapahtunut Cranleyn kautta. En ole milloinkaan tuntenut sellaista pelkoa kuin silloin, seistessäni niinkuin lumottuna silmä vasten silmää tiikerin edessä ja rohkenematta ampua.

Cranley pyysi nolostuneena, mutta kuitenkin kunniallisesti minulta anteeksi. Kun tiikeri oli tullut muutaman jalan päähän hänestä, oli tuo mies parka alkanut niin hartaasti ajatella vaimoaan ja lapsiaan, että oli laskenut pyssyinsä maa-

killä on vaikea tarkoin huomata tai muistaa mitään. Useita vuosia sitten tunsin erään miehen, joka kerran näki tiikerin loikomassa kaikessa rauhassa puun alla, mistä se oli löytänyt siimesen paahtavaa aurinkoa vastaan. Mies tähtäsi tarkasti ja ampui tiikerin kuojaaksi ensi laukauksella, niinkuin itse luuli. Vaan ollakseen asiastaan varmempi, ampui hän vielä toistain. Ja kun tiikeri ei liikauttanut jäsentäkään, juoksi mies, unohtaen varovaisuuden, liian roh-

Tuo urhea mies hyökkäsi vihollisen kimppuun.

han ja peittänyt silmänsä käsillään. Ja siten kulki tiikeri esteettömästi ohitse. En kuullut milloinkaan kerrottavan, että hän olisi toistain lähtenyt mukaan tiikerijahdille. Minun seuraani ei hän ainakaan tullut.«

Seurassamme verannalla istui muiden muassa eräs mies, joka oli yleiseen kuuluisa siitä, että oli ampunut toista sataa tiikeriä. Me pyysimme nyt hänenkin kertomaan jotain ja pitkän viettelemisen jälestä kertoi hän näin:

«Vaaran ja mielenjännityksen het-

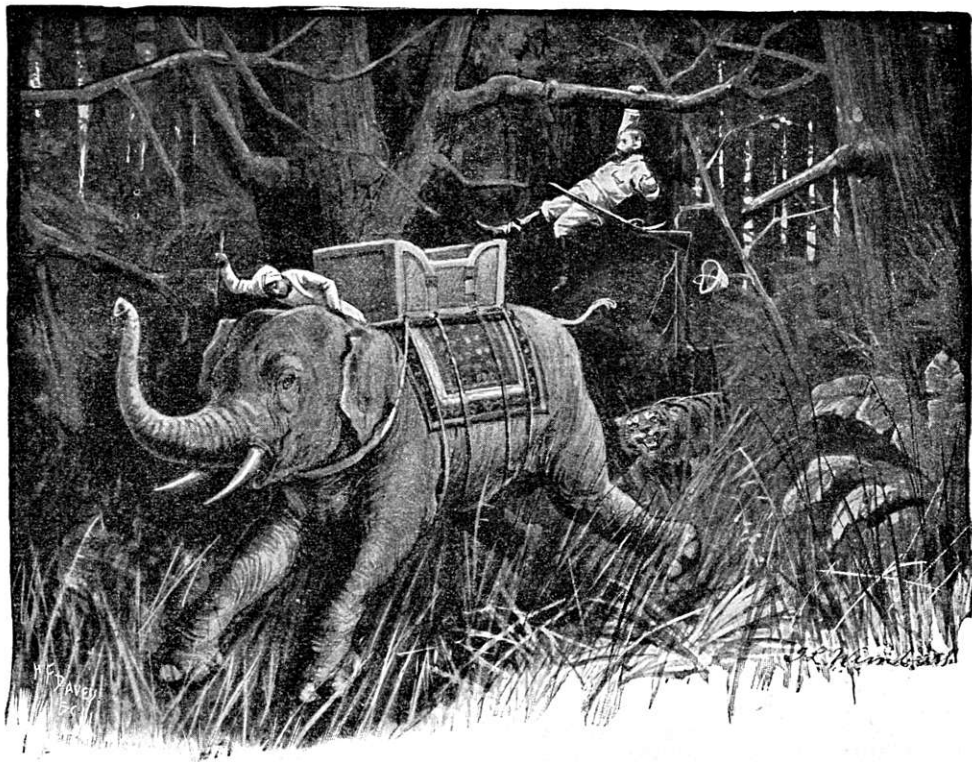
keasti tarkastamaan saalistaan. Mukana oleva intialainen, hänen *shikareensa*, kielsi häntä siitä, mutta seurasi sitten isäntänsä kintereillä kun kielto ei auttanut.

Ja samassa tuokiassa näki tuo uskollinen palvelija isäntänsä keikkuvan jaloilleen nousevan tiikerin hampaissa niinkuin vaatemytyn. Mutta mies oli urhea. Vaikk'ei hänellä ollut muuta asetta kuin lyhyt, paksu keihäs, hyökkäsi hän sillä tiikerin kimppuun ja ahdisti sitä niin hurjana, että se jätti saaliinsa ja pakeni viidakkoon palaamatta enää

takaisin. Pahasti runneltu mies makasi kolme kuukautta elämän ja kuoleman vaiheilla. Ja lääkäri, joka häntä hoiti, sanoi haavan olleen niin kauhean, että vahvinkin mies olisi pyörtnyt sitä sidottaissa. Mutta tämä herra eli kumminkin monta vuotta täysissä voimissa tuon kamalan tapauksen jälkeen — ja hän elää vielä tänäkin päivänä ja kertoo usein hienossa London-klubissa toisten pyyn-

hansa saattoi tulla pyyhkäistyksi sen selästä maahan. Epätoivon hetkellä tarttui hän molemmin käsin muutamaan paksuun oksaan kiinni ja jäi siihen riippumaan.

Mutta hänellä ei ollut kyllin voimaa nousta oksalle istumaan, jonka vuoksi hän alkoi katsella voisiko pudottaa itsensä maahan. Kauhukseen näki hän nyt tiikerin makaavan allansa

Hänen omistui tarttua muutamaan paksuun oksaan kiinni.

nöstä tätä samaa tapausta. Hän erosi palveluksesta kenraalina ja on nykyään klubin enin arvossa pidettyjä jäseniä.

Vaan ennenkun jätti Intian, sattui samalle miehelle toinenkin seikkailu, jossa hän todella oli menettää henkensä. Hän oli elefantin selästä haavoittanut erään tiikerin, ja tämä hyökkäsi päälle. Elefantti porhalsi viidaksoon, joka oli niin taaja, että siinä millä hetkellä ta-

maassa odottamassa hänen putoamistaan.

Tuollaisen hetken kauheutta on helpompi ajatella kuin kertoa. Hän ei voi koskaan muistaa kuinka kauvan riippui puussa, mutta se oli tuntunut hänestä iankaikkisuudelta. Hän huusi hädissään ja riippui vuoroin toisin, vuoroin molemmin käsin — kunnes voimat liiallisesta ponnistuksesta loppuivat ja hän putosi maahan. Sen hän muistaa, että työnsi

toisen kätensä tiikerin kitaan, vaan ei mitään muuta. Ja hänen henkensä pelasti sen kautta, että erään ystävän luoti juuri oikealla hetkellä lävisti tiikerin kallon.»

«Minäkin voin kertoa erään omituisen tiikerijutun», sanoi nyt muuan pohjoisintialainen poliisipäällikkö.

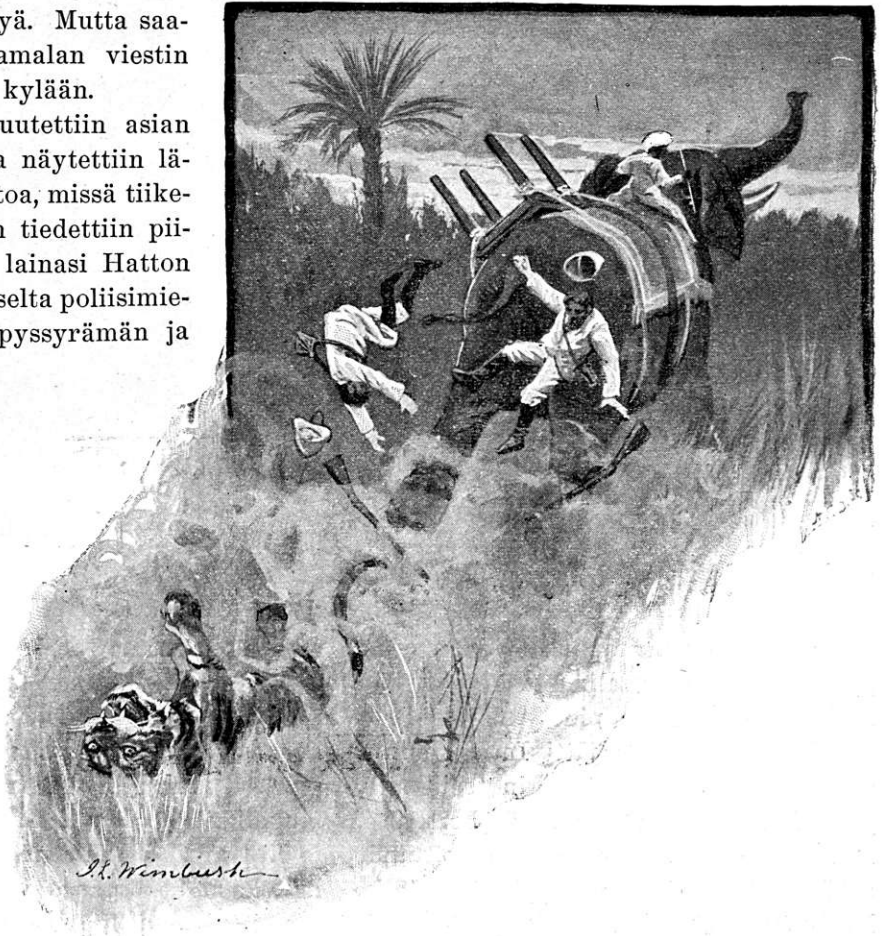
«Kylän asukkaat tulivat puhumaan eräälle Hatton nimiselle virkamiehelle, että tiikeri oli tappanut joitakuita heidän naapureistaan ja pyysivät tätä vapauttamaan kylää tuosta kauhusta. Mutta nyt sattui niin, ett'ei Hatton ollut ollenkaan metsästäjä, seikka joka on tuiki harvinaista Intiassa elävälle nuorelle englantilaiselle. Hänellä ei ollut edes pyssyä. Mutta saatuaan tuon kamalan viestin lähti hän heti kylään.

Siellä vakuutettiin asian olevan totta ja näytettiin läheistä riissipeltoa, missä tiikerin parhaillaan tiedettiin piileilevän. Nyt lainasi Hatton eräältä intialaiselta poliisimieheeltä vanhan pyssyrämän ja kiirehti riissipellolle, jossa heti saikin tiikerin näkyviinsä. Hän ampui empi-mättä ja haavoitti tiikerin, mutta tämä hyökähti äkkiä jaloilleen — ja samassa oli Hattonraukasta tullut yksiuhrillisää.

Entistään kauhistuneempina tuosta

kamalasta näystä tulivat kyläläiset minun luokseni ja rukoilivat apuani. Sain etsiä jotensakin etäältä, ennenkun onnistuin löytämään jahtikuntoisen elefantin, mutta satulaa en saanut sille mistään. Eräs kumppaneistani oli silloin niin viisas, että ehdoitti satulaksi ylösalasin käännettyä pöytää. Se ei ollut juuri erittäin mukava sellainen laitos, mutta parempaa emme voineet saada. Oli jo kulunut ainakin viisi tai kuusi tuntia sittenkun tiikeri raateli Hattonin, mutta kylään saavuttuamme kuulimme, että se yhä makasi hänen ruumiinsa päällä.

Kun lähestyimme surmapaikkaa, nousi tiikeri ylös ja hyökkäsi kuin nuoli,

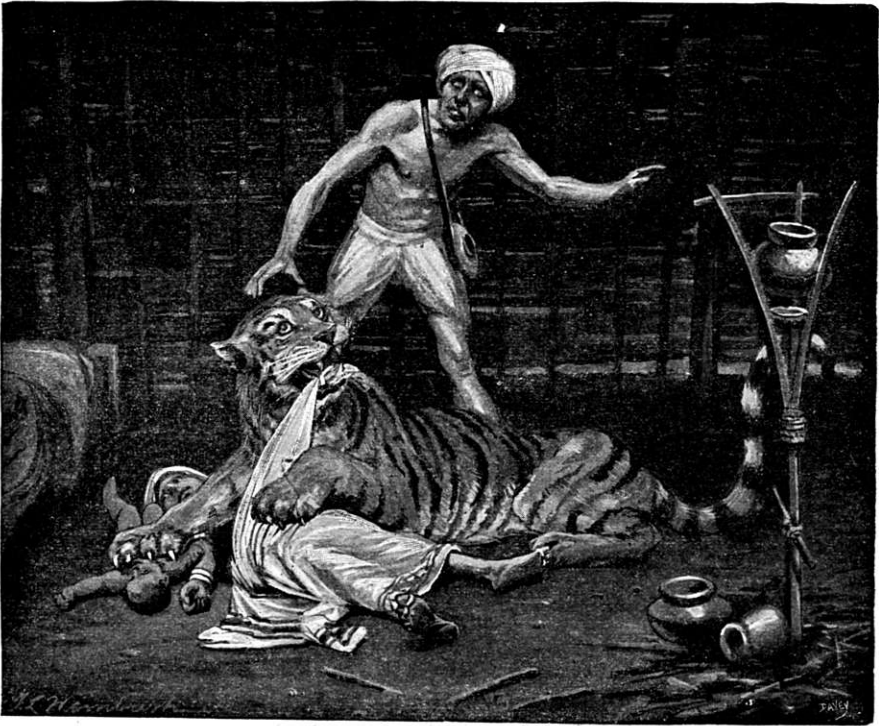
Minä putosin yhdelle puolelle, kumppanini toiselle.

kauheasti karjahtaen kimppuumme. Elefanttimme säikähti, kääntyi ympäri ja alkoi paeta täyttää laukkaa tiikeri kinteillä. Emme olleet ehtineet etäälle, kun jo pöytä alkoi irtautua, ja se varma tieto, että millä hetkellä hyvänsä saataisimme suistua «satuloinemme» maahan, oli kaikkea muuta kuin miellyttävä. Silloin arvelin minä, että meidän olisi pa-

tiikerin edessä — mutta peto oli kuollut. Sattumalta oli toinen kuulista kohdannut sitä kuolettavaan paikkaan. Sitä voi sanoa onnen potkukseksi.»

Sama kertoja jatkoi:

«Onnettomat asukkaat tiikerien ahdistamissa seuduissa pitävät niitä pahoina henkinä, pimeyden julman vallan läheteinä. Tavallisesti ryöstää tiikeri

Hän laski kätensä ihmissyöjän päälle

rasta ampua ahdistajaamme niinkauvan kun siihen vielä oli tilaisuutta. On helppo ajatella kuinka tarkasti me voimme tähdätä, kun muistaa että me istuimme ylösalaisin käännetyllä, irtaantuvalla pöydällä juoksevan elefantin selässä. Mutta meidän oli pakosta ampuminen — ja juuri parahiksi ennätimme tehdä sen, kun samassa kiirahdimme selästä, minä yhdelle puolelle ja ystäväni toiselle. Kun me sitten pahasti runneltuina pääsimme tajuihimme taas, makasi ystäväni ihan

elukoita, mutta paimen, joka tietää viholisensa useimmissa tapauksissa säikkyvän kirkumisesta pakoan, käyttää kurkkuun ja pelastuu useasti siten hengen vaarasta. Vaarallisemmaksi käyvät tiikerit vasta sitten, kun ovat saaneet maistaa uhrinsa verta, ja harvoin jättävät he sitä ilman taistelua.

Tunsin erään maamittarin, joka kuuli kerrottavan, että tiikeri oli vienyt lehmän karjalaumasta. Hän lähti muutamain alkuasukasten kanssa asetto-

mana teurastuspaikalle. Mutta tiikeri, jonka ateria siten tuli häirityksi, hyökkäsi tulijoitten päälle. Sydän kurkussa pakenivat he kaikki ja maamittarin onnistui piiloutua heinikkoon. Silloin alkoi peto ahdistaa alkuasukkaita, ja kun nämä kiipesivät apinain tavalla puihin, pääsi maamittari sillä aikaa vapisevin polvin pakoon.

Hän hyökkäsi tiikerin päälle.

Kun *ihmisten syöjä* tiikeri on huomannut voivansa surmata näitä helpommin kuin elukoita, käyttää hän hyväkseen jok'ikisen tilaisuuden päästäkseen ihmislihan makuun. Onnettomilla eläjillä sellaisissa seuduissa, mihin ihmissyöjä tiikeri on asettunut, ei ole turvaa yöllä eikä päivällä, vaan on heidän henkensä alituisessa vaarassa. Ovatko alkuasukkaat työssä pelloillaan tai metsässä poltopuita kokoamassa, koskaan eivät he

tiedä milloin heidän viimeinen hetkensä on tullut.

Kuulin kerrottavan eräästä ihmissyöjästä tiikeristä Mysoreessa, jonka uhrien luku nousi yli viiden sadan. Sen nahasta määräsi hallitus 500 rupian palkinnon. Se oli niin rohkea, että keskellä päivää syöksähti matkustajain joukkoon suurella maantiellä, ja tempasi heistä aina

mukaansa yhden, joko jalkamiehen tai ratsastajan. Eikä se tyytynyt siihen, että vaani saalistaan ulkona, se murtausi sisään majoihinkin.

Pienessä majassa kylän edustalla asui muuan köyhä *paria* (Intian halvinta kansa luokkaa) vaimonsa ja pienen lapsensa kanssa. Mies oli sokea, ja kun hän eräänä yönä heräsi omituiseen kolinaan, alkoi hän hapuilla ympäri majassaan. Tietämättään kosketti hän kädellään ihmissyöjää, joka oli murtanut oven rikki, tapanut vaimon ja lapsen, ja imi nyt heidän vertaan, kun *paria* käsineen tunnusteli sitä! Arvattavasti luuli peto jonkun vaaran olevan lähestymässä, sillä se juoksi majasta ulos koskematta

ollenkaan sokeaan mieheen.

Mutta kaikista tiikerijutuista on luulakseni julmin tämä, jonka nyt aion kertoa. Kuulin sen eräältä sukulaiseltani, teeviljelyksen omistajalta Assamin lähistössä, missä seikka tapahtui.

Tiikerillä oli tapana ryöstää vainiolta tilan assamilaisia työmiehiä, *kuliseja*. Arvatenkin piti hän niitä herkullisempina kuin porsaita tai lemmiä. Menestyksestään tuli hän niin rohkeaksi,

että vihdoin tempasi hampaihinsa kuli-seja, jotka makasivat isäntänsä talon verannalla. Alettiin virittää loukkuja sen pään varalle. Uhrien ruumiit myrkytettiin. Ruumiitten lähetyelle asetettiin kivääreillä varustettuja vahteja — mutta pedon viekkaus oli niin suuri, että hän aina pelasti nahkansa.

Kun ei mikään keino auttanut, tehtiin vihdoin viimeinen hurja yritys. Muutamat teekenttään omistajat päättivät istua yön verannalla ja odottaa tiikeriä, käärittynä alkuasukkaitten tavallisiin vaippoihin. Se oli jännittävä toimi, sillä tulta ei saatu sytyttää, eikä kukaan ollut varma, vaikka juuri itse joutuisi vielä samana yönä tiikerin saaliiksi.

Istuttuaan siinä kauvan aikaa äänettömässä odotuksessa, lähti muuan heistä huoneeseen hakemaan jotain. Tapaillessaan etsittävänsä esinettä, kuuli hän äkkiä verannalta kauhean metelin. Hän tempasi pyssynsä ja hyökkäsi takaisin ulos, mutta veranta oli aivan tyhjä. Vaan pimeästä kuuli hän teepelloilta ystävänsä B:n äänen, joka huusi kuoleman tuskassa: «Auttakaa! Auttakaa Jumalan tähden! Tiikeri on käynyt kiinni minuun. Auttakaa! Auttakaa!»

Hän kiersi pajunetin kiväriinsä, kiirehti paikalle ja näki pimeässä hämmöityksen tiikeristä, joka oli iskenyt hampaansa B:n ranteeseen ja talutti tätä

sillä tavalla mukanaan. Hetkeäkään epäilemättä syöksi hän pajunettinsa tiikerin kylkeen ja laukaisi samassa kiväärin. Peto kaatui ja hellitti hampaansa, jonka jälestä molemmat miehet juoksivat takaisin taloon. Mutta ennenkun he ehtivät portaista ylös oli tiikeri jo taas heidän kimpussa, kynsi ja repi uudestaan B:tä selästä ja hartioista mitä kauheimmalla tavalla. Onneksi oli se kumminkin sen viimeinen ponnistus, sillä se kaatui samassa itse hengetönnä maahan, ennättämättä tehdä loppua uhristaan.

Sitten saatiin selville, että tiikeri oli hiipinyt miesten joukkoon niinkuin varjo, ilman että yksikään heistä olisi sitä huomannut. Ja kun lähin mies, joka sattui olemaan B., oli kohottanut kätensä puolustautuakseen, oli se iskenut hampaansa siihen. Tuskissaan oli B. nousut istuiltaan ja seurannut portaita alas, käsi pedon suussa, josta se täydelleen talutti häntä, luultavasti vasta edempänä käydäkseen häneen tuntuvammin käsiksi. Ja sen olisi tiikeri tietysti tehnytkin, ell'ei ystävän rohkeus ja pikainen päätös olisi pelastanut B:tä julmasta kuolemasta. Toiset miehet oli vallannut hurjin pelko, ja he olivat hyökänneet lähimmästä ovesta huoneeseen.

B. makasi useita kuukausia henkimenossa, mutta tointui kumminkin loppulta ja saattoi itse kertoa tuon kauhistuttavan tapauksen.«

Valtameren syvyydessä.

Kirj. JOHN PEARCE.

ellillä pojilla, jotka työskentelemme merien pohjassa, meillä on monta varsin kummallista kokemusta. Mitä minuun tulee, niin olen ollut sellaisessa ammatissa jo yli 30 vuotta, ja voin varmasti sanoa, että koko se aika on ollut pelkkää seikkailua.

Eräänä päivänä v. 1865 sain käskyn tarkastaa parkkilaiva «Mindoran» hylkyä. Parkki, joka oli noin 400 eli 500 tonnin vetoinen, oli matkalla Välimerelle, mutta oli tuskin ennättänyt neljää penikulmaa Doverista, kun jo upposi 17 sylen syvyyteen. Siihen aikaan me tietysti käytimme vielä vanhanai-kuista «avonaista» sukelluspukua. Mille perusteelle silloinen sukelluskypäri oli rakennettu, siitä saa parhaan käsityksen, jos ajattelee alassuun vesiastiaan painettua juomalasia. Niinkauvan kun seisoi suorana, saattoi työskennellä jotensakin hyvin, mutta milloinkaan ei voinut liikua vapaasti eikä tehdä työtä makavassa asennossa — epäkohta, jonka uudenaikaiset ihmeteltävät sukeltajapuvut jo kauvan sitten ovat poistaneet.

Olin jonkun hetken nostellut ylös tavaralaatikoita, kun takelluin eräisen köyteen. Merkkinuoraa hoitamassa oli muuan vanhempi mies, joka hyvin vähän tunsu sukeltajan ammattia. Minä pysyin sentään hyvästi tasapainossa ja annoin merkin, että minut vedettäisiin ylös. Mutta ukko käsitti väärin merkkinykäisyäni ja alkoi hellittää köysiä. Sil-

mänräpäyksessä olin keikahtanut kumoon ja aloin painua hyvää vauhtia pää edellä pohjaan päin. Tajusin heti, että viimeinen hetkeni oli tulossa. Kylmä, suolainen vesi tunkeutui kypäriin kohisten kasvojeni vastaan. Silmäini ohi liiteli monenmoisia kuvia menneiltä ajoiltani, mutta arvattavasti menin minä muuttaman sekunnin kuluttua tajuttomaksi. Kumppani, joka oli yksinään yl-

JOHN PEARCE.

hällä veneessä, alkoi varmaankin epäillä, ett'ei kaikki ollut oikein päin. Odotettuaan hetkisen, työnsi hän ukon syrjään ja alkoi vetää köysiä ylös. Kohta olin minä puolikuolleena veneessä, mutta virkosin sentään varsin pian lämmittävien lääkkeitten ja järjellisen menettelyn avulla.

Täydellisenä on nykyään jokaisessa kirjakaupassa
saatavana uusi kuvallinen painos

ZACH. TOPELIUKSEN

VÄLSKÄRIN

KERTOMUKSIA

Teos ilmestyi 45 vihossa à 55 p. ja myydään myöskin 3 korusiteessä à 10: 50 p.

Teosta koristaa yli 300 kuvaa kahdelta niin etevältä taiteilijalta kuin *Albert Edelfelt* ja *Carl Larsson*.

Uuden suomennoksen on toimittanut

Juhani Aho,

jolle runoilija eläissään itse uskoi tämän suomennostyön.

Nämä jännittävät historialliset kertomukset ovat yhtä ihailut nyt kuin ennenkin ja tuskin on sitä kotia pohjoismaissa, missä eivät »Välskärin kertomukset» olisi sijaansa saaneet. Niin kansallinen, niin kotimainen, niin supisuomalainen kuin tämä teos onkin, on se kuitenkin suurimmalle osalle varsinaista suomalaista yleisöä, joka ei ole kyennyt sitä alkukielellä lukemaan, ollut melkein suljettu kirja.

» — Kansallisen kirjallisuuden ystävät ja kannattajat, opettajat ja vanhemmat, teille kaikille suositamme tätä arvokasta teosta, joka nyt ilmestyy ajanmukaisessa suomalaisessa asussa.« (Laatokka.)

» — Sopivampaa ja parempaa joululahjaa nuorisolle tuskin voi antaa kuin nämät puhdasmieliset, jalohenkiset ja kansalliset kertomukset.«

(U. Sren Matti.)

» — Eivätkä hänen kuvauksensa kansamme elämästä ja sankaritoista puolentoista vuosisadan aikana ole lämmittäneet ainoastaan nuorukaisen mieltä, vanhempikin sydän on lämminnyt, innostunut lukiessaan hänen kertomuksiaan, joihin niiden tekijä on niin mestarillisella tavalla sulattanut kaiken sen hehkuvan isänmaan rakkauden, jota hän tuntee, josta hänen elämänsä, työnsä on meille niin kauniina todistuksena ja esikuvana.«

(Kotkan Sanomat.)

»Nykyinen miehuuden ijässä toimiva, sivistynyt sukupolvi on imenyt isänmaan rakkautta ja innostusta kaikkeen jaloon Topeliuksen Välskärin tarinoista. — —«

(Aamulehti)

» — Rakkaampaa lukemista ei voi suomalainen lukija saada.«

(Turun Lehti.)

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

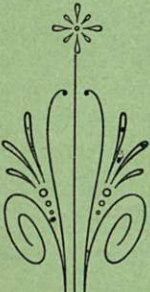
9 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

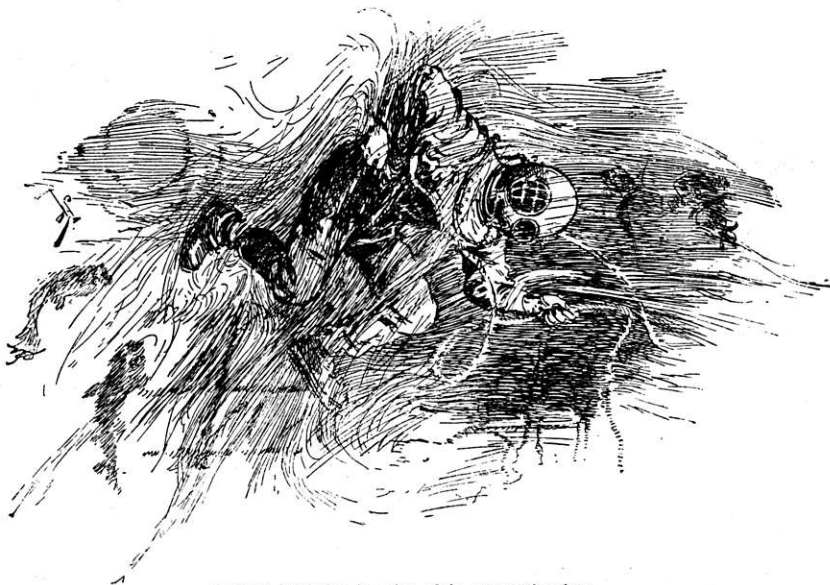
o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMESTYY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

Samana vuonna satuin kauheaan seikkailuun. Minä työskentelin hyvin syvässä vedessä eräässä Dundeen höyry-laiva-yhtiön laivassa nimeltä «London», joka oli uponnut Tayssa heti lastauksen jälkeen. «London» oli matkustajalaiva, mutta kuljetti myöskin tavaroita. Muun muassa kiskoin minä sieltä esiin eräänlaisen nistorakennuksen, jossa oli neljä ketjuissa riippuvaa koukkuja, ja aikomukseni oli kiinnittää nämä koukut pakkilaatikon kulmiin ja antaa sitten merkki, että se vedettäisiin ylös. Laatikot olivat näet laivaa täytettäissä ahdetut niin tiukalle, että ne veteen jouduttuaan olivat turvonneet siihen määrään, että melkein laivan sivu oli pullistunut. Ja sen vuoksi en saanut niitä ulos tavallisella tavalla. Olin juuri kiinnittänyt kaikki koukut laatikon kulmiin, mutta en ollut tarpeeksi hellittänyt vetoköyttä, kun onnettomuus tapahtui. Minun piti sitä juuri korjailla vasemmalla kädelläni oikealle tilalleen, vaan samassa irtaantuivat koukut laatikosta ja köyttä alettiin ylhäältä pingoittaa. Ja sitä nyästiin niin äkkiä, että kaksi koukkuja meni läpi kämmeneni ennenkun ehdin vetää kätteni pois, eikä mitään muuta kuin sain huristaa mukana ylös — en juuri ilmaan toki, sillä työpaikkani oli 70 tai 80 jalan syvyisessä vedessä. Se oli kauhea kohtaus. Koukutläpi kämmeneni ja riipuen siinä koko ruumiini painolla! En voinut

tarttua merkinuoraankaan, ja miehet ylhäällä vetivät vaan rivakasti niinkuin pakkilaatikkoa ainakin. Tuskin tarvinnnee mainitakseni, minkä näköinen käteni oli päästyäni pinnalle. Saan kantaa muistoa siitä tapauksesta kuolinpäivääni saakka.

On omituista tehdä huomioita siitä, kuinka miehistö ja matkustajat käyttäytyvät laivan tehdessä haaksirikon. «Deutschland» oli noin 4000 tonnin vetoinen alus, «Norddeutscher Lloydin» oma, ja kulki Bremenin ja Newyorkin väliä. Joitakuita vuosia sitten — siinä sattui silloin olemaan 400 matkustajaa — kolahti se korkean nousuveden aikana kalliolle North Forelandin ulkopuolella. Samalla kertaa raivosi hirveä lumimyrsky, ja aallokko oli niin kova, ett'ei voitu laskea veneitä vesille. Mutta laiva pysyi kuitenkin vahingoittumatta kalliolla. Matkustajat alkoivat epätoivoisinaan ryyppiä aika lailla, ja kilistelivät laseja puolitoista vuorokautta, kunnes meri tyyntyi niin paljon, että voitiin lähestyä laivaa. Minä olin ensimmäisten joukossa, jotka astuivat kannelle.

Jalkani luiskahti ja minä aloin nopeasti vajota.

Näky kannen alla oli kauhean surullinen. Ruumiita virui vedessä ympäri kaikkia salonkeja, ja minua pöyristytti, kun eräässä kohdassa aivan aavistamattani kohtasin kolme nunnaa, jotka oimittuisissa puvuissaan makasivat siinä niinkuin olisivat tavallista unta nukkuneet.

Eräs mies parka oli sitaissut vyötäisilleen pelastusvyön, mutta oli arvatenkin luiskahtanut ja syök-synyt päikseen eräasen venttiiliin sellaisella voimalla, että kolmen miehen piti vetää jaloista hänen ruumistaan siitä irti.

Ihmeellisimpiä laivahylkyjä, mitä voin muistaa, oli «Cadiz», joka vuonna 1875 joutui haaksirikkoon Ranskan rannikolla Quessantin ja Molènen välillä. Se oli suuri alus, erään lontoolaisen kauppahuoneen oma, ja kuljetti tavaroita useihin Väli-meren satamiin. Ollessaan juuri matkalla kotiin viini- ja elohopea lastissa törmäsi se karille ja upposi 14 sylen syvyyteen. Tuskin olin pääs-syt onnettomuuspaikalle kun jo sain suuren joukon kiireel-lisiä sähkösanomia eräästä metsästyspuukosta, jonka piti olla 140,000 markan arvoisen. No hyvä, minä löysin-kin ihmeeksi uponneesta laivasta tuon saman puukon, mutta en tuonut sitä ylös, ennenkun olisin sähkösanoman lähettä-jältä saanut vakuuden, että hän maksaisi minulle pelastuspalkkion, joka teki 5 prosenttia puukon luonnottoman suu-resta arvosta.

Minä olin suoraan sanoen siinä luulossa, että se olisi ollut ainoastaan jonkun perheen muistoesine tai muu sellai-

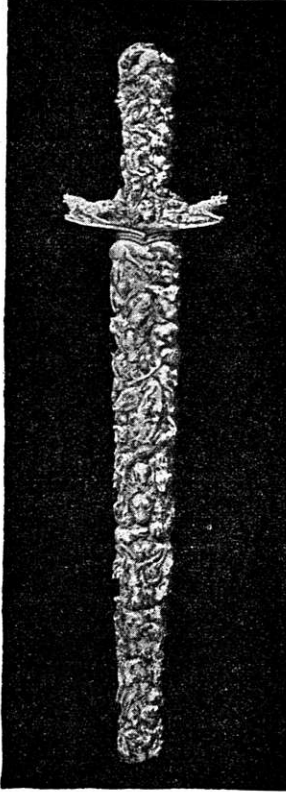
nen, ja että sille olisi pantu tuo taru-mainen hinta vaan puhtaasta tunteelli-suudesta. Lähetin siis sähkösanoman Lloydin asiamiehelle ja sain ihmeekseni vastauksen, että minun osakseni tulisi 7000 markkaa, jos toisin puukon ilmoille. Olin pilottanut sen huolellisesti uponneeseen laivaan ja asettanut pari lyijy-kankea sen päälle, niin että tiesin varmaan missä se oli.

Tämä oimituinen puukko oli tavallisessa pahvikote- lossa, jonka päällä oli osoite H. K. K. Saldhanan herttua, Portman Square, London. Laatikossa oli komea, musta- puinen kotelo, ja vasta sen sisässä oli itse puukko, sekä valettu jäljennös ja pari kolme sataa valokuvaa siitä samasta oimituisesta taide- teoksesta.

Jokaisen valokuvan alla oli seuraava kirjoitus: «Met- sästyspuukko, 63 senttimet- riä pitkä, hopeaan muodos- tanut ja valmistanut Raphael Zacharias da Costa. Tätä ihmeellistä taideteosta alet- tiin tehdä kesäkuussa 1863 ja se valmistui Toukokuussa 1874.» Näemme siis, että taiteilijalta oli mennyt *yksi- toista vuotta* tuon puukon val- mistukseen. Sen omistaja oli

silloinen Porttukaalin ministeri Lon- toossa, ja luultavaa oli, että puukkoa siellä aiottiin tarjota myytäväksi. Sekä pää että tuppi oli aivan erinomaisen taidokkaasti tehdyt, ja niihin kaiverre- tuilla eläinten kuvilla oli silminä timant- teja ja muita jalokiviä.

Tuodessani puukkoa merenpintaan, huomasin, että mukaani oli myöskin jou- tunut eräs pieni, likainen laukku. Tul-

Metsästyspuukko, jonka arvo oli 140,000 markkaa.

tuani pelastusaluksemme kannelle viskasin minä laukun pois urahtuen suutuksissani, että olin mokoman arvottoman esineen vuoksi aikaani tärvännyt. Mutta eräs ranskalainen virkamies, joka sattumalta seisoi aluksemme kannella, otti laukun ylös ja vei sen maalle. Jälestä päin satuin olemaan saapuvilla, kun hän avasi sen, ja mitä luulette sen sisältäneen? 50 kappaletta ameriikkalaisia 20-dollarin kolikoita kullassa, 150 englantilaista souvereignia, suunnattoman määrän espanjalaista kulta- ja hopearahaa, sekä kultakelloja ja jalokivillä koristettuja rannerenkaita! Huomasimme selvästi, että omistaja oli uponnut juurisillä hetkellä, kun mätti kalleuksiaan tuohon laukkuun. Yhteensä pelastimme me silloin 140,000 markan arvosta elohopeaa, 280,000 markan viinit sekä noin 120 á 140 tuhatta markkaa hopeassa ja lyijyssä, paitse muuta yksityistä omaisuutta. Pelastuspalkkioksi saimme 30 prosenttia kaikesta tavarasta, sekä 5 prosenttia jalokivistä.

Erityisesti kauheaa «Cadizissa» oli se tavaton määrä ruumiita, joita uiskenteli ympärilläni ja esti jokaista liikettäni. Olkoon tämä näky kuinka pöyristyttävää tahansa, kun voi *nähdä* ruumiit, mutta tässä oli vesi siksi syvää, ettei pohjassa ollut vähintäkään valoa. Kerran kiertyi erään naisen pitkät hiukset kypäräni

silmälasiin kiinni, ja tuntui melkein niin kuin hän olisi tarttunut käsin kaulaani.

Mitä me teemme ruumiille? Minä epäilen, että me emme pane niihin suurtakaan arvoa — olisi liian pieni ansio, ymmärrättehän, kiskoa niitä pinnalle. Mutta ruumiista puhuen voin mainita, että «Cadizin» kuolleitten luettelo oli kauhean surullinen. Varsinkin muistan erään perheen, isän, äidin ja yksitoista lasta, jotka kaikki upposivat laivan mukana. Alasalongin portaissa tapasin erään

Eräs ranskalainen virkamies otti laukun ja vei sen maalle.

vanhan herrasmiehen, joka juuri oli saanut housut jalkaansa, ja jonka toinen käsi oli olan takana, ikäänkuin pistämässä kiinni housunkannattimia.

Olimme juuri lopettamassa työtämme «Cadizissa», kun kuulimme rannalta, rauhallisesta Molènen kaupungista kauhean metelin. Joku sanoi, että eräs toinen laiva oli uponnut tuohon vaaralliseen paikkaan, mutta sitä minä en uskonut. Olin juuri oman hauskan kuunarini kajuutassa ja löin lankomieheni kanssa korttia, kun kansivartija ilmoitti, että jonkun matkan päästä kuului hätähuutoja.

Hyökkäsin kannelle, mutta kesti kotvan aikaa, ennenkun sumun lävitse sain selville, mistä päin hätähudot kuuluivat. Vihdoin olin asiasta selvillä. Lankoni, minä ja muutamia merimiehistäni hypäsi pieneen veneeseen, ja kun olimme soutaneet vähän matkaa ääntä kohti, näimme suuren «Boyne» nimisen aluksen mastonkärkien pistävän esiin meren pinnasta. Se oli törmännyt suoraan vedestä kohenevalle kalliolle ja saanut kylkeensä 80 jalkaa pitkän repeämän, kuten sittemmin huomasimme. Kaikki matkustajat ja miehistö, paitse paria kolmea, oli pelastunut veneihin, ja me autoimme ne kaikki rannalle. Tultuamme maalle aloin minä keskustella kapteenin kanssa, sanoin kuka olin ja mitä minulla oli sillä paikkakunnalla tekemistä. Hän, mies parka oli luullut olevansa Schilly-saarien luona, kun oli kuulut minun huutavan englanninkielellä. Jos «Boyne» karille mennessään olisi solahtanut hiukankin eteenpäin, olisi se uponnut kokonaan niinkuin kivi, aivan samoin kuin «Drummond Castle» teki melkein samassa paikassa. Minua huvitti suuresti, kun sain tietää, että «Boynessa», paitse lastia, oli noin 700,000 markan arvosta kultaa ja jalokiviä.

Kapteeni kysyi voisinko pelastaa laivasta mitään, ja minä lupasin koettaa, jos saisin 20 prosenttia kaikesta mitä pelastaisin. Sitten teki hän kirjallisen sitoumuksen, johon minä piirsin nimeni alle, vaikka luonnollisesti aivan hyvin tiesin, ett'ei sellainen paperi oikeudessa merkitsisi mitään — sitävarten että kapteeni oli kovin hajamielinen sitä tehdesään. Kumminkin katsoin minä maksavan vaivan koettaa pelastusta ja ryhdyin lankoni kanssa tarpeellisiin varustuksiin. Yritys oli sangen vaarallinen, sillä myrsky lähestyi ja se olisi voinut ruhjoa koko laivan kappaleiksi. Minä sukelsin

laivaan, pääsin siihen huoneeseen missä kulta ja jalokivet olivat, ja toin suurella kiireellä myttyjä ylös. Hiomattomia jalokiviä, käärittyinä silkipaperiin, uis-kenteli ympäri lähellä huoneen kattoa. Kauvan en viipynyt aarrehuoneen tyhjentämisessä, ja nyt kysyi kapteeni tahtoisinko pelastaa postinkin. Siinä ei hän voinut tehdä mitään määrättyitä ehtoja, sanoi hän, mutta lisäsi, että varmaankin pää-postitirehtööri pitäisi huolta vaivani palkitsemisesta. Me suostuimme hänen ehdotukseensa ja aloimme etsiä postia. Monessa laukussa oli suuria repeämiä ja niistä solui veteen rahaa ja jalokiviä. Ja mitä maksoi herra pää-postitirehtööri sitten meille jokaisesta laukusta? Kokonaista 14 markkaa!

Tuskin olimme saaneet aarrehuoneen tyhjäksi ja tuoneet postin ylös, kun matkustajat tulivat kimppuumme ja jokainen rukoili, että noutaisimme hänenkin arvokkaammat tavaransa. Siitä työstä tarjottiin meille varsin vietteleviä palkkioita ilman mitään erityisiä laskuperusteita. Luonnollisesti puhun minä ainoastaan niistä, jotka olivat jääneet paikalle, sillä suurin osa matkustajista oli lähtenyt eräällä pelastajalaivalla Brestiin. Moni oli jäänyt juuri senkin vuoksi, että oli huomannut sukeltajain ryhtyvän tarkastamaan uponnutta laivaa. Ensimmäisten joukossa, jotka tulivat puheileni, oli eräs vanha Brasilian juutalainen. Hän tarjosi tulkin kautta minulle 2,800 markkaa, jos tahtoisin laivasta noutaa hänen matkalaukkunsa. Mutta tulkki, joka myös oli matkustaja ja jolla itselläänkin oli kallisarvoisia matkatavaroita uponneessa laivassa, veti vanhaa juutalaista sekä minua pahanpäiväisesti nänstä. Sen sijaan, että olisi selittänyt missä osassa laivaa juutalaisen tavarat olivat, ilmoittikin hän sen paikan missä hänellä oli omat matkalaukkunsa, ja ne

hilasin minä ylös, varmana siitä, että saisin luvattun palkkioni juutalaiselta.

Mutta kun ukko näki merestä tuomani tavarat, hypähteli hän kiukusta ja huitoi hurjana käsiään. Minä en tietysti voinut ymmärtää mikä häneen meni, ja kun ihmeissäni käännyn päin häneen, koppasi tuo konnamainen «tulkki» matkalaukkunsa kouraansa ja lähti ivallisesti nauraen tiehensä. Juutalaisparka tuli niin toivottomaksi, että minä päätin

aivan häviön partaalle j. n. e., vaan minä en kuitenkaan uskonut hänen uikutuksiaan, sillä hänen laukkujensa painosta olin huomannut, että niiden sisälön täytyi olla hyvinkin kallisarvoisen.

Seurasin juutalaista maalle ja olin läsnä, kun tullimiehet avasivat hänen matkalaukkunsa. Niissä löytyvä rikkaus oli niin suuri, että se oli soaista silmämme. Ne olivat täpösen täynnä hiomatomia timantteja, joiden arvo, niinkuin

Konnamainen «tulkki» koppasi matkalaukut kouraansa ja lähti tiehensä.

sukeltaa uudestaan laivaan ja koettaa etsiä hänen kallisarvoisia laukkujaan. Ja hetken päästä palasinkin jo ylös mukani hänen tavaransa. Päästäessäni kypärää päästäni vaadin minä häneltä lupaamiaan 2,800 markkaa, mutta tuo vanha lurjus vannoi ja vakuutti luvaneensa ainoastaan 280! Mutta minä en luvannut huolia siitäkään, joll'en saisi täyttä summaa, ja silloin alkoi juutalainen vedota minun hellempiin tunteisiini. Hän sanoi joutuneensa haaksirikon kautta

jälempää sain tietää, nousi moneen miljoonaan markkaan!

Tämän suuren aarteensa oli ukko aikonut kuljettaa salaa, säilyttämättä sitä laivan talletushuoneeseen niinkuin laki olisi vaatinut. Kun petos keksittiin, sai juutalainen tietysti tekemistä höyrylaiva-yhtiön kanssa. Hänen olisi asetusten mukaan pitänyt maksaa kuljetuspalkkiota 10 % senlaatuista kalleuksista. Tullimiehet ottivat timanttilaukut takavarikkoon, ja kuinka niiden sittemmin

kävi, sitä en tiedä; mutta sen tiedän, että minä en ikinä saanut luvattua palkkiotani niiden pelastamisesta.

«Boynen» pelastus oli tuottavin kauppa mitä minä milloinkaan olen tehnyt, tai siitä olisi ainakin tullut sellainen, joll'en olisi joutunut onnettomaan oikeudenkäyntiin kapteenin sitoumuksen johdosta. Vielä eräs ihmeellinen juttu samasta laivahyllystä! Ennenkun se kokonaan uppoisi, oli vielä kerran yritetty pelastaa loppuja siinä olevista kalleuksista. Muutamia pieniä laatikoita, joissa oli kultaa ja kalliita kiviä, oli jo saatu ylös, mutta siinä oli sattumalta muutamia merisotamiehiä, ja nämä alkoivat hurjasti ryöstää laatikkojen sisällystä, pistellen sitä taskuihinsa. Jokainen heistä oli jo saanut jommoisenkin osan, vaan luultavasti alkoivat he pelätä joutuvansa ryöstöstään kiinni — ja minä näin itse kuinka he pelästyksissään tyhjensivät taskunsa mereen.

Viimeinen suurempi laivahylky, jonka kanssa jouduin tekemisiin, oli höyrylaiva «Aden». Se uppoisi Socotoran edustalle ja suuri osa matkustajista meni mukana. Minut lähetettiin sinne erään toisen sukeltajan kanssa, mutta me emme voineet moneen päivään ryhtyä työhömmе, sillä silloin sattui käymään niin ankara lounainen *monsuuni*-tuuli, että oli mahdoton ollenkaan lähestyä laivahylkyä. Kaksi viikkoa täytyi meidän oleskella lahdella ankarassa auringon paah-teessa, ja kolmannen alussa saapui vihdoin paikalle yksi niitä *dhowia* (araapialainen alus), jotka Adenissa olimme vuokranneet avuksemme pelastustyöhön.

Kaikki tuntui menevän sillä kertaa päin mäntyyyn. Vaikka olimme vuokranneet kolme araapialaista venettä, niin saapui niistä vaan tuo yksi ainoa. Sitten oli meillä suuria vaikeuksia löytäisämme paikkaa, mihin «Aden» oli upponnut,

sillä laivan sirpaleita oli hajallaan neljännespenikulman alalla, ja nekin niin kummallisella tavalla, ett'en mokomaa ollut koskaan nähnyt.

Vihdoin löysimme kuitenkin uppomispaikan ja ryhdyimme heti työhön. Laivassa oli ollut tavattoman suuri lasti, enimmäkseen tina- ja kuparikankia, silkkiä, perlemota ja jaappanilaisia tavaroita. Mutta me otimme etupäässä huomioon tinan ja kuparin, jotka niihin aikoihin olivat hyvässä hinnassa. 50 tonnia onnistuikin meidän nostaa ylös, ja ne me asetimme kaikki *dhowimme* varmaan talteen. Vaan juuri kun olimme oikeissa nostaa yhä lisää, kielsikin tuo arapialainen laivuri-roisto ottamastaan suurempaa lastia. Minä tulin merestä ylös keskustelemaan hänen kanssaan järkevästi asiasta ja otin kypärin päästäni. Silloin nauroi hän yht'äkkiä ja osoitti taakseni, ja kun käännin katsomaan, näin kokonaisen parven *dhowia* olevan tulossa meitä kohti, täynnä kirjavaa joukkoa, joka ulkomuodosta päätäten oli pelkkiä kauppiaita, *somalia*. Jos oikein muistan, oli siinä kaikkiaan 50 kanoottia ja 20 suurempaa venettä, ja kaikki suuntasivat he suoraan haaksirikkopaikalle. Oli tarpeetonta kysyä, mikä heillä oli asiana, sillä herrat *somalit* ryhtyivät heti kaikin voimin «pelastustyöhön.»

Kaksi niistä *dhow*-laivureista, jotka olimme palkanneet, oli kertonut heille laivahyllystä, uutinen levisi väleen pitkin rannikkoa, ja heti oli pari yritteliästä päällikköä varustanut tämän hauskan laivaston «tutkiakseen» tuota uponnutta linja-höyrylaivaa. Minä lähetin hakemaan Adenista kanuunavenettä, mutta se oli turhaa vaivaa. Kertoakseni asian lyhyesti: nuo mustat roistot nostivat laivahyllystä tinaa ja kuparia 280,000 markan arvosta — puolta enemmän kuin mitä me saimme pelastetuksi. Heidän

sukellustapansa oli hyvin alkuperäinen. Itse mielestään näyttivät he olevan tavara-
lain laillisia omistajia ja heidän tou-
huaan olisi ollut erinomaisen hauska
katsella, ell'ei se olisi ollut niin kiro-
tun kiusoittavaa.

Me vetosimme Socotoran sulttaaniin,
siihen kurjaan nahjukseen, jonka «palat-
sin» katolla liehuu Englannin lippu.

simme erityisistä piilopaikoista 170 tina-
ja kuparitankoa, jotka tuo roisto tahtoi
pitää palkkiona hyvästä avustaan.

Kummallista kyllä, ennen vanhaan
maksettiin takkiraudasta suurempi pe-
lastuspalkkio kuin kullasta, hopeasta tai
timanteista. Saksalais-ranskalaisen sodan
aikana joutui «Edmund Merritt» nimi-
nen laiva kokonaan hylyksi yhdeksän

Minä jouduin mitä rehevimpään metsään.

Mutta hän ei sanonut voivansa meitä
auttaa, koska hänellä ei ollut laivoja
eikä sotaväkeä. Ja kukkuraksi kaikelle
— kun me tulimme noutamaan niukkaa
saalistamme, huomasimme että suuri osa
siitäkin oli kadonnut. Minä epäilin so-
mali-kapteenia ja vaadin, että hänen
aluksensa tarkastettaisiin. Tarkastus
pantiinkin toimeen huolimatta hänen
kiukkuisista vastaväitteistään, ja me löy-

penikulman päässä rannasta Middles-
broughin ja Ostenden välillä. Minun ja
kumppanini onnistui pelastaa koko lasti
kahdeksassa viikossa. Rauta vedettiin
ylös erityisillä nostolaitoksilla, ja me
saimme noin 140 markkaa tonnista. Toi-
sen kerran nostimme me kymmenessä
viikossa 1000 tonnia ratakiskoja eräästä
laivahyllystä Lundyn saaren luona, ja sil-
loin saimme 75 prosenttia niiden arvosta.

Suurin syvyys, missä olen työskennellyt, oli 135 jalkaa. Silloin pelastin lastia «Liverpool» nimisestä höyrylaivasta, joka kuletti tavaraa Cornwallisiin ja Pohjois-Walesin välillä. «Liverpool» oli hukkunut jo kymmenen vuotta sitä ennen, ja kaikki sukellusyritykset olivat siihen saakka olleet turhia. Sillä oli ollut kallisarvoinen lasti pelkkää tinaa, ja sen me pelastimme täydelleen, saaden 75 prosenttia koko lastin arvosta.

Joskus on maisema meren pohjassa aivan yhtä kaunis kuin ikään kuivalla maalla. Ihanimman vedenalaisen maiseman, jonka muistan nähneeni, näin sukeltaissani ranskalaiseen höyrylaivaan «Ville de Palermoon», joka upposi lähellä Zuessantia vuonna 1883. Minä jouduin mitä rehevimpään, taajimpaan «meripalmu»-metsään, aivan kuin olisin ollut jossain tulvan peittämässä troopillisessa metsäseudussa. Se oli niin tiheä, että suorastaan teki haittaa pelastustyölleni. Tuota omituista näkyä lisäsivät vielä monilukuiset ja erittäin loistavat kalat, joita puikkelehti sinne tänne «puiden välissä. Muutamat puista olivat 15—20 jalkaa korkeita, ja luullakseni olisi tarvittu ainakin yhden tonnin nostovoima, ennenkun olisi voitu nyästä niitä juurineen irti.

Haikalat eivät ole minua koskaan hätyyttäneet sukellustöissäni, mutta erästä kumppaniani ahdisti yksi ja sama hai pitkät ajat S:t Ives Bayn lähistöllä Cornwallisissa. Venemiehet antoivat aina hätämerkin, kun näkivät sen lähestyvän, ja vetivät sukeltajan ylös, koska pelkäsivät että peto voisi purra ilmaletkun poikki. Useimmat kalat pelkäävät sukeltajaa, varsinkin jos hän puhaltelee ilmakuplia kypäristään. Läkkikala se on sentään kauhein katsella, varsinkin jos se on lähellä ja tavoittelee imulonkeroiltaan kiinni. Kaikki mannermaan sukeltajat, etenkin ranskalaiset, työskentelevät kauhean vastenmielisesti sellaisessa kohdassa, missä läkkikalan on huomattu asustavan.

Tässä täytyy minun vielä mainita eräs ihmeen kummallinen sattuma. Olin kerran Pohjanmerellä sukellustyössä eräässä laivahylyssä, ja joka ikinen päivä kolmen viikon ajan tuli säännöllisesti luokseni muuan kolja, joka oli menettänyt selkä-evänsä. Se tuli ihan lähelle minua ja katseli mitenkä tein työtäni. Me aloimme oikein pitää toinen toisestamme, ja särkyneestä selkäevästä tiesin minä, että se oli aina sama kala.

Härkätaistelut Espanjassa.

Kirj. SIDNEY GOWING.

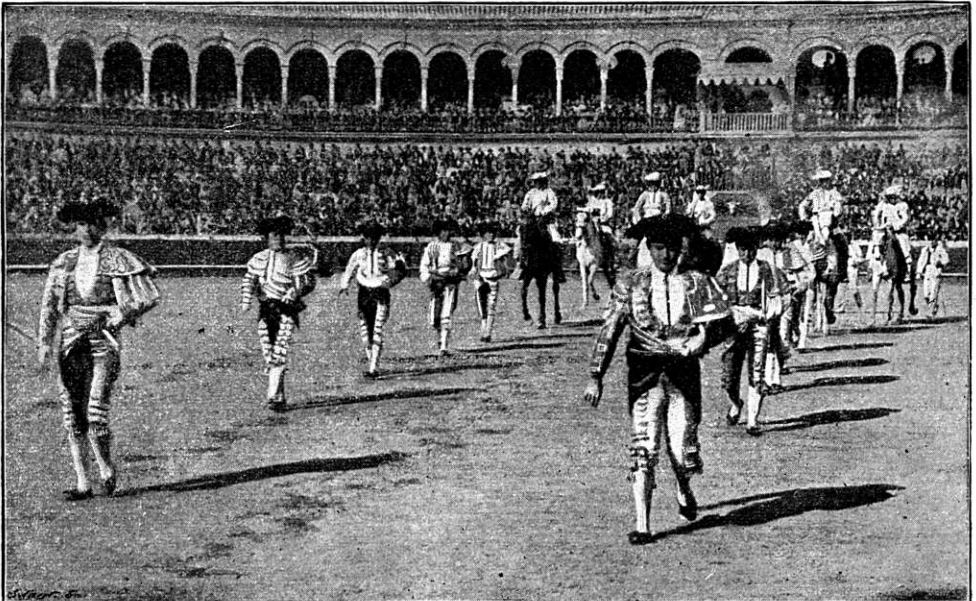
Ilkää uskoko, jos joku sanoisi että härkätaistelut alkavat käydä vanhanaikuisiksi. Ne ovat yhtä yleisiä ja yhtä syvälle juurtuneita Espanjassa kuin esim. nyrkkitaistelut Englannissa, ja tulevat kauvan sellaisina pysymään. Härkätaistelujen poistaminen laillista tietä synnyttäisi Espanjassa pahemman vallankumouksen kuin mikään sisällinen tai ulkonainen onnettomuus, olisipa se sitten miten kauhea tahansa.

Härkätaistelujen varsinainen kotipaikka on Sevilla, ja Madrid on vasta

toisessa sijassa. Madridin teatteri on tosin komeampi, mutta koko joukon pienempi kuin Sevillan, jossa on tilaa 14,000 katselijalle. Kaiken vuotta saa siellä joka sunnuntai katsella härkätaisteluja.

Espanjassa käy näitä taisteluja katsoimassa keskimäärin 300,000 henkeä viikossa. Ja sitäpaitse on vielä otettava laskuun ne lukemattomat pienet härkätaistelija-seurueet, joita kuleksii maaseutu-kaupungeissa.

Oikeaan *pukka*-härkätaisteluun Sevillassa pitää olla kuusi mitä komeinta härkää ja 40 hevosta, puhumattakaan

Taistelijat astuvat näyttämölle.

siitä kultaan puetusta «taiteilija»-joukosta, joka aina herättää niin ääretöntä ihastusta, ja jota sekä rikkaat että köyhät tervehtävät huutaen ja kirkuen veljellisessä sovussa.

Tavallisesti alkaa härkätäistelu kello puoli kolme iltapäivällä. Istumapaikat auringon paisteessa maksavat 2:sta markasta 2:80:neen ja varjoisien paikkojen hinta vaihtelee 4:stä 140:neen markkaan. Suurin osa istumasijoja on kivisillä portailla, jotka kohoavat toinen toisensa yläpuolella niinkuin pykälät pyramiidin seinämässä. Jokaisella portaalla on istumia kahdessa rivissä. Kun rakennus on pyöreä ja suurimaksi osaksi katoton, on siinä tietysti ainoastaan toinen puoli varjossa, vaan toiseen puoleen paistaa aurinko täydeltä terältä.

Kun amfiteatteri on tullut täyteen leveähattuisia espanjalaisia ja tyttöjä valkeissa

«mantilloissa» (valkoista vaippaa käytetään ainoastaan härkätäisteluissa), asettuu presidentti paikoilleen pieneen loosiin erään suuren, valkoisen lavan vieressä, missä aina pidetään paikkoja varattuna jalosukuisemmille katsojille.

Silloin avataan ovi teatterin toisessa päässä, vastapäätä presidenttiä, ja taistelijajoukko tulee esiin. Me näemme pari tuimannäköistä ratsastajaa, jotka ajavat laihojen konien selässä presidentin eteen ja pyytävät häneltä avainta *el Toriliin*, siihen suureen talliin, missä härät odottavat kuolemaansa. Sitten tulee kaksi eli neljä matadooria polvi-housuissa ja lyhyissä nutuissa — ne

ovat ne, jotka lopullisesti surmaavat härän. Heidän nuttunsa ovat punaista tai sinistä silkkiä, kulta- ja hopeahetleilla koristetut. Hartioilla on heillä kauhtana, joka on täydellinen mestariteos koruompelun alalla, ja sitä he pitävät vyötäisiltään tiukasti kiinni. Miehet ovat lyhyviä, mutta tanakoita, ja astuvat esiin sulavilla liikkeillä.

Heidän jälestään tulevat banderillot — joiden toimenä on asettaa paikoilleen paperirihmoilla kaunistetut keihäät — ja näitä seuraa muutamia chuloja, miehiä, jotka ovat kohonneet taiteessaan korkeimmilleen ja tekevät ainoastaan

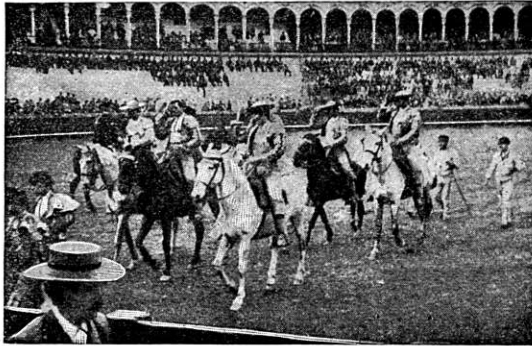
taitavia liikkeitä punaisella kauhtanallaan.

Viimeisinä tulevat ratsastaen picadoorit, keihäsmiehet, loistavissa ja jäykissä virkapuvuissaan, jotka muistuttavat meksikolaisten pukimia. Heillä on aseina pienillä metallikärjillä varustetut,

pitkät puiset keihäät. Nämä keihäsmiehet olisivat hyvinkin upean näköisiä, joll'ei heidän ratsunsa olisi vanhoja laihuneita kuormakonia, sellaisia, jotka jossain pohjoisemmassa sivistysmaassa heti paikalla joutuisivat eläisujeluksen huostaan nuijattaviksi.

Kuusi tällaista ratsastavaa picadoria lopettaa joukkueen, ja heitä seuraa vielä pari jalkamiestä apulaisina hevosten ohjauksessa. Hevosparoilta on toinen silmä peitossa, ja niitä ohjataan aina niin, että peitetty silmä on härkään päin.

Joukkue tervehtää presidenttiä, joka tavallisesti on joku kaupungin ylimys-

Joukko tervehti presidenttiä.

töstä, ja hän vastaa tervehdykseen komealla kumarruksella. Härkätaiteilijat kantavat loistavia kauhtanoitaan ainoastaan komeuden vuoksi, ja tultuaan näyttämölle heittävät he ne sen aituun yli, joka erottaa katselijat heistä. Sitten pukeutuvat he tavallisiin työviittoihinsa, jotka ovat tulipunaisia, verisiä, pahanpäiväisiä risoja, ja asettuvat ympäri näyttämön ulko-aituuta. Ohimennen tahdon mainita, ett'ei Espanjassa koskaan

ravistelee tukevaa päätänsä ja kääntelee solakkaa ruumistaan juuri kuin tahtoisi sanoa «minä olen valmis!» Hän ei ole kärsinyt nälkää eikä häntä ole rääkätty — niinkuin kertomuksissa härkätaisteiluista tavallisesti kuvitellaan. Tämä härän ensimmäinen tulo arenalle on melkein kauniin kohta koko näytelmässä, ja hermostuneet pohjoismaalaiset poistuisivatkin varmaan heti sen jälestä koko teatterista ja jättäisivät itse verisen

Picadoori heilautti keihästään.

kuule nimeä *toreador*, vaan kutsutaan härkätaistelijaa aina nimellä *torero*.

Airuet arenan ta'immisessa päässä ilmoittavat torvillaan näytännön alkamisen. Suuri ovi, jonka yläpuolelle on ripustettu rautainen häränpää, avautuu, ja siitä näkyy pimeä aukko. Hetkisen ammittaa se vaan tyhjänä. Syvä hiljaisuus vallitsee katsojain joukossa ja vihdoin näkyy varjo pimeässä ovi-aukossa.

Härkä kömpii hiljalleen arenalle ja seisattuu oven edustalle, katselee siinä uhkaavana väljää tannerta edessään,

näytelmän kokonaan näkemättä.

Hetken paikoillaan seistyyään astelee härkä eteenpäin ja katselee olisiko siinä tasaisella kentällä mitään esinettä, mihin kannattaisi iskeä sarvensa. Nyt on nuorella ja notkealla torerolla tilaisuus näyttää taitoaan.

Tuo nuori, maineenhimoinen mies juoksee keskelle arenaa ja seisautuu siihen kädet ristissä rinnalla. Hänen ylhäisyytensä härkä ei odotakaan mitään parempaa, hän iskee kaikki sorkkansa maahan ja töyttää täyttä nelistä kohti

nuorukaista. Juuri kun se kaaristaa niskaansa alas heittääkseen pitkällä sarvillaan tuon hävyttömän nuorukaisen ilmaan, tekee tämä käänteen, ja siinä hetkessä ei heidän väliään useinkaan ole kuin muutama tuuma. Tämän ensi rynnäkkönsä on härkä tehnyt sellaisella vauhdilla, että hän tuuskahtaa jymähtäin polvilleen kovaan lattiaan. Hänen vastustajallaan ei ole mitään muuta keinoa kuin juosta pakoon, ja hän viskautuu aituun yli ulkopuoliseen käytävään. Toisinaan on häränkin vauhti niin huima, että hänkin ponnahtaa tuon 5 jalkaa korkean aidan yli — jotensakin kaunis tulos härän hyppäystaidossa. Tätä hyppyä seuraa tavallisesti hurja kápälämäki, jossa lihaviin poliisimiesten, leivosten kauppiaitten, veden myyjäin y. m. jalat käyvät tavallistaan vikkelimiksi, ja kaikki hyökkäävät he sekamyläkässä aidan yli tyhjäksi jääneelle are-nalle. Mutta pian avataan eräs sivuovi, härkä ajetaan näyttämölleen taas, ja kaikki ne, jotka olivat livistäneet sinne pakoon, kiipeävät tulisella kiireellä aituun yli entisille turvallisille tiloilleen takaisin.

Kolme pikadooria istuu hevoskaakeillaan aituun vieressä, mutta heidän edessään seisoo pieni joukko chuloja, miehiä, joiden tehtävänä on ärsyttää härkää kauhtanoillaan. Heillä on taval-

Härkä työntää sarvensa hevosen kylkeen.

lisesti varsin edullinen asema näytelmässä, sillä heidän kauhtanansa ovat niin suuret, että he niillä voivat peittää kokonaan härän pään ja pysytellä aina muutaman jalan matkalla siitä. Sitäpaitse hyökkää härkä aina päälle ummessa silmin ja tavoittelee kauhtanaa, eikä koskaan miestä. Poikkeuksia tosin löytyy, mutta silloin tuleekin taisteluun uusi käänne, joka antaa kiireellistä työtä haavurille pienessä, yalkeassa huoneessaan tallien takana, sekä papille, joka on aina saapuvilla antaakseen tarvittaissa viimeisen siunauksensa kuolettavasti haavoitetuille.

Nyt tapahtuu usein, että se matooreista, jonka määränä on antaa härälle kuolinisku, ottaa kauhtanan käteensä ja näyttää sillä katsojille muutamia taitavia temppeja, aivan toisenlaatuista kuin ne jokapäiväiset liikkeet, joita chulot tekevät. Härkä huomaa vihdoon ponnistuksensa turhiksi, oivaltaa ett'ei hän voikaan keihästä vastustajiaan sarviinsa. Silloin lähestyy pikadoori vanhalla konillaan ja asettuu sopivan matkan päähän aituuksesta, ett'ei kaatuessaan loukkaisi itseään siihen. Hänellä on rautasäärykset jaloissaan, sillä niitä hän ei voi suojella vihollisensa sarvilla. Siinä ei ole mitään tilaisuutta näyttää ratsastustaitoaan. Pikadoorin koko taito on siinä, että voi työntää keihäänsä härän kylkeen ja sitten kaatua hevosineen, loukkaamatta itseään — ja tämä temppe se on rumin kohta koko ohjelmassa. Se ei ole mitään muuta kuin mietittyä teurastusta. Hevonen on tapettava ja sen täytyy pysyä näyttämöllä kunnes se tapetaan.

Hevonen näyttää aina vaistomaisesti arvaavan, että huonosti siinä tulee käymään, mutta ei se sentään vauhkoonnu. Toiset hevoset kyllä useinkin pillastuvat, kun heidän kumppaniaan viedään sur-

man suuhun, vaikka he eivät sitä näekään. Härkä on harvoin halukas puskemaan hevosta, mutta pikadoori ajaa hevosen ihan sen eteen ja heiluttaa uhkaavasti keihästään satulassa. Sitten seuraa lyhyt hyökkäys, pikadoori työntää keihäänsä härän lapain väliin ja härkä taas sarvensa vapisevan hevosen kylkeen. Olen kerran nähnyt vahvan kahdeksanvuotiaan härän, joka viskasi hevosen miehineen päivineen niskansa yli ilmaan, juuri kuin ne olisivat olleet jotain kepeitä leikkikaluja, eikä raskasta lihaa ja verta.

Miura-rotuiset härät, jotka ovat vaarallisimpia kaikista, työntävät tavallisesti sarvensa hevosen rintaan ja silloin kuolee hevonen heti. Mutta nuo kuuluisat Muruve-härät tekevät useimmin puskinsa sivulta päin, ja silloin seuraa niin julma näytelmä, että sitä on mahdoton kuvailla. Jos hevonen sittenkin pysyy jaloillaan, pakoitetaan se uuteen hyökkäykseen, jolloin katsojat alkavat viheltää tuolle huonolle tempulle — espanjalaisten tavallisin tapa ilmaista ylenkatsettaan.

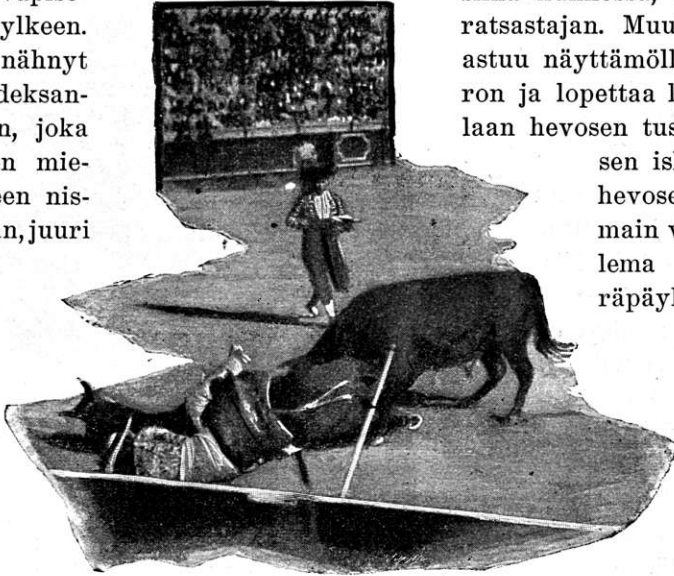
Härkää, joka ottaa vastaan keihään piston horjahtamatta, palkitaan tavallisesti käsien paukutusella, mutta nuoremmat härät peräytyvät usein tuntuksaan kylmän teräksen ruumiissaan. Hevosen kaatuessa pudota romahtaa pikadoori sen selästä maahan ja koettaa

pysytellä parhaansa mukaan joutumastaan sen alle. Samassa heittää joku ehuloista tulipunaisen vaateen härän silmille ja saa hänet poistumaan maassa ryömivän pikadoorin luota. Pikadoori autetaan jaloilleen taas ja uudestaan satulaan — jos nimittäin hevonen vielä on siinä kunnossa, että voi kantaa ratsastajan. Muussa tapauksessa astuu näyttämölle n. k. cacheteron ja lopettaa lyhyellä puukolla hevosen tuskat. Hän tekee

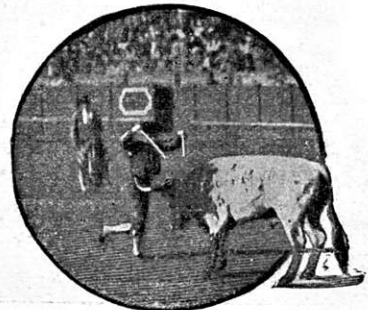
sen iskemällä aseensa hevosen niskanimaim väliin, josta kuolema seuraa silmänräpäyksessä. Tuo eläin

parka on nyt paljoa onnellisempi, kuin se pitkä rivi hänen kurjia tovereitaan, jotka odottavat samaa kohtaloa pimeissä pilttuissaan.

Keskimäärin tulee jokaisen härän osalle kolme hevosta, mutta onpa joku pukari surmannut kaksikymmentäkin. Muutamilla härillä on aivan tavaton taipumus nykertämään hevoskaakkeja, mutta ne ovat varsin harvoja.

Pikadoori putoo maahan.

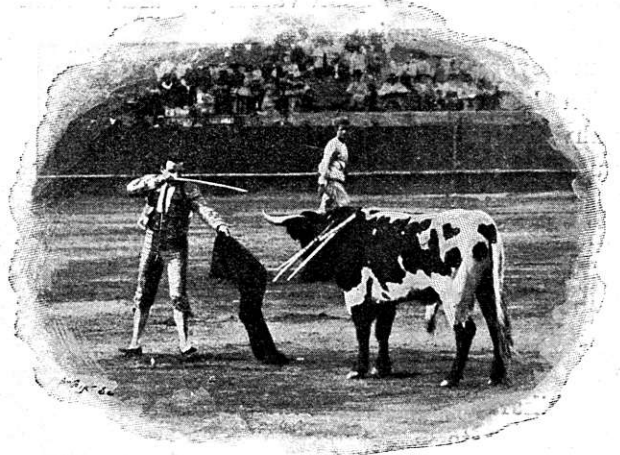
Hän odottaa härän puskaa.

Taas törähtävät torvet, ja kaatuneet hevoset raastetaan näyttämöltä pois. Härkä saa puhkoa hevosten mahoja niinkauvan kuin se urheilu häntä huvittaa, ja silloin vasta kutsutaan banderillerot kellon soitolla näyttämölle. He ovat kaikki samallaisessa puvussa, paitse yhtä, jolla ei ole kauhtanaa päällään, ja hän astuu ensimmäisenä esiin. Hänellä on kaksi lyhyttä, leveällä okaalla varustettua keihästä, joiden varret ovat koristetut kirjavilla paperiliuskoilla. Hän astuu keskelle näyttämöä ja odottaa siinä härän hyökkäystä keihäs kummassakin kädessään. Jos härkä käy heti päälle, silloin täytyy banderilleron olla vikkelä, sillä hänen on määrä työntää molemmat keihäänsä aivan yhdensuuntaisesti joko härän niskaan tai lapain taakse. Pienimmänkin kömpelyyden sattuessa alkaa katselijaparvelta kuulua vihellystä.

Tullakseen taitavaksi banderilleroksi täytyy harjoitella ammattiaan monta vuotta. Kolme, vieläpä neljäkin paria keihäitä (banderilloja) työnnetään härän lapoihin, ja ne vaikuttavat sille suuria tuskia. Se pudistelee päätään ja mylvähtelee kiukusta, kun ensimmäinen

pari on upotettu sen lihaan, mutta tuuman mittaisen okaan vihlaus tekee sen vähäksi aikaa hajamieliseksi, jolloin banderillero saa aikaa viskautua aituuksen toiselle puolelle.

Tämä banderillojen pistäminen on

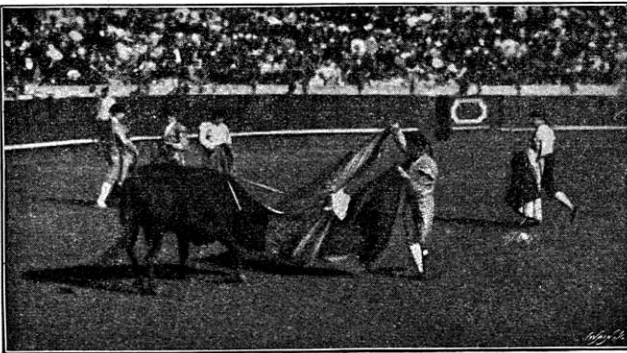
Tämä on vaarallisimpia taidetempuja.

kaikkein vaarallisimpia taidetempuja, sillä niitä ei koskaan heitetä matkan päästä — paitse romaaneissa ja sanomalehtikertomuksissa. Ne painetaan painamalla vihollisen niskaan.

Sattuu sellainenkin tapaus, että härkä heti alussa väistyy. Silloin hyökkää banderillero puolittain sivulta, puolittain takaa sen kimppuun. Toisinaan taas ottaa joku rohkea matadoori pari keihästä ja asettuu tuolille seisomaan härän eteen.

Kun härkä porhaltaa päälle, ponnaseksen matadoori sivulle, työntää taidolla keihäänsä vihollisensa kylkeen, ja tuoli lennähtää usein 20 jalkaa korkealle ilmaan. Tätä taiteellista tempua käytetään harvoin muulloin paitse suurissa härkätaisteluissa pääsiäisviikolla.

Enempää kuin neljä paria keihäitä ei härän ruumiiseen

Ensiksi toimitetaan faena.

sovi, jos ne nimittäin asetetaan taiteen sääntöjen mukaisesti. Kun tämä temppu on taidolla lopetettu, silloin soitetaan banderillerot näyttämöltä pois, torvet törähtävät taas, ja nyt alkaa viimeinen näytös tuossa näytelmässä.

Matadoori astuu esille. Hän lähes-

Jommankumman täytyy kuolla.

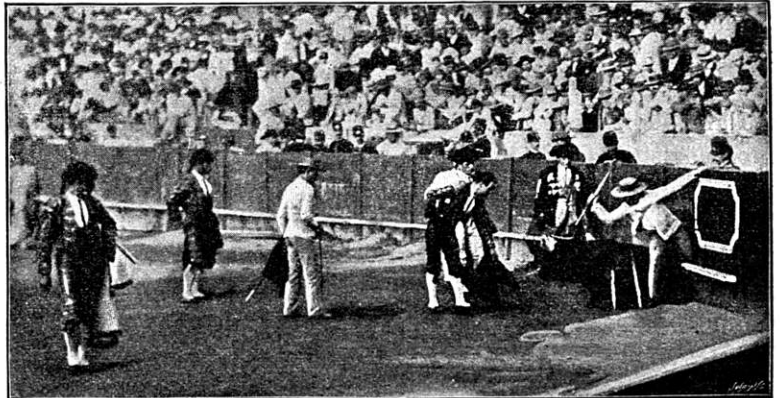
tyy presidenttiä, paljastaa päänsä ja pitää puheen. Toisessa kädessä on hänellä punainen, noin neljä jalkaa leveä vaate, toisessa suora, tasakärkinen Toledo-miekka. Hän omistaa härän presidentille tai jollekulle ylhäisimmistä naiskatseliijoista, ja heiluttaa puhuessaan lakkiaan tai miekkaansa. Sitten viskaa hän majesteetillisella liikkeellä lakkinsa katsojain joukkoon. Saada haltuunsa matadoorin lakki, sitä pidetään erinomaisena kunniana, ja kilvan sitä tavoitellaan. Sitten astuu matadoori härkää kohti.

Elukka on uupunut veren vuodosta ja paljosta hätyyttämisestä. Keihäitten terävät okaat viiltävät hänen lihaansa joka kerta kun hän tekee pienimmänkin

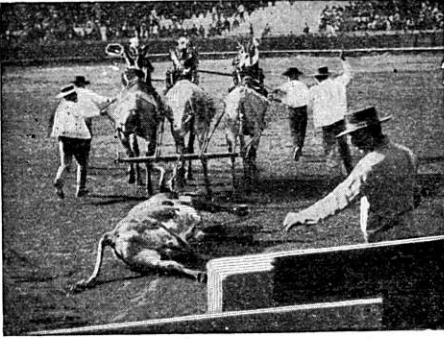
liikkeen. Hän näyttää aavistavan loppunsa, sillä kaikki chulot ovat kadonneet näyttämöltä, ja hän seisoo siinä kahdenkesken pienen, jäntevän miehen kanssa, jolla on miekka kädessä. Hurja ajo on loppunut. Härkä seisoo katse synkkänä ja odottaa kohtaloaan. Ensiksi toimitetaan *fana* — joukko liikkeitä tuolla punaisella vaatteella — ehkä tusinan verran. Jokaisella liikkeellä on oma merkityksensä ja taiteellinen nimityksensä. *Alto, de pecho, de recho* — j. n. e., joiden kaikkien selittäminen on tässä tarpeetonta. Mutta kun härkä miehuullisesti on suoriutunut kaikista näistä ja uudestaan kulkenut lipun alatse näyttämön toiseen päähän, silloin vasta alkavat valmistukset hänen lopettamiseensa. Ei ainoakaan muu elukka maailmassa olisi kestänyt niin kauvan — ei tiikeri, ei leijona, ei Amerikan harmaa karhukaan.

Nyt käärii matadoori vaatteen vasempaan käteensä ja ottaa miekkansa oikeaan. Tähän saakka on ollut kysymyksessä ainoastaan härän ärsyttäminen, mutta nyt täytyy jommankumman kuolla, eikä sen välttämättä aina tarvitse olla härän niinkuin yleiseen kuvitellaan.

Matadooreilla on monta tapaa antaa kuolinisku.

Puntillero iskee tikarinsa härän niskaan.

Härkä vedetään ulos.

Pieni heilautus lipulla vaan, ja härkä tekee sokeasti viimeisen hurjan rynnäkkönsä matadooria vastaan ja suoraan miekkaan, joka kahvaan saakka uppoos rintaan. Se ulottuu sydämmeen saakka, ja elukan tuskat ovat lopussa.

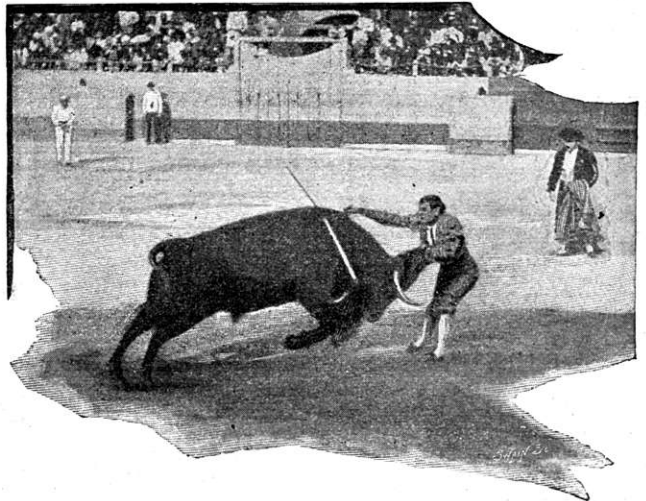
Siten täytyy lopun tapahtua ja siten se aina tapahtuukin, jos oikea ensimmäisen luokan taiteilija sattuu olemaan näyttämöllä. Mutta usein tehdään kymmenekunnan yritystä, kunnes huokuva eläin parka vihdoinkin kaatuu uupumuksesta maahan, jolloin näyttämölle astuu vielä yksi taiteilija, puntillero, ja työntää tikarinsa sen niskaan. Matadoori astelee nyt aituuta pitkin, kumarellen yleisön eläköönhuudoille, ja hänen kintereillään kävelee joku chuloista, keräten niitä hattuja, sikaareja y. m., joita satelee näyttämölle.

Suuri sivu-ovi avautuu ja sisään nelistää kaksi paria monivärisillä nauhoilla koristettua muulia, ajajat rinnalla. Toinen pari vetää pois härän, toinen kaatuneet hevoset. Ja niin aletaan el Toril uudestaan, jolloin härkä n:o 2 käy kohti kuolemaansa.

Kuten sanottiin, löytyy monta tapaa antaa kuolinisku.

Sen sijaan, että ase kädessä odottaisi härän hyökkäystä, voi matadoori tehdä n. k. «volapien», hyökätä itse härkää vastaan ja lävistää sen miekallaan. Tahdon tässä vielä mainita kolmannen tavan, jonka olen nähnyt useammin kuin yhden kerran. Silloin on miekka ollut katkenneena näyttämön hiekassa ja matadoori korkealla ilmassa, josta hän on pudonnut maahan muodottomana mörkäläänä. Silloin viskataan joukko punaisia vaippoja härän eteen, että saataisiin se pois kaatuneen kimpusta. Yleiseen on härkätaistelijoilla sentään hyvä onni, ja enimmäkseen pääsevät he ehyin nahoin taisteluistaan.

Viimeinen kuvamme esittää härkätaistelija Esparteroa antamassa «armopistoa». Hän oli aikoinaan kuuluisin ja rohkein kaikista toreroista. Kuvassamme on hän painanut miekkansa kahvaa myöten härän vasempaan lapaan, ja härän sarvet ovat ainoastaan muutaman tuuman päässä hänen polyistaan. Jos härkä olisi päässyt hiukankin lähemmäksi, olisi se työntänyt keihäsmäiset sarvensa Esparteron vatsaan. Nuo muuttamat tuumat olivat rajana elämän ja

Espartero antaa armopiston.

Tilatkaa kuuluisan ruotsalaisen kirjailijan

C. Georg Starbäckin

HISTORIALLISET ROMAANIT

— keskiajalta —

Romaanisarja, joka kotimaassaan on tavattoman laajalle levinnyt, käsittää seuraavat neljä teosta: **Engelbrekt Engelbrektinpoika**, **Kultainen kaulaketju**, **Kuninkaan kruunu** ja **Testamentti**. Yhteensä noin 45 vihkoa à 55 p.

Suomalaista painosta tulee kaunistamaan kokonaista

400 Jenny Nyströmin piirtämää hienoa kuvaa,

jotka historiallisesti tarkkoja ollen puolestaan myöskin valaisevat kertomuksissa kuvattua aikaa ja henkilöitä.

Romaaneja ovat suomennettaviksi suosittaneet sekä *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura* että *Suomen naisyhdistys*. Kiitävistä arvosteluista painetaan tähän seuraava:

»Historiallisen romaanin merkitys kirjallisuudessa ei ole vähäksi arvattava. Puhumattakaan siitä, että se ylimalkaan herättää halua historian tutkimiseen, saa se, kuvailemalla kansojen muinaisuutta, niiden kärsimyksiä ja iloja, niiden tarujen ylistämiä sankareita, sydämet lämpenemään, isänmaallisen innostuksen viriämään — varsinkin nuorison povissa. Sen vuoksi on sitä kansaa pidettävä onnellisena, jonka historia oivallisissa kaunokirjallisissa teoksissa on elävänä loihdittu nuorison nousevan silmien eteen.»

Suomen kansa saattaa ylpeydellä osottaa Topeliuksen kuolemattomia teoksia; iäti on Englannissa säilyvä Walter Scottin ja Tanskassa Ingemannin nimi. Näiden rinnalle saattaa Ruotsi asettaa Starbäckin, miehen, joka sekä kaunokirjailijana että tiedemiehenä on kansallensa perinnöksi jättänyt monta kaunista kirjallista helmeä.

Nyt puheena oleva teos »Engelbrekt Engelbrektinpoika» kuvaa sitä loistavaa aikaa Ruotsin keskiajan historiassa, jolloin kansa herrojen vastuksesta huolimatta pelasti Ruotsin joutumasta tanskalaiseksi alusmaaksi ja mursi sortavan ikeen, jonka alaiseksi sitä koetettiin taivuttaa. Hehkuvalla isänmaanrakkaudella on Starbäck tätä ainetta käsitellyt. Engelbrektistä jää mieleen kuva, jota niin sanoaksemme hyveiden sädekehä ympäröi. Ja koko ajan kulkee kertomus vankalla historiallisella pohjalla.

»Engelbrekt Engelbrektinpoika» on alkuosa jaksosta »Historiallisia romaaneja keskiajalta». Seuraavat osat käsittävät niitä levottomia aikoja, jotka Ruotsissa (ja Suomessa) alkoivat Engelbrektin kaaduttua kataloiden murhaajien iskuista. Meille suomalaisille ovat ne erityisestä merkityksestä, koska tapausten näyttämönä usein on Suomi.

Samalla kuin kustantajalle ja suomentajalle lausumme kiitoksemme tästä teoksesta, joka on käännetty kirjallisuutemme parhaimpia, pyydämme saada sulkea sen lukijaimme suosioon. Teoksen ulkoasuun nähden on hintakin halpa; ainoastaan 55 penniä vihkolta.» (Viipuri.)

„TODELLISUUS ON
USEIN IHMEELLISEMPI
KUIN TARU”

10 vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMESTYY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

kuoleman välillä, mutta siinä oli joka tapauksessa kumminkin raja. Silmänräpäystä myöhemmin makasi härkä hengengetönnä hiekalla.

Espartero kaatui arenallaan Madridissa heinäkuussa 1894. Juuri kun hänen piti antaa kuolinpisto eräälle kiukuiselle Miurahärälle nimeltä Perdigon, lävistikin härkä hänet, ja he heittivät molemmat yht'aikaa henkensä. Esparteron hautajaiset olivat komeimmat mitä Espanjassa koskaan on nähty — ei kehtään valtiomiestä, ei ainoakaan kuningasta ole kuoltuaan siihen määrin kunniotettu. Hänen kuolemaansa seurasi melkein yleinen kansalaissuru. Ennen arenalle astumistaan oli hän ollut amatiltaan kankuri. Mutta tultuaan eteväksi toreroksi sai hän kerrankin yhdestä ainoasta iltapäivänäytännöstä 14,000 markkaa.

Kaikki härkätaistelijat alkavat uransa chuloina, saaden noin 80 markan palkan viikossa, ja sitten kun he ovat kohon-

neet banderilleroiksi, nousee palkka samalta ajalta 140—560 markkaan. Ensi luokan matadori pistää taskuunsa yhdestä ainoasta esiintymisestä noin 8,000 markkaa, ja jokaisessa Sevillan tai Madridin suuremmassa härkätaistelussa esiintyy sellaisia herroja kaksi.

Täydelleen mallikelpoinen näytäntö härkätaistelussa maksaa noin 50 á 70 tuhatta markkaa. Hyvät härät maksavat 800 ja 1,400 markan välillä kappale, jos ovat täysikasvuisia ja hyvää rotua. Ne otetaan täydelleen kesyttömästä kärjasta, joka vapaudessaan kuleksii nummilla ja suomilla.

Hevoset, nuo eläin raukat, ovat kaikki loppuun ajetuita kuormajuhtia, eivätkä maksakaan kuin noin 70 markkaa kappale.

Epäilemättä on härkätaistelu inhoitavaa huvia, ja pohjoiseurooppalainen, joka kerran on sattunut härkätaatteriin, ei juuri mielellään uudista käyntiään siellä.

Metsävalkea Austraaliassa.

Kirj. KAPTEENI M. GIBBS.

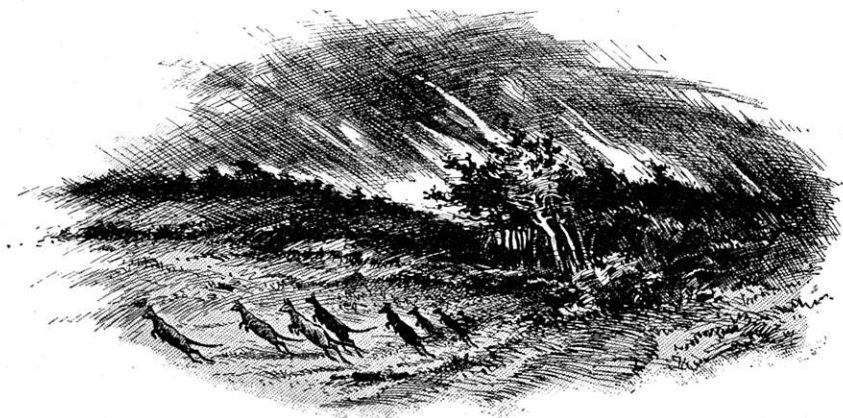
Joitakuita vuosia sitten matkustin minä erään suuren kustannusliikkeen kirjevaihtajana Ballarat'issa ja jouduin muutamana päivänä kulkemaan Wagga-Waggasta Alburyyn, joka on pieni, sievä kaupunki Uudessa Syd-Walesissa ja Viktoriarautatien loppu-asema. Siinä saavat matkustajat muuttaa junaa, koska raitioleveys siitä eteenpäin ei ole sama kuin Syd-Walesissa. Alburyn edustalla oli siihen aikaan äärettömän laaja metsä. Olin tuskin astunut jalkani kaupungin parhaaseen hotelliin, kun huomasin että koko seutuun äkkiä levisi sietämättömän kitkerä savu, joka selvästi lähti tuoreesta puusta. Kansa kaduilla näytti vakavalta ja kaikki puhuivat vaan kulo-

valkeasta, jotka kauheat maanvaivat siellä näyttävät syntyvän joko rautatieveturin tai höyrylaivain heittämistä kipinöistä. Mutta on niihin useasti muutkin syyppäänä — «squatterit», kullankaivajat y. m. Vaan vielä yksi merkillinen syy sanottiin olevan moneen metsävalkeaan, nimittäin puitten oma hankautuminen toisiinsa, joka lopulta ottaa tulen. Eikä tämä mahdolltomalta tunnukaan, kun ottaa huomioon sen tavattoman kuumuuden, joka siellä vallitsee. Hallitus oli määrännyt suuren palkinnon parhaasta kipinänsammuttajasta rautatiekoneita ja höyrylaivoja varten, mutta ei ainakaan minun Austraaliassa ollessani vielä kukaan ollut sellaista keksinyt.

Niinkuin mainitsin, olivat asukkaat kauniissa Alburyn kaupungissa varsin

synkällä mielellä. Etsin käsiini erään «paikkakunnan vanhimista» ja kysyin häneltä, mikä oikeastaan oli häntänä.

«Kulovalkea», vastasi hän lyhyesti, «luullakseni

Koko maailma näytti palavan.

noin 20 englannin penikulman päässä. Muutamia poikia tuli sieltä ratsain tässä eräänä päivänä ja kertoivat, että tuli oli tulossa tänne päin.»

Se uutinen riitti minulle. Olin lopettanut työni, ja päätin nyt mennä katsomaan miltä kulovalkea Austraaliassa näyttäisi.

Kello 9 aikaan seuraavana aamuna olin satulassa. Kahden tunnin kuluttua tulin kulopaikalle, johon minua opasti epäselvä kohina, aivankuin meren hyöky rantakallioita vastaan. Yhä sakeneva savupilvi, yhä lisääntyvä kuumuus, alituinen räiske ja rytinä sekä taivaalle kohoavat liekit olivat hyvinä tienviitteinä. Oi Jumala sitä näkyä! Koko maailma näytti palavan! Edessäni raiivosi tuli eräässä metsäisessä solassa. Olin mielestäni niinkuin pieni pölyhiukkanen tuossa äärettömässä tulimeressä. Se oli kamalan suurenmoinen näytelmä. Jokainen mahtava kummipuu oli kuin satoja jalkoja korkea tulipatsas. 150 askeleen päässä tulesta oli kuumuus jo niin kova, että täytyi pitää hattua kasvojensa edessä. Mutta savu oli siinä ohuempi kuin edempänä, missä se kohosi paksuna pilvenä puita myöten ylös, niinkuin uunin piipusta. Kumma kyllä, hevoseni ei tuntunut olevan milläänkään koko ryminästä, ja koska se oli niin rauhallinen, an-

noin minä sen nelistää kolme neljä penikulmaa pitkin kulovalkean laitaa. Äkkiä painoi satunnainen tuulenpuuska vonkuvat liekit aivan minua kohti ja nyt täytyi minun ajaa minkä kavioista lähti pelastaakseni henkeni. Omituisinta oli katsella niitä tuhansia kenguruja, jotka kuoleman tuskassa pakenivat ohitseni. Muutamat niistä olivat niin pyörällä päästään, että sotkeutuivat hevoseni jalkoihin.

Nyt tulin sellaiseen kohtaan metsässä, joka jo oli palanut aivan lakeaksi, ja ratsastin siitä hiljalleen yli. Tavan takaa toi tuuli tukahuttavaa savua vastaan, ja kun siinä oli hienoa tuhkaa seassa, olin tulla sokeaksi. Hetken kuluttua olin musta kuin nokipoika.

Näky tuossa palaneessa paikassa oli omituinen. Niin pitkälle kuin silmä kantoi, ei metsästä ollut muuta jällellä kuin mustia, kyteviä ja savuavia kantoja. Ratsuni sattui astumaan hehkuviin hii-liin, ja oli pudottaa minut satulasta.

Minun täytyi ajaa mitä kavioista lähti pelastaakseni henkeni.

Mutta minun täytyi pysyä siinä vaan, sillä jos olisin astunut maahan, olisin tietysti polttanut itseni palavissa risuissa, ehkä paistunut kokonaan tuhkamujussa.

Omituista, mutta kuitenkin aivan totta on se, että siellä joka paikassa oli saatavana valmiiksi paistettua lihaa, kenguruja ja muita pienempiä nelijalkaisia, sekä käärmeitä mitä kummallisimpiin kiemuroihin kärventyneinä! Koska tunsin olevan nälän, astuin sopivassa kohdassa satulasta ja viilsin kappaleen paistunutta kengurun reittä. Se oli niin

Tunnin kuluttua palasin samaan kohtaan, mistä olin lähtenytkin, ja ajoin sitten siitä pitkin metsän rinnettä toiseen suuntaan. Tuo kauhea kulo oli kulkenut toista penikulmaa eteenpäin sittenkun jätin sen näkyvistäni. Tuuli oli tyyntynyt, mutta tuli paloi siltä yhtä kiihkeästi. Sen ala oli kuitenkin hiukan supistunut.

Alkoivat olla jo iltapuoli käsissä, ja hevoseni huomautti minua monenmoisilla merkeillä, että se halusi vettä. Kun ajelin sinne tänne etsien jotakuta lähteen silmää, kuulin äkkiä jymähtävän töminän, niinkuin suuri joukko ratsastajia olisi lähestynyt palaneen metsän halki. Ja todella näinkin palavien kantojen välistä ratsu- miesjoukon ja heidän keskellä kaksista naista itkettynein silmin. Ajoin heitä vastaan ja kuulin, että he olivat menettäneet kaikki, talonsa ja tavaransa, ja pelastaneet häidin tuskin henkensä.

«Olemme menossa Alburyyn», sanoi joukon johtaja surullisella äänellä, «ja pelkäänpä erään toisen talon noin viiden penikulman päässä tästä olevan samalaisessa vaarassa.»

Minä lupasin heti ratsastaa sinne auttamaan, ja saatuani tarpeelliset tiedot erosin joukosta ja lähdin heidän osottamaansa suuntaan.

En ollut monta askelta ratsastanut, kun hevoseni äkkiä kompastui vesilätäköön, ja siitä se sai tarpeensa juodakseen. Kun sitten olin ajanut hiiltyneen metsän halki noin kolme neljännestuntia, kuulin edestäpäin hakkuuta ja hurjaa huutoa.

Ajoin hiiltyneen metsän läpi.

paistunutta ja pehmeää kuin ajatella voi. Otin sitten palasen leipää satulalaukustani ja nyt oli minulla valmiina ateria, joka oli herkullisimpia mitä olen ikänäni syönyt. Kuumuus vaan oli siinäkin sietämätön, sillä kaikkialla kyti hehkuvan tulisia kantoja. Ja sitäpäitse nosti pieninkin tuulen henkäys niin tukahuttavan tuhkapilven, ettei mikään elollinen olento voinut sitä sietää. Ihmeekseni alkoi hevosenikin jäytää muutamaa hiiltyneitä rotanraatoa aivan kuin olisi purrut tuoretta heinää! Minä en laske leikkiä. Se söi todellakin aivan hyvällä halulla rotan paistia.

Suuntasin ääntä kohti ja huomasin, että talon asukkaat siellä koettivat ehkäistä tulta, joka vitkalleen, mutta varmasti lähestyi heitä. Tusinan verran miehiä ja naisia raivasi kuumeentapaisella kiireellä metsää huoneitten ympäriltä noin 100 kyynärän laajuudelta. He olivat sytyttäneet vastatulen heinäan ja

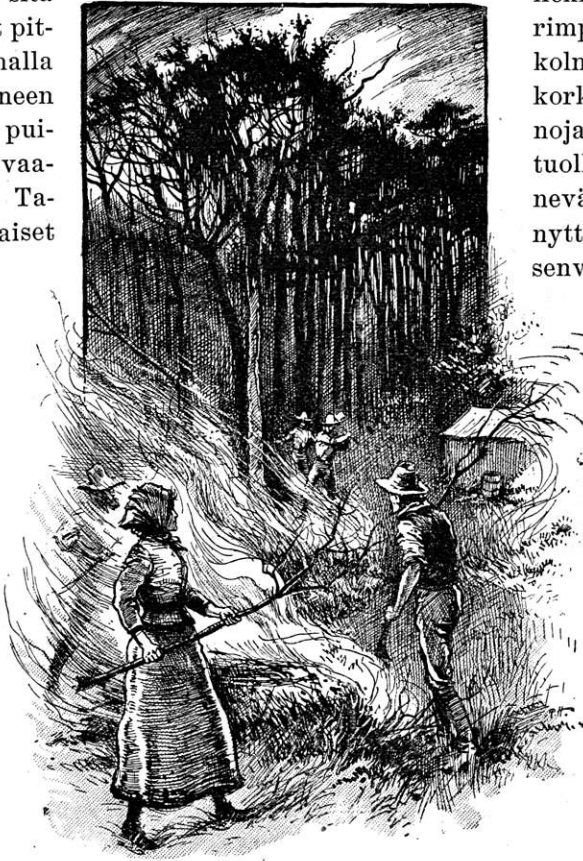
pensaikkoon, ja sitä sammuttivat naiset pitkällä lehdoilla samalla kun miehet kirveineen kaatoivat isompia puita. Tämä menettely vaatii pientä selitystä. Tapa, jota australialaiset käyttävät sammuttaakseen metsäpaloa ja joka suotuisalla tuulella onkin erittäin tehokas, on se, että koetetaan tulen uhkaaman paikan ympäristö saada paljaaksi noin 20 tai 30 kyynärää leveältä. Ruoho ja pensaat sytytetään palaamaan ja tuota sytytettyä tulta koetetaan kaikin tavoin estää laajemmalle leviämästä, kunnes lähin ympäristö on palanut ihan paljaaksi. Kun sitten itse suuri kulo hyökkää esiin, täytyy sen palo-aineen puutteessa seisahtua tuohon lakeaan kohtaan. Liekit hulmattavat silloin sivuille ja jättävät rohkeat asukkaat ja heidän talonsa rauhaan. Ei siitäkään keinosta ole sentään aina apua niinkuin kohta näemme.

Vietyäni hevoseni huoneitten suo-

jaan, kävin auttamaan miesten raivaustyötä. Minut otettiin avosylin vastaan ja pyydettiin jäämään yöksi taloon. Teimme työtä koko illan siinä hyvässä toivossa, että raivaamamme lakeus estäisi tulen pääsemästä taloon. Ja yhä kaikui korvissamme tulen pöyristyttävä räiske parin penikulman päässä. Näimme

liekkien kohoavan suurimpiin kummipuihin, kolmatta sataa jalkaa korkealle. Ei löydy sanoja, millä kuvaisin tuollaisen rajusti lähenevän kulovalkean synnyttämää tunnetta, enkä senvuoksi rupeakaan sitä lähemmin kuvaamaan.

Tuskin tarvitsee mainita, että me valvoimme koko yön. Puoliyön aikaan, kulon ollessa noin penikulman päässä talosta, kääntyi tuuli meihin päin, ja silloin huomasimme työmme olleen turhan, tai oikeammin sanoen, minä huomasin sen, sillä talon perhe ei tahtonut millään tavalla

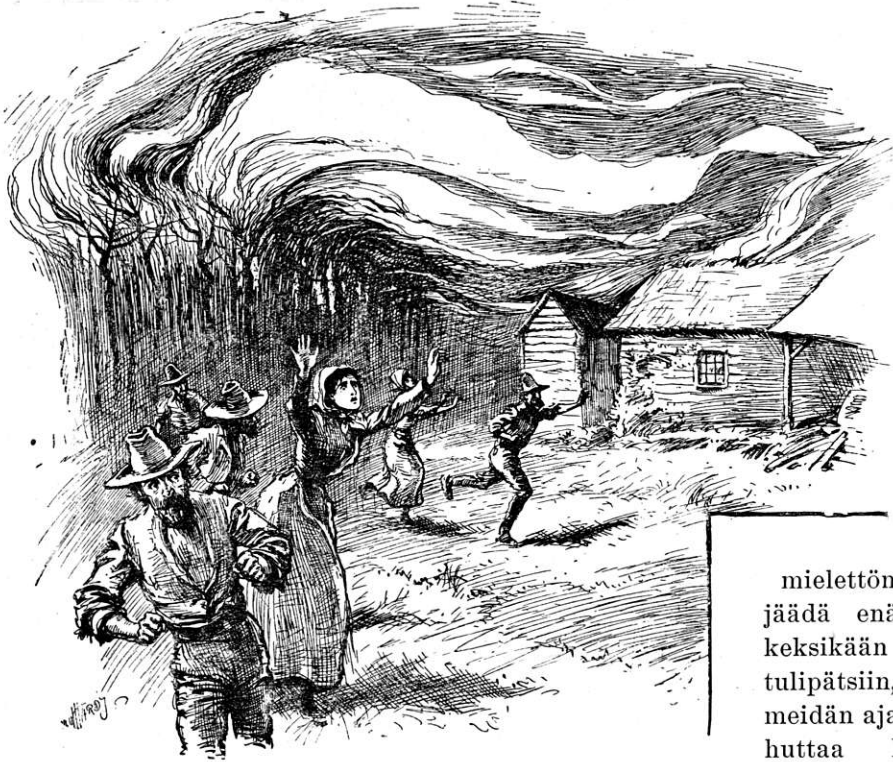
Seudun asukkaat aikoivat vastustaa liekkejä.

uskoa, että koko sen omaisuus voisi joutua tulen uhriksi. Asemamme kävi vielä vaikeammaksi, sillä karja ja hevoset alkoivat parin tunnin kuluttua reutoa ja käydä kauhean levottomiksi. Ne vainusivat lähenevän vaaran. Tulen nopeus näkyi kiihtyvän yhä, jota lähemmäksi se tuli, aivan kuin liekit ahneuksissaan olisivat rientäneet saaliinsa kimppuun.

Ei ollut aikaa ajattelemaan eikä keskustelemaan mitään, eikä ennätetty edes toivoa tai pelätä. Ei ollut muuta keinoa kuin taistella itsepäisesti liekkejä vastaan, voittaa tai sortua.

Jo alkoi sataa kipeniä ulkosuojien katoille ja pian huomattiin talon pelastaminen mahdottomaksi. Kuumuus kävi todellakin jo liian polttavaksi, ja minun

salaman ja sytytti koko talon. Ja samassa huomasimme kulon räiskyvän jo talon toisellakin puolella. Tuo vanha hauskanäköinen talo oli kohta yhtenä ainoana roviona, josta liekit kohosivat korkealle taivaalle. Me juoksimme päästämään hevosia irti ja saimmekin muutamia pelastetuksi, niiden joukossa minunkin omani. Ja kun olisi ollut sulaa

Suuri tulen kieleke sytytti talon.

täytyy ihmetellä kuinka naiset sietivät sitä. Tuuli puhalti näet suoraan tulesta päin vastaamme, ja meidän täytyi heittäytyä suullemme maahan hengittääksemme hiukan. Hetken ajan koetimme sammuttaa kipeniä, joita sinkoili kaikkialle. Mutta kun räiskyvät liekit lähenivät yhä, täytyi luopua siitäkin.

Äkkiä kävi kova tuulen puuskaus ja heitti noin 40—50 jalkaa pitkän tulikielekkeen raivatun alan ylitse niinkuin

mielettömyyttä jäädä enää hetkeksikään siihen tulipätsiin, täytyi meidän ajaa karahuttaa hevosillamme läpi liekkien kamalaa kuo-

lemaa pakoon. Olimme juuri ennättäneet palaneen seudun rajalle, kun yksi vanhan Bryanin tallirengestä syöksyi takaisin liekkeihin pelastaakseen emäntänsä lemmikkihevosta. Me emme nähneet häntä sen koommin. Tulimeri oli hänet nielaissut kitaansa. Seuraavana päivänä kello 11 saavuimme Alburyyn. Siellä kuulimme, että tuo sama metsävalkea uhkasi joka hetki itse Alburyn kaupunkia. Kauppiaat, kullan-

kaivajat, papit ja koko kaupunki oli kauheassa pelossa. Hätäkellot pantiin soimaan ja kutsumaan kansaa taisteluun sitä hävitystä vastaan, joka uhkasi koko yhteiskuntaa. Minun laskuni mukaan oli apuun tarjoutuvain luku noin 300 eli 400 miestä. Lapiroilla, veitsillä ja kirveillä varustettuina lähtivät nämä heti raivaamaan lakeaa piiriä noin penikulman päähän kaupungin ympärille. Raivattu kohta tehtiin noin 100 jalkaa leveäksi, mutta siinä työssä kohtasi kauheita vastuksia. Ensinnäkin oli kuumuus vallan tavaton, ja toisekseen oli savu niin paksu ja tukauttava, että työntekijät olivat tulla hulluiksi, ja ainoastaan uhkaavan kuoleman pelko pidätti heitä työssään. Moni heistä vaipuikin vihdoin tunnottomana maahan. He tekivät työtään eri joukkokunnissa, toiset kaatoivat puita, toiset polttivat pensaita ja ruohoa, toiset taas sammuttivat vastatulta luomalla maata palavien pensaiten päälle.

Vihdoin on tuli jo aivan vastassamme ja meidän täytyy peräytyä varustuksiimme. Tuuli ajaa raivoisia liekkejä yhä lähemmä kaupunkia ja singauttelee kuurottain kipeniä päällemme. Niitä me sammutamme tuoreilla puunoksilla ja

villapeitteillämme. Kaikki naiset ovat paenneet kirkkoihin. Jokainen vapaehtoisista sammuttajista on musta kuin kekäle ja höyryy hiestä. Ne ovat tuskallisia hetkiä ne, mutta vielä ei ole tuli päässyt kaupunkiin.

Ja nyt tyyntyy tuuli sanomattomaksi helpotukseksi kaikille, ja kipenäsade lakkaa. Tuo paljaaksi raivattu ala kaupungin ympärillä oli pelastanut Alburyn. Itse olin myös niin äärettömiin saakka väsynyt, että asuntooni tultua menin heti vuoteelle ja makasin yhtämittaa toista vuorokautta. Sitten kun olin toipunut ja noussut jalkelle taas, otin kylvyn, satuloin hevoseni ja lähdin katselemaan tulen tuhotöitä. Paikoin paloi se vielä, ja siellä täällä kaatua romahteli jättiläis-kummipuita. Kaikkialla oli kuolleita kenguruja. Sattumalta tulin erään suuren kaatuneen puun luo, missä oli ollut mehiläispesä. Sula hunaja vuoti vielä puun toisesta kyljestä ja toinen kylki paloi.

Koko kolmetoista päivää raivosi tuo kauhea metsävalkea, kunnes sade sammutti sen. Senkin kulovalkean tekemä vahinko oli arvatakseni jotensakin suuri, eivätkä ne ole ollenkaan harvinaisia Australiassa.

Niagara-hulluja.

Kirj. GBORGE DOLLAR.

Se lumipallo, joka vähitellen paisui laviiniksi, alkoi vyöryä vuonna 1829, jolloin Sam Patch pystytti portaat Goat Islandin alapuolelle ja ilmoitti aikovansa hypätä Niagaraan. Ravintolan isännät olivat ylen määrin hyvillään ja koettivat kaik-

kia keinoja vietelläkseen sinne niin paljon katsojia kuin mahdollista. Patch asetti portaittensa alapään virran rantaan ja kallisti yläpään rannasta keskivirtaan päin. Portaita piti pystyssä köysi, joka oli sidottu rantatörmällä kasvaviin puihin. Ylinä oli lava, 97 jalkaa korkealla, ja siltä hyppäsi Patch virtaan. Hän teki tempunsa vielä toisen kerran, näyttääkseen ett'ei se ollut pelkkä sattuma, että hänen hyppynsä onnistui. Saavutettuaan «rekordin» jätti hän

Niagaran, meni toiseen paikkaan, hypäsi siellä taas — ja menetti henkensä.

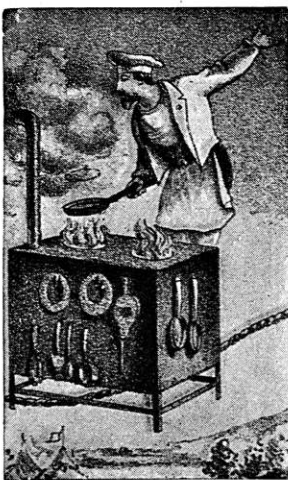
Tällaisia ihmisiä voi täydellä syyllä sanoa hulluiksi. Jokainen, joka kevytmielisesti panee henkensä alttiiksi tarkoituksissa, jotka eivät ole puhtaasti sankarimaisia, hän on hullu. Blondin oli myös eräs niitä, vaikka hän kuolikin

vuoteellaan Ealingissa ja jätti jälkeensä maineen, että oli ollut aikansa etevin nuoralla-tanssija.

Vuonna 1859 ehdotti hän ensi kerran kulkevasa Niagaran yli rannasta toiseen pingoitettua teräsköyttä myöten. Siihen aikaan ei kukaan pitänyt Blondinia täysijärkisenä, mutta kiusaus nähdä

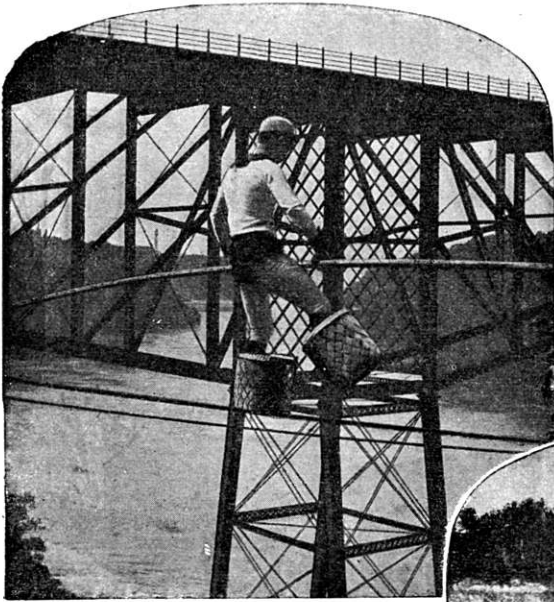
hänen putoavan koskeen oli sentään niin suuri, ett'ei selaista kansan paljoutta ole koskaan Niagaran rannoilla nähty.

Blondinin silloinen teko on enää pelkkä muisto vaan. Hän astui köydelle kädesään 40 naulan painoinen balanssitanko, käveli virran yli ja palasi samaa tietä takaisin. Keskitiessä veti hän vanhasta koskiveneestä «Sumujen neidosta» nuoralla ylös pullon ja otti siitä pienen vahvistusryypyn. Tehtyään vielä muutamia näyt-

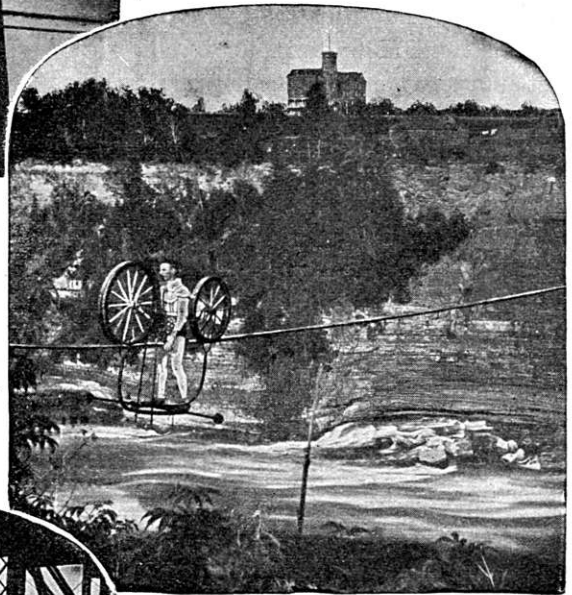
Blondin paistaa piirakoita Niagaran päällä.

teitä tasapaino-opissa palasi hän kansajoukkojen hurratessa rannalle, ja kautta koko maan kaikui maine tästä urotyöstä. Paria kuukautta myöhemmin kantoi hän impressaarionsa Harry Calcourtin selässään Niagaran yli. Väitetään, että Blondin samassa tilaisuudessa olisi joutunut riitaan Calcourtin kanssa, mutta toiset

Mc Donnell kulkee Niagaran yli kopat jaloissa.

taas sanovat asiaa perättömäksi. Calcourtia oli näet etukäteen harjoitettu pysymään tasapainossa, niin että Blondin voisi ylimennessään laskea hänet köydelle ja itse levätä. Silloin kävi kova tuuli ja

Jenkins ajaa polkupyörällä yli Niagaran.

Mc Donnell riippuu teräslankaköydessä.

köysi heilui varsin epämiellyttävästi. Impressaario alkoi pelätä ja vavista, jolloin Blondin uhkasi jättää hänet yksin köydelle, ell'ei hän tottelisi asiaan kuuluvia ohjeita. Uhkauksella olikin toivottu vaikutus ja ylimeno onnistui täydelleen.

Muutamia päiviä myöhemmin kävi tuo pelkäämätön Blondin uudestaan Niagaran yli kädet yhteen sidottuina. Palatessaan takai-

sin oli hänellä paistinkojeet mukanaan, ja hän paistoi piirakan, jonka laski alas veneeseen «Sumujen Neito». Erään toisen kerran kulki hän yli jauhosäkki kummassakin jalassaan ja sen jälestä vielä kerran kantaen erästä naista selässään. Vuonna 1860 esiintyi hän Walesin prinssille. Silloin oli köysi pingoitettu 230 jalkaa korkealla kosken pinnasta, kahden jyrkimmän rantakallion väliin. Blondin heitteli Hänen Kunink. Korkeutensa nähden

kuperkeikkoja köydellään ja teki kaikki temppunsa mitä taisi. Kävelipä hän vielä puujaloillakin yli. Mutta ihmeellisintä on se, että hän harjoitti ammattiaan lähes 70 vuotta, eikä hänelle kertaakaan sattunut mitään onnettomuutta.

Blondinin jälkiä on seurannut kokonainen parvi seikkailijoita niinkuin heinäsirkoja. Kolmen viimeisen vuosikymmenen kuluessa on Niagaran yli käynyt loppumaton jono hulluja. Muutamat ovat tahoneet jälitellä Blondinin urotoita, toiset taas ovat tehneet hyppyjä sinne. Muuan Bellini niminen mies hyppäsi v. 1873 kolme kertaa virtaan ja v. 1886 kiipesi hän ylimmäisen ketjusillan käsipuille. Annettiin merkki pistoolin laukauksella, ja hän hyppäsi käsipuilta ilmaan. Neljän sekunnin päästä oli hän vedessä, taittoi yhden kylkiluunsa, meni tajuttomaksi ja kohosi pinnalle 60 jalan päässä sillan alapuolella. Sama Bellini hyppäsi sit-

Dixon kävelee Niagaran yli $\frac{3}{4}$ tuum. vahvuista teräsköyttä pitkin.

ten v. 1888 Hungerfort-sillalta alas ja hukkuu.

Tuskin on kulunut vuottakaan, ett'ei joku köydellä kävelijä olisi esiintynyt Niagara-putouksilla. Joitakuuta vuosia sitten käveli eräs nuori mies nimeltä Stephan Pure köyttä myöten muutamia kertoja kosken yli. Vuonna 1878 hypäsi hän muutteen vuoksi eräältä kosken yli vievästä silloista veteen, ja v. 1887 hyppäsi hän vihdoin suoraan — iankaikkisuuteen. Hän ei jättänyt muuta jälkeensä kuin maineensa ja teräsköytensä. Jälkimmäistä ovat sitten käyttäneet toiset «taiteilijat» päästäkseen ostamasta itselleen uutta sellaista. Eräs de Léon niminen mies käveli vähää myöhemmin jo puolitiehen koskea, mutta alkoi siinä pelätä, kääntyi ympäri ja palasi äitinsä luo. Me Donell teki muutamia kunnioitusta herättäviä kokeita ja näytti olevansa erinomainen köydellä tanssija. Hän käveli kosken yli koppa kummassakin jalassaan ja häm-

Dixon makaa teräsköydellä.

Calverley työntökäyrineen.

mästytti yleisöään riippumalla köydessä pää alaspäin. Eräs' toinen taiteilija nimeltä Jenkins herätti vielä suurempaa huomiota ajamalla polkupyörällä yli kosken. Pyörä oli kuitenkin ylösalaisin käännetty ja varustettu kekseliäällä tasapainolaitoksella tavallisen palanssitangon asemesta.

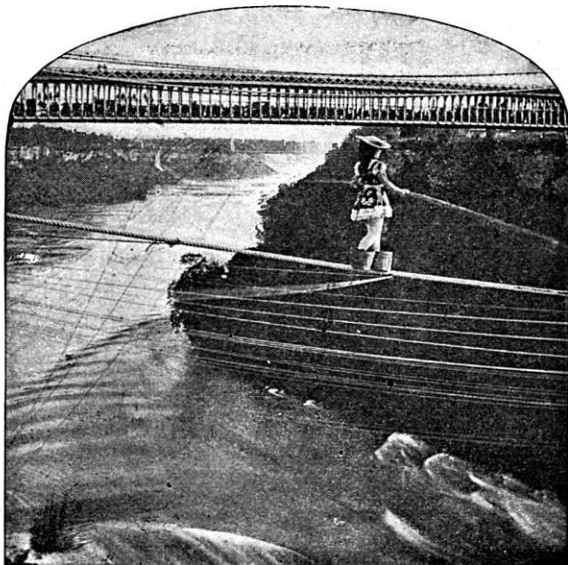
Muuan valokuvaaja Torontosta Samuel J. Dixon käveli samaa köyt-
tä myöten kosken yli 6 p. syys-
kuuta 1890 ja teki loistavia vikke-
lyyden näytteitä. Eräs hänen ete-
vimmistä taidetempuistaan on ku-
vattuna tässä edellä, kun hän ma-
kaa selällään köydellä. Köysi oli
 $\frac{3}{4}$ tuumaa paksu ja 923 jalkaa pitkä.
Dixon on sittemmin tehnyt saman
matkan useita kertoja ja saanut
aina suurta suosiota.

On kummallista, ettei ole ta-
pahtunut useampia onnettomuuksia
näille köydellä kävelijöille. Kun
taiteilijat ovat päässeet puoliväliin
köyttänsä, ajattelevat he näin: «jos

nyt käännyn ympäri, olen menet-
tänyt rahani, mutta jos käyn mat-
kani päähän saakka, saan pitää ne»,
ja tämä ajatus näkyy riittävän py-
syttämään heissä rohkeutta.

Yksi kummallisimpia tapauksia
oli «Sumujen Neito» nimisen veneen
matka koskea alas. Se rakennettiin
huvimatkoja varten kosken ala-
osissa, mutta kun yritys ei kannat-
tanut, päätettiin myödä se Lewisto-
niin, muutamia penikulmia putouk-
sien alapuolella. Kuten tiedetään,
juoksee Niagara-joki putousten ala-
puolella jonkun matkan kalliouo-
massa. Sitä kohtaa kutsutaan Pyör-
reputoukseksi (Whirlpool Falls) ja
sen alapäässä on tuo tunnettu pyör-
re. Sen kautta piti «Neidon» kulkea.
Venettä ohjaamassa oli Joel Robin-

son, ja matka onnistuikin, mutta Robin-
sonilla ei ollut halua tehdä sitä toistain.
Sanotaan hänen sillä matkalla vanhen-
tuneen kaksikymmentä vuotta, ja pari
vuotta myöhemmin hän kuoli. Hän oli
ensimmäinen, joka hengissä ja vene eh-
jänä pääsi pyörteen läpi.

Spellerini käy kosken yli.

Graham tynnörissään.

Tylsimmät kaikista Niagara-hulluista ovat ne, jotka ainoastaan huvin vuoksi viskelevät koskeen täytetyitä vaatteita, jotka näyttävät ihmisiltä. Hengenvaarassa oleva ihminen herättää tietysti sääliä ja kaikki rientävät jos mahdollista pelastamaan häntä. Koko tuon ihmeentekijän huvi on siinä, että saa nauraa ihmisten pelastuskokeille, he kun eivät tietysti tiedä, että vedenhädässä oleva on pelkkä lumppukasa. Ilkeätä on jo nähdä elävän ihmisen panevan henkensä alttiiksi muutamista kultakolikoista, mutta vielä inhoitavampaa on nähdä pilaa kuolemasta.

Viimeiset esitykset pingoitettulla köydellä on antanut Charles S. Calverley, jota kutsutaan «maailman-championiksi». Calverley on varmaankin unohtanut tuon kuuluisan ranskalaisen Blondinin, joka teki aivan samoja temppuja jo 40 vuotta sitten. Esim. tuo ylimeno työntökärryjen kanssa on jo aivan vanhentunut temppu, vaikka tietysti on se yhtä vaikea tehdä nyt kuin Blondininkin aikana. Mutta

ihmiset eivät kyllästy siihen koskaan, ja kuvassamme näkyy, kuinka katselijat itse tekevät varsin huiimia ja vaarallisia voimistelutempuja päästäkseen sillan kaiteelta katselemaan kuinka toiset hullut asettavat henkensä peliin.

Jos me nyt vielä kerromme vähän Signorina Spelterinistä, niin on meillä koko «pingoitettujen köyden» historia jotensakin täydellinen. Kuvassa näemme, että hänellä on vasu kummassakin jalassaan. Tämä näytelmä tapahtui joku vuosi sitten ja oli vietelty äärettömän katsojajoukon, arvatenkin sentähden, että se oli ensimmäinen kerta, jolloin nainen rohkeni astua Blondinin ja hänen monien pelkäämättömien seuralaistensa jälkiä. Hän tuli onnel-

lisesti yli vasuineen ja kuuluisine nimineen, ja vahvasti ainiaaksi sen väitteen todenperäisyyden, että naisella on yhtä «hyvä pää» kuin miehelläkin.

Steve Brodie herätti vieläkin suurempaa huomiota 7 p. syyskuuta 1889, jolloin hän hyppäsi Brooklyn-sillalta koskeen ja pääsi siitä ehein nahoin alas. Hänellä oli gummivaatteet päällään ja niiden päällä teräslankainen verkko. Puku oli hyvin huolellisesti tehty, mutta kuitenkin oli Brodie rantaan ajautessaan aivan tunnoton ja runneltu. Voitonsa jälestä asettui hän ravintolanpitäjäksi New-Yorkiin, missä hän on naapuriansa todellisena ylpeytenä.

Pyörreivo oli noussut korkeimmilleen silloin, kun kapteeni Webb sai surmansa. Veden voimaa tuossa kauheassa pyörteessä oli jo koeteltu niin varhaisina aikoina kuin v. 1811. Eräs uhkarohkea englantilainen sotamies, joka oli tukinhakkuussa lähellä pyörrettä, lähti tukin päällä koettelemaan siitä alas. Hän kieppui monta tuntia samassa

kohti pyörteessä, kunnes hänet pelastettiin. Sen jälestä tuli hänestä paljoa viisaampi ihminen. Sitten oli kaikki taas kauan aikaa hiljaista, kunnes «Sumujen Neito» teki rekordiretkensä. Vuonna 1877 laski eräs Charles A. Percy niminen uskallikko pelastusveneessä samasta pyörteestä alas. Se ei tietysti ollut tavallinen pelastusvene, vaan erittäin sitävarten laitettu, kahdella ilmasäiliöllä, joista toisessa oli koskenlaskija itse. Tästä menestyksestään rohkaistuna löi Percy vetoa erään Robert W. Flackin kanssa Syracusesta «500 dollaria, kumpi heistä ensimmäisenä veneessään tulisi pyörteestä alas». Flackin veneessä ei ollut ilmasäiliöitä, vaan oli se rakennettu pääasiallisesti korkista. Kilpailun piti tapahtuman 1 p. elokuuta 1888, mutta 4 p. heinäkuuta teki Flack koematkan suuren katsojajoukon läsnäollessa. Hetkisen kävi kaikki hyvin, mutta kolmen minuutin kuluttua kaatui vene ja syöksyi pohja päällä päin pyörteeseen. Tuntia myöhemmin löydettiin se pyörteen alapuolelta, ja siellä oli tuhdon alla myös Flackin ruumis muodottomaksi lihamöhkäleeksi murskautuneena.

Sen jälestä ei ole kukaan koettanut veneellä laskemista, mutta monilla muilla keinoilla on kyllä koitettu päästä pyörteestä alas. Eräs lihava Bostonilainen poliisi teki tuon matkan tavallinen pelastusvyö ympärillään ja moni on tehnyt sen tynnörissä. Tynnöri-urheilullaan voitti Graham maineensa. Hänen ensimmäinen koskenlaskunsa tapahtui 11 p. heinäkuuta 1886. Elokuun 19 p. samana vuonna uudisti hän kokeensa kahden tynnörintekijän kanssa Buffalosta, joiden nimet olivat Potts ja Hazlitt. Sen jälestä uudistivat vielä tuon saman tempun Mr Potts ja Miss Sadie — ollen kumpikin

Kapteeni Webbin viimeinen hetki.

samassa tynnörissä. Tynnörit ovat erinomaisia laitoksia, tammesta tehtyjä, ja matka kestää noin 20 minuuttia.

Rohkein kaikista, mutta siltä yhtä hullu kuin kaikki muutkin, oli kapteeni Matthew Webb. Hänellä ei ollut pelastusvöitä eikä tynnyreitä, vaan luotti hän kokonaan omaan voimaansa. Hänen onneton yrityksensä tapahtui 24 p. heinäkuuta 1883. Äkkiä katosi hän katsojain näkyvistä, tuli pinnalle taas ja nakkelehti kuin lastu väkevässä pyörteessä. Ei ole vähääkään tietoa siitä kuinka kauvan hänessä oli henki, mutta oppaat näyttävät vieläkin erästä kohta, missä hänet viimeksi nähtiin. Hänen ruumiinsa löytyi vasta viidentenä päivänä.

Hullut löydetään aina pyörteen alapuolelta. Lauttamiehet Queenstonin ja Lewistonin välillä tähystelevät aina «löytöjä», varsinkin jos tietävät jonkun hiltaintain koettaneen «taiteellisella» tavalla päästä kosken tai pyörteen yli. Mutta joskus kuluu kuukausiakin ennenkun ruumiit löydetään — joka seikka ei kuitenkaan estä toisia hulluja seuraamasta heitä.

Araapialaisen kilpajuoksu.

Kirj. CATHARINE M. E. TWYNAM.

ämä kertomus ei ole kaksijalkaisesta araapialaisesta — vaan araapialaisesta hevosesta. Se on niin hämmästyttävä juttu, että me heti julkaisemme sen kertojan sekä hänen osotteensa: Miss Catharine M. E. Twynam, Rose Bank, Paignton. Ja nyt seuraa kertomus hänen omilla sanoillaan.

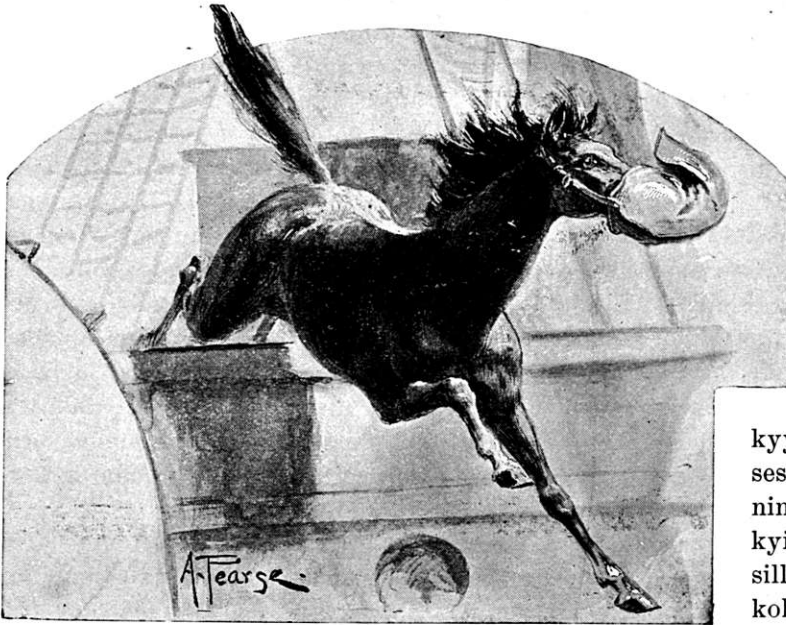
Loppupuolella Persian sotaa v. 1857 oli isävainaanani, kapteeni T. S. H. Twynam luutnanttina Intian laivastossa. Hän johti Assyria nimistä höyrylaivaa Tigrisjoella. Kun eräänä päivänä silmäilin hänen vanhoja päiväkirjojaan, löysin seuraavat muistiinpanot:

«20 toukokuuta 1857. Otettiin laivaan kaksi loordi Kerrin hevosta.

«28 toukokuuta. Katosi loordi Kerrin raudikko. Saatiin sittemmin kiinni rannalta, missä se oli juossut kilpaa leijonan kanssa. Tuiki jännittävä tapaus.»

Tämä tuntui minusta varsin hauskalta ja kummalliselta jutulta, samalla kun se oli täydelleen todenperäinen, ja minä ryhdyin ottamaan selkoa sen yksityiskohdista, osaksi isäni papereista, osaksi erään silminnäkijän kertomuksesta. Isäni päiväkirjassa mainittu raudikko näyttää olleen puhdasrotuinen araapialainen, jota sen ylhäinen omistaja piti erittäin suuressa arvossa. Edellämainittuna päivänä lähetettiin hevonen

Mohumrahista Bagdadiin kahden tallirengin seuraamana. Se vietiin tietysti laivaan mitä suurimmalla varovaisuudella. Rengit jäivät vartioimaan sitä, sillä he pelkäsivät, että se ottaisi laivassa olon pahakseen. Mutta hevonen oli aivan levollinen, ja kun vartioiminen alkoi lopulla tuntua rengeistä pitkävetiseltä, katsoivat he voivansa oleskella missä tahtoivat ja jättivät hevosen yksikseen. Pimeys alkoi painua tuon kuuluisan joen pinnalle, ja ennenkun kellään oli aavistustakaan mistään onnettomuudesta, loiskahti vesi äkkiä laivan kupeella, katkaisten tyynen illan hiljaisuuden. Kaikki hyökkäsivät katsomaan ja kuvailkoon lukija hämmästyttämme, kun näimme loordin uljaan araapialaisen uivan rantaan kohti. Kukaan ei voinut sanoa kuinka se oli päässyt irti. Kapteeni komensi heti laivan käymään puolella koneella, että voitaisiin nähdä minne päin elukka lähtisi. Sillä kohtaa oli rannassa pensaikun ympäröimä kaunis niitty. Araapialainen nousi sinne, ja kun se astui joesta rannalle, huomasimme, että kaurasäkki oli jäänyt sen turpaan kiinni. Se alkoi kiivaasti ravistella päätänsä, arvannekin vapautuakseen tuosta kiusallisesta turpasäkistä. Se ei tietysti voinut täydelleen onnistua, mutta lopulta irtautui säkki sentään turvasta ja jäi riippumaan raudikon solakkaan kaulaan. Saatuaan

Araapialainen hyppäsi jokeen.

turpansa vapaaksi hirtahti hän heleästi ja laukkasi hetkisen edestakaisin niityllä, iloiten vapaudestaan. Sitten alkoi hän syödä rannan mehevää ruohoa, eikä näyttänyt ollenkaan ajattelevan sitä levottomuutta, minkä oli laivalla saanut aikaan.

Kapteeni tuumaili miestensä kanssa mitä olisi tehtävä. Ei ollut aikaa vitkastella, sillä alkoi jo pimetä ja troopillinen kuu kohotti jo reunaansa taivaan rannalta. Kun se oli päässyt nousemaan vähän korkeammalle viidakon yli, alkoi sieltä kaiken muun ikävän lisäksi kajahdella kamalan tuttu kiljunta. Jokainen hätkähti ja kääntyi siihen suuntaan mistä kiljunta kuului, ja siellä nähtiin kuutamossa tavattoman suuri leijona, pää pystyssä ja etukäpälät hyppeyn valmiina.

Kaikkein ihmeeksi seisoj kaunis araalialainen aivan säikkymättä paikallaan ja pureskeli rauhassa illallistaan. Leijona muutti pikaisesti asentoaan, lyyhistyi melkein mahalleen maahan ja alkoi

hiipiä hevosta kohden. Eräs laivan miehistöstä pyysi lupaa saadakseen ampua petoa, mutta ennenkun hän ennätti noutaa pysynsä, oli leijona taas muuttanut kulkunsa ja lähestyi pitkissä hyppäyksissä muutaman kyynärän päähän hevosta. Kaikki sen pienimmätkin liikkeet näkyivät selvästi laivaan, sillä Tigrisvirta on sillä kohdalla kapea ja kuutamoo oli häikäisevän kirkas. Yht'äkkiä oivalsi

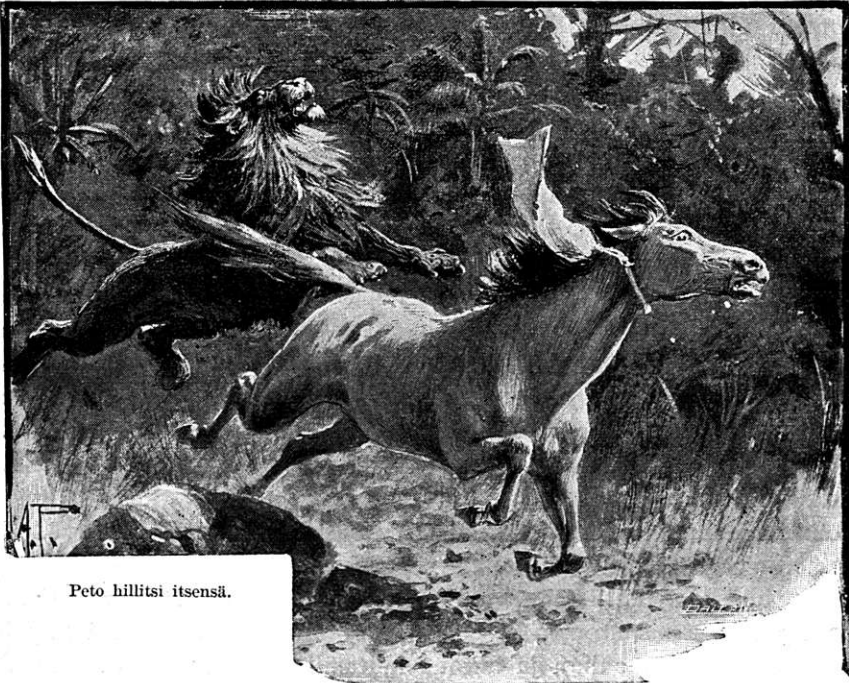
araapialainen vaaran. Se kohotti päätään, teroitti pieniä korviaan ja lähti samassa nelistämään kuin nuoli, leijona äänettömänä kintereillä. Ja nyt alkoi ihmeellisin kilpajuoksu, mitä ehkä milloinkaan on ollut, varsinkin kun ajattelee, että kumpikin kilpailijoista oli luojan ihanimpia luomia. Pitkin virran rantaa siinä mennä kaapastiin, ja samassa kun tuo hurja kilpajuoksu alkoi, rupesi höyrylaivakin lisäämään vauhtiensa pysyäkseen «tasapainossa» kilpailijain kanssa. Kapteeni päätti nyt ampua leijonaa niin pian kuin mahdollista ja olisi sen jo tehnytkin, mutta koko tapaus oli käynyt niin pikaisesti, ett'ei siinä oltu ennätetty tekemään mitään. Joka hetki pääsi leijona lähemmäksi hevosta, joka alussa kyllä oli mennyt kuin ilmassa lentäen, mutta nyt alkoi nähtävästi epätasaisen maan vuoksi väsyä. Höyrylaivakin koetti kulkea hurjinta vauhtiaan. Leijona tuli yhä lähemmäksi hevosta, ja juuri kun sen piti iskeä käpäälänsä sen lautasille, paukahti aluksesta laukaus ja

peto seisattui haavoittuneena. Sitten peräytyi se heti viidakkoon ja jätti hevosen kentälle rauhaan. Mutta ei pitkäksi aikaa. Se ei ollutkaan niin pahasti haavoittunut kuin luultiin, vaan ilmestyi jonkun minuutin kuluttua kentälle takaisin ja alkoi uudestaan ahdistaa hevosta. Taas sama kilpajuoksu kuin äskenkin ja taas lyheni hevosen ja leijonan väli yhä. Me huomasimme selvästi, että araapialaisen oli varsin vaikea juosta tuolla epätasaisella maalla, sillä tuskin tarvitsee mainita, että se tavallisissa oloissa ja tasaisella maalla olisi helposti jättänyt nälkäisen ahdistajansa.

Leijona tuli vielä kerran melkein saaliinsa niskaan. Mutta silloin potkasi araapialainen tavattomalla voimalla erämaan kuningasta leukaan, niin että tämä kaatui ylenniskoin maahan, ja lähti sitten taas ottamaan eteenpäin, kaunis harja ilmassa hulmuten. Toisen kerran vetäytyi leijona allapäin viidakkoon, ja hevonen alkoi kaikessa rauhassa purra

nurmea, niinkuin ei mitään erinomaista olisi tapahtunut. Noin seitsemän minuutin kuluttua tuli leijona vielä kerran viidakosta näkyviin ja kävi päättäväisesti hevosta kohti. Mutta harjaansa heilauttaen ja hirnaisten lähti tämä uudestaan pakoon. Kapteeni komensi lisäämään vielä höyryä, että voitaisiin laivalta seurata kilpajuoksua, joka nyt näytti käyvän yhä entistä hurjemmaksi kirkaassa kuutamossa. Kaikki laivassa olijat olivat kuumeentapaisessa kiihkossa, sillä nyt tuntui jo mahdottomalta, että araapialainen voisi enää kolmatta kertaa pelastaa henkeänsä.

Kaikki seurasivat äänettöminä hevosen ja leijonan juoksua, eikä kuulunut muuta kuin kavioiden töminää rannalta. Kumpi niistä voittaisi? Hevonen näyttää jo selviä väsymisen oireita, vaan leijona on ihan ennallaan. Loppu siitä täytyy pian tulla, sillä araapialainen horjahtelee jo juoksussaan. Leijona näkyy huomaavan olevansa voitolla, se

Peto hillitsi itsensä.

Werner Söderström'in kustannuksella ilmestyy

C. Georg Starbäck'in

HISTORIALLISTIA ROMAANEJA.

Romaanisarja, joka kotimaassaan on tavattoman laajalle levinnyt, on meilläkin jo saanut ilahuttavan paljon lukijoita. Se käsittää seuraavat neljä teosta:

ENGELBREKT ENGELBREKTINPOIKA,
KULTAINEN KAULAKETJU, ○ ○ ○ ○
KUNINKAAN KRUUNU ja ○ ○ ○ ○ ○
TESTAMENTTI. ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Engelbrekt on jo täydellisenä ilmestynyt. **Kultaisen kaulaketjun** loppuvihot valmistuivat äskettäin. – Sarja käsittää yhteensä noin 45 vihkoa (kussakin 64 sivua) à 55 penniä.

Suomalaista painosta kaunistaa kokonaista

400 Jenny Nyströmin piirtämää hienoa kuvaa,

jotka historiallisesti tarkkoja ollen puolestaan myöskin valaisevat kuvattua aikaa ja henkilöitä.

Romaanisarjaa ovat suomennettavaksi suosittaneet sekä **Suomalaisen Kirjallisuuden Seura** että **Suomen Naisyhdistys**. Se tarjoaa mitä parasta lukemista kaikille, nuorille ja vanhoille.

Uusia tilauksia koko sarjalle vastaanottavat edelleen maamme kirjakauppiat ja asiamieheni maaseudulla. Porvoossa marraskuulla 1899.

Werner Söderström.

TODELLISUUS ON

USEIN IHMEELLISEMPI

KUIN TARU”

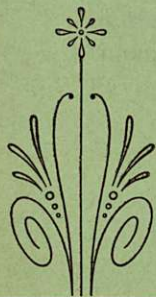
II vihko.

35 p:ää.

AVARASSA MAAILMASSA

MATKUSTUKSIA JA
SEIKKAILUJA
VIERAISSA MAISSA

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

o AVARASSA MAAIL-
MASSA ILMESTYY NOIN
20:SSA RUNSAASTI KUVI-
TETUSSA VIHKOSSA JA
MAKSAA VIHKO AINOAS-
TAAAN 35 PENNIÄ. o o o o

alkaa kauheasti karjahdella. Äkkiä paukahtaa taas kivääri hiljaisessa yössä, ja samassa käy repäisevä kiljahdus läpi ilman — leijona ponnaheksen korkealle ja vaipuu sitten hengetönnä maahan.

Mutta mitenkä nyt saada hevonen takaisin laivaan. Annetaan käsky kulkea hiljalleen virtaa ylös ja pitää hevosta silmällä loppupuoli yötä.

Aamun koitossa huomaamme, että araapialainen on tullut ihan rantaan ja puree siinä rauhallisena ruohoa. Toinen tallhengeistä kumartuu laiteen yli ja huutaa sitä ystävällisesti nimeltä. Kuultuaan tuon tutun äänen lähtee hevonen käymään sitä kohti. Kapteeni komentaa

Hän potkasi leijonaa leukaan.

ohjaamaan vielä lähemmäksi maata, ja samassa tulee hevonen aivan veteen saakka. Laiva seisautetaan, silta työnnetään ulos, ja araapialainen astuu sitä myöten vakavasti laivan kannelle takaisin suureksi huojennukseksi kapteenille sekä sanomattomaksi riemuksi ja ihmeeksi, meille kaikille.

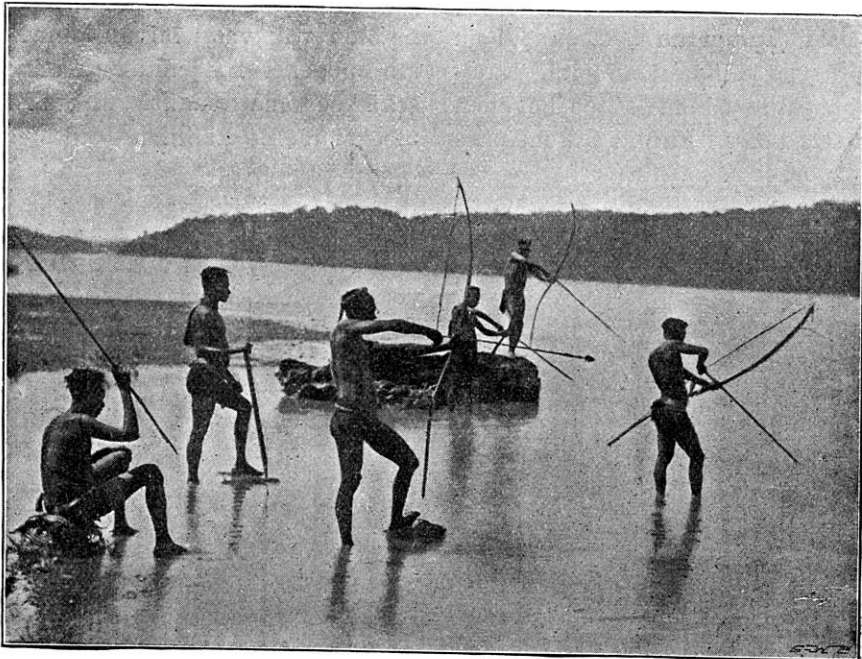
Omituisia kalastustapoja.

Kirj. LOUIS G. MYLHOÛSE.

alastus on arvattavasti yhtä vanha kuin nälkäkin, ja kalastustavat maailman eri osissa ovat sekä hauskoja tuntea että maanoloja kuvaavia. *Ampuminen* tuntuu varsin omituiselta kalastuskeinolta, mutta se keino nähdään aivan täydellisen selvästi ensimmäisestä valokuvastamme, jossa Andaman saarien asukkaat ampuvat nuolillaan kaloja ja tuulastavat niitä keihäillään. Nämä villit ovat vedessä

kuin kotonaan ja se näyttää olevan heidän varsinainen elementtinsä. Lapset opetetaan jo pienuudestaan uimaan ja kalastamaan, ja varsin varhain saavuttavatkin he jo hämmästyttävän taitavuuden. Kalastusvehkeitä ei ole muita kuin jousi ja nuolet sekä atraimet ja tuiki alkuperäisiä, pajusia pauloja. Onkilaikoksia tai verkkoja ei tunneta ollenkaan Andaman-saarilla. Alkuasukkaitten näkövoima on niin tavaton, että he voivat syvässäkin vedessä seurata kalan

Andamansaarien asukkaat ampuvat kaloja.

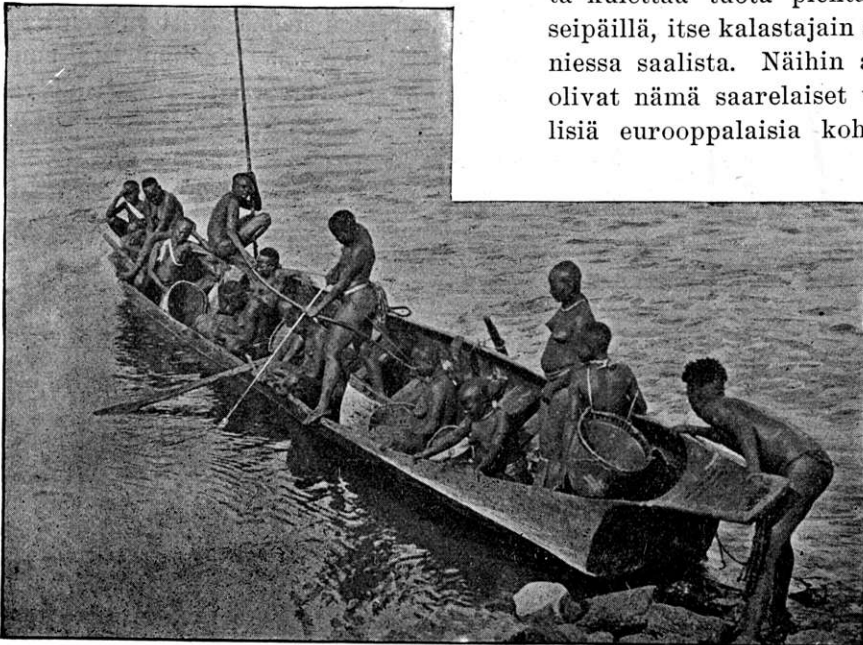
Andamanilaisia kilpikonnain pyynnissä.

kaikkia liikkeitä. Heti kun kalastaja nuolellaan tai keihäällä on tavannut kalan, sukeltaa hän saaliinsa jälestä veteen. Jouset ovat varsin pitkiä ja jämeitä, sekä nuolien kärjet erinomaisen kovia. Kun kaikki heidän työkalunsa ovat ääret-

tömän kehoja ja kömpelöitä, täytyy suorastaan ihmetellä, että he niillä voivat valmistaa itselleen niin lujia aseita.

Toisessa kuvassa näemme joukon andamanilaisia lähdössä yksipuisella ruuhellaan kilpikonnanpyyntiin. Kaksi miestä kulettaa tuota pientä alusta pitkillä seipäillä, itse kalastajain seistessä ja vaaniessa saalista. Näihin aikoihin saakka olivat nämä saarelaiset varsin vihamielisiä eurooppalaisia kohtaan, ja väite-

täänpä heidän harjoittaneen ihmissyöntiäkin. Kuvista huomaa, että he ovat ruumiiltaan hyvästi muodostunutta väkeä. Mutta pienikasvuisia he ovat, alle keskiko'on; ja hyvin harva heistä on viittä jalkaa

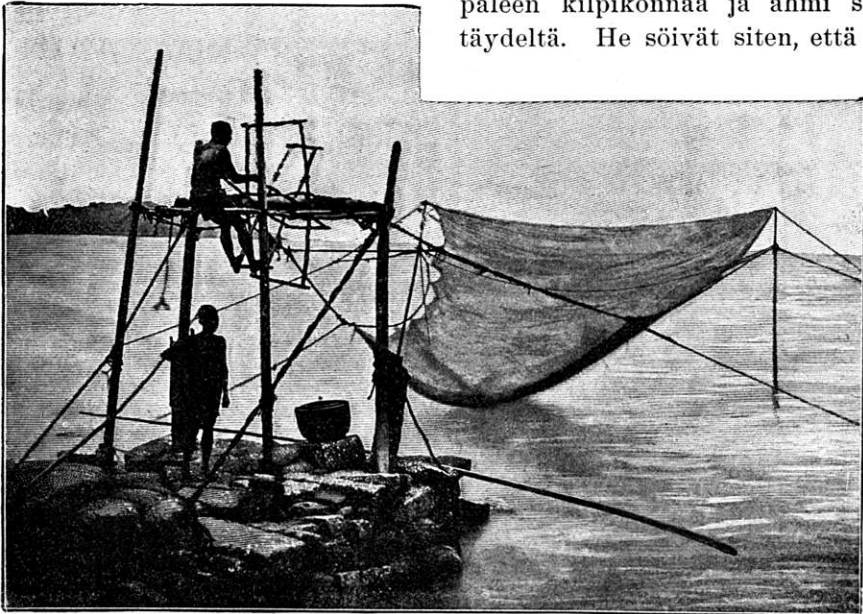
Andamanilaisia lähdössä kalastusretkelle.

pitempi. Miehet pitävät mitä omituisimmilla tavoilla ajeltua tukkaa. Muutamilla on ainoastaan pieni hiuspyörö keskellä päälakea, toisilla taas on päälaki paljas ja hiukset rengasmaisesti sen ympärillä. Toiset jättävät taas ainoastaan korvain yläpuolelle pienet suortuvat niinkuin sarvet; mutta aina on heillä joku osa päästä ajeltu paljaaksi, ja tuon ajelun toimittavat naiset. Kalastusretkillään ovat he aivan alastomina.

Veneenrakennustaidossa eivät he ole päässeet sen pitemmälle kuin yksipuisiin tukkiruuhiin, jommoinen nähdään kuvassammekin. Mutta sellainen alus on kuitenkin hyvästi tarkoituksensa täyttävä ja kantaa noin 30—50 henkeä. Niillä on sekin suuri etu, etteivät ne milloinkaan uppoa. Jos ruuhi joskus pyyntiretkellä kalastajain kiivaista liikkeistä sattuu kaatumaan, niin tarttuu koko miehistö sen toiseen laitaan ja kääntää sen suoraan taas, ammentaa veden siitä pois ja jatkaa pyyntiään. Kilpikonnat ovat andamanilaisten paras herkku. Ja pyydystääkseen tätä «kalaa»,

(kalaksi kutsuvat he sitä kaupatessaan ulkomaalaisille) tekevät he pitkiä pyyntiretkiä jokien suistoihin, missä kilpikonnia löytyy runsaasti. Niitä tapetaan ampumalla ja keihästämällä, kun ne nousevat veden pintaan hengittämään.

Kolmas valokuva on otettu andamanilaisesta kalastajajoukosta juuri kun se on lähdössä pyyntiretkelleen. Tuo solakka mies keskellä ruuha ei ole suinkaan asettunut siihen huvikseen seisomaan, sillä hän on jo ruuha vesille työnnettäissä valmiina jousineen ja nuolineen. Samalla höyrylaivalla, jolla tämän kirjoittaja palasi Andaman-saarilta Kalkuttaan, oli myöskin joukko noita samoja omituisia saarelaisia, joita tuotiin kaupunkiin näyteltäviksi. Laivassa oli myös lastina eläviä kilpikonnia, ja kun yksi niistä sattui kuolemaan, annettiin se andamanilaisille. Ei voi sanoin kuvailla heidän riemuaan siitä lahjasta. He keittivät tuon suuren kilpikonnan ja söivät aimo juhla-illallisen laivan kannella suureksi hauskuudeksi matkustajille. Jokainen heistä viilsi suuren kappaleen kilpikonnan ja ahmi sitä suun täydeltä. He söivät siten, että tunkivat

Kiinalainen kalastaja nostaa verkkoaan vedestä.